

Mátray Lajos Egyedül Sztalin ellen

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Egyedül Sztalin ellen

Impresszum

Mátray Lajos
Egyedül Sztalin ellen

A könyv írásánál a szerző felhasználta a „Fehér Könyv”-ben Mindszenty hercegprímás által közrebocsátott okmánygyűjteményt, az amerikai, angol és magyarnyelvű sajtó több cikkét, a magyarországi lapok, elsősorban a Hercegprímás lapjának („Új Ember”) több közleményét és Csáky Zoltánnak a magyar Szent Koronára vonatkozó adatait.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1949-ben jelent meg az amerikai Katolikus Magyarok Vasárnapja Újság és Kiadó gondozásában. Az elektronikus változat a Kiadó engedélyével készült.

Az elektronikus kiadás képanyaga megegyezik az eredeti kiadáséval, vagyis nem helyettesítettünk egy képet sem jobb minőségűvel – mégha lehetséges is lett volna. Kovács Gergely: *Isten embere – Szentől szembe Mindszenty bíborossal* című kötete (Új Ember Kiadó, Budapest, 2005) gazdag képanyagot közöl a szentéletű bíborosról.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Ajánlás	4
Útravalóul!	4
I. A szülőfalutól a Bíbor magasságáig	5
II. A főpap, aki „politizál”. Nyilasvilág a Sopronkőhidáról való szabadulásig	12
III. „Igazságért és szabadságért”	18
IV. Nehéz küzdelmek napjai	24
V. Az üldözöttek védelmezője	30
VI. Az amerikai út	38
VII. A Szent Korona titka	43
VIII. 1948 Nagyboldogasszony Éve	47
XI. Az Egyház üldözése, iskolák államosítása	52
X. „Vallásszabadság” vagy Egyházüldözés	59
XI. Uszítások pergőtüzében	65
XII. A politikai rendőrség kezében	71
XIII. Dante Infernója: A Kínok Háza	78
XIV. Hamis vádak keresztüzében	86
XV. Mindszenty „eltorzított” arca	99
XVI. Napjaink legnagyobb vértanúja	105

Ajánlás

Az amerikai magyar édesanyáknak ajánlom e könyvet – A Szerző

Útravalóul!

Ez a néhány sor nem ajánlás, hanem jókívánság ehhez a könyvhöz. Ezeknek a tragikus magyar időknek kétségtelen legnagyobb magyarjának: MINDSZENTY JÓZSEF magyar hercegprímásnak és bíborosnak élete tragédiája van megírva benne. Úgy van megírva, hogy benne van egyszermind ennek a szomorú magyar korszaknak története. Magyar nyelven tudunkkal ez az első kimerítő könyv. MINDSZENTY bíboros hercegprímás a világerdeklődés központjában van azóta, hogy a kommunisták letartóztatták, és bebörtönözték. Minden magyar osztatlan érdeklődésére számíthat ez az életrajz. Magyar földön ezt a könyvet nem lehet kiadni, a bujdosó magyarságnak meg nincsen módja ilyen könyvkiadásra. Minket ért a szerencse, hogy ezt a nagyszerű írást a magyar közönség kezébe adjuk.

Alázatos és szegényes külsője azért van, hogy olcsóságánál fogva minden magyar megvehesse. Hogy a bujdosásban élőknek is könnyebben a kezébe kerülhessen. A magyar betűnek ma nagyon nehéz a sorsa, szegény, mint fajtánk és nemzetségünk. Ez a szegénység magyarázza meg a szerény külsőt. Ha valaki a könyvet elolvasta, bőven kárpótolva van a külső egyszerűségért.

Bárcsak minden magyar család asztalára odakerülne ez a nagyszerű írás, hogy a lelkekben megörökítője legyen a nagy magyar, a nagy főpap és az egyetemes kereszténység vértanújának.

Nagy emberek élete felemel, tanít és nevel. Ezméik gyűjtanak, cselekedeteik utánzásra gerjesztőnek.

MINDSZENTY JÓZSEF neve már a történelemé, sorsa emberileg lehet bármi, ő a magyar halhatatlanok birodalmáé.

Vedd és olvasd ezt az életrajzot. Lámpás ez életünk sötét éjszakájában.

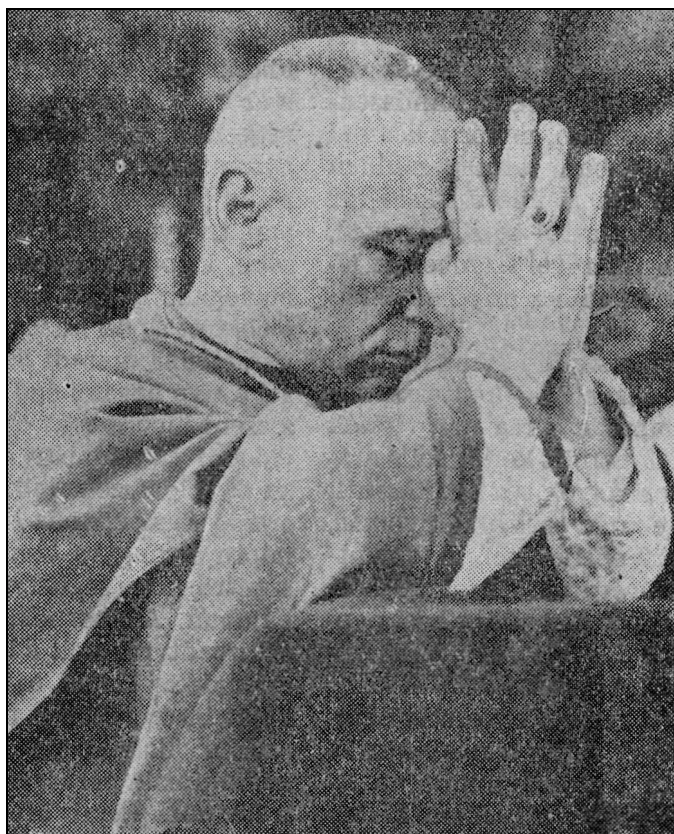

I. A szülőfalutól a Bíbor magasságáig

Mindszenty Józsefnek, a kommunista terroristák által életfogytiglani fegyházra ítélt bíborosnak, az ezeréves Magyarország hercegprímási székében hetvennyolc elődje volt. Ezek között Ugrin érsek Batu kán tatár hordáival szemben a Sajó melletti csatában, Tomory Pál érsek pedig Szolimán ozmán seregeivel vívott mohácsi ütközetben, fegyverrel a kezében halt hősi halált...

„Amikor Amerika még Európa méhében volt – mondotta 1910-ben *Theodore Roosevelt*, az Egyesült Államok akkori elnöke, – *Magyarország* volt az a tényező, amely meggátolta a barbarizmus terjedését és amely a civilizált világ biztonságát őrizte. A magyarok őseié az érdem, hogy azokat a támadásokat visszaverték, melyek a barbarizmus világából intéztettek a nyugati kultúra ellen, mert az önök őseinek teste állította meg a barbarizmus haladását.”

Ennek a Nyugatot védő magyarságnak vált hőségé Ugrin, Tomory és most Mindszenty József.

Hercegprímásnak lenni Magyarországon kétségkívül nagy méltóság volt, de még nagyobb kötelességvállalás is és talán a világ egyetlen keresztény államában sem volt olyan jelentős szerepe a kardinálisnak, mint a Duna-Tisza táján, Szent István ezer esztendősi birodalmában. A mindenkori hercegprímás a király után az ország első embere volt. Ő koronázta a királyokat, az uralkodó távollétében ő gyakorolta a királyi hatalmat. Közjogi méltóság volt. Az ország első zászlósurája, de ha tatár, török, külső ellenség fenyegette az országot, a kereszténységet, neki kellett a legtöbb katonát, a legnagyobb bandériumot az ország zászlaja alá vezetni s harcolni Istenért, Hazáért, *Szabadságért*.

Mindszenty József hetvennyolc elődje közül igen számosan *egyszerű* paraszti sorból emelkedtek a *hercegprímási* székbe, mert Magyarország első hercege nem születési

nemesség, hanem – még a középkorban is – képességei jogán nyerte el a hercegprímási rangot. Automatikusan herceggé vált, mikor a Pápa kinevezte az esztergomi érseki székbe és ezzel a püspöki kar fejévé tette. Egyszerű, szegény parasztok gyermeke volt Bakócz Tamás, az 1512-ben tartott pápaválasztás csaknem győztes jelöltje, Simor János csizmadia, Vaszary Kolos prímás szűcs, Serédi Jusztinián 11 gyermekes cserepesmester gyermeke volt és Csehimindszenten, 17 holdas kis parasztgazda házában látott napvilágot Mindszenty József bíboros is.

Csehimindszent ősi magyar település a Dunántúlon és ebben a kis, csinos, tiszta magyar faluban született Mindszenty József 1892. március 29-én. A genius loci, bizonyára nagy befolyással volt az ő életére, jellemének kialakulására is. Mert ez a föld, Zala, a Dráva közelsége, Nyugat-Magyarország legnyugatibb része, a pogánysággal szembeni ellenállás viharsarka és klasszikus földje volt. A mohácsi csata, 1526 után – ide szorultak mindazok a magyar és keresztényi erők, amelyek a Nyugat felé törő ozmán hatalommal szemben utolsóig ellenállottak. Itt harcolt a törökkel valamikor Zrínyi Miklós, a nyugati kereszténység legnagyobb hadvezére, a kitűnő költő, itt a Dunántúl szélén tartotta fel és verte vissza – a világ csodájára – Szolimán szultán Bécs ellen indult százezres hadait egy kis magyar váracska, Kőszeg, hétszáz vitéze. És Mindszenty József, kis diák korában, mikor a kőszegi bencések gimnáziumában tanult, minden nap ott ment el a ma is álló Jurisics-vár mellett, melynek falai arról beszéltek neki, hogy **a legnagyobb túlerővel szemben is lehet ellenállani, ha az ember szívében Isten él.**

Itt a Dunántúlon, a szelíd lankák és dombok fölött „Jézus! Jézus!” – kiáltással indultak csatába valamikor a rég holt vitézek és száz év előtt, 1848-ban itt keltek fel a szabadságért azok a jobbágyok, akiket Kossuth Lajos vezetett harcba az osztrák elnyomás, majd az orosz túlerő ellen. Csehimindszenttől nem messze, a Dráva partján, Muraközben született a magyar szabadság hősi papmártírja, Gasparich Márk is, aki fején vörös honvédsapkában, reverendában és kezében magasra tartott kereszttel vezette harcba hős katonáit, hogy aztán a nagy küzdelem leveretése után a császár bitófáján fejezze be életét. A pogányság elleni kérlelhetetlen küzdelem ezer és ezer tradíciója, a szabadság mártíromságig menő szeretetének példái vették körül Mindszenty Józsefet szülőföldjén. S mindehhez járult még a mélységes hit, amely az egyszerű csehimindszenti parasztok, a földdel, természettel küzdő tiszta, erős emberek lelkét, életét, egész munkáját betöltötte.

Gyermekkorában persze ő sem volt más, mint minden gyerek a világon. Ha kis hátitáskájával, kopogós csizmájában, társaival a falusi iskolába ment, bizonyára ő is követett el csínyeket, mint minden gyerek. Talán verekedett is társaival, hiszen azt már gyermekkorában is tudták róla, hogy hajthatatlan természet. Rajongó szeretettel, fiúi alázattal csókolt kezét szüleinek, de az igazát nem hagyta még velük szemben sem. Felvetette a fejét és ebben a mozdulatban már ott volt a későbbi Prímás: az igazság vitéze. Azt azonban már gyermekkorában is észrevette a tanítója, a falu papja, hogy a gyermekben nem közönséges képességek lakoznak. A legjobb tanuló volt, borotvaéles ész, amely messze lehagyta maga mögött a legjobb társait is. És egyben az Isten előtt mégis alázatos, tiszta gyermeklélek, aki szent áhitattal ministrált a falusi miséken. Persze az ő sorsa sem volt más, mint a többi földművelő gyereké. A tanulás mellett, már 10–11 éves korában neki is el kellett végezni mindazt, ami a magyar földművelők gyermekeinek kötelessége volt. Segített őrizni az édesanyja libáit, dolgozott az istállóban, trágyát villázott, ha kellett, de még később, kispap korában is azok voltak a legboldogabb napjai, ha nyári vakáción visszatérhetett az ősi házba, s együtt dolgozhatott parasztnak maradt iskolatársaival és szüleivel a nap hevétől égő mezőkön. Már hordta a szent bíbort, már ott lakott Esztergom fejedelmi palotájában és nevét már ismerték az öt földrészén, mikor 1947 nyarán – az ország és az egyház súlyos gondjait néhány napra otthagya – visszament Csehimindszentre, hogy segítsen az aratás nehéz munkájában. A bíbornok, az ország első hercege ott izzadt, robotolt a kicsike földdarabon, de

akik akkor látták, azt mondják, hogy munkáját bizony-bizony megirigyelhetnék volna azok a „dolgozó parasztok,” akiket csak a kommunista párt igazolványa segített hozzá a földhöz. Igen! Mindszenty József, a szegény Magyarország koldusan szegény primása visszajött segíteni az édesanyjának. Visszajött, hogy mint Antheusz, a görög mítosz hőse, mindig a földből, a paraszti emberek tiszta egészségéből újuljon meg s induljon tovább országmentő harcaira.

Édesapjáról, a 17 holdas kisparasztról, aki még szintén megérte fia bíbornokká való kinevezését, sokkal kevesebbet tudunk, mint az édesanyjáról, kinek – még életében – a bíbornok-fiú állított halhatatlan emléket. Valami csodálatos rajongással, mélységes és szinte égő fiúi szeretettel ragaszkodott az édesanyjához; ehhez a kicsi, napbarnított arcú parasztasszonyhoz. A gimnáziumban azt a feladatot kapja egyszer, hogy írjon dolgozatot egy édesanya örömeiről és gondjairól. S amit ír, az csodálatos, költői vallomás az édesanya és a világ minden édesanya mellett. A tanár meglepetve néz rá: ez a fiú nemcsak kitűnő tanuló, de tudós, költő is. Kitűnő! – írja rá a dolgozatára. Aztán később ugyanezt a dolgozatot bővíti ki százoldalas tanulmányra Mindszenty József. Díjat nyer vele, de még mindig úgy érzi, hogy nem mondott el mindent, ami a lelkében él az édesanyjával kapcsolatban. Már plébános korában írja meg „Édesanya” című könyvét, amelyben talán még soha, senki nem tett ilyen himnikusan szép vallomást az édesanyákról. A saját édesanyjára gondol, de anélkül, hogy róla beszélne, ennek a drága, nemeslelkű kis parasztasszonynak fiúi szerelmén keresztül Máriától, Magyarország Nagyasszonyától kezdve, a szegény, proletár anyáig elvázolja mindazt a szépséget, nemességet, mindazt a tudnivalót, amit a keresztény édesanyjáról valaha is elmondottak. Mikor már a bolsevista barbárság szállta meg Magyarországot, a világ legelső édesanyjának, Máriának ajánlja fel Magyarországot, vezeti a százezres körmeneteket. Jézus anyjának nevével vándorol roppant körmenetek, processziók élén, hogy az égről lekönnyörögje népe szabadságát. Majdnem azt lehet mondani, hogy vallásos meggyőződése, mélységes hite – - annak költői vonatkozásában, – összekapcsolódik az édesanya szerelmével.

Az édesanyák és a jövő édesanyák sorsán keresztül érzékeli elsősorban Magyarország sorsát is. Hiszen azok a bolsevista hordák, amelyek keresztültörték Magyarországot testén, elsősorban az édesanyákat ütötték meg és őket gyalázták meg. Ezért kerül szembe velük és ezért veszi elsősorban magára minden átkukat és végül a mártíromság nehéz keresztjét is.

Mikor 1945 tavaszán, – - amiről később lesz szó – kijön a nyilasok börtönéből, már minden magyar arcán ott ég a rettenetes szégyen. Az orosz hordák egymillió magyar asszonyt és leányt gyalázták meg. A városokban és falvakban borzalmasabbnál-borzalmasabb jelenetek játszódtak le. Hetven éves öregasszonyok és 12 éves fiatal leányok testét épp úgy nem kímélte meg a szovjet barbárság, mint a sokgyermekes édesanyákét. Akkor, a nyugati világ még két kézlegyintéssel intézte el a XX. század legszörnyűbb szégyenét és lelkiismeretét megnyugtatta mondta: „német propaganda.” A magyar lelkekben és az egész magyar társadalomban némán, titkoltan, az elnyomás szuronyaitól retteggve és újabb meggyalázásoktól félve, hamuba takart parázsként lobogott a marcangoló önvád, keserűség. Családi életek bomlottak fel, fiatal leányok, akiket egymásután tíz-húsz orosz gyalázott meg, egymásután menekültek a halálba és tisztességes édesanyák kényszerültek tízezerrel nemibeteg gondozókba járni, vagy szégyenüket a család előtt, a halál kockázatával is rejteni. Mindehhez járult, hogy az oroszok és főként a magyarországi kommunisták szerették volna halálra hallgatni mindezeket a borzalmakat, amelyek nemcsak hogy nem kedveztek az országra törő bolsevista propagandának, hanem még azokkal is meggyűlöltették az oroszokat, akik –ha nagyon kevesen is –, úgy várták őket, mint felszabadítókat. Aki az asszonygyalázásokról beszélt, minden pillanatban számolhatott azzal, hogy oda kerül a politikai rendőrség hóhérainak karmai közé.

És ekkor szólal meg 1945 májusában a magyar Püspöki Kar első, világháború utáni körlevele, amelynek az asszonygyalázásokról szóló részét köztudomás szerint Mindszenty József, – akkor még veszprémi püspök – javaslatára veszik be a pásztorlevélbe. És az édesanya szerelmese, anyák és leendő magyar anyák számára kimondja a felszabadító szót, megteremti a lelki felszabadulást:

„A hatodig parancsolat érvényessége – mondja a körlevél – fentáll a háború alatt is. A mi legszentebb kötelességünk, hogy a szüzességi és házassági tisztaságot a súlyos viszonyok között is védjük. De hogyha valakit megerőszakoltak, nyugodt lehet, mert ő bűn nélkül való. Az ő tisztasága teljes, érintetlen fényességében ragyog az Isten előtt. Ha egyrészt el is tölt minket a mélységes részvét az összes asszonyok és leányok iránt, akiknek meg kellett érnök ezt a borzalmat; másrészt büszkék vagyunk népünkre, amely a szent erénynek ezt a drága kincsét védte és az asszonyokra, leányokra, a kik a tisztaság hőseivé váltak.”

S a keresztény Magyarországon erre a szóra megkönnyebbült lélekkel zokog fel egymillió meggyalázott asszony és leány. Mindszenty József visszaadta egy nép lelkinyugalmát. Megadta a lehetőséget, hogy Isten előtt és a családban ismét édesanyák legyenek az édesanyák s leányok a leányok! Ettől kezdve azonban a kommunistáknak ő az első számú, leggyűlöltebb ellensége: Hiszen ők épp ezt nem akarták, ők azt szerették volna, hogy a megkínzott maradjon vagy testét mindenkor kiszolgáltató szolgál, vagy eszeveszett hetéra. De Mindszenty József azt mondta: legyen édesanya!

Óh ez a kicsi öreg parasztasszony, a veszprémi püspök, majd a primás édesanyja, minden mártír anyák szószólójává vált, hangtalanul is, az ő nagy fia által. Már Mindszenty Józsefen ott van a szent bíbor, már az ország első, legünnepeltebb és legrajongottabb embere, mikor életének ezt az egyetlen égi tisztaságú földi szerelmét ott látja maga előtt Magyarország népe. A háború alatt lebombázott szombathelyi katedrális avatja Mindszenty primás. Százötvenezer hívő serege sokasodik össze az ősi püspöki városban és kezében rózsafüzérrel, imakönyvvel, ráncos paraszti szoknyában, barna arcán fekete fejkendővel ott megy egy kicsi parasztasszony: a primás édesanyja. Bent a templomban lobognak a gyertyák, száll a tömjénfüst, s mikor kilép a templom ajtaján, százötvenezer ember éljenvihara szárnyal a kék egek felé. Aztán a térdeplő tömegben, ott térdepel egy parasztasszony is, felnéz az ő sugárzó arcú, nagy fiára és szeméből kihull egy könnycsepp.

Valaki észreveszi a Primás édesanyját. Odavezeti az előkelőségek közé. De talán ez az egyetlen eset, hogy engedi észrevétni magát, ő csak névtelenül, mindig a háttérben áll ott a gigászi küzdelem hőse mellett, akit az édesanyja iránti szereleme segít előbbre, biztat ellenállásra.

A csehimindszenti falusi templomban az édesanya mindig az utolsó padsorban foglal helyet, akkor is, mikor a fia, már Hercegprimás és épp úgy végzi a paraszti munkát, épp úgy gondoskodik 14 unokája sorsáról, mint azelőtt. Sőt még az ország Primásává vált fiáról is neki kell gondoskodnia, hiszen tudja róla, hogy a Primás, az ország első zászlósura asztalára csak akkor kerül valami jó falat, ha ő visz neki a kis falusi gazdaságból. Aszkétikus életet él a Primás úgyannyira, hogy mikor Magyarországon végigszánt a háború utáni nyomorúság és az oroszok elrabolják a termést, a jószágokat, a Primás osztozik népe nyomorúságában.

– Éhen halunk! – mondja egy alkalommal közvetlen környezetének egyik vezető tisztviselője. – A Primás úrnak könnyű. Itt van az édesanyja és főzi neki a négy-öt darab krumplit és ő megelégszik vele.

A földreform során elvették a primási földeket és akkor még a kormány nagyon ígérte neki a havi kártalanítást, azonban Mindszenty József nem vette fel ezt a pénzt. Miután a többi birtokosok nem kaptak semmit, ő sem akart részesülni semmiből.

Mihalovics Zsigmond, az Actio Catholica volt magyarországi vezetője írja róla, hogy egyszer mosolyogva mondta neki a Primás:

„Az egyik nővérem küldött egy borjút, a másik disznót, az anyám hozott néhány tyúkot, így már gondoskodtak Magyarország hercegprímásáról.”

Azok a boldog pillanatai, amikor a kicsi, fejkendős parasztasszony ott van mellette a káprázatos primási palotában. Mintha az édesanya szíve sejtene, hogy nem sokáig maradhatnak együtt. Mintha érezné, hogy valami rettenet vár az ő nagy fiára.

– Sokat voltam boldog a fiam mellett – mondotta egyszer egy újságíró kérdéseire. – Legjobban, mikor láttam őt a papságra készülni. Megsirattam, mikor Veszprémbe ment püspöknek. Megsirattam, mikor Esztergomba vitték!

Az édesanya azt mondja „vitték.” Hiszen ő lelki szemeivel talán már 1948 karácsony másodnapjának estéjét látja maga előtt, mikor jönnek a kommunista terror géppisztolyos rendőrei és amikor neki, az édesanyjának mondja majd az utolsó szabadon mondhatott szót:

– Ne félj édesanyám, népe szabadságáért hal meg a fiad!

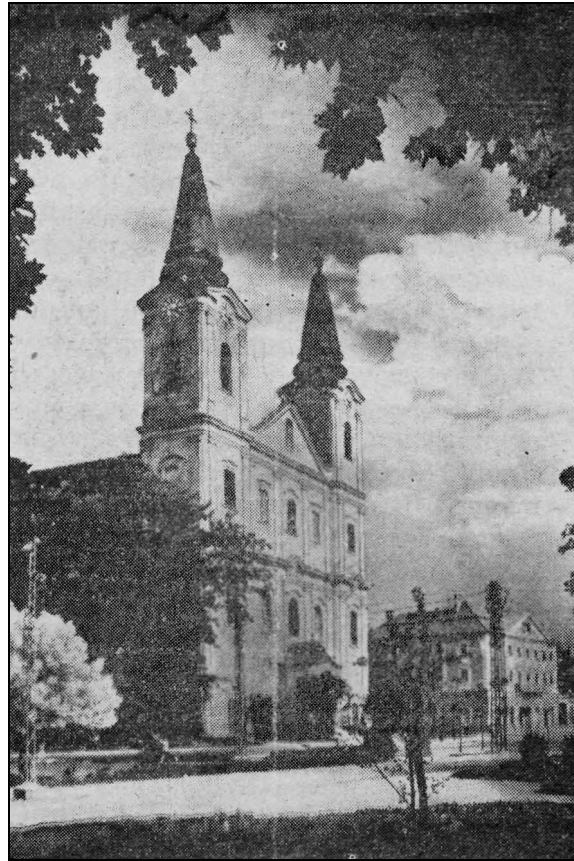
* * *

Az embernek a lelkét tehát az édesanya szeretete, a pogányság elleni ellenállásra emlékeztető dunántúli táj, az egyszerű paraszti környezet, de nemzeti és vallási szabadság szeretete alakítja ki. S később, püspök korában újra a genius loci, a környezet és a múlt nagy tradíciói szabják meg működésének útját. Veszprém, a püspöki város, csaknem ezeresztendő múlttal tekinthet vissza. A püspöki vár ott áll a város fölött kimagasló sziklán s valamikor, tíz évszázada, mikor Szent István keresztény hitre térítette a népet, még látta a Szent Király ellen fellázadt pogányokat, aztán látta Vatha, a lázadók fejét lándzsára tűzve. Látta bajorországi Gizellát, aki itt hímezte Szent István palástját, amelynek később szerepe jutott Mindszenty perében is. Itt járt a város falai között Szent Gellért, a magyarság nagy apostola, aki Szent István oldalán segített keresztény hitre vezetni a népet. S mikor elnyeri a kardinális bíbort és Esztergom érseke lesz, olyan örökre kerül, amely szintén ezer esztendő nagy magyar és keresztény emlékeit őrzi.

Esztergom, a primási város több mint ezeresztendő. Falai között született maga Szent István is és tíz évszázadon át, mint a magyar Sion, a kereszténység bevehetetlen fellegvára örködött a Duna fölött. Egyetlen városa az országnak, amelyet 1241-ben nem tudtak elfoglalni a tatárok. A lélek, az imádság városa volt Esztergom, és ami ezzel együtt jár, a Szabadságé is. Ezerhétszázötödől-tizenkettőig egyik főhadiszállása volt a nemzeti szabadságért, függetlenségért harcoló kuruc seregeknek és még ma is megvan a kuruc-könyöklő, ahonnan Vak Bottyán, Rákóczi híres lovas-generálisa, lenézett a táborozó seregekre.

Bazilikája lenéz a hegy alatt kanyargó, szélesen hömpölygő Dunára s aki – - szép békevilágban – - hajón jött Magyarország területére, elsőnek ezt a hatalmas, hatvanegy méteres óriási kupolát látta meg, amely tiszta időben óriási messzeségbe látszott el. Alapfalai 16 méter szélesek ennek a roppant, új reneszánsz stílusban épült Bazilikának, amely főbejáratánál nyolcas oszlopsor helyezkedik el, csupa olyan óriási márványoszlopokból, amelyeket egyenként csak négy ember tud körülölelni. Itt van egész Európa legnagyobb méretű oltárképe és a 160 mázsás harangot csak hat ember tudja nehezen meghúzni. Nagyboldogasszony napján, augusztus 15-én szólalt meg mindig ez a harang, – az orosz megszállás előtt természetesen százötven kilométer távolságban is hallotta a magyar falvak népe, hogy Esztergom harangja imára szólítja a falvakat. S ilyenkor pompázó népviseletekben, mint Isten eleven virágos kertje, megindul a Kisalföld, Csallóköz és a Dunántúl népe, hogy odatérdeljen Mária, Magyarország Patrónája elé. A régi Magyarországon csodálatos ünnep volt az esztergomi nagyboldogasszonyi búcsú, amelyre az utolsó esztendőben már hatalmas külföldi filmvállalatok is kiküldték riportereiket, mert ilyen színes látványosságot nem lehetett találni sehol Európában. S a keresztény

Magyarország ez egyik legnagyobb vallási ünnepe középpontjában ott állt a mindenkori Prímás, aki az ünnepi misét celebrálta és akit mindenkor népének szeretete, tisztelete vett körül. Hiszen a Hercegprímás nemcsak egyházfejedelem volt, hanem elsősorban a szegény nép védelmezője is, aki – épp úgy Mindszenty – a hatalmasokkal szemben, a kereszténység nevében védte az elnyomottak jogait, az emberi méltóságot, szabadságot s bizony Mindszenty József egyik másik elődje még a hatalmasabb uralkodókkal is szembe szállott a nép jogaiért.

A zalaegerszegi templom, hol legelőször plébánoskodott

Világhíres volt az esztergomi kincstár, a prímási képtár, de még a prímási borpincészet is, amelyben olyan nagy, 30–30,000 literes hordók voltak, hogy később a pincészet vezetője egy ilyen hordóba rendezte be az irodáját. Valamikor, a bolsevik megszállás előtt 60,000 hold föld tartozott az esztergomi érsekséghez, de ennek jövedelme soha sem volt elegendő azoknak az óriási egyházi, szociális és kulturális kötelezettségeknek teljesítésére, amelyeket a prímások magukra vállaltak. Az érsekség tartotta fent a négyemeletes papnevelő intézetet, az esztergomi tanítónőképzőt, tanítóképzőt, felsőfokú leányiskolát, ipariskolát, bencés gimnáziumot, erdészeti szakiskolát. Noha a trianoni béke után a prímási birtokoknak egy része Csehszlovákiához került, a prímás továbbra is teljesítette minden korábbi kötelezettségét. A békebeli békék prímási aranyhintója raktárba került, a gyönyörű, hófehér lipicai lovakat eladták, a személyzetet csökkentették és bizony még a prímási asztal is nagyon szegényes lett, de az iskolákon kívül megmaradtak a Prímás által fenntartott nagyszámú szociális intézmények, a falusi iskolák és a szegényházak, amelyek ott voltak minden faluban, ahol csak birtoka volt az esztergomi érsekségnek.

Aki Esztergomba jött Prímásnak, az nem „gőgös, feudális főúr” volt, mint a bolsevik újságok írták, hanem Isten legalázatosabb és gyakran legszegényebb szolgálója, a kultúra

mecénása és a szegény nép pártfogója. Húsvétkor –, mikor jelképesen megmosta és megcsókolta a 12 szegény lábát – tanulhattak volna tőle alázatot és főként demokráciát a mai kommunista vezérek.

Attól kezdve, hogy Mindszenty József vonult be a primási palotába, oda a puritán egyszerűség és az askétikus szegénység költözött be vele. Ember, aki személyi körülményeit tekintve épp olyan egyszerűen élt, mint a bolsevikiek által kifosztott magyar nép. Míg Budapesten dőzsöltek a kommunista vezérek, a Primás asztalára hétfőn csak egy tál ételt szolgáltak fel. Nagybőjtben nem reggelizett, délben csak levest és kenyeret evett, este pedig csakis kenyeret egy kis piros, vagy zöld paprikával. A régebbi primási személyzetet szélnek eresztette. Télen nem engedett fűteni és gyakran elkéült kezekkel végezte roppant munkáját, amelyben azonban fáradhatatlan volt. Az egész országnak ő adott példát a szerénységre, a nélkülözések elviselésére és a lemondásra.

Egy alkalommal egyik budapesti templom felszentelésekor az apácák uzsonnával kínálták meg a Primást. A hívek adományából tortákat sütöttek, felterítették az asztalt és – a jó lelkek – azt hitték, hogy most nagyon kedveskedni fognak az egyházfejedelemnek. Mindszenty József azonban megkeményült arccal nézett végig a terített asztalon. Leült a főhelyre, aztán csak annyit mondott:

– Én pedig kérek egy üres teát!

Attól kezdve sehol sem merték megkínálni. Pedig papjai, titkárai kétségbe voltak esve, mikor tudták, hogy a Primás milyen gyengén táplálkozik, s féltették, hogy a gyenge test nem bírja majd a heroikus munkát. Igen! Mindszenty József olyan főpap volt, aki épp úgy tudott lovat hajtana, – ha kellett – mezőn aratni, mint autót vezetni. Egyetlen, igen-igen rozoga autóval járta az országot, a falusi plébániákat, a lelki ellenállás nagy központjait és mindig attól kellett félnie, hogy egyszer csak ott marad az országúton, hiszen ez az ócska talicska már a világ minden más helyén autótetemőbe került volna. Később, pörének tárgyalása alkalmával azzal gyanúsították, hogy autót is vett feketén, amiből természetesen egy szó sem volt igaz.

Magyarországon köztudomású volt, hogy mikor a magyar ellenállás híre eljutott külföldre, a Primásnak gyönyörű autót ajánlottak fel ajándékképpen. Nem fogadta el.

– Amíg a népem szenved és nyomorog – mondta – jó nekem ez az ócska láda is. Magában véve már azt is szégyellem, hogy autón kell járnom, de ezt csak azért teszem, hogy eljuthassak a híveimhez.

Sokan tudtak arról, hogy a primási konyha milyen gondokkal küzd és milyen egyszerűen él az egyházfejedelem. Sokszor küldtek hát kisebb-nagyobb élelmiszer ajándékokat Esztergomba. Azonban, ha a Primás ezekről tudomást szerzett, azonnal küldötte a szegényeknek, az árvaházaknak. Papjai utóbb már úgy segítettek a dolgon, hogy egyszerűen eltitkolták a Primás elől az adományokat, hogy mégis csak gondoskodni tudjanak a Primásról.

Ha békében kerül a magyar katolicizmus élére, minden bizonnyal az Alkotó lett volna belőle, aki templomokkal, iskolákkal, a kultúra kincseivel szórja tele Pannónia virágos kertjét. A sors azonban más feladatra szólította őt.

Október 6-ika van 1945-ben Magyarországon, amikor Pápán, a hatalmas katolikus templomban 800 gyermeket áldoztat, mint még veszprémi püspök és a templom kapujában kapja a hírt, hogy kardinálissá, esztergomi érsekké nevezte ki a Pápa.

Október 6-ika a mártírok napja Magyarországon. Éppen száz éve, 1849-ben ezen a napon végezték ki az aradi várárokból és a bitófákon a leverett magyar szabadságharc 13 tábornokát. Október 6-ika a vértanúk ünnepe. S vajon mit jelent ez a nap az új Primás számára?

Szabadítónak hívta el az Isten, vagy mártír Magyarország mártír Primásának?

II. A főpap, aki „politizál”. Nyilasvilág a Sopronkőhidáról való szabadulásig

„A vallás körüli képmutatásnak nincs helye! A vallás vagy igaz, vagy nem. Ha nem igaz, nem szabad megtérni a lelkek és házak legrejtettebb zugaiban sem. Ki kell irtani, mint a morfiumot és a hamis kártyát. De ha igaz, akkor a vallásnak, mint igazságnak nyilvánossági jogot és érvényesülést kell engednünk az élet egész vonalán, községházán, vármegyén, parlamentben, hivatalban, iparban, gyárban, vasúton, hogy a magán és közösségi embernek megbízható vezére legyen az élet útján,” – mondotta egy alkalommal Mindszenty József bíboros, amikor már teljes erővel vezette a totális diktatúra elleni küzdelmet.

Szabad, demokratikus, keresztény államokban is megesik olykor, hogy tévedő emberek, rossz vezetők szembe kerülnek néha a krisztusi elvekkel és olyan törvényeket, rendeleteket adnak ki, amelyek ellenkeznek a humanitással, erkölccsel, szabadsággal. Igazi demokratikus államokban azonban mindez korrigálható. A totális diktatúra azonban felépítésénél, természeténél fogva – még ha a legszebb keresztényi elveket hirdeti is – szükségszerűen szemben áll, vagy szembe kerül az isteni törvényekkel. Istenné emeli az államot, megtagadja az ember Isten-képmását, emberi méltóságát. Elrabolja a szabadságot, nem tűr meg maga mellett más pártot, más hitet, más vallást. Pusztá létével is ellene van minden szabadságnak, humanizmusnak. Magának követeli az emberek testét, de az emberek lelkét is: a sajtót, filmet, könyvkiadást, az ifjúság oktatását s olyan jogokat rabol el, amelyeket Krisztus születése óta, majd a nagy francia forradalom és az amerikai alkotmányon keresztül, visszavonhatatlanul kivívott magának az emberiség.

A papok ne politizáljanak, – szokták mondani a racionalisták és a kommunisták. Amikor azonban az állam egész berendezésével, minden intézkedésével totálissá alakul, amikor működését ki akarja terjeszteni a lélek ellenőrzésére, átformálására is, akkor az úgynevezett „politizálás” egyenesen kötelességévé válik az Egyháznak és minden keresztény embernek. Mivel az Egyház soha nem mondhat le a vallás szabad gyakorlatának jogáról, az ifjúság nevelésének lehetőségéről, az erkölcs formálásáról, az emberi szabadságokról és az elnyomottak védelméről totális államban szükségképpen „politizálni” kényszerül, mert ott politikává vált az erkölcs, a nevelés, sőt magának Isten létének kérdése is.

Ez és csakis ez az egyetlen szempont határozta meg Mindszenty József bíboros egész ellenállási harcának értelmét. Mint **keresztény hívő és nem mint politikus** állt szemben mindenféle elnyomással, totalitarizmussal. Legyen az jobboldali, vagy baloldali.

Pappászentelese 1915. június 22-én történt és alig pár évvel később már szembe kell néznie a totalitarizmus ördögével. Az első világháborút követő összeomlás eredményeként, 1919. március 21-én kitör Magyarországon az első kommunizmus, kikiáltják a proletárdiktatúrát, amely azonban még sokkal gyengébb a mainál, hiszen annak léte fölött még nem őrködnek a szovjet megszálló csapatok. Annak ellenére a bolsevikiek házi őrizetbe veszik az akkori ősz hercegprímást, Csernoch János bíbornokot is és letartóztatják gróf Mikes János püspököt. Mindszenty József már ekkor is az igazság és szabadság fiatal kereszties vitéze. Összebeszél paptársaival és megszökteti a püspököt. Úgy tervezik, hogy megállítják a vonatot, amelyen a püspököt szállítják a bolsevikiek. Fegyverük nincs, és fegyveres erőszakhoz nem is akarnak nyúlni. Pusztá kézzel és a meglepetés erejével akarják szabaddá tenni a püspöküket. A terv azonban nem sikerül. A terroristák elfogják az ügy résztvevőit és Mindszenty József ekkor ismerkedik meg először a bolsevista terrorizmus börtöneivel.

A kommün azonban megbukik. A Magyarországra benyomuló románok, majd Horthy Miklós ellenforradalmár csapatai felülkerekednek a bolsevista lázadáson és a keresztény állam rendje helyreáll. Ettől kezdve, pontosan 1921-től kezdve, Mindszenty József a nyugati

határszélén egy régi magyar város, Zalaegerszeg plébánosa lesz. S amire már utaltunk, itt mutatkozik meg, hogy a későbbi Primást alkotónak szánta az Isten. Egész fiatalon megkapja az apáti címet, majd préposttá neveztetik ki a Szentatya, mert már ekkor is csodálatosan eredményes munka áll a háta mögött. Mint püspöki biztos, újjászervezte Dél-Zala vármegye lelkipásztori viszonyait. Tizennyolc új plébániát, 9 új templomot, 13 lelkészlakot és 6 új iskolát létesített. Zalaegerszegen az ő nevéhez fűződik a ferencesek új plébániatemplomának és rendházának, a Notre Dame apácák nagy nevelőintézetének, nyomdának, újságnak, könyvkereskedésnek, aggok házának s az új, hatalmas plébánia épületnek megteremtése. Részt vesz a közéletben, a városi és vármegyei törvényhatósági bizottságban (önkormányzat) s mint fiatal plébánosnak is olyan tekintélye van, hogy az ő körzetéhez tartozó ügyekben sokszor még a kormány sem mer határozni megkérdése nélkül. Ha Zaláról van szó, még a minisztertanácsokon is sűrűn elhangzik:

– Meg kell kérdezni a zalaegerszegi plébánost.

A hívei rajongnak érte, mert tudják, hogy a legapróbb ügyben is a szegények oldalán áll. A betegek gondozása különösen a szívügye és mindenét feláldozza a gyermekekért. Évente ezer pár cipőt szerez a szegény gyermekeknek, maga biztosítja hatvan tehetséges parasztyerek középiskolai nevelését, öt-hat tehenet tart állandóan, hogy ingyen tejet adhasson a szegényeknek és a betegeknek. S méltán mondják el róla hívei: – Az apát úr nélkül meghalni sem tudunk!

Ekkor még béke, szeretet, keresztény kormányzás van Magyarországon. Mindszenty Józsefnek nem kell harcolnia. Építhet, dolgozhat, imádkozhat.

A harcos férfi arcvonásai először csak akkor jelennek meg, amikor Zalaegerszegen is szervezkedni kezd a nyilaskeresztes párt. Itt a határ közelségében, alig húsz kilométerre a német birodalomtól már érvényesülni kezd az óriási nacionalszocialista mágnes vonzása és „a guruló márka,” amelyről később beszél gróf Teleki Pál, Magyarország tragikusan elhunyt miniszterelnöke.

Zalaegerszegen két német származású földbirtokos kezdi szervezni a nyilas pártot, de egyelőre persze nem vallják be igazi céljaikat. Azt hirdetik, hogy a trianoni békeszerződés revíziójáért küzdenek és csupán hazafias és keresztényi programot vallanak. Végül is azonban a plébános kezébe kerül egy röpiratuk, amelyben már a zsidók ellen lázítanak. Mindszenty József azonnal maga elé citálja őket s Ruby Erzsébet amerikai újságíró szerint, aki akkor közvetlen tanúja volt az esetnek, harciasan rájuk támad:

– Szégyelljétek magatokat, hősök, – az alkotmányra esküt tett tisztek, – mondja nekik, – ti nyilasok vagytok! ... Nyilasok, zsidóüldöző, rendzavaró garabonciások. És mint nyilasoktól megkérdem: Édesapátok kerületében ki szavazott rá, mint képviselőre? A zsidók! Kinek szorongatta kezét sírva édesapátok, mikor a híres zsidó sebész tanár megmentette az édesanyátok életét?

S végül kimondja a könyörtelen szentenciát:

– Megtiltom, hogy amíg ennek az egyesületnek tagjai vagytok, átlépjétek az én házam küszöbét.

Ettől kezdve a magyar nácik halálos ellenségei a zalaegerszegi plébánosnak. Szálasi Ferenc, majd a magyar náci-vezér helyettese, Hubay Kálmán, szemrehányást tesznek a nyilasoknak, hogy a zalai körzetben nem halad előre semmi:

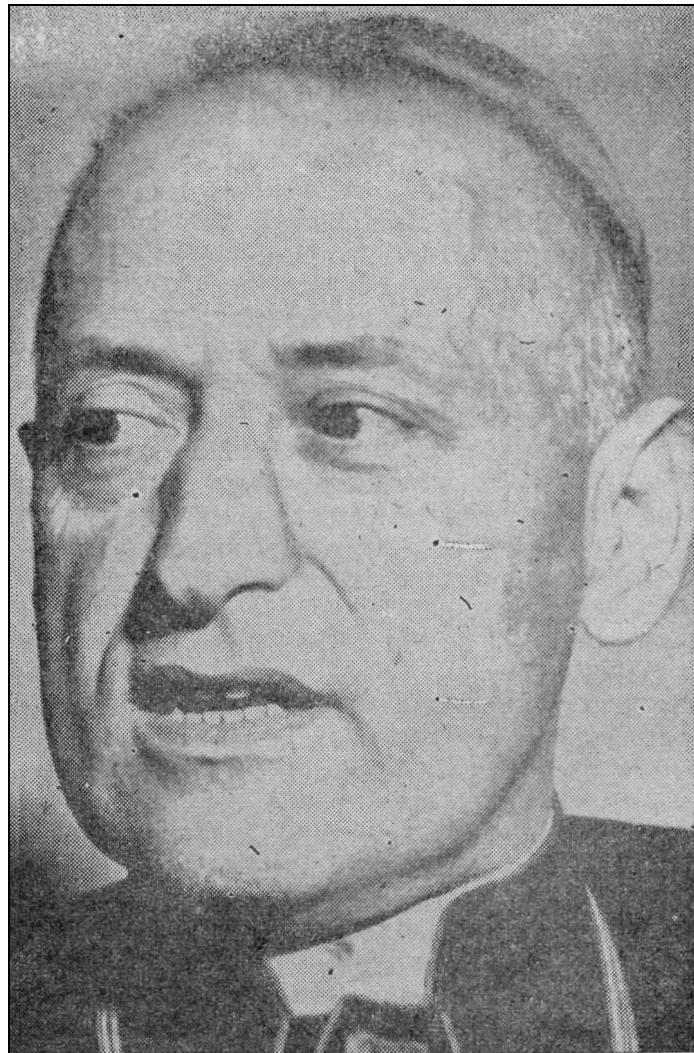
– Amíg a plébános a helyén van, addig tehetetlenek vagyunk! – mondják a helyi szervezők.

Mindszenty József már akkor is elháríthatatlan akadály a totális mozgalom útjában. Áll, mint a kőszikla. Igével és imádsággal, sőt ha kell, kemény harccal is. De ettől kezdve a magyar nácik kimondhatatlanul gyűlölik. Hiszen tudják róla, hogy a Dunántúl német lakosságú falvaiban ő a legfőbb akadály a Volksbundista szervezkedésnek, amely hitleri parancsra folyik, a szent-istváni Magyarország lelki és területi egységének megbontására.

Magyarország azonban ekkor még szabad, független állam, amelyben a nép körében semmiféle talaja nincs a náci-quislingségnek. A háború idején harcol ugyan a magyar nép a bolsevik Oroszország ellen, de nem Hitler mellett. Az angolszász csapatokkal szemben áll soha és sehol egyetlen magyar katona sem. De hiszen éppen ezt veszi rossz néven Hitler, aki 1944 tavaszán arról is értesül, hogy Horthy Miklós és Kállay miniszteri elnök titokban tárgyalásokat folytatnak az angolszász hatalmak megbízottaival és le akarják tenni a fegyvert, de nem az oroszok, hanem kizárólag csakis a nyugati szövetségesek előtt.

Hitler magához rendeli Horthyt és 1944. március 19-én 350,000 főnyi német hadserege, tankokkal, repülőgépekkel áttör a nyugati magyar határokon, amelyeket persze nem lehet védeni, hiszen a hadsereg használható része kint van az oroszok elleni fronton. A németek megszállják az országot és kezükbe kerítenek minden hatalmat.

Tragikus órák ezek az egész magyarság, de főként Mindszenty József számára, akit – már korábban megtörtént kinevezése alapján márciusban Esztergomban szentelnek püspökké. Serédi Jusztinián, az akkori prímás, három püspökkel szenteli fel, a legnagyobb titokban; hiszen köztudomású, hogy a németek se nagyon rajonganak az Egyházért, a veszprémi püspökben pedig egyenesen első számú közellenséget látnak a magyarországi nyilasoktól kapott jelentések alapján.

Március 27-én fogadja Veszprém az új püspököt. Még hat nyugodt nap van a beiktatás után. Aztán április 3-án a németektől megszállott Magyarországra rászabadul a pokol. Budapest és a vidéki ipari városok fölött megjelennek az amerikai repülőgépek. Bombázzák

Veszprém nagy katonai repülőterét is és Veszprém új püspökének első funkciója – a temetés. Halottak, mindenütt halottak! S emellett német parancsra megkezdődik a magyarországi zsidóságnak egy olyan méretű üldözés, elhurcolása, amelyet egyetlen magyar sem akart, de még kevésbé helyeselt. Idegen fegyverek árnyékában elsőnek ismét csak a katolikus Egyház és a többi keresztény egyházak emelnek szót ez ellen, s köztudomású az is, hogy Serédi Jusztinián akkori bíboros hercegprímás mögött ezekben az akciókban elsőként áll Veszprém püspöke, aki teljes energiáját, lelkének egész lobbanását veti bele a nagy és reménytelen küzdelembe. Mint minden későbbi cselekedetét, ezt is szeretnék úgy magyarázni, hogy: „politika volt.” Pedig a zsidók érdekében végzett minden fáradsága épp úgy nem volt politikai értelemben vett „zsidóbarátság,” mint ahogy a kommunisták ellen sem azért harcolt, mert politikai tekintetben „kommunista-ellenes” lett volna. Keresztény volt! S mikor az óra ütött, most és mindig úgy érzi, hogy **keresztényi kötelessége**, vallásos meggyőződése parancsolja, hogy Krisztus útmutatásait követve ott álljon minden üldözött mellett, minden olyan embernek az oldalán, akit megsértenek emberi jogaiban, emberi méltóságában, legyen az zsidó, kiutasított német, vagy barbárul áttelepített felvidéki magyar, vagy akár otthoni, saját, árva népe is.

Pásztorlevelekben, de még inkább a kormányzathoz intézett feliratokban az Egyház állandóan tiltakozik, amint csak tudomására jut, hogy a zsidókkal szemben valami embertelenséget követnek el. A papok ott járnak a gettókban és osztják az üldözöttek között a pápai és svéd mentesítő leveleket, később életük kockáztatásával akadályozzák meg egy-egy Auschwitz, Bergen-Belsen felé irányított vonat indulását. Nem egy-két pap, hanem püspökei élén az egész katolikus Egyház elsőnek vesz részt ebben az óriási küzdelemben. Az eredmény: 55 katolikus papot ítélnék halálra, kényszermunkára, hurcolnak el a dachaui német internáló táborokba.

... És a megpróbáltatásoknak még mindig nincs vége. 1944 október közepe felé már egy közelgő új tragédia, a szovjet uralom árnyai borulnak Magyarország fölé. A kárpáti védővonalat kifordította sarkából a szovjet támadás. Páncélos-csordák özönlenek be az ojtózi szoroson, Nagyvárad, Szent László városa előtt már ott áll a vörös hadsereg és a tiszántúli vidékek egyes, pár napra felszabadult városaiból, halálra hajsolt menekülők ezrei özönlenek a Dunántúl felé.

– Meggyalázták a lányom! Megbecstelenítették az asszonyom! – üvölt végig az országon a megszegyénített férfiak jajkiáltása. Akik eddig német propagandának vélték a szovjet kegyetlenkedésekről szóló híreket, most rémülten adják szájról-szájra a hírt, amely hétszáz éve is így futott végig Magyarországon:

– Jön a tatár!

Budapest tele van izgalommal, rémhírekkel és rémjó hírekkel. Horthy megbízottai állítólag újra Svájcban tárgyalnak az angolokkal és amerikaiakkal. Háttérben a németek és most már a nyilaskeresztesek készülnek újabb ugrásra. Veszprém fölött pedig csapatostól szállanak Nyugat felé az amerikai Liberátorok. Mennek Bécs és Wiener-Neustadt felé, hogy bombaterhüket lezúdítsák Hitlerék hadi üzemeire.

Október 15-én délben háromnegyed egykor a budapesti rádió hirtelen megszakítja a műsort.

– A kormányzó hadiparancsát olvassuk fel! – - mondja a mikrofonba egy remegő hang.

S már hangzik is Horthy Miklós utolsó hadparancsa. Magyarország leteszi a fegyvert a győztes oroszok előtt. Aztán csend lesz. Néma csend. A rádió hanglemezeket közvetít és szerte az országban döbbenet állanak meg az emberek. A tiszántúli fronton, az Észak-Kárpátok gerincén pedig könnyes szemmel menetelnek a visszavonuló honvéd csapatok. A németek elárultak, az angolszászok magunkra hagytak és most itt van az orosz.

– Finis Hungariae! Vége Magyarországnak!

A katolikus Egyháznak és Mindszenty Józsefnek azonban egyáltalán nincsenek illúziói az orosz megszállással szemben. Azok ellenére, akik nem értik, hogy a papok miért maradnak a helyükön és még inkább azokkal szemben, akik egyenesen bolsevik barátsággal gyanúsítják az Egyházat, mindenkinél jobban és korábban tudja, hogy a szovjet megszállás nemcsak új, totális diktatúrát jelent, hanem ráadásul még barbárságot, fosztogatást, asszonygyalázást is. Legfeljebb csak arról lehet szó, hogy az Egyház ennek a hatásait és következményeit, – úgy ahogy – enyhíteni tudja. Mert ez is keresztényi kötelesség lesz.

Budapest utcáin azonban már dübörögnek a német Királytigrisek, hogy megostromolják a királyi várat. A híres Szarvaskaput eltorlaszolta ugyan a kormányzó testőrsége, de néhány ágyúlövés és a karabélyokkal felfegyverzett testőrség ellenállásának vége. A rádió épületébe néhány kézigránát dobznak a németek és alig hét órával az első hadparancs után, felhangzik a második, Szálasi Ferencé, a nyilas vezéré:

– A harc tovább folyik!

A német fegyverek uralomra segítették a nyilaskeresztes pártot, a kormányzót lemondásra kényszerítették a géppisztolyos S.S.-katonák és a nyilaskeresztesek, akiknek soha semmi esélyük nem volt a hatalomra, most az ország urai.

Schiberna Ferenc, a veszprémi nyilasok vezetője, a vármegye főispánja és hadművelési kormánybiztosa lesz.

– No most elintézzük a zsidók patrónusát! – mondja Mindszenty veszprémi püspökre célozva.

És az „elintézésre” nem kellett sokáig várni. November 13-án, élükön Mindszenty Józseffel, a nyugatmagyarországi és dunántúli püspökök átiratot intéznek Szálasi Ferenc kormányához, illetőleg magához a „nemzetvezetőhöz.” Ebben egyrészt tiltakoznak a nyilasok és a német S.S. uralma ellen, másrészt arra szólítják fel Szalásit, hogy – mint felesleges és céltalan dologtól – tekintszen el a Dunántúl védelmétől, ne tegye harcok színhelyévé az ország nyugati részét.

Aki ismeri a viszonyokat, az már akkor is tudja, hogy mindehhez példátlan bátorság kell akkor, hiszen a memorandum bármely pillanatban a németek kezébe kerülhet és ez a biztos halált jelenti. A Püspöki Kar, elsősorban Mindszenty József, nem rettennek vissza ettől. Tudják, hogy az orosz megszállás így, vagy úgy elkövetkezik, de abban reménykednek, hogy ha a megszállás harc nélkül történik, akkor legalább a lakosság szenvedéseit enyhíteni lehet.

A nyilasok előtt ezzel betelik a mérték. Eddig csak a helyi kis komisszáriusok haragudtak Mindszenty Józsefre. Ezúttal azonban már magára vonta a legmagasabb körök gyűlöletét is. Tehát, mint ez totális államban szokás: „el kell intézni.” A totális államok módszereihez azonban az is hozzátartozik, hogy soha sem az egyenes, közvetlen elintézési módot választják, hanem az ürügyet. Amint később a kommunisták különféle ürügyek alapján indítanak pert Mindszenty József ellen, ugyanúgy ürügyet használtak fel erre a nyilasok is.

Schiberna Ferenc főispánban, aki egyszerű kis zugüggyvéd volt azelőtt, hallatlan gyűlölet él a szabadság képviselői és a régi rend urai ellen. Mióta ugyanis nyilas-vezér lett, a hivatalos érintkezésen kívül senki sem áll vele szóba. Legjobban Mindszentyt gyűlöli, mert – annak ellenére, hogy már „főispán” – a veszprémi Vár utca 12., az ősi püspöki vár kapui soha nem nyílnak meg előtte. Mindszenty püspök nem hajlandó tudomást venni róla, mint főispánról. Mikor felszólítja a püspököt, hogy tartson szentmisét és mondjon szentbeszédet az új államfő megválasztása alkalmából, egyszerű és határozott választ kap:

– Soha!

Ezt is csak közvetve közlik vele, mert Mindszenty nem hajlandó őt maga elé bocsátani.

Eközben azonban a frontok egyre közelebb kerülnek Veszprémhez. Az ősi püspöki városban egyik német hadsereg főparancsnoksága rendezkedik be és erőszakkal lefoglalja a püspöki palota szobáit, sőt már a legszükségesebb helyiségeket is. Schiberna Ferenc azonban „hadművelési kormánybiztosi hatalmánál fogva” most már erőszakoskodni kezd a püspökkel.

Jól tudja, hogy cselekményei – a memorandum óta – már a legfelsőbb körök helyeslésével is találkozhatnak. Arra akarja kényszeríteni Mindszentyt, hogy további helyiségeket adjon át a menekülő nyilasok számára. Mindszenty azonban egyszerűen megtiltja, hogy a főispán és kísérete túlmerészkedjék a palota előcsarnokán. Ez a bátorság már Schibernának is sok. Telefonál a csendőrparancsnokságra:

– Letartóztatni a püspököt!

A kerületi csendőrparancsnok azonban nem vállalkozik erre a szerepre. Semmi köze hozzá. Veszprém város a rendőrség hatásköre alá tartozik. A nyilas főispán erre kivezényeltet egy szakasz rendőrt. Ezek még a régi magyar rendszer emberei. Csupa öreg, kipróbált ember.

Mikor azonban a rendőrség felvonul a palota elé, a város népe is észreveszi, hogy valami készül. S az emberek százai, ezrei megindulnak a keskeny utcákon a püspöki vár felé. Amikor a rendőrség, a nyilasok kíséretében benyomul az épületbe, a püspök ott áll az előcsarnokban, körülvéve huszonöt papjától.

Valaki felolvassa a nyilas főispán letartóztatási parancsát. Mire Mindszenty megfordul:

– Várjanak egy pillanattig! – mondja. A nyilasok utána akarnak nyomulni, de a huszonöt pap elállja az útjukat. Fegyvertelenül néz szembe egymással két világ. Emitt csak a lélek ereje, amott a géppisztolyok, kézigránátok. Emitt az égi küldetéstudat ereje, amott a földi hatalom, a nyers erőszak.

Pár perc múlva megjelenik a püspök, teljes főpapi ornátusban, fején a püspöksüveggel és megindul lefelé a lépcsőkön. A nyilasok, akik jól ismerik a nép hangulatát, kétségbe vannak esve. Mi lesz, ha a város népe meglátja a püspökét, teljes díszben, rendőrök és géppisztolyos nyilasok között? . A palota kapuja előtt megpróbálják Mindszentyt beültetni a rendőrség csukott kocsijába, de nem megy. Papjai kíséretében, gyalog menetel a sáros utcán, a rendőrök gyűrűjétől körülvéve.

És a város népének százai, tízezrei letérdepelnek az utcákon, amint Mindszenty felemelt fejjel, sugárzó arccal és áldást osztva indul a börtöne felé.

Schiberna őrjöngve utasítja a helyi csendőrséget, hogy könnyfakasztó bombákkal kergesse szét a tömeget. A csendőrség azonban nem engedelmeskedik. Nincs más mit tenni, mint Schiberna erre még egy utólagos letartóztatási parancsot ír, melyben már „hadműveleti érdekek megsértésével,” tüntető felvonulás rendezésével és más hasonlókkal vádolja Veszprém püspökét és ügyét átteszi a haditörvényszék elé. Egyben házkutatást rendel el a püspöki palotában, ahol megtalálnak 1800 darab fehérneműt, amelyet a szegények részére, a hívek adományából gyűjtött össze a püspök és karácsonyra akart kiosztatni.

A totális állam fegyvere az „ürügy,” már teljes erővel működik. A vád hazaárulás, hűtlenség, feketézés. Vajon nem ugyanezekkel az ürügyekkel fogják majd a kommunisták is vádlottak padjára hurcolni Mindszenty Józsefet? A hasonlóság, mint látni fogjuk, kísérteties.

A kihallgatást végző tiszt maga is zavarba jön, mikor megtudja a való tényállást, de Mindszenty József emelt fejjel, fölényes nyugalommal mondja neki:

– Fiam, engem nem lehet megfélemlíteni, mint ahogy 1919-ben sem lehetett, mikor a kommunisták tartóztattak le.

Néhány nap múlva Mindszenty Józsefet átszállítják az ország legnyugatibb határszélén fekvő Sopron-Kőhida fegyházába, ahol addig a legveszedelmesebb büntetéseket őrizték. Attól kezdve azonban Mindszenty a lelke a fogháznak, amelyben ott raboskodnak a német elleni ellenállás magyar vezetői. Huszonhat papjával együtt van itt letartóztatásban a püspök. Kitéve annak, hogy bármely pillanatban odaállítják a nyilasok véstörvényszéke elé, amelyet „számonkérő széknek” neveznek és amely nagyjából csak halálos ítéleteket hoz. Karácsony éjszakáján itt imádkozik Mindszenty, mikor a nyilasok bitóra hurcolják Zsilinszky Endrét, a magyar ellenállás őszhajú vezérét. Leitatott cigányhóhér akasztja fel Zsilinszkyt és amíg a szörnyű aktus tart, celláikban térdre hullva imádkoznak a püspök és papjai.

Szerencsére a nyilasoknak arra már nincs idejük, hogy az ő ügyét is elővegyék. Budapestet körülzárják az oroszok és ötven napos irtózatost ostrom után elesik a főváros, majd március végén a szovjet áttöri a dunántúli frontot is és március 29-én már Sopron-Kőhidán is hallani az orosz ágyúk közelítő mennydörgését. De akik ott vannak a fogházban, a magyar ellenállás vezetői, akik a magyar nemzeti szabadságért harcoltak a németek ellen, jól tudják, hogy nem felszabadulás következik, hanem újabb terror, újabb elnyomás, amely rosszabb lesz még a réginél is. Legelsősorban tudja ezt Mindszenty József. Nem szabadság következik, hanem új szabadságharc, amelynek lesznek új hősei és új mártírjai.

Húsvét van a legázolt Magyarországon, mikor az első orosz katonák kinyitják Mindszenty börtöncellájának ajtaját. S akkor mondja Mindszenty József az orosz tisztnek:

– Adja az Isten, hogy azt a szabadságot, amelyet most az önök kezéből kaptam, soha vissza ne vegyék tőlem!

III. „Igazságért és szabadságért”

... Megy, megy hát az országutak vándora, Veszprém kiszabadult püspöke. Egy lovas paraszti szekér rázza Sopron-Kőhidától a hajdani püspöki rezidenciáig. S amerre megy, egy ország romja füstöl. Leégett falvak zsarátnoka, összebombázott városok, éhség, megszállás, halál ...

A kép azonban, amelyet maga elé képzelt a kőhidai cella falai között, a csapás, melynek elhárításáért annyit tett és imádkozott Magyarország Patrónájához, sokkal borzalmasabb, mint bárki hihette volna. Nemcsak a háború, nemcsak az apokalipszis lovasai vágtattak keresztül Magyarországon, hanem a keleti barbárság minden réme végig taposott ezen a népen.

Most, hogy dőcög vele a paraszti szekér, egy-egy faluban elébe sereglenek az emberek, körülveszik a megriadt leányok, megkínzott anyák, és elmondják, mi történt mindenütt, ahova csak bevonultak az orosz csapatok. Sokan, a szegényebb emberek, a felszabadítókat várták. S aztán az első éjszakán megindult a pokol. Krumplis, répás vermekbe, padlásokon, szénakazlakban rejtették el az asszonyokat és a leányokat. De nem volt menekvés! Napszállta után csoportokba verődött orosz katonák kezdték meg a hajtóvadászatot az asszonyok után. Ha előtalálták őket, akkor egymásután gyakran tíz-tizenöt orosz katona is végigment a szerencsétlenek testén. Volt, aki ott halt meg a karjaik között. Volt, aki nyomban öngyilkos lett. A férfiak, akik megpróbálták asszonyaikat megvédelmezni, ott a helyszínén elintézték egy tarkólövessel és nem egyszer megesett, hogy a haldokló férj kiontott vérebe teperték bele áldozatukat az asszonygyalázók. Hetven éves öreg asszony, 14 éves szűzleány, gazdag úrihölgy, vagy mezítlábas szegény cselédlány, senki sem menekült meg előlük. Volt falu, ahol az anyát, aki most szülte meg csecsemőjét, heten gyalázták meg egymásután. A csecsemőt a falhoz loccsantották, az anya elvérzett.

Nem egy-két részeg csapat munkája volt ez. Hiszen épp az Egyház által összegyűjtött adatok szerint, egy millió asszony, leány esett az oroszok áldozatául. És nem is a háború volt ez! Oroszország volt! Az elállatiasodott szovjet-ember, amely Lepsényben, a templomba hurcolta a falu asszonyait, kirakta az oltárra az Oltáriszentséget és annak jelenlétében folytatta hajnalig az erőszaknak barbár orgiáját, amelynek asszonyáldozatai közül, azokat, akik már tehetetlenek vagy ájultak voltak, egyszerűen elintézték egy géppisztolylövessel.

És a veszprémi püspök itt néz szembe először a valósággal. Mi történt az ő népével? És mi vár még reá? Hiszen mondják, hogy egyes falukban a titkos kommunisták – egy faluban sohasem volt több egy-két elzüllött embernél –, maguk vezették a hajtóvadászatot a magyar asszonyok ellen, ők árulták el az asszonyok rejtékhelyeit az oroszoknak.

Győrben, a nagy püspöki városban, amely Magyarországnak egyik fontos ipari centruma is, a püspök palotájának pincéjében gyűltek össze és kerestek menedéket a város asszonyai, ők már tudták, milyen sors vár rájuk, hiszen a másik püspöki városból, amely februárban három hétre felszabadult az orosz megszállás alól, több mint ötszáz székesfehérvári asszonyt és leányt hoztak Győrbe. Tíz-tizenöt orosz ment keresztül valamennyinek a testén és mindnyájan meg voltak fertőzve a legsúlyosabb ázsiai gonorrhéával, vagy vérbajjal.

Mikor az oroszok betörték Győrbe, a püspök, báró Apor Vilmos, ott állt a pince lejárataánál és magasra emelt keresztjével védte az asszonyokat, a leányokat.

– Elő az asszonyokkal! – parancsolta egy magasabbrangú orosz tiszt.

– Ezeket az asszonyokat az Úr Jézus keresztje védi! – mondta a püspök.

A következő pillanatban orosz géppisztoly dördült. A püspök véresen rogyott a földre, az oroszok pedig megrohanták az asszonyokat. Apor püspök temetését nem akarták engedélyezni. Szögesdrót akadályokkal zárták el az utcákat, távoltartották a tömegeket és a püspököt alig tudták eltemetni. És Mindszenty József látja, hogy a háború elveszett, az orosz végiggázolt Magyarországon, fegyver már nincs, de a barbárság uralma, az erőszak, a terror ellen talán még meg lehet menteni az ő birodalmát: a lelket. Az emberi lelket, amely felül áll minden politikán, hiszen az Isten adománya.

Később, első primási funkciója, hogy hivatalába iktatja a mártírhalált halt győri püspök utódát. Itt kezdi meg a lélek összekovácsolására irányuló munkáját és harcát. Az ünnepség megkezdése után, éppen a Hercegprimás beszéde alatt érkezik meg Kapy Béla evangélikus püspök, aki elkésett a lehetetlen közlekedési viszonyok miatt. A Hercegprimás megáll beszédével s Kapy Béla arra kéri az ország első zászlósurát, a katolikus magyarság fejét, hogy vegye védelmébe a létszámra nézve oly kicsiny magyar evangélikus egyházat is.

Mindszenty primás leszáll az emelvényről és a könnyező Kapy Bélát átölelve azt mondotta:

„Krisztusban szeretett testvérem! Ne aggódj, ne kérj engem arra, amit úgy is megtettem, testvérek vagyunk, egy anyának gyermekei. Ma az Édesanya, Magyarország súlyos beteg. Itt fekszik a halálos ágyon, és gyengülő szíve már-már utolsókat dobban. Mi eddig széthúzó gyermekei vegyük most körül ezt az édesanyát és egymás kezét megfogva, a bennünk még lüktető erőt, szívünk melegét sugározzuk át reszkető kezén keresztül az alig dobbanó édesanyai szívbe. Csak így kelhet még egyszer életre beteg Édesanyánk, Magyarország!”

A templomban mindenki sír, amint a katolikus egyházfejedelem magához öleli evangélikus püspöktársát.

* * *

Döcög ... döcög a Dunántúl lankáin keresztül a paraszti szekér. S minden lépéssel, minden nappal közelebb jön a valóság, a rettenet igazi arca is. Mert nem az a legnagyobb baj, hogy a magyar nép pillanatnyilag éhezik, hogy orosz megszálló seregek rabolják el az utolsó falat élelmet, hajtják el a lovakat, marhákat, hiszen –, ha egyszer szabadság, demokrácia lesz Magyarországon, ennek a népnek szorgalma, kitartása egy-kettőre pótolni fogja az anyagi veszteségeket. Az a baj, hogy a szabadság és felszabadulás nevében, a demokrácia álarcában egy új diktatúra, új szolgaság nyújtja ki karjait a magyarság felé.

Kik ennek a diktatúrának képviselői? Kik akarják újra idegen szolgává tenni a magyart? Hiszen az 1919-es kommün óta azt lehet mondani, hogy egyetlen meggyőződött képviselője sincs Magyarországon a bolsevizmusnak. Ezek tizedannyian sincsenek, mint a nyilaskeresztesek, pedig azok sem voltak sokan.

Moszkoviták ezek, akik tulajdonképpen mindössze heten vannak, élükön Rákosi Mátyással, a Sztálin által küldött magyarországi helytartóval. Az első magyarországi kommün hét emigránsa ez, akik részint megszöktek a felelősségrevonás elől, részint még az 1920-as években magyar hadifogoly tisztékért cserélték ki őket. Rákosiért azokat a honvédszászlókat adta cserébe Sztálin, amelyeket száz évvel ezelőtt, 1849-ben a cári orosz hadsereg zsákmányolt, midőn a túlerő előtt, Világosnál a szabadságharc serege letette a fegyvert.

Most, az országba törő bolsevik csapatokkal ezek a moszkoviták jönnek vissza, mint Sztálin teljhatalmú megbízottjai. Tudják, hogy csak heten vannak s nem áll mögöttük senki, hiszen még a Hitler-ellenes földalatti mozgalomban is alig akadtak kommunisták. Nagyobb részben a baloldali polgári és munkáspártok, a szociáldemokrata párt embereiből és vezetőiből rekrutálódott ez a mozgalom, ők kockáztatták az életüket, szabadságukat a német megszállás alatt. A kommunisták, akik alig-alig voltak, háttérben maradtak, részben, hogy mentsék az életüket, részben, hogy hagyják maguk előtt felmorzsolódni a polgári ellenállás vezetőit, akiknek hősi vezérét, Bajcsy Zsilinszky Endrét, a független kisgazdapárt tagját, – mint már említettük – ki is végezték a nácik.

E moszkoviták mögött nem áll a magyar nép egyetlen tagja sem. De annál inkább mögöttük áll Vorosoliv marsall és az az egymilliónál több szurony, amely ott villog a leigázott Magyarország minden részében. Debrecenben már megalakították az úgynevezett „ideiglenes nemzeti kormányt,” amelynek elnöke Dálnoki Miklós Béla vezérezredes, a Horthy-rendszer egyik leghívebb kiszolgálója, aki az október 15-iki fegyverletételi parancs idején, vezérkarával és hadseregének kasszájával átment az oroszokhoz. Körötte néhány polgári politikus, a nácikkal szemben tanúsított ellenállás vezérei próbálják megalakítani a kormányt, amelynek azonban semmi hatalma nincs. A hatalom már a moszkoviták kezében van. Tőlük függ a földreform kérdése épp úgy, mint az utolsó miniszteri autóhoz szükséges benzin kiutalása. És ezek az emberek nem szabad Magyarországot, nem demokráciát akarnak, hanem moszkovita – diktatúrát. Csak éppen ezt a szándékukat egyelőre még nem árulják el. Még túl gyengék. Túl talajtalanok. Különben is a külpolitikai helyzet még nem kedvez nekik. Moszkva a nyugati szövetségesek előtt még nem vetette le az álarcot. Még nem érkezett el az ideje a teljes bolsevizálásnak.

A moszkoviták számára egyelőre a titkos kommunista menetrend utasításai érvényesek: lassú beszivárgás, a polgári elemek lassú lefaragása, kifelé szép szavak és glacé-kesztyű, de valójában vasököl minden jog, minden szabadság, minden igazság ellen. Vasököl, amit azonban egyelőre nem szabad megmutatni.

Sajnos, a magyar polgári politikusok egyáltalán nem értik ezt. Ők még hisznek a moszkoviták mézes szavainak, ők még részben hazafiságból, részben karrier-érdekből megpróbálják a velük való együttműködést. Egyetlen ember van csak, aki tisztán és világosan látja, hogy mi készül a még meg sem született magyar demokrácia ellen: Mindszenty József, a náci fegyházból kiszabadult püspök. Ő, amíg a parasztszeker végig dökög vele a Dunántúlon, már látja, hogy a kommunisták a falukon mint ragadják magukhoz a hatalmat. Kommunista párttagok nincsenek ugyan, de mindenütt a sérelmet szenvedett embereket keresik. A részeges földmívest, akit a régi rendszerben nem választottak meg községi bírónak, a falusi írnot, akit sikkasztásért becsuktak, a volt nyilast, aki talán gyilkosságot követett el és most fél a börtöntől, ezeket állítják a községek élére. Ezeket választják be a nemzeti bizottságokba, amelyek már osztják a földet a nép között. Nem azért, hogy kielégítsék a régi és fájoan mellőzött szociális igényeket, hanem azért, hogy párttagokat toborozzanak, embereket nyerjenek meg és bosszút álljanak a régi birtokosokon.

Igen! A földreform a kommunista uralom-megalapozás legfőbb eszköze. Alig alakult meg a debreceni árnyék-kormány, Vorosilov parancsára ágyukból ráncigálják ki, orosz jeepeken szállítják Debrecenbe a radikális, baloldali politikusokat, akik a Horthy-rezsim idején nagy harcokat folytattak a földreform mielőbbi végrehajtásáért. Tanácskozás azonban nincs, vita nincs. A gazdasági érdek, a szociális szempont nem számít. Vorosilov kiadja a parancsot, hogy március 15-ére, a magyar nemzeti ünnepre proklamálni kell a földreformot, és száz holdon felül szét kell osztani minden földet a nincstelenek között. A földreformnak, amely már régen szükséges és mindenki által óhajtott intézkedésnek, igen a földreformnak, amelyet csak a háború akadályozott meg, az orosz elgondolás szerint két be nem vallott célja van: **úgy osztani fel a földet, hogy azáltal szavazatokat, párttagokat hódítson a gyökértelen kommunista párt s úgy csinálni meg a földreformot, hogy a kapott földet ne tudja megművelni a paraszt**, akinek nincsenek gépei, állatai s ha majd megundorodott a földtől, ha látja tehetetlenségét, meg lehessen csinálni a kolhozot. Varga Jenő, a Szovjet legfőbb közigazdásza, Sztalin személyes gazdasági tanácsadója, aki ezidőtájt Magyarországon jár, bizalmas körben meg is mondja:

– Hadd örüljön egy-két évig a buta paraszt a földjének!

Egyetlen rövid rendelettel, minden különösebb tanácskozás nélkül, szovjet parancsra rendelik el a földreformot, amelyet május 1-ig, tehát hat hét alatt végre kell hajtani. Természetesen fel kell osztani az egyházi földeket is, amelyekből az iskolák, kultúrintézmények, árvaházak légióját tartotta fent az Egyház. És elveszik a földeket minden térítés nélkül. A nagybirtokosoktól épp úgy, mint az Egyháztól. S talán még ezt is szó nélkül elviselné sok érdekelt, azonban a kommunista vezetés alatt álló „nemzeti bizottmányok” nem az arra érdemes, hozzáértő, falusi földműveseknek osztják ki a parcellákat, hanem a pesti aszfaltról leküldött ipari munkásoknak, – nagyobb rész az úgynevezett lumpenproletároknak, akiknek leghalványabb fogalmuk sincs a földművelésről. *Fordított* viszonylatban megismétlődik, ami a német elnyomatás elmúlt évszázadaiban történt, amikor a magyar föld egyszerű vesztegetési tárggyá változott. A német császárok azoknak a magyar és német származású arisztokratáknak adták a hatalmas birtokokat, akik ezért elárulták nemzetüket. Most azok kapják a földeket, akik hajlandók ezért Moszkva csatlósaivá válni és ismét csak elárulni a magyarságot.

Később majd ugyanezek a kommunisták emelik azt a vádat Mindszenty bíboros ellen, hogy ellensége volt a fejlődésnek, haladásnak, ellensége a nép szociális igényeinek. Pedig ő csak a földreform módozatainak barbár, embertelen és kereszténytelen, sőt magyarelles megoldása ellen emelt szót.

Május 24-én jelenik meg a magyar Püspöki Kar első pásztorlevele. Serédi Jusztinián bíboros már halott, a hercegprímási szék betöltetlenül áll, s így egyelőre maga a Püspöki Kar adja ki a pásztorlevelet, amely alapvető és döntő hitvallás az Egyház részéről az igazi,

keresztényi demokrácia, a szabadság gondolat, egyben azonban a fenyegetett emberi jogok mellett is. Köztudomású az is, hogy ennek a pásztorlevélnek fogalmazója, jórészt Mindszenty József, aki képességeivel, haladó szellemével, abszolút tiszta demokratikus meggyőződésével élén jár a Püspöki Kar, akkor is, midőn még nem Hercegprímás.

A pásztorlevél emlékezteti a híveket az emberrel született jogokra és az ember által meghódított jogokra, amelyek: az élethez, az emberi méltósághoz, a személyes szabadsághoz, munkához, a vallási kötelességek gyakorlásához való, elidegeníthetetlen jog. Aki az ember veleszületett jogait megtagadja – mondja a Püspöki Kar, – annak tudnia kell, hogy a Püspöki Kar vele szemben mindig fel fogja emelni tiltakozó szavát.

A magyar katolikus Egyház nem „reakciót” hirdet ebben a pásztorlevélben, hanem bátran, határozottan oda áll a most születni készülő magyar demokrácia oldalára. Első megnyilatkozásában is arra figyelmezteti a híveket, hogy „a kormány az egyetlen képviselője a nemzetnek kifelé és biztosítéka a rendnek befelé. Ezért joga van tiszteletet, engedelmességet követelni a maga számára mindazokban a kérdésekben, **amelyek Isten parancsaival nem állanak ellentétben.**”

Isten parancsai! Aki erre hivatkozik, az már ugyanaz a Mindszenty József, akit később, a magyar ellenállás hőseként megismer a világ, ő boldogan hirdeti ebben a pásztorlevélben, hogy „**a demokrácia, a szabadság zászlaja alatt megyünk az új élet elé,**” azonban van egy demarkációs vonal, amelyet soha sem szabad átlépni semmiféle földi hatalomnak, – legyen az állam, vagy párt – ezek pedig az Isten parancsai, a kereszténység alapvető törvényei, amelyeket ő őriz majd, ő véd, ő hirdeti a bolsevik diktatúra kényszerével szemben, egészen a – mártíromságig.

A kommunisták, akik az orosz fegyverek árnyékában azt hitték, hogy legyőztek már minden ellenállást és arra készülnek, hogy óriási fölényrel nyerik meg a Szövetséges Ellenőrző Bizottság által elrendelt választásokat, most hirtelen megdöbbennek. Hát a legázolt Magyarországon valóban van még érintetlen Eszme, van még elhasználatlan erő, van még a szabadságnak, demokráciának egy érintetlen és nagy hadserege? Van még, aki bátran mer szólni, aki hitet mer adni a meggyalázott asszonyoknak, a férfiaknak és az egész magyar nemzetnek?

Még hozzá észreveszik azt is, hogy ezt a férfit, Mindszenty Józsefet, nem lehet egyszerű, bevált fogásokkal nyilasnak, fasisztának kikiáltani. Hiszen ez az egyházfejedelem a nácik mártírja volt s még hozzá minden megnyilatkozásában a valóságos demokrácia első apostola.

Mikor október 6-án megtudja Pápán, hogy kardinálissá nevezte ki a Pápa, első beszédében is hitet tesz az új, demokratikus állam gondolat mellett, mikor a szószékről kiáltja világá:

– **Minden katolikusnak kötelessége az állam törvényei szerint élni!**

Még inkább hitvallás azonban a demokrácia mellett 1945. október 18-áról kelt pásztorlevele, amelyet első ízben ír alá, – mint Hercegprímás és esztergomi érsek.

„Az állami élet berendezése – mondja ebben mindjárt bevezetéképpen – csakis a demokrácia princípiumai alapján történhetik!” – „**A demokratikus eszmét, már előző körlevelünkben is örömmel köszöntöttük.**”

Azonban Mindszenty József jól tudja, hogy Magyarországon éppen a demokrácia ellen folyik máris egy leplezett, de annál céltudatosabb harc, amelyet moszkvai parancsra hol nyíltan, hol háttérből irányítanak a kommunisták. S ő a demokráciát meg akarja védeni azokkal szemben is, akik **a jelszóval visszaélve, a kíméletlen parancsuralomra törekednek.**

Ez a pásztorlevél már fel is sorolja a sérelmeket. A vasutakon felfegyverezett fosztogató bandák támadják meg és fosztják meg utolsó kenyerrüktől, gyakran ruhájuktól is az utasokat. Egyszerű rágalmozások vagy gyanú alapján emberek százait tartóztatják le, üldözik és súlyos

kényszermunkára ítélik a papot, a templomokban kommunista ügynökök figyelik a papok prédikációit és egyszerű feljelentésre elhurcolják a papokat.

Igen! „A magyar, közéletben, írja, sok olyan jelenséget figyeltünk meg, amelyek a demokrácia **tiszta ideáljával legélesebb ellentétben állanak. Nagy fájdalommal igazat kell adnunk az angol külügyminiszter szavainak, amelyekben azt mondotta: 'az a látszat, hogy Magyarországon egyik totális diktatúrát a másikkal akarják felcserélni'.**”

És ezekben az időkben, mint már említettük, választásokra készül Magyarország. A független kisgazdapárt, nemzeti parasztpárt, a szociáldemokrata párt, kommunista párt és kisebb katolikus pártok is indulni akarnak a küzdelemben. A Prímás azonban nem foglal állást egyik párt mellett sem. Az Egyház nem politizál. Azonban ahhoz joga van, hogy lelki irányítást adjon a híveinek és figyelmeztesse őket azokra a veszélyekre, amelyek egy új totális diktatúra révén a lélek birodalmát is fenyegetnék.

„Nem avatkozunk bele a választási küzdelemben – - mondja a pásztorlevél. – Felhívunk azonban benneteket, kedves híveink, hogy gondoljátok át jól a mi szavainkat és a választás során a szavazataitokat leadhatjátok bármely jelöltre, **aki az erkölcsi tisztaságért, a jogért, igazságért és rendért fellépni képes és energikusan szembe tud szállani a jelenlegi szomorú körülményekkel.**”

A pásztorlevél még egyszer emlékezteti a híveket a náci tirannizmus szomorú korszakára, s utal arra, hogy „**a kényszer és erőszak annál nagyobb lesz, minél kevesebb ellenállással találkozunk.** Ez a kényszer-uralmak természetéhez tartozik s a parancsuralom ma csak a szavazó cédulákat kéri, holnap fenyegetéssel kényszermunkára, végül háborúra kényszerít és megsemmisülésbe taszítja az egész népet.” „Épp ezért minden jelöltre leadhatjátok szavazatokat, – ismétli a körlevél – - aki emberileg nézve biztosítékot nyújt arra, hogy egy ilyen világ, egy ilyen magatartás, egy ilyen eltévelyedés a mi hazánkban soha többé meg nem ismétlődik.”

A polgári kollaboránsok, akik már azt hitték, hogy a kommunista párt győzelme kikerülhetetlen, most hirtelen megtorpannak. Mert érzik, hogy Mindszenty József ezzel a pásztorlevéllel döntő csatát nyert a magyar és keresztény demokrácia számára. Hiszen a falvak népe, a vallásos, hazafias magyar nép megérti miről van szó, **„a kényszer és erőszak annál nagyobb lesz, minél kevesebb ellenállással találkozik.”** És Mindszenty József pásztorlevele úgy hat a megkínzott népre, mint egy új magyar szabadságharc csatariadója a diktatúra ellen.

Mikor elkövetkezik a választás napja, még a fővárosban is abszolút többséget kap a Független Kisgazdapárt. A falvakon, az óvatos, okos paraszti emberek mellükre tűzik a kommunista párt jelvényeit és elmennek szavazni – a kommunisták ellen. A független kisgazdapárt itt is abszolút többséget kap és a kommunisták, akik biztos győzelemre számítottak, alig 7 százaléknyi kisebbségben kullognak a lista legvégén. Mindszenty József megmentette Magyarországot attól, hogy már 1946-ban belesüllyedjen a kommunista szolgaság jármába.

A választás eredménye úgy hat a moszkovitákra, mint egy bomba. Hiszen Vorosilov marsall a választás előtt magához hívatta Rákosi Mátyást, a kommunista vezért és megkérdezte tőle, milyen eredményre lehet számítani. Rákosi „felelőssége tudatában” jelentette Vorosilovnak, hogy legalább 85 százalék lesz a kommunista többség. Most, amikor közzéteszik a választási eredményt, Vorosilov újra magához hivatja Rákosi Mátyást, az ország helyettes miniszterelnökét. A nagy és dicsőséges szovjet-marsall pofonjai úgy zuhognak Rákosi Mátyás dagadt képére, mint a jégeső.

És Rákosi Mátyás soha nem felejtette el többé, hogy ezeket a pofonokat tulajdonképpen Mindszenty Józsefért kapta, a szovjet marsalljától ...

IV. Nehéz küzdelmek napjai

Magyarország tehát egyelőre, legalább látszólag megmenekült. A kommunistáknak, akik katasztrofális vereséget szenvedtek, egyelőre be kell rendezkedni a hosszabb álló harcra, a polgári többség lassú lefaragására, a magyar nép ellenállásának óvatos lemorzsolására és mindenekelőtt az Egyház megtörésére. Ők már tudják, hogy a kommunista menetrend szerint mit kell tenniük: megfosztaniok a pásztorát a népétől. Elvenni az iskolákat, visszatartani a híveket a templomtól, átnevelni az ifjúságot s majd ha minden ellenállást kiirtottak, akkor –, de csak majd akkor – a maradék nyáját megfosztani a pásztorától. Azonban Mindszenty József még jobban ismeri a kommunista stratégiát. Hitet kell adni a megkínzott népnek és meg kell erősíteni az Egyházat, hogy az képes legyen minden megpróbáltatás elviselésére, mint volt az ókeresztények üldözése idején!

Szegény ország, szegény Hercegprímás az, aki ott rezideál az ősi Esztergomban. A prímási udvartartást, a nagy személyzetet nyomban szélnek ereszti és ettől kezdve maga dolgozik, gyakran öt-tíz ember helyett is. Valóságos legenda a munkabírása. Késő éjszaka fekszik, kora hajnalban kél. Szombaton és hétfőn egyáltalán nem eszik semmit. Dolgozószobájában nem enged fűteni és a nagy telekben elkékült kezekkel írja beszédeit, pásztorleveleit, s mindazokat az aktákat, amelyeket régebben a prímási iroda személyzete készített el. Tulajdonképpen csak egyetlen titkár van mellette, de az is roskadozik a munka alatt. S ha itt-ott egy kevés szabad ideje akad, akkor hajnalokig olvas. Különösen a magyar történelem érdekli most. A magyar szentek élete, a nagy egyházi férfiaké, szabadsághősöké, akiknek példáival mindig tele szövi szentbeszédeit.

Mondják róla, hogy régebben sem volt soha jó ruhája, mert ha volt, azonnal szétosztotta a szegények között.

– A szegénységet nem lehet túrni! – mondja nem is egy alkalommal, és most mégis ő túri a legnagyobb szegénységet, ő ad példát a kifosztott magyarságnak, ő viseli önként azokat a szenvedéseket, amelyeket a félig lerombolt főváros, a falvak fázódó, éhező népének kényszerűségéből kell elviselnie.

Igazán boldognak csak akkor érzi magát, ha ott van mellette az édesanyja, aki a ragyogó primási palotában, fekete paraszti fejkendőjében ül mellette a sovány ebédeknel, a fűtetlen szobában.

De amint első a nélkülözések önkéntes vállalásában, ugyanúgy első a munkában is, Magyarország hercegprimása. Még autója sincs akkor, a vonatok alig-alig közlekednek. Megy hát sokszor gyalog, legtöbbször paraszti szekéren, hogy ellenállásra vértessze fel az Egyházat, hogy mint igazi hadvezér, őrhelyeiken szemlélje meg katonáit, a papjait. Az első dolga az, hogy egyszerűen feldarabolja a nagyobb plébániákat és minden faluba oda ültet egy-egy papot. Lehetőleg a fiatal papokat választja ki. Azokat, akikben lobog a hit, akik tudnak akár hősök, akár aszkéták lenni. S ebben a munkában nagy segítségére van csodálatos emberismerete. Egyszer beszél csak valakivel, de tudja azonnal, hogy az illető milyen feladatra alkalmas? Puha és kényelmes, vagy elszánt, nehézségektől vissza nem riadó lélekember? S az utóbbiakat küldi a legnehezebb posztokra. Az Egyház szegény lett, tehát nem törődik azzal sem, hogy az új őrhelyekre küldött papok miből fognak megélni. Sok helyen, – ahova ezek az új papok kerülnek – nincs plébániái épület, nincs egyesületi helyiség, sőt gyakran még templom sem. Egyéni leleményességükre bízza, hogy miként építik fel az Egyházat, a maguk munkakörét és hogyan helyezkednek el. Azt azonban szigorúan megköveteli tőlük, hogy minden házban legyen egy házapostol, egy katolikus hívő, aki közvetlen gondozója a család lelkiéletének, de egyben tolmácsolója a szociális kívánságoknak. Mindszenty József élő, cselekvő, szociális Egyházat akar, s hogy ezt felépíthesse, nem riad vissza semmi fáradságtól.

Paraszti szekéren döcögve, egyszer-egyszer csak feltűnik hol egyik, hol másik községben és személyesen vizitálja végig a plébániákat. S azok a lelkészek, akik régi kényelmes időkben esetleg elhanyagolták hivatásukat, esetleg nem bírják azt a munkatempót, amelyet a Prímás követel tőlük, úgy félnek ezektől a váratlan, bejelentetlen primási látogatásoktól, mint az égő tűztől. Nem jár álruhában ugyan, mint Mátyás király, a magyarok legendás hajdani uralkodója, de a faluban, kopott ruhájában egyszer csak feltűnik egy pap. Sorra látogatja a híveket, ha megkínálják, ott eszik szerényen az asztaluknál, aztán – csak mikor már mindent tud – látogat el a plébániára. Az egyszerű földművesek olykor nem is tudják, hogy Magyarország hercegprimása evett az asztaluknál. Máskor egyszer csak betoppan a plébániára, összehívhatja az egyházközségi tagokat és kiküldi a plébánost. Az egyszerű emberektől akar hallani jót, rosszat. Ha rosszat hall, akkor nem ismer tréfát és bizony nem egyszer a pap állásába, vagy áthelyezésébe kerül egy-egy ilyen primási látogatás. De ha jót hall, akkor nincs nála ember, aki jobban tudna lelkesíteni és elismerni a jó munkát.

Papjainak a legszigorúbban megtiltja, hogy nagy háztartást vigyenek, vagy pláne az ő látogatásai alkalmával gazdag ebédekkel kedveskedjenek neki. Mikor egy alkalommal meglátja, hogy a leves után mégis valami finom húsetelt akarnak feltálatni, hirtelen feláll, imádkozik, aztán odaszól a vendéglátó plébánosnak:

– Vége az ebédnek!

Olykor korán reggel érkezik meg valamelyik faluba s egyenesen a templomba megy. Ha nincs még ott a plébános, akkor maga ül be a gyóntatószékbe és kezdi meg a hívek gyóntatását s mikor a plébános megérkezik, indokolt rémülettel látja, hogy helyette maga Magyarország hercegprimása gyóntat. És soha, senki nem tudja előre, hol jelenik meg. Később, mikor már van egy rozoga autója is, délben még valahol a Dunántúlon van, este már egy tiszántúli plébánián vizitál.

Azonban ennek a munkának meg is van az eredménye. A papjai rajongó lelkesedéssel végzik feladatukat, a hívek körében pedig legendaszerűen nő és növekszik a Prímás alakja:

– A szegény nép Prímása! – mondják. – Vérünkéből való vér!

S amerre jár a magyar nép új apostola, egy csodálatos keresztény *megújulás* bontja ki szárnyait. A templomok zsúfolásig tele vannak, és a kommunista párhelyiségek üresek. A gyónások, szentáldozások száma kétszeresére, sőt egyes helyeken tízszeresére emelkedik. A hívek csodálatos áldozatkészséggel sietnek a templomok, iskolák újjáépítésére és a Prímás arca akkor sugárzik leginkább, ha felavathat egy új templomot, egy helyreállított iskolát, egy lerombolt apácázárdát. Apostol, Építő, Vezér, de ha kell újságíró is. Vidéki plébános korában is nagy gondja volt a sajtó. Írt ragyogó, érdekes, színes cikkeket, amelyek megszegyenítették a legjobb közírókat, de olykor a legszemfülesebb riportert is. Most, a népi demokrácia jóvoltából ugyan megszüntették már a nagy és szépen fejlődött katolikus napisajtót, egyetlen kis hetilap, az „Új Ember” áll a Prímás rendelkezésére, de ebben nem egyszer ő maga írja a névtelen cikkeket és a legjobb gárda száll síkra a keresztény igazságokért. A kormány nem ad elegendő papírt, meg akarja fojtani a lapot, de Magyarországon mégis ez a legnépszerűbb olvasmány. Hűvösen, tárgyilagosan, az újságírás legmagasabbrendű eszközeivel hirdeti a keresztény igazságokat.

A terror, elnyomás, üldözés ellenére egy megújított katolicizmus virágzik ki a lelkekben. Modern, haladó katolicizmus, mely bátran hirdeti, hogy minden valóságos szociális haladást helyesel, minden cselekedetével ott áll a szegény nép jogai mellett, hiszen az ország első szocialistája maga a Prímás, aki életével, minden tettel, minden szavával ennek a keresztény, szociális demokráciának apostola. S aki őrá tekint – már pedig egész Magyarország népe őt látja maga előtt, mint ideált;– egyszerre megtelik optimizmussal. Csak egyszer menjen ki az orosz! Csak egyszer ne támogassák a „rabszolgaság, elnyomás sötét hatalmait a szovjet páncélosok: a lélek, a keresztény hitben megújított lélek megteremti az új, szabad Magyarországot!

Hiszen íme, a tragikus 1945-ös esztendőről 1946 felé fordul az idő és Szilveszter éjszakáján a rádióban, – melyet még nem tudtak megszállani a kommunisták –, milyen szabadon, bátran csendül fel a Prímás hangja.

– Ma még nincs adat arra, mondja az új esztendő küszöbén – hányan haltak meg, hányan sodródtak Nyugatra, mennyit hajtottak el, mennyi a menekült, mennyi a hadifogoly? De nincsen ma Magyarországon egyetlen család sem, amelyik épen maradt volna-. A nyomor, a pusztulás leírhatatlan. A Szent Korona idegenben, nagy néptömegek hontalanságban. Ott az elűzöttek nagy tömege, akiket, mint barmokat hajtottak négy világrész felé. Ha a vallás ereje hiányzott volna belőlünk, őrvongók és öngyilkosok földje lett volna Magyarország. 1945 utolsó óráiban hívom a magyar férfiakat, nőket, a nemzet lelkét lelkiismeretvizsgálatra. Mi van meg a fényes csillagként jött emberi jogokból, mi van a szabadságból? Mit tettünk, hogy népünk félelme, rettegése kevesebb legyen?

Hát van még, aki szabadon mer szólni? Van még, aki hangot mer adni népe vágyainak, titkos sóhajtásainak?

És a kommunisták, akik már is alig tudják titkolni őrvongó dühüket a választásokon elszenvedett vereség miatt, valósággal megrettennek ettől a szabad hangtól. Egyetlen titokzatos gombnyomásra megindul az ördögi gépezet. Legelőször is a rágalmazás és annak legegyszerűbb, legolcsóbb fajtája, amellyel ezidőtájt mindenkit ki lehet ütni a mezőnyből Magyarországon.

Mindszenty nyilas! – hirdetik úton-útfélen és írják a sajtójukban, jól tudva, hogy Magyarországon már nincs független bíróság, amely előtt felelősségre lehetne vonni a rágalmozót. A Prímás lapja mindössze négy soros, fölényes cáfolattal utal Sopron-Kőhidára, a nyilasok börtönére, ahol ő szenvedett és nem a kommunisták. A háborús bűnösöket védi! – üvölti a kommunista sajtó és már közzé is teszi a Prímásnak az igazságügyminiszterhez

intézett levelét, amelyben szót emel az ellen, hogy a börtönökben, főként az Andrassy út 60. kínzókamráiban üssék, verjék, kínozzák a politikai okokból letartóztatottakat. A levelet a „Világosság” című fél-kommunista lapban közlik, de mikor megmutatják a Prímásnak, hidegen nyugodtan mondja:

– Ezt a levelet, ilyen formájában soha sem írtam!

Mint utólag kiderül, a levelet maga a kommunista igazságügyminiszter hamisította meg és tette közzé a sajtóban.

* * *

S ha a rágalom sem elég, akkor meg kell próbálkozni az apróbb és nagyobb kellemetlenkedésekkel, amelyekhez magyarországi kommunista csatlósainak szívesen nyújtanak segédkezet az orosz megszállók, legelsősorban maga Vorosilov marsall. 1946. február 28-ikára van kitűzve Rómában a kardinálisok avatása és a Konzisztórium, melyre természetesen ki kellene utazni Mindszenty Józsefnek, Magyarország hercegprímásának is, hogy a Pápa kezéből átvegye a bíort. Ebben az időben azonban még a Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SzEB) engedélye nélkül magyar állampolgár nem utazhat külföldre. S miután a SzEB-et szintén csaknem korlátlanul uralják az oroszok, nem készítik el idejére az útlevelét. Szándékosan húzzák az időt s a Konzisztórium napján még nincs kiutazási engedély. A világsajtó már akkor hangos a botránytól. „Mindszenty a népi demokrácia foglya?” – kérdezik szerte a nagy világlapok, amelyek ekkor kezdenek először felfigyelni arra, hogy mi is történik tulajdonképpen Magyarországon. Az oroszok, mikor már azt hiszik, hogy Mindszenty József valóban lekészt a Konzisztóriumról, az utolsó pillanatban rendkívül udvariasan kézbesítik az útlevelet. Csupán egyre nem számítanak. Arra tudniillik, hogy az amerikai katonai misszió hatalmas bombavető repülőgépe már indulásra készen áll. Pár perccel később, hogy az útlevél rendelkezésre áll, már az amerikai autó rohan is a repülőtérré.

Az oroszok, mikor megtudják az amerikaiak gesztusát, örjögének a dühtől. Mi lesz, ha ez a férfiú kijut a szabad világba? Mi lesz, ha egyszer szabadon beszélhet és elmondhatja mindazt, ami népével történik a vasfüggöny mögött? Hisz ez az, amitől ők mindig és mindenütt a legjobban félnek. Ez a legmegbocsáthatatlanabb bűn a szemükben. *Annyira* megbocsáthatatlan, hogy később, mikor letartóztatják a Prímást, az „összeesküvéséről” szóló és külföldnek szánt „dokumentumok” között első oldalon azt a fényképet közlik, amelyen Mindszenty József az amerikai gép indulására vár.

Mire Rómába ér, a Konzisztóriumnak már vége volt, a bíborosi kalapot külön kell átadni neki. Híre járt akkor, hogy mikor a Szentatya átnyújtotta neki a bíort, suttogva üdvözli egyik legkedvesebb gyermekét, a „Bíbornoki Kollégium első vértanúját.”

A San Pietróban tartott pápai misén még megjelenhetett Mindszenty prímás. Itt veszi körül először a szabad világ szeretete. Itt Rómában érzi először, hogy a szabad közvélemény szemében is kezd legendává magasztosulni a népe és Egyháza szabadságáért folytatott harca. A külföldi sajtótudósítók valósággal megostromolják, azonban ő érthetően nem mond semmi szenzációt!

Várja az otthon, a népe, a sötétbe hullott Magyarország. Várja a bolsevikiek egyre fokozódó gyűlölete, hogy felperzselje lángjaival személyét, Egyházát, hazáját.

Hiszen még Rómába indulása előtt, február 19-én mondotta el híres Szent Margit beszédét, amelyben a tatárdulásról beszélt, de mindenki értette, hogy a mai tatárdulásról szól. És ebben a beszédben kiáltotta világgá híres kardinálsi programját: „Az evangélium szellemében **az igazságért és a szabadságért.**”

Közben az új magyar parlament már kikiáltotta a köztársaságot is. Egymillió százezer orosz szurony árnyékában változtatták meg az ezer esztendő államformát, amelyről nem is a nép szavazott, csupán a parlament, és kommunista parancsra már készül is a köztársaság

védelméről szóló törvény, amelyet „hóhér törvénynek” neveznek Magyarországon, még a független kisgazdapárt, tehát a demokratikus többség képviselői is. A köztársasági elnök már Tildy Zoltán, akinek vezetése alatt a Köztársaság meglehetősen lejárta magát, jellemtelen embernek bizonyult és törpe-testű, törpe-lelkű emberek rettentő hiúsága él benne. Végeredményben neki köszönhető, hogy a független kisgazdapárti győzelem és a kommunisták teljes veresége után, Nagy Ferenc miniszterelnök kormánya éppen a legfontosabb miniszteri tárcát, a belügyit, kiadta a kezéből és a kommunisták kezére játszotta az egész rendőrséget. A bolsevikiek megtették az első lépést. És most már szabad az út a legfélelkevesztettebb terrorhoz. S ez a terror elsősorban a Primás, illetőleg a katolikus Egyház ellen irányul. Egyelőre persze csak közvetett formában.

Az Egyházat, az egyházi szervezeteket mindenáron összeesküvések *gyanújába* akarják keverni, és hogy a vád még súlyosabb legyen, az „összeesküvőket” nem a magyar „népi demokrácia,” hanem egyenesen az orosz megszálló csapatok elleni összeesküvésekkel gyanúsítják meg. S ezeknek a vádaknak irányítottságából az is nyilvánvaló, hogy az egyházi iskolákra megy a játék. A jövőt, a gyermek lelkét akarják kivenni az Egyház kezéből.

A katolikus iskolákban egymásután fedezik fel az úgynevezett összeesküvéseket. Ezek abból állanak, hogy a politikai rendőrség emberei egy-egy pisztolyt, kézigránátot helyeznek el a kiszemelt egyházi iskolákban, másnap felfedezik a „titkos fegyverraktárt”, és aztán a pribékek megpróbálnak a papok, szerzetes-tanárok elleni vallomást kicsiholni a kisdiajokból.

Magyaróváron egész sereg diákot kísérnek be a rendőrségre, s a többieknek a folyosón végig kell hallgatni ezt a vallomást. Az egyik VII. gimnazista fiúra géppisztolyt szegez a rendőr, de az feltárja a mellét és dacosan kiáltja:

– Ide lőjtek!

A rendőr a fiú mellé lő a falba. Aztán hordágyra fektetik a gyereket, mintha meghalt volna s így viszik el társai előtt, akiket szintén meg akarnak félemlíteni. Amikor azonban a hordágy a többiek elé ér, a gyerek felnyitja a szemét, odakacsint a többiekre, és ez a hangtalan pillantást azt mondja:

– Ne féljetek, nincs semmi bajom!

A politikai rendőrséggel azonban ekkor már tehetetlen mindenki. Az ország népe tudja, hogy az összeesküvésekből egyetlen szó sem igaz, de mit lehet tenni olyan államban, ahol a rendőrség az utolsó fellebbezési fórum és ahol a többségi kormánynak semmi hatalma nincs. Egy papot halálra kínoznak, néhányat Szibériába hurcolnak, de az összeesküvés mesékről szóló cáfolatokat egyszerűen nem szabad közölni a kommunista ellenőrzés alatt álló sajtóban. Annál inkább közölni kell azokat a fényképeket, amelyeket az „összeesküvőkről” készített a rendőrség. Fegyvereket adnak a kisdíákok kezébe, melljük rakják a kézigránátokat és nyilaskeresztes (náci) karszalagot húznak a papok reverendájára s úgy fényképezik le őket.

Talán csak egyetlen „összeesküvésnek” van valami alapja. Egy 13 éves kisdíák, akinek édesanyját a szeme láttára gyalázták meg az oroszok, halálos bosszút esküszik. Valahonnan egy eldobott fegyvert kerít a romok közül és agyonlövi az első oroszot, akit útjában talál. Senkivel nem beszélt össze, iskolatársainak, barátainak sem árulta el a titkát, de meggyóna lelkiatyjának, Péter Kiss Szalézsnak. A rendőrség persze –, mikor megtudja, hogy a gyermek gyónni járt Kiss Szalézshoz, őrizetbe vette a szerzetest, kínvallatás alá fogja és mindenáron ki akarja szedni belőle a gyónási titkot, amelyet a hős szerzetes nem árul el. Tüzes vaslapokra ültetik és azt kívánják tőle, vallja, hogy a Prímás parancsára cselekedett. A mártír-papból nem tudnak kivenni egy szót sem. Pedig, mikor már elájul a kínoktól, maró folyadékkal locsolják fel. Úgy megkínózzák, hogy már nincs emberi ábrázata. Füleit levágták, teste egyetlen seb. Soha nem merik elővezetni tárgyalásra és még ma sem tudni mi van vele, él-e még, vagy meghalt?

A gyöngyösi összeesküvés vádba is a Prímást akarják belekeverni. Persze eredménytelenül. Nincs sehol a legkisebb bizonyíték sem. Mikor a bolsevisták látják, hogy senki sem hisz az összeesküvés vádaknak, mert azokat senki sem tudja bizonyítani, a régi módszerekhez folyamodnak. Egyszerű paranccsal, vagy magas napidíjakkal utcára vonultatják a gyárak munkásságát, a külvárosok csöcselékét és a fenyegető felvonulásokon ilyen táblákat visznek maguk előtt.

„Halál az összeesküvőkre!”

A kommunista lapok szüntelenül közlik, hogy az összeesküvők beismerő vallomásaik során Mindszenty hercegprímást nevezték meg tettestársként, vagy éppen felbujtóként. Ezek a módszerek azonban már előrevetik az árnyékukat a későbbi tárgyalásra. Azt hirdetik, amit az igazságügyminiszter később meg is mond, hogy „az igazságszolgáltatás az osztályharc eszköze.” Tehát minden eszköz jó. Mindent fel szabad használni az ellen, akit félre akarnak állítani. Rágalom, összeesküvés vád, hazugság, gyanúsítás. Minden, de minden jó nekik. Csakhogy Mindszenty József nem az a férfi, aki át ne látna a szitán, ő tudja, mire megy a játék a „népi demokratikus szabadság jelszava alatt” és mielőtt még a kommunisták egy lépést tettek volna, mindig előre leleplezi őket. A legnagyobb katolikus könyvkiadó vállalat, a Szent István Társulat évi közgyűlésén, mikor az Egyház szabadságáról beszél, azt mondja:

„Korunkban az Egyház szabadsága ellen folyó küzdelem új vágányokra tört. Eddig elvették a templomokat a hívektől. Most már a templomoktól veszik el a híveket. Ezt pokoli nagyvonalúsággal a hitlerizmus – Faulhaber bíboros szerint sátáni mozgalom – csinálta 12 éven át. A hírhedt deviza és erkölcsi perek célirányosak voltak. Gazdasági alapját ingatják meg az Egyháznak.”

A hallgatók felfigyelnek. Miről beszél a Bíboros? Vajon nem a jövőbe lát-e? Vajon nem ugyanezeket a deviza vádakokat emeli majd egyszer ellene, Rákosi Mátyás népügyésze?

„Az Egyházüldözés kétarcú Janus: az egyik arc a szabadság dicsőséges vonásait hordozza, a másik a beérkezett, türelmetlen kényúr sötét tekintetét. A kapu előtt emberi jogokat, szabadságot hirdetnek, a kapukon belül a legkíméletlenebb jogfosztás hősei.”

Vajon a bolsevizmus már kapukon belül érzi magát, vagy még nem? A jelek azt mutatják, hogy még távolról sem. Még látják a zsúfolt templomokat, még látják a híres Mária-remetei zarándoklatot, amelyen kétszázezer férfit vezet gyalogosan a Prímás, Magyarország egyik legnagyobb búcsújáró helyére. A menetben ott vannak nemcsak a katolikusok, hanem a protestánsok is. És olyan tömeg gyűl össze, hogy az oroszok riadóztatják a főváros helyőrségét, mert azt hiszik, kitört a forradalom. Nem! Ahhoz, aki ezt a körmenetet vezeti, még valóban nem lehet hozzányúlni egy véres és egész Európát, Amerikát felrázó, magáraébredt magyar forradalom nélkül.

A sugárzó arcú szent férfi, aki kicsi termetével is óriásnak látszik, mikor az éneklő, imádkozó seregek élén jár, – igen, – ő a szabadság és igazság vitéze, mint óriás, nőtt följe a bolsevizmus törpéinek és Sztalin tankjainak.

Rákosi Mátyás azonban hideg és könyörtelen sakkjátékos, ő már régen kiszámolta magában azt az utolsó lépést, amelyet csak három évvel később fog megtenni. Kiszámította akkor, mikor a polgári pártok nagy ellenkezése közepett beterjesztette a köztársaság védelméről szóló törvényt, amelyről azt írja egy menekült magyar politikus, hogy olyan csapda, amelybe betévedhet mindenki, a legártatlanabb is, akit a politikai rendőrség érettnak talál. Ennek a törvénynek alapján halálra, vagy életfogytiglani fegyházra lehet ítélni bárkit.

Mert mikor a polgári politikusok azt mondják, hogy e törvény alapján nem szabadna halálra ítélni senkit, Rákosi Mátyás cinikusan mondja:

– Vegyük csak bele a halálbüntetésről szóló paragrafust. Én csak akkor vagyok benne biztos, hogy ellenfeleimet végleg elintéztém, ha azok már valamennyien halottak. Lássátok, engem Horthyék összesen 23 évi fegyházra ítélték, és mégis itt vagyok.

Halál! Sztalin helytartója Mindszenty primásra gondol. És az életüket féltő gyávák megszavazzák – a halálbüntetést. Megszavazzák a köztársasági törvényt, hogy egykor majd ennek segítségével ítéljék életfogytiglani fegyházra Mindszenty bíborost.

V. Az üldözöttek védelmezője

„Az evangélium szellemében az igazságért és szabadságért!” – hirdeti egyfelől Mindszenty József kardinális programja. „Az igazságszolgáltatás az osztályharc fegyvere” – mondja a magyar igazságügyminiszter, úgysis, mint Krypto-kommunista. – „Jogszolgáltatásunkat nem a bosszú, hanem az egészséges gyűlölet irányítja” – hirdeti másfelől egyik kommunista főfunkcionárius.

Két világ áll itt egymással szemben. Az egyik oldalon a békének, szabadságnak és igazságnak erői, másik oldalon a terrornak, erőszaknak és jogtalanságnak egy állig

felfegyverzett, moszkovita kisebbsége. Egyik oldalon a Prímás és a magyar nép. Másik oldalon Sztalin-Rákosi és a kommunista párt.

Itt és ekkor magasodik óriássá a magyar Bíboros alakja. Egy egész világ, vele a magyar nép úgy látja már az ő személyét, mint az emberi jogok védelmezőjét. Olyan, háború utáni időkben, mikor legtöbb a jogtalanság, igazságtalanság, Mindszenty József, aki maga is üldözött, maga is jogtalan, rettenthetetlen bátorsággal és az ember megmérhetetlen szeretetével áll ott minden üldözött, minden elnyomott mellett. Ebben nem ismer különbséget ember és ember között. Legyen zsidó, otthon üldözött magyar, csehszlovákiai magyar kisebbség, vagy barbár körülmények között kiutasított magyarországi német. **Ha emberi jogait sértik meg**, Magyarország primása ott áll mellette minden erejével. Az emberi jogok felül állanak a politikán és Mindszenty József számára ez vitathatatlan tétel.

Még zalaegerszegi plébános volt, mikor arról kapott hírt, hogy a világháború kezdetén, a Muraközben, melyet névleg a magyar csapatok szállottak meg, bizonyos kilengések történtek. Azonnal felsiet Bárdossy László akkori miniszterelnökhöz, aki akkor még egy keresztény ország vallásos meggyőződésű kormányelnöke, és neki is kíméletlen nyersességgel mondja meg a véleményét:

– Ön már régen nem lesz miniszterelnök – mondja felháborodottan –, mikor én még mindig Zalaegerszeg plébánosa leszek és hirdetni fogom Isten ígését s az ember jogait!

Ugyanígy áll szemben a nyilasokkal, mikor azok a zsidókkal kegyetlenkednek és később a kommunistákkal szemben büszkén hivatkozott rá, hogy 1944-ben a magyar katolikus egyház bátor kiállása 200,000 magyar zsidó életét mentette meg.

A potsdami határozatok után, mikor a kommunisták parancsára a magyar kormány is kéri a magyarországi német kisebbségek kiutasítását, szintén Mindszenty az első, aki szót emel ez ellen. Nem a németeket védi, hanem a jogaiktól megfosztott embereket, akiket 50 kiló poggyással, minden vagyonuktól megfosztva, kommunista rendőrök vad ütlegetések között üznek ki házaikból. Minden ember ember, és minden üldözött, fajra, vallásra való tekintet nélkül Mindszenty védelme alatt áll, ott, ahova az ő szava elér.

Ugyanígy, nem a földbirtokosokat védi, hanem a jogaiktól megfosztott embereket, akikről minden térítés nélkül vették el földjeiket, sőt kommunista parancsra feldúlták családi kriptáikat is.

– A háborús bűnösöket védi! – rikoltja a kommunista sajtó. Pedig csak azokért emel szót, akiket a kínai hóhérok kegyetlenségével kínoznak a magyar Ljubljanka, az Andrassy út 60. falai között. Nem az ellen szól, hogy bűnösöket megbüntetnek, hanem az ellen, hogy ezeket barbáruul kezelik, éheztetik, és egyszerű gyanúsítgatás alapján hónapokig tartják a dohos pincékben, hogy azután megfelelő vád és bizonyíték hiányában, mint eleven emberroncsokat, élő halottakat bocsássák el a pokol tornácáról.

Mikor az Egyház maga is üldözést szenved, amikor koholt összeesküvés vádak alapján egymásután zárják be a papjait, kisdíkjait, akkor Mindszenty József a klasszikus hősök és a szentek bátorságával emeli fel szavát minden üldözöttért. A vasfüggönyön túli országokban, ahol szabadság, jogrend van, talán nem is értik meg, milyen emberfölötti bátorság szükséges a vasfüggönyön belül az ember jogainak megvédéséhez. Hiszen ekkor már Magyarország akkori miniszterelnöke sem mer ujjat húzni a kommunistákkal. A „parlamentben” megfélemlítve ülnek a képviselők és az ülésterem páholyaiban gyakorta ott leskelődik maga Péter Gábor, volt szabósegéd, jelenleg rendőraltábornagy, a terror hiénája, hogy a megfélemlített nyájból kiragadjon egy-egy képviselőt, aki a kommunistáknak nem tetsző módon beszélt. Az oroszok nem amerikaiak. Míg Németország amerikai zónáiban a megszálló amerikai hatóságok egyenesen kéri a lakosság tárgyilagos bírálatát, addig a vasfüggöny mögött az oroszok ellen kiejtett egyetlen szónyi kritika elég a Szibériába való hurcolásra. Itt csak Mindszenty Józsefnek van bátorsága ilyen igazságokat írni:

„Senki sem érzi magát többé biztonságban. A feltételezett merényletek jogán az oroszok jogosítva érzik magukat a beavatkozásra és emberek ezreit veszik őrizetbe. Ha ők egyszer valakit őrizetbe vesznek, az örökre eltűnik. Elrabolják az embereket éjjel az ágyukból, vagy fényes nappal az utcáról. A családokat nem értesítik hozzátartozóik sorsáról. Ezekben az ügyekben ítélet ritkán, vagy soha sem hangzik el.”

A külső kép sokszor azt mutatja, hogy harcos, kemény egyéniség a Prímás. Csak azt nem veszik észre, hogy mindig a békéért, igazságért, szabadságért harcol, ha harcolni kell. A világháborút követő gyűlölethullám idején, szebb, megrázóbb írást aligha írt valaki, mint ő – a béke és a megbékélés érdekében. Nagy Ferenc miniszterelnökhöz fordul ebben a levélben, amely a szeretet és békesség sugárzó hitvallása.

Megrendítő szavakkal mondja el, hogy a gyűlölet mennyit rombolt és pusztított Magyarországon s arra hívja fel a kormányfő figyelmét, hogy mikor Magyarország a béke megkötése előtt áll, meg kell találni a belső békesség útját is. **A gyűlöletnek, az izzó lánának ki kell hűlni, mondja, hogy búza, bor és béke nőhessen egykor fölötte.** Bocsásson ki tehát a kormány általános amnesztiát. Megbékélést a nagyhatalmaktól csak akkor lehet várni, ha, mi magunk is a megbékélés útjára lépünk. Vegyük végre komolyan az emberi jogokat, mert csak akkor lehet igényünk rá, hogy ezeket érvényesítsék akkor is, mikor magyarokról van szó.

Nagy Ferenc miniszterelnök, illetőleg a magyar kormány még csak nem is válaszol erre a levélre. A sápadt, puha bábok mögött ott sötétlik már a moszkvai hóhérok árnyéka és a kormány polgári tagjai tudják, hogy előbb-utóbb ők is áldozataivá válnak a kommunista terrornak.

A választ, a kormány helyett a kommunista sajtó adja meg, amely újra hirdetni kezdi: „Mindszenty a demokrácia ellensége.” Mert valóban a „demokrácia” ellenségének tekintenek mindenkit, aki szeretetet és békét hirdet a gyűlölet apostolaival szemben. S az a harc, amelyet Mindszenty primás folytat a szeretet érvényesüléséért, a gyűlölet lángjainak kioltásáért; nemcsak bátorságot, helyállást igényel, hanem megközelíthetlenséget is. Az egyházi javaitól megfosztott magyar egyházfejedelmet hányszor, de hányszor próbálja a kommunista kormány megvesztegetni. Tudják, hogy szegény, hogy anyagi eszközök híjával áll, hogy fő tápláléka a krumpli és kenyér s azt hiszik róla, hogy ha anyagiakat bocsátanak rendelkezésére, akkor kezükben tarthatják, engedelmes eszközökké tehetik épp úgy, mint azokat a polgári politikusokat; akiket előbb kiéheztettek, aztán nagy jövedelmek, nagy állások ígéretével tettek csatlósáikká.

A Primás, – ha Egyházának ügyei Budapestre szólítják, – ott lakik félig romba dőlt budai palotájában, amely úgyszólván teljesen tönkre ment a Várhegy ötven napig tartó ostroma alatt. Mindössze két szobát sikerült nagy nehezen és rosszul helyreállítani benne. Egyik az irodája, másik lakószobája. A palota állapota azonban kitűnő ürügy a népi demokráciának arra is, hogy spicliket juttasson a primás közelébe. Akárhányszor Budapesten tartózkodik, mindig javítják a palota előtt a telefonkábel, a villanyt, az aszfaltot, gázvezetéket és persze mindenki tudja, hogy a primási palota körül settenkedő szerelők a politikai rendőrség detektívjei, akik tudni akarják, hogy a Primás kivel beszél, kikkel érintkezik.

Megfigyelni, összeesküvés vádba keverni, de ha lehet, inkább megvesztegetni! – ez a kommunisták kezdetől fogva bevallott és nem is titkolt célja. Kétszeres miniszteri fizetésnek megfelelő javadalmazást ajánlanak fel Mindszenty Józsefnek, ő azonban tudja, hogy mi ennek az ára és soha sem fogad el a bolsevista vezetés alatt álló kormánytól egyetlen fillért sem. Ha az a valutázó, fekete kereskedő volna, akinek később fel akarják tüntetni, ő milyen könnyű volna most kinyújtani kezét a kormány által felkínált havi 3400 forint felé. Csak éppen az emberi jogok védelmét, az üldözöttek igazságát kellene érte cserébe adni. És ez az, amire Magyarország Hercegprimása nem vállalkozik.

Hiszen az emberi jogok prédára jutottak most mindenütt, de elsősorban a Felvidéken, ahol a cseh kormány példátlan módon kezdi üldözni a közel egymillió főnyi magyar népkisebbséget. A csehek, akik leghűségesebb kollaboránsai voltak Hitlernek és a második világháború végeztéig legjobb fegyverkovácsai a Harmadik Birodalomnak, most egy nacionál-kommunista államot akarnak felépíteni, a türelmetlen nacionalizmus minden gátlástalanságával. A szudétanémeteket már kiűzték. Most hát a magyar kisebbségeken van a sor. Ezeket a legbarbárabb módon áttelepítik ezeréves lakóhelyükről a szudétanémetek által elhagyott területre. Éjjel az ágyából verik fel a magyar lakosságot és terhes anyákat, apró gyermekes családokat hajtanak kényszermunkára, vagy úznak át mindenükből kifosztva a Dunán. Sokat közölök agyonlőnek, megkínóznak, lányokat, asszonyokat; megbecstelenítenek. Nagy Ferenc „független kispapja” kormánya teljesen tehetetlen ezeknek a magyaroknak védelmére, hiszen mögötte épp úgy, mint a cseh kormány mögött, ott állanak a szovjet-géppisztolyok és a moszkvai imperialisták, a szlávizálás apostolai most boldogok, hogy a németek után megszabadulhatnak a magyar kisebbségektől is, amelyek természetes akadályai a szláv törekvéseknek és egész Kelet-Európa elszlávosításának.

Ki védje meg ezeket a magyarokat? Hiszen még a nyugati hatalmak is a Szovjettel való kiegyezés reményében hisznek s ennek érdekében elkerülik a magyar kisebbségi kérdés rendezését, még inkább az üldözött százvezrek védelmét.

Aki a porondra lép, ismét a magyar katolikus Egyház feje. Kihez forduljon csaknem egy milliányi magyar vérenek védelméért? És Mindszenty József hosszú sürgönyt küld a szabad Amerika nagy bíborosának, Spellman kardinálisnak. Feltárja előtte a csehek által megszállott Felső-Magyarországon uralkodó állapotokat. 16–55 éves férfiakat, 18–45 éves asszonyokat kényszermunkára köteleznek. *Valójában* azonban nincsenek tekintettel a terhes és gyermekes

anyákra. A cseh szervezetek, terhességük 7-ik, 8-ik hónapjában lévő jövődő anyákat deportálnak és ismét csak anyákat visznek el egy-két héttel a szülés után. Csecsemők és aggok, férfiak, gyermekek és asszonyok üzetnek ki szívtelenül ezeréves szülőföldjükéről.

A Spellman kardinálishoz intézett sürgönyében hivatkozik rá Mindszenty hercegprímás, hogy elődje: Serédi Jusztinián (és az ő ellenállása), kétszázezer zsidót mentett meg az életnek.

– Kérem Eminenciádat – hangzik Amerika felé a segélykiáltás –, hogy a külügyminiszternél és az Egyesült Nemzeteknél mindent kíséreljen meg, hogy ezeknek az állapotoknak, amelyek ellentmondanak minden emberi jognak, – vége szakadjon.

Az emberi jogok apostolának kétségbeesett segélykiáltása ez a szabad Nyugat felé. A magyarországi kommunisták, – akiknek azonban kényelmetlen, hogy valaki szót emel a barbárságok ellen – ismét csak elszánt dühvel támadnak a kardinálisra. Azzal vádolják, hogy a „reakciós magyar nacionalizmus és sovinizmus” szócsöve.

A Prímás azonban újra bizonyosságot ad arról, hogy miképp kell az igaz ügyek érdekében megtagadni minden nacionalizmust, sovinizmust, hogy embertársainak szolgálatára lehessen. Ennek az évnek karácsonyán, – tehát 1946-ban – a szeretet ünnepén, Prágába akar utazni, hogy a gyűlölet felszámolása érdekében beszéljen Benessel, mint ember az emberrel, mint keresztény a kereszténnyel.

Benes nem fogadja, a magyar kommunisták nem adnak neki kiutazási engedélyt. Később majd a népbíróságon a Spellman kardinálishoz és az amerikai követhoz intézett levelével akarják bizonyítani, hogy egy „ellenséges hatalommal,” Amerikával esküdött össze a magyar „népi demokrácia” ellen. Pedig a második intervencióra nem is saját akaratából vállalkozik a Prímás. Nem kétséges, hogy a csehszlovákiai magyarok érdekében, mint először, másodszor is önként megtett volna minden lehetőt. Mint azonban Csáky Zoltán könyvéből kiderül, Nagy Ferenc akkori miniszterelnök egyik bizalmas emberét küldi a Prímáshoz:

– A kommunisták miatt a magyar kormány tehetetlen, a csehszlovákiai magyarok ügyében. Az Isten szerelmére, próbáljon ő tenni valamit!

És a Prímás megírja levelét az amerikai követhoz. Ez a legfőbb bizonyítéka, hogy összeesküvő volt. **Igen, az akkor még törvényes magyar miniszterelnök kérésére tett egy lépést, amelyért újra csak a magyar kormány ítéli életfogytiglani fegyházra.**

S miközben mindez történik, már üldözötté válik az Egyház, az üldözöttek védelmezője is. A kommunisták, akik épp a Prímás ellenállása miatt kénytelenek voltak hosszabb távlatú harcra berendezkedni, kiadják a jelszót: államosítani kell az iskolákat és bevezetni a fakultatív vallásoktatást, vagyis a szülőknek „joga” legyen választani: akarja-e vallásórára küldeni a gyermekét, vagy sem.

Ezzel tulajdonképpen megindul a végső harc a magyar és közép-európai kereszténység eltíráására. Kezdeti fázisaiban azonban ezt csodálatosképpen még nem érti a nyugati világ. Előkelő és nagy világlapok adnak hangot annak a meggyőződésüknek, hogy a magyar katolicizmusnak ama szándékai mögött, melyekkel végletekig akar ragaszkodni az iskoláihoz, tulajdonképpen valami bűnös maradiság, vagy reakció húzódik meg. Ez a gyanú, – mely később végleg eltűnt – a nyugati demokrácia és a keleti kommunizmus közötti különbség nemismeréséből fakad.

Ha egy szabad, demokratikus, keresztény államban államosítják az iskolákat, akkor a keresztény, vagy vallásos vezetés alatt álló állam iskoláiban is szabadságszeretetre, emberségre, keresztény hitre fogják nevelni a gyermekeket. Ha azonban egy totális államban, – legyen az barna, vagy zöld totalitarizmus – állami kézbe veszik az iskolákat, akkor a nevelés az állam, helyesebben egy kisebbségi párt monopóliuma lesz, amely a gyermek lelkében kíméletlenül elnyom minden istenhitet, emberséget és úgynevezett „új arcú” embert, géppisztolyos komisszárt s elnyomó típust nevel az ártatlan gyermekből. Ha egy szabad államban fakultatívvá teszik a vallásoktatást, akkor ez csak azt jelenti, hogy a szabad

polgárnak lelkiismerete, meggyőződése szerint joga van választani, vajon akarja-e vallásórára küldeni gyermekét, vagy sem. Ha azonban egy totális államban vezetik be, a függőségben tartott hivatalnok, munkás- és katonaszülőknél keresztül kikényszerítheti, sőt ki is kényszeríti, hogy egyetlen gyermek se járjon vallásórára. A vasfüggöny mögött a szülők szabad választása azt jelenti: szabadon választhat a gyermek vallástalan nevelése vagy a politikai rendőrség kínzó kamrája közt.

Ehhez még tudni kell azt is, hogy a bolsevizmus sohasem tagadja vallásellenességét. Taktikai okokból itt-ott talán kedvezményeket tesznek a vallás javára, azonban végső fokon mindenütt Lenin és Sztalin tanításai érvényesek, amelyek a vallás tökéletes kiirtását hirdetik. Az „új evangélium,” a kommunista „biblia” pedig a világ minden kommunistájára kötelező érvényű.

A nemrégiben megjelent nagy szovjet enciklopédia, amely a Szovjetunió egyik hivatalos megnyilatkozásának tekinthető, világosan és határozottan ezeket írja:

„A kommunista párt sohasem tagadta ellenséges beállítottságát a vallással szemben. A kommunista párt nem elégszik meg azzal, hogy a vallást elválasztották az államügyektől, így kizárták az iskolákból is. A párt meg van győződve arról, hogy a vallásos, babonás előítéletek csak akkor fognak teljesen kihalni, ha a népi tömegeket a marxista, szocialista és gazdasági tanok szerint **átnevelik** és a nép e nevelés és fejlődés terén már előrehaladást mutat. A kommunista párt programjában szerepel a tudományos, vallásellenes propaganda, főleg az ifjúság nevelése folyamán, ami elősegíti a dolgozó tömegek emancipációját a babonás előítéletek alól.”

A külvilág akkor még nem tudja ezt. De Mindszenty prímás tudja és tisztában van azzal is, hogy Nagy Ferenc miniszterelnök egyik moszkvai látogatása alkalmával kapott parancsot arra, hogy a fakultatív vallásoktatás tervét felvesse.

Most hát elérkezett a küzdelem ideje. És Mindszenty József hatalmas pásztorlevélben kél az ezereztendős magyar katolikus iskolák védelmére. Ez a vaslogikával, csodálatos világossággal és határozottsággal fogalmazott körlevél, késő utókoroknak is eligazító fényt jelent az iskola kérdésében.

Leszögezi, hogy az Egyháznak vitathatatlan, Istentől szerzett joga van a neveléshez, ezért joga van mindenfajta iskolát létesíteni. Ez a jog összhangban van a szülők jogával és **a szülőknek az állammal szemben való joga kétségbe nem vonható.** Ami pedig az állami nevelés célját illeti –, ha ez nem a totális államokban uralomra törekvő pártcél, vagy egyeduralmat igénylő idegen világnézet, akkor ez nem lehet más, mint becsületes, hazaszerető, művelt honpolgárok nevelése.

Amerikára hivatkozik Mindszenty, a szabadság hazájára, amelyről azt írja: „A szabadság klasszikus földjén, az Észak-amerikai Egyesült Államokban két és fél millió katolikus elemi iskola gyermeknek nyolcvan százaléka katolikus iskolába jár, a többi, mintegy 600,000 katolikus középiskolás fiú és leány az 1400 katolikus középiskolát látogatja; ezenfelül 18 katolikus egyetem biztosítja a legfelsőbb katolikus tudományos nevelést.

„Ha nem lesz hitoktatás – kiált fel – ez vár rátok: gyermekek, akik nem ismerik a tízparancsolatot, a negyediket sem; gyermekek, akik nem imádkoznak a szüleikért, sem amíg élnek, sem miután már meghaltak.”

S végül felveti a kommunisták elevenére tapintó kérdést: „De van-e szabadság ott, ahol a katolikusoknak nem lehetnek saját iskoláik? Ahol nem tűrnek mást, csak az állam iskoláit? Azt az állami iskolát, amelyen keresztül a mindenkor uralkodó, **sokszor kisebbségi pártok** akarják a többség gyermekeire rákényszeríteni a maguk világnézetét? Egyszer az egyik párt, másszor a másik, aszerint, melyik kerül uralomra. És mindegyik az iskola révén akarja a maga uralmát állandósítani. **Nem, ez nem demokrácia, ez nem is szabadság!**”

A körlevél végén megrázó szavakkal fordul a hívekhez:

„Üresek lesznek a templomok, és csak négy fal között fogják bemutatni a legszentebb áldozatokat, ha iskoláinkhoz nem ragaszkodtok és gyermekeitek vallás nélkül fognak felnőni!”

A kommunista befolyás alatt álló sajtó természetesen nem közli ezt a pásztorlevelet. De Magyarországon már zsúfolva vannak a templomok. Áhítatos hívő lelkek milliói könnyezve hallgatják, amint a szószékről felolvassák a Prímás szózatát. És Magyarország népe megmozdul. Úgy, mint az ősi szabadságharcok idején. **„Szabadságért és testvériségért”** – mint a Prímás pásztorlevelének befejező mondata hangoztatja.

És Magyarországon megindul a tiltakozások olyan áradata, amely már minden szabad országban pillanatok alatt elsöpörné a kormányt helyéről.

A kommunista terror, a politikai rendőrség megfélemlítő kísérletei ellenére falu és város, az egész magyar nép felsorakozik Mindszenty prímás mögött az iskoláért: a gyermek lelkéért. A legtávolabb fekvő tanyákról, falvakból a tiltakozó feliratok, sürgönyök ezrei, százezrei futnak be a kultuszminiszterhez. Katolikusok, protestánsok, evangélikusok szinte egy emberként kelnek fel az iskoláikért. Vannak falvak, amelyeknek egész lakossága, minden felnőtt ember kivétel nélkül, aláírja az iskolák államosítása és a fakultatív vallásoktatás bevezetése ellen kézzel-kézzel adott tiltakozó íveket. Félelmetes erejű és nagyszerű népszavazás az, amelynek láttára valósággal megrettennek a kommunisták. Hiszen a gyárvárosokban, a pesti külvárosokban maga a munkásság jár a tiltakozók élén. A szülői értekezleteken a munkásnyák emelnek legbátrabban szót az iskolák érdekében.

A magyar nemzet, amely oly sokat próbált német és török elnyomatás alatt, most megérzi, hogy nemcsak éppen az iskolákról van szó. A jövőről! A gyermekről! A lélekről, amelyeket el akar rabolni egy szörnyű idegen hatalom!

És a harc élén ott van maga az ifjúság is, amely például Szegeden vallásos, egyházi énekeket énekelve, tízezres tömeggel vonul ki az utcára. Senki sem kérte őket, senki sem szólította fel. A tanárok, tanítók nem is tudnak a „diáklázadásról.”

– Vallást akarunk tanulni! – kiáltja az átszellemült arcú diáktömeg.

És a kommunisták most a végső eszközkhöz folyamodnak. Kivezényelik a rendőrséget, amely puskatussal üti-vágja, veri véresre a tömeget. De a megvadított rendőröknek sokszor lehanyatlik a karjuk. Hiszen a rendőr ott találja szembe magát saját elemista fiával, középiskolás lányával, aki bátran kiáltja szemébe:

– Édesapám! Ne bántson! Én vallást akarok tanulni!

Erre a világgraszoló népszavazásra nem tudnak mással felelni a kommunisták, mint újabb erőszakkal és újabb rágalommal. Budapesten betiltják az Úrnapi körmenetet, közben azt hirdetik, hogy senkit sem akadályoznak szabad vallásgyakorlásában. Híreket terjesztenek, hogy a Prímás mögött nem áll ott a Püspöki Kar és nem támogatják Mindszenty „reakcióját.” Mire a Püspöki Kar külön konferencián kénytelen nyilatkozni, hogy egy emberként áll Mindszenty mögött. Később azt terjesztik, hogy Mindszenty és a Püspöki Kar hajlandók tárgyalni a kormánnyal a „szabad vallásoktatásról.”

A Prímás határozottan jelenti ki minderre:

– Erről a kérdésről nem volt tárgyalás és nem lesz tárgyalás! Ebben a tekintetben nem vagyunk hajlandók kompromisszumra. A gyermekeink lelkéről nem alkuszunk!

És a kommunisták nyíltan, céltudatosan törnek a gyermek lelkére. A nemi erkölcs teljes lerombolása, a hatalomratörés pillanatában nekik a legjobb propaganda. A szabadszerelmen keresztül csinálni kedvet a bolsevista rabszolgasághoz! Ehhez már meg vannak a kifinomult és kipróbált módszerek. Magyarországon például a lefoglalt grófi kastélyokban berendezik az úgynevezett „népi kollégiumot,” amelyek kifelé valamiféle kommunista rendszerű népnevelés fellelvárai voltak, de belülről bordélyházak és „ember-gyárak.” Tizenhárom éves fiúkat, lányokat maguk a kommunista tanárnők kényszerítették arra, hogy egymással szeretkezzenek. Mikor egy fiatal munkáslány megszökik egy ilyen „népi kollégium”-ból,

öngyilkossággal adja tudtára a világnak, hogy kizárták onnan, mert nem akarta a többi lányok életét élni és ezért a kollégium kommunista igazgatója „fasiszta magatartással” vádolta. Ligeti Magda tanárnő könyvet ír a gyermekek nemi felvilágosításáról és ebben kívánatosnak mondja, hogy már a nyolc éves fiúk és lányok is önfertőzéssel éljenek. A kommunista ifjúsági szervezet, a MADISz kirándulásai, báljai hasonló jelenségek állandó színhelyei. Egy Magyarországról menekült politikus írja le, hogy a kommunista ifjúsági bál után az épület mellékhelyiségeit nem lehetett használni, mert az összes leöntő vízvezeték el voltak dugítva az éjszaka folyamán 14–15 éves fiúk, lányok által elhasznált óvszerekkel.

Lerombolni mindent, bolsevizálni mindent a bölcsőtől a koporsóig, és a testtől a lélekig! Mert a végső cél mindenütt a lélek. Hiszen amíg ez él, amíg ez tisztán áll, addig nem győzött véglegesen a kommunizmus. És a terrorral, lélekrombolással, elnyomatással szemben Rab-magyarországon a léleknek olyan tavasza virágozik ki, amilyenre talán sehol sincs példa a keresztény Egyházak történelmében. A politikában csalódott, vagy onnan elterrorizált ember, az egész magyar nép, a Lélekhez menekül! Meseszerű katolikus megújulás virágozik ki a Prímás magvetése nyomán. Nem „ellenzéki katolicizmus” ez, mint kívülről látszik, hanem egy magára hagyott nép nagy lélekmentése. Menekülése a katakombába, a templom oltárához. Menekülés Sztalin elől az egyedül való Istenhez!

Falun és városban, munkástelepen és elhagyott paraszttanyákon százezrek és milliók mozdulnak, hogy hitet tegyenek kereszténységük mellett. A világ csak a félmillió létszámú katolikus körmeneteket látja, de ez a vallási megújulás a lélek mélyén, a valódi hitbuzgalom megújulásában jelentkezik. Mikor Mindszenty prímás kezdeményezésére Budapesten „népmissziót” hirdet a katolikus Egyház, száz- és százezer katolikus hívővel telnek meg a templomok. A falukon legalább ugyanilyen nagy a vallásos elmélyülés. A katolikus, protestáns vallású községekben nagyon sokszor megtörténik, hogy a katolikus templom nem elegendő a hívők befogadására. Ilyenkor a protestáns lelkészek felajánlják a templomaikat és egymás mellett imádkoznak „szabadságért és testvériségért” magukra hagyott, elnyomott magyarok.

Az iskolakérdésben még a kommunisták is kénytelenek egyelőre meghátrálni és megpróbálnak megelégedni a tankönyv-monopóliummal, vagyis azzal, hogy ezentúl csak a kommunista ellenőrzés alatt álló állam nyomtathasson tankönyveket a magyar fiatalság számára. Az Andrassy út 60.-ban új mártírok vére csorog a falon, a kommunista sajtó dühödten uszít Magyarország Hercegprímása ellen és a falakra, aszfaltokra titokzatos kezek ragasztják, írják a legújabb jelmondatot:

– HALÁL MINDSZENTYRE!

De az 1947 évi húsvéti szentáldozások során egyedül Budapesten 466,800 gyónás, áldozás történik egyetlen rövid hét alatt. A templomok zsúfolva vannak és húsvétkor beláthatatlan tömegek előtt halad az Oltáriszentség, hirdetvén:

RABMAGYARORSZÁGON – KRISZTUS FELTÁMADOTT!!

VI. Az amerikai út

Nagy Ferenc menekülése, az ellenzék kiirtása. Egyedül Sztalin ellen

A lassú lefaragás! Ez a kommunista taktika legmesteribb és legveszedelmesebb fogása. Az iskolák államosítását, az óriási ellenállás miatt tehát egyelőre félreteszik a kommunisták, de felosztatják a katolikus ifjúsági egyesületeket. Az ifjúságot majd a kommunista MADISz-ban fogják nevelni, kizárólagos pártmonopólium alapján, akár csak Hitlerék. Frontális támadás nem sikerül Mindszenty ellen? Hát majd megpróbálják lassan, részletekben szétszedni az Egyházat.

Ebben az időben különös prédikátorok tűnnek fel Budapest utcáin. Látszólag keresztény tanokat hirdetnek, de a papok és Mindszenty ellen prédikálnak. Az Egyház Rómától való elszakadását hirdetik. Mi ez a csodálatos gyülekezet? Mint később kiderül a Máriavita, – szabad egyház, amelynek van már érseke is. A szovjet már talált egy „ellenérseket”, azonban ennek a szereplése csúfos botrányban és harsány derűtségben végződik. Egy szép napon, az érsek úr feleségül vesz egy 13 éves fiatal leányt, mire a kommunista-barát, parasztpárti Szabad Esti Szó, csupán újságírói kíváncsiságból leleplezi az érseket. A szerencsétlen riporter nem sejtí, hogy az „érsek” a kommunista párt megbízottja, ezért kitergeti az egész mozgalom szennyését. Az „érsek”-ről kiderül, hogy a háború alatt őrmester volt, és bizonyos náci múlt után 1945 novemberében a Szovjetben szentelték thébai érsekké.

Mikor a riporter megkérdezi, hogy hány híve van, az „érsek” őszinteségi rohamot kap és ilyeneket mond:

– Már egy sincs, mert magamhoz vettem egy Csunderlik Valérián nevű embert, akiről kiderült, hogy 25 éve Csehszlovákiában meggyilkolt egy nőt és ezért 25 évi fegyházra ítélték

...

A máriavita egyháznak ezzel vége. Rákosi Mátyás likvidálja az érseket és az indiszkrét riportert is. Ugyanekkor a kommunista pártvezér újra taktikát változtat. Látja, hogy Mindszenty József harcát s a magyar nép lelki ellenállását nem lehet letörni az eddigi módszerekkel. Előbb a politikai életet kell bolsevizálni és majd csak azután kerülhet sor az Egyházra. A „lassú lefaragás” taktikája már régen folyt a politikai életben is. A független kisgazdapártból különféle ürüggyekkel egymásután és csoportosan zárták ki azokat a képviselőket, akik megpróbáltak a totális bolsevizálódásnak ellenállni, összeesküvés ürüggye alatt számos politikust fogtak el, végeztek ki, vagy kínoztak halálra az Andrassy út 60. pincéiben. Most éppen Kovács Bélát, a független kisgazdapárt legbátrabb vezetőjét, a nagyszerű és kemény paraszt-képviselőt gyanúsítják azzal, hogy összeesküvést szőtt az orosz hadsereg ellen. Sokan már tudni vélik, hogy Nagy Ferencre, a független kisgazdapárti miniszterelnökre megy a játék. Kovács Béla, Nagy Ferenc bizalmasa, a független

kisgazdapárt főtitkára és arra mérget lehet venni, hogy akinek a titkárát letartóztatják, annak számolni kell vele, hogy napokon, vagy heteken belül ő kerül sorra.

A magyar békeszerződést már aláírtak, tehát az oroszok már korlátlan uraknak érzik magukat a kiszolgáltatott Magyarországon. Külpolitikai kapcsolataik is romlanak a nyugati demokráciákkal, tehát soha sem lehet tudni, hogy mikor szánják el magukat egy újabb lépésre, amely elősegíti Magyarország bolsevizálását.

Ebben a fojtott, puskaporos légkörben kapja Mindszenty József hercegprímás az ottavai Mária-kongresszusra szóló meghívást. És most kitárul előtte a lehetőség: szólni az elnyomottakért, az üldözöttekért, beleolvadni hittel és imádsággal a világ katolikusainak nagy könyörgésébe. Amerika! A szabadság hazája! amelyet a szabadságra vágyó ember sóvárgásával emleget pásztorleveleiben. Tengerek, végtelen óceánok és ott a túlparton szabad magyarok! Amerika magyarjai, akik több mint egy félmillióan innen vándoroltak el, hogy hűséges polgáraivá váljanak új hazájuknak!

Ezúttal azonban újra megismétlődik, ami múlt esztendőben a kardinálisok avatásakor történt. A népi demokrácia nem akarja kiállítani az útlevelet Mindszenty József számára, azaz nem akarja meghosszabbítani. Pillanatnyilag még Nagy Ferenc, a független kisgazdapárt vezére a miniszterelnök, de neki nem volt és nincs semmi hatalma. Néhány nap múlva neki is menekülnie kell. Így történik, hogy május 19-én jelenti a magyar katolikusok könyomatos értesítője, a Magyar Kurir, hogy Mindszenty József nem kap kiutazási engedélyt a Mária-kongresszusra. A kommunista lap viszont nagy címbetűkkel közli, hogy készen van a bíboros útlevele. Mikor érte mennek, a magyar belügyminisztérium húzza, halogatja a dolgot. Ismét a régi módszerrel kísérleteznek. Meghosszabbítani az útlevelet, de majd csak akkor, midőn már késő.

A Prímás már a népi demokrácia foglya, és innen, a vasfüggöny mögül már ekkor csak illegális úton lehet menekülni. Mikor végre azt hiszik, hogy a Prímás úgysis lekéssett, megadják az útlevél meghosszabbítását.

Ezúttal azonban az angolok jönnek segítségül. Az angol követség egy bombázó repülőgépet bocsát a Prímás rendelkezésére. És a gép újra elindul Nyugat felé. Minden más ember, aki előtt így kinyílta a szabadság kapuja, Magyarország minden egyes lakója soha sem térne többé vissza a rabság földjére, ha egyszer elmehetne. Mindszenty József azonban a menydörgő légszavár zúgása között látja, amint elsuhannak alatta a tavaszi pompába borult otthoni földek, a fehér falusi házak, templomok, talán Csehminsztent, az édesanyja faluja. Őt visszavárja a nép, az ország, és ő tudja, hogy visszajön újra. Mártírnak a mártírok földjére.

Bécsből aztán már rendes utasszállító gépen folytatja útját, át a tengeren. S mikor megérkezik Ottawába, majd Montrealba, később Amerikába, a kicsi ország nagy fia látja, hogy az ő harca nem hiába való. Az összesereglett egyházfejedelmek között is őt fogadja a legnagyobb tisztelet, sugárzó szeretet és lelkes megbecsülés. A Montrealban tartott nemzetközi katolikus munkásifjú kongresszuson abban a megtiszteltetésben részesül, hogy ő elnököl az üléseken állandóan. A világsajtó riporterei őt ostromolják legjobban. Mi történik Magyarországon? Mi van a vasfüggöny mögött?

Ő, aki olyan egyedülvalónak, eszközök nélkül állónak érzi magát otthon, most kezdi úgy érezni, hogy mégis van remény. Talán az ő harca nem lesz hiába való. Hisz később, mikor hazatér, felsugárzó szemmel mondja:

– Annyit mondhatok, hogy a világ szeme rajtunk, a 70 százalékot kitevő magyar katolicizmuson nyugszik.

Később, majd a nagy perben épp ezt az amerikai és kanadai utat akarják ellene felhasználni bizonyítékkul. Azt mondják majd, hogy itt szötte az összeesküvést. Tárgyalt Habsburg Ottóval, Spellman kardinálissal, a magyar emigránsokkal.

Az ottawai és montreali kongresszus után kinyílik előtte a Szabadság Hazája. De Amerikában sem a politikusokat keresi, hanem a szétszóródott magyar nyáját és papjait.

Tizenhat magyar egyházközséget látogat templomról templomra, felkeresi az amerikai érsekeket, beszél majdnem száz magyar papjával és mikor ezek figyelmeztetik, hogy ne menjen haza, őt is elfogja a sejtelem, hogy mártírnak fog haza térni a magyarok földjére.

Mikor Msgr. Tanos A. Imre, a clevelandi Szent Erzsébet egyházközség plébánosa azt kérdezi tőle, hogy célszerű-e visszatérnie Magyarországra, Mindszenty hercegprímás azt feleli neki:

– Lehet, hogy egy halott bíboros jobban szolgálhatja Istenét, mint egy élő.

Egy előkelő amerikai újságíró, Joseph A. Breig interjút csinál vele ezekben a napokban, s az első kérdése: Visszamegy-e Magyarországra? S a válasz, csak egy ellenkérdés:

– Magyarország primása mi mást tehetne?

– Nem fél? – kérdezi az újságíró.

– Nincs válasz! – hangzik a felelet.

Ez az amerikai újságíró úgy írja le a mártír-prímást, hogy „külsője szerint acélmunkás lehetne, vagy bányász, vagy földműves. Igen, elsősorban földműves: benne él a földművesnek a képmutatás elleni ellenszenvé, a földműves egyenes beszéde, a földműves testi és lelki keménysége.”

Elkerül minden kérdést, amiből politikára lehetne következtetni, de mikor azt kérdezi az újságíró, lát-e reményt egy jobb világ eljövételére, kiegyenesedik és nyomatékkal mondja:

– Amint betartják a Chartereket, jobb lesz a világ!

– Megtér-e Oroszország? – - kérdezi az újságíró.

– Istennél minden lehetséges.

– Be fog-e avatkozni a Szűzanya?

– A Szűzanya minden kegyelem anyja s a megtérés kegyelem. Ha Oroszország meg fog térni, a Szűzanya téríti meg.

Végül az újságíró felteszi az utolsó kérdést. Vajon kitér-e előle, mint „politikai” kérdés elől? – „Vannak-e ma vértanúk Magyarországon?” – És a Prímás, aki az Andrassy út 60. véres pincéire, az oda zárt papjaira gondol, habozás nélkül feleli:

– Magyarországnak mindig voltak vértanúi és holnap is lesznek. Magyarország a mártírok országa!

Mikor Spellman kardinális vendége New Yorkban, szintén azt kérdezi tőle valaki, hogy nem fél-e hazatérni Magyarországra.

– Miért félnék hazatérni? – kérdezi – az én nyájam Magyarországon van. Elvégre is mindaz, amit ellenségeim elvehetnek tőlem, az életem!

Később elmeséli egy bizalmasának, hogy itt Amerikában kezdett először komolyan reménykedni népe jövőjében. Láta a szabadság, a jólét, az istenhit roppant erőit, s úgy érezte, hogy ennek az erőnek békésen meg kell nyitnia a vasfüggöny réseit. El kell hoznia a Szabadságot Magyarországra is.

Mikor hazatér, erről beszél egyetlen nyilvános nyilatkozatában is, amelyet a kis katolikus lapnak, az Új Embernek ad:

– Most a munka a mi osztályrészünk, a gyümölcsöt később nyerjük. De a remény megédesíti munkánkat és megvidámítja szívünket.

Ó, de nagyon, nagyon kell most magyar földön a reménység. Hiszen mire a Prímás hazaérkezett, már megszűnt a magyar kormány törvényessége. A Kovács Béla-féle „összeesküvés” ürügye alatt, az oroszok vádat emelnek a Svájcban tartózkodó Nagy Ferenc miniszterelnök ellen is, hogy részese volt az orosz hadsereg elleni összeesküvésnek. Főbenjáró bűn! Legalább is halál jár érte. És Nagy Ferenc Svájcból felhívja Budapestet. Hazamenjen-e? A válasz úgy hangzik, hogy nyújtsa be a lemondó levelét.

A háború utáni magyar történelemnek izgalmas, rejtelmes része ez. Nagy Ferenc a törvényes magyar miniszterelnök, ott áll a dilemma előtt. Hazamenjen, vagy maradjon? Ha hazamegy, talán mártír lehet és magára hívja az egész világ figyelmét. Ha kint marad, akkor

mint törvényes kormányelnök, talán használhat hazájának? Talán jobban felhívhatja rá a világ figyelmét. Nagy Ferenc kinn marad és emigrál.

*A Hercegprímás és Keys amerikai tábornok,
aki a bíboros-avatásra Rómába vitte a magyar főpapot*

Vorosilov marsall egyenes parancsára Dinnyés Lajos a független kisgazdapárt leggyöngébb képességű tagja kerül a miniszterelnöki székbe. Ez a Dinnyés igazi báb. Tökéletes Quisling típus. Pontosan az, aki Rákosinak kell. Földbirtokos úrfiú, aki tisztességes úton soha sem tudta megszerezni az érettségi bizonyítványát. Fiatal korában fehérterrorista tiszt volt, aki a hírhedt Britanniás különítményben a zsidók ellen rendezett hajtóvadászatot, mígnem Teleki Pál akkori miniszterelnök egyetlen nádpálcával szétkergette az egész társaságot. A második világháború alatt honvédtiszt, ki egy német ápolónő kedvéért lelkes Sztalin-ellenes nyilatkozatokat tesz. Az írás ott van Rákosi Mátyás kezében. Minden pillanatban leleplezheti. Minden percben néptörvényszék elé állíthatja, hiszen a kommunisták, – a hatalomra törés pillanatában – mindig az ilyen „rejtett erkölcsi hibával” rendelkező Quislingeget keresik, akiket múltjuk, vagy panamáik révén kezükben tarthatnak.

Most hát megindul a roham, hogy Rákosi-Sztalin bábját „törvényesítsék” a magyar miniszterelnöki székben. Ki kell írni az új választásokat és már be is terjesztik a parlament elé, – amint a kommunista sajtó írja – „a világ legdemokratikusabb választási törvényét.” Ennek a törvénynek a segítségével legalább egy millió választót fosztanak meg szavazati jogától. Aki állása, foglalkozása, vagy korábbi pártállása révén azzal gyanúsítható, hogy ellenfele a kommunistáknak, egyszerűen nem kap szavazati jogot. Mielőtt a választási névjegyzéket összeállítják, a kommunista ügynökök, különféle ürüggyekkel házról házra járnak és kikérdezik a férfiakat, asszonyokat, hogy egy választás esetén mire adnák szavazatukat? Ha valaki elárulja, hogy nem a kommunistákra szavazna, azt egyszerűen kihagyják a választói névjegyzékből. Ez azonban még nem minden. Egész apácázárdákat, szerzetes-kolostorokat hagynak ki a szavazókra jogosultak névjegyzékéből, azzal az ürüggyel, hogy erkölcstelen életet élnek és rendőri felügyelet alatt állnak. Ezzel szemben

minden hivatásos prostituált szavazati jogot nyer, ha belép a kommunista pártba. Egyetemi tanárokat, ügyvédeket, tisztviselőket utasítanak vissza azzal, hogy „elmebetegek”, vagy szellemileg csökkent képességűek.

Most, amikor már néhány ellenzéki vezéren kívül alig van valaki, ismét csak Mindszenty József hercegprímás az, aki bátran emel szót az emberi jogok elrablása, megcsúfolása és a magyar alkotmány megsértése ellen. Tudja, hogy őt is elfoghatják az oroszok, mint a független kisgazdapárt vezéreit, vagy a nekik nem tetsző többi pártpolitikusokat. De mikor az emberi jogokról van szó, akkor nincs megalkuvás!

A Prímás vezetése alatt ismét értekezletet tartanak a katolikus püspökök, akik leszögezik, hogy egyetlen párt mellett sem foglalnak állást, minden párt támogatásától távol tartják magukat, de emlékeztetik a híveket arra az 1945-ös körlevelükre, amelyben arra figyelmeztették a népet, hogy csak olyan jelöltre adja szavazatát, aki az emberi jogokat, a szabadság, az igazság és a rend eszméjét képviseli. Már javában áll a választási küzdelem, amikor a Prímás még egy személyes levelet intéz Dinnyés Lajos árnyék-miniszterelnökhöz. Tiltakozik ellene, hogy a hívők nagy részét kizárják a szavazásból. Kimutatja, hogy megsértik az alkotmányt és újra követeli az emberi jogokat.

A politikai arénán már csak néhány ellenzéki vezér küzd. Sulyok Dezső Szabadságpártja, a Pfeiffer-párt, azonban ezeknek már óriási nehézségekkel kell megküzdeniök. A kommunista terroristák hol itt, hol ott verik szét gyűléseiket. Szegeden az egyik nagy teremben székcsatával végződik a választói gyűlés. Pfeiffer Zoltánt majdnem halálra verik a kommunisták. De ezek az emberek legalább harcolnak. Küzdenek. A kommunisták persze ismét megpróbálják legnagyobb ellenfelüket, az Egyházat belekeverni a választási küzdelembe. Azt állítják, hogy a papok a hét szentséget vetik bele a választási harcba. Újabb lelkészeket hurcolnak el, állítanak népbíróság elé. Pedig az Egyház a Prímás utasításához híven a legnagyobb szigorúsággal tartja távol magát a választási harctól.

Az augusztus 31-iki szavazás ismét a kommunisták vereségévé változik. A leadott ötmillió szavazatból csak 1,500.000-et kapnak, azonban, miként a világsajtó minden lapja megírja, ezt a számot csak úgy érhetik el, hogy minden kommunista ötször is szavaz. A választási törvénybe becsempészett egyik paragrafus szerint, akinek vidéken, vagy más városban van elfoglaltsága, ott is szavazhat, ahol épp tartózkodik. A kommunisták teherautóra rakják a maguk embereit és reggeltől estig egy-egy kommunista leszavaz tíz városban is. A hamis szavazatokból még arra is jut, hogy a Nemzeti Parasztpártnak 100.000 hamis szavazatot ajándékozzanak. Végeredményben a kommunisták nem kapnak többet 750.000 szavazatnál, vagyis ugyanannyit, mint az első, kudarcba fült választások idején. A polgári ellenzék, amelyhez már tulajdonképpen a kisgazdapárt is számít, 2,800.000 szavazatot kap.

Nincs más mit tenni, mint a megnövekedett ellenzéket kíméletlenül kiirtani. A szociáldemokratákat „munkás-egység” ürügyén beolvasztják a kommunista pártba, aztán lassan sor kerül a Szabadság Pártra, Pfeiffer Zoltán pártjára s Magyarországon ekkor már úgy látszik, hogy nincs senki, aki ellen tudjon állani a bolsevista áradatnak, amely a lélekre tör, amely a jövőt akarja elrabolni.

Ki, vagy mi van még, ami megmentheti Magyarországot?

És a Prímás, aki a hívek százazeivel ott könyörgött az ottawai Mária-napokon az ország hercegérseke, aki ezen a nyáron is együtt végezte a mezei munkát édesanyjával, testvéreivel, Máriát látja, minden anyák édesanyját. Nagyboldogasszonyt, ahogy a magyarok hívják. Patrona Hungariae-t, aki ezer éven őrizte, palástjával betakarta árva magyar népét. S hogy is mondotta New Yorkban?

– A Szűzanya minden kegyelem anyja!

Neki, – igen Őneki kell felajánlani Magyarországot, a magyar nép szívét, lelkét, amelyet már fojtogat Moszkva és Sztalin vasmarka. Ő a Szabadság angyali édesanyja, minden édesanyák édesanyja ...

És Mindszenty hercegprímás meghirdeti a Nagyboldogasszony évét, amelynek megnyitására tízezrek sereglenek Esztergomba, a prímási városba. Szól már újra Esztergom hatvan mázsás harangja és száz kilométerek messzijéből imára szólítja a falvak, városok megkínzott népét. Tíz és tízezrek éneklik az ősi magyar zsoltárt:

Magyarországról, romlott hazánkról

Ne feledkezzél meg szegény magyarokról!

Zokogásba fül az ének, de a lélek nagy ellenállásának hatalmas esküvése ez, amelytől megújodik újra egész Magyarország. A politikai küzdőtéren csatát veszített a magára hagyott nép. Az ellenzék vezérei már mennek, futnak át a zöld határokon. A földön már csak az orosz szurony villog, a háztetőkön a terror réme gubbaszt, de börtönök és bitók fölött, mártírok földjén ott lebeg a Szűzanya égi alakja. Ott szárnyal a Prímás eget-ostromló hite:

– Istennél minden lehetséges!

Magyar földön már-már Sztalin az egyedüli úr. De népe előtt ott jár a Prímás. S ezidőtájt történik, hogy midőn éppen Budapesten, a Hősök terére akar vezetni egy félmillió létszámú körmenetet, hirtelen útját állják az Andrássy út 60.-ból küldött rendőrcsapatok. Már-már látszik, hogy vér fog folyni. Hiszen a rendőrök feltűzött szuronnal, készen tartott géppisztolyokkal támadnak a hömpölygő emberáradat felé. De mikor a Prímásig érnek, Mindszenty József magasra emeli a keresztet. S ebben a percben emberek, országok, hitetlen milliók, tévedő államférfiak fölé magaslik, gigászivá nő törékeny alakja. Szemben vele a géppisztoly, a rendőrerőszak, minden földi hatalom. S az ő kezében csak Krisztus keresztje. De a Prímás magasra tartja az ő egyetlen fegyverét. Szárnyal a hangja, amint odakiáltja a támadó rendőröknek:

– Eddig és ne tovább! ...

A kommunista rendőrök rémulten húzódnak hátrább. Van, aki lesüti a szemét, van, aki szégyenkezve hátrál, de nem akad egy sem, aki fegyverhez merne nyúlni a Prímással szemben. Hiszen ez a mozdulat, ez a magasra emelt Krisztus kereszt most azt jelenti, hogy a földi hatalmat meghódították, de amikor a lélek serege ellen törnek, akkor Sztalinnak is odakiáltja Magyarország Prímása:

– Eddig és ne tovább! ...

Mert elérkezett a döntés ideje. S a kereszt hordozója, az árva magyar nép, már nincs kibén bízék. Csak ebben az acélemberben hisz. A Prímásban, aki ott maradt az omladozó gáton. Fegyvertelenül. Kezében a kereszttel ...

Egyedül Sztálin ellen! ...

VII. A Szent Korona titka

Hatszáz millió dollárra becsülték az amerikaiak

Ezekben a napokban egy magas, nyílt tekintetű fiatalember jelentkezik prímási kihallgatásra az esztergomi palotában. Nyugatról jön, a vasfüggöny másik oldaláról, hogy beszámoljon Magyarország Hercegprímásának a magyar Szent Korona sorsáról.

Aki nem Közép-Európában született, aligha érti meg, hogy mi a magyarság Szent Koronája. Közel ezer esztendeje II. Sylvester pápa adta ezt a koronát Szent Istvánnak, a magyarok első királyának, aki keresztény hitre térítette népét. A Pápa sajátkezűleg készítette el a fehér óaranyból lévő koronát, amelyet 1918-ig viseltek a magyar királyok. A Szent Korona azonban nem olyan koronázási ékszer volt, mint a többi királyok koronái. A Szent

Korona nem a királyságot jelentette, hanem magát a nemzetet. Közjogi jelentősége volt, mert azt a királyt, akinek homlokát nem érintette meg Szent István bűvös aranyabroncsa, soha nem ismerte el királyának a magyar. A Szent Korona nevében a nemzetnek joga volt felkelni a királya ellen is, ha nem tartotta be az alkotmányt, így tulajdonképpen a Szent Korona a legdemokratikusabb eszmények megtestesítője volt. Lassan-lassan nemcsak a királyság jelvényévé változott, hanem sokkal inkább a magyar kereszténység, a Nyugathoz való tartozandóság szimbólumává. Vallásos és szent nemzeti ereklyévé magasztosult, és ezt a jellegét tisztelték még olyan körökben is, amikor Magyarország nem volt királyság, vagy a király akadályozva volt uralkodói jogainak gyakorlásában. Kossuth Lajos, amikor a száz év előtti magyar szabadságharcot megindította a Habsburgok ellen, továbbra is megőrizte a Szent Korona közjogi és vallásos jellegét, amely független a királyság államformájától. A kereszténységet és magyarságot, a szabadságot és demokráciát akkor is a Szent Korona jelképesítette meg, ha Magyarország köztársaság. 1919 és 1945 között, amikor a királyság csak formailag állott fent Magyarországon, a Szent Korona nevében hirdették ki az ítéleteket. Régebbi korokban, ha a király akadályozva volt jogai gyakorlásában, a Szent Korona nevében országolt a helyettese.

A történelem eseményei pedig arról győzték meg az egész magyar népet, hogy sorsának, boldogságának is szimbóluma a Szent Korona. Ha nem volt otthon a bűvös aranyékszer, mindig boldogtalan volt a magyar. Tatárdúlás, százötven éves török uralom, osztrák, elnyomás volt a magyarság sorsa, ha a Szent Koronát külföldre kellett vinni, vagy külföldre rabolták, esetleg – mint a magyar történelem folyamán többször megtörtént – el kellett ásni. Minden magyar úgy érezte, hogy amíg a Szent Korona megvan, addig fent áll a magyarság és a magyar kereszténység. Addig a benne megtestesülő eszme Nyugathoz, a szabadsághoz és függetlenséghez kapcsolja a magyart.

Utoljára 1938-ban, az Eucharisztikus Világkongresszus alkalmával tették közszemlére Budán a Szent Koronát, amikor százezrek imádkoztak előtte. S az imádkozó magyarok élén ott térdelt Pacelli, pápai legátus, a mai XII. Pius pápa is.

S most, mikor kihallgatásra jelentkezik a hírhozó, a nyilasok által Nyugatra vitt Szent Korona sorsáról hoz hírt a Prímásnak. Pajtás Ernő ezredes, a magyar királyi koronaőrseg utolsó parancsnoka nagybeteg és ő küldi az üzenetet: Megmentette a magyarság legnagyobb kincsét, de a Szent Korona még ma sincs teljes biztonságban.

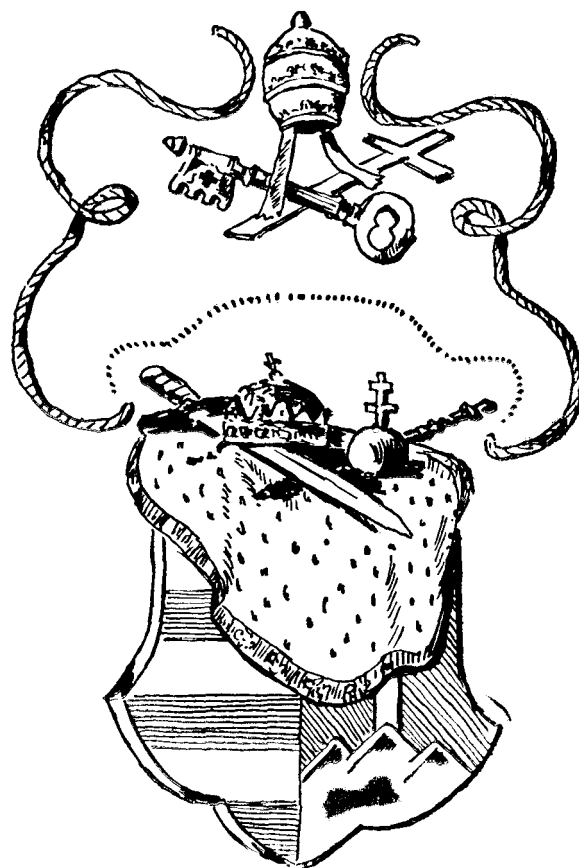
Az az út, amelyet Szent István koronája Budától Németországig, az amerikai megszállási övezetig megtett, olyan, mint a legizgalmasabb kalandor-regény. Izgalom, veszély, rémség, a megsemmisülés örök fenyegetettsége. S Pajtás Ernő ezredes üzenete alapján a hírhozó elmondja a Prímásnak ezt a történetet, amelyről addig alig néhányan tudtak és még ma is csak igen kevés ember ismer.

Az üzenet nyomán pár esztendővel visszafordul az idő. Vissza 1944 októberének első heteire, amikor Horthy Miklós kormányzó fegyverletételről tárgyal a nyugati hatalmakkal. A leverő hírek azonban úgy szólnak, hogy Magyarországot fegyverletétel esetén nem az angol-amerikai szövetségesek, hanem az oroszok fogják megszállani. A kormányzó tehát parancsot ad, hogy ássák el az ország Szent Koronáját. A magyar alkotmány szerint külön törvények gondoskodnak a Szent Korona őrizetéről. A hatalmas, ódon, vaspántos ládában van a Szent Korona, alatta külön részben az ország kardja, jogara, almája. Külön ládában a Szent István palást, amelyet az ezerharmincas évek táján az első magyar királynő sajátkezűleg hímzett. A korona-láda három kulcsa közül egy a mindenkori miniszterelnöknél van, egy-egy pedig a két választott koronaörnél, akik közül egyik katolikus, a másik református. A korona őrizetére külön koronaőrseget rendel az alkotmány, s ennek az őrségnek parancsnoka a viharos időkben Pajtás Ernő ezredes.

Pár nappal a fegyverletételi parancs elhangzása előtt, a koronaőrparancsnok és a két koronaőr tudtával a koronaőrseg laktanyájának szenespincéjében ássák el a korona-ládát.

Alig hangzik el azonban a fegyverletételi parancs, a nyilasok német segítséggel elűzik, Németországba szállítják a kormányzót, a nyilaskeresztes vezér, Szálasi Ferenc pedig, akit a csonka parlament „nemzetvezetővé” választ, úgy akarja magát legalizálni, hogy a Szent Korona előtt óhajtja letenni az esküt. Az új, nyilaskeresztes miniszterelnök kiadja tehát a parancsot. Elő a Szent Koronával, különben főbe lövetik a koronaőröket és az őrségparancsnokot. Rövid tanácskozás következik, hiszen az elásott korona helyéről csak négyen tudnak: A Németországba hurcolt kormányzó, a két koronaőr és Pajtás ezredes, a koronaőrség parancsnoka. Ha őket főbe lövik, soha sem lehet többé megtalálni a Szent Koronát.

A koronát tehát kiássák és Szálasi leteszi rá az esküt. Ekkor azonban az oroszok már Budapest külvárosaiban vannak, tehát parancsot ad, hogy a koronát vigyék Nyugatra. Előbb Veszprémbe viszik a koronát, amely oda épp azon a napon érkezik meg, midőn a nyilasok elhurcolják Veszprém püspökét, Mindszenty Józsefet. Itt egy boros pincében rejtik el, majd a nyugati határra, Kőszegre viszik. A két koronaőr már nem tudott kijönni a félig körülkerített Budapestről, a nyilas miniszterelnök pedig minden áron kezébe akarja keríteni a Szent Koronát, amelyet egy kis katonai laktanyában őriztet Pajtás ezredes.

A magyar Szent Korona jelvényeivel a pápai védelem alatt

Mikor aztán az oroszok 1945 tavaszán áttörik a dunántúli magyar frontot, a korona megindul Németország felé. Egy ócska, rozoga teherautón szállítják a korona-ládát, amelyen csőre töltött fegyverrel ül a korona-őrség. A német S.S.-ek egy alkalommal patakba akarják dobni a korona-ládát, mert azt mondják, hogy az autó kell nekik lőszerszállításra. Mattseban a nyilas kormány utolsó minisztertanácsán elhatározzák, hogy a koronát annyi darabra törik, ahány miniszter van s majd a „végső győzelem után” minden miniszter visszaadja a részére átadott darabot, s újra össze lehet forrasztani a széttördelt koronát.

Pajtás ezredes szerencsére idejekorán értesül az örült tervről. Elindítja az autót s egy kis osztrák prépostság szénapajtájában dugja el a korona-ládát. Az amerikai hetedik hadsereg már a közelben van, tehát egy osztrák pap útján Pajtás ezredes értesíti az amerikaiakat, hogy jöjjenek hamar. Itt van Magyarország Szent Koronája és náluk akarja biztonságba helyezni.

Rövid idő elteltével megérkezik 12 amerikai jeep. Az U. S. A. harcosai ugrálnak le belőlük, összetörik a koronaórség fegyvereit, alabárdjait, majd Pajtás ezredes kíséretében Augsburgba viszik a korona-ládát, ahol a hetedik hadsereg nevében Kubala amerikai őrnagy veszi át a sértetlen ládát. Jelenti Washingtonba, a Fehér Háznak, a főhadiszállásra Eisenhower tábornagynak, hogy a korona az amerikai hadsereg őrizetében van. Igen ám, de a korona-láda kulcsai hiányoznak. Végre az egyik amerikai hadnagynak eszébe jut, hogy ő három érdekes, régi kulcsot látott Szálasi hadsegédjének, egy fiatal magyar századosnak a zsebében, mikor azt letartóztatták. Másnap vagy harmadnap már hozza is a kulcsokat. Fel lehet nyitni a korona-ládát.

S amikor az amerikai katonák megilletődött tisztelettel felemelik az ezeréves kincset rejtő láda tetejét, mikor előtűnik a gyönyörű szép bíborbársony tok, egy rémült felkiáltás hagyja el a jelenlévők ajkát:

– A láda üres! A korona eltűnt!

Az alsó részben ott van a kard, a jogar, az ország aranyalmája, de a korona nincs sehol.

– Elő Pajtás ezredessel! – hangzik a parancs.

– Főbe kell lövetni! – ajánlja valaki.

A helyzet valóban kínos és aggasztó. Hiszen a Fehér Ház és Eisenhower főparancsnok úgy tudják, hogy a Szent Korona sértetlenül megvan. Ha eltűnt, akkor súlyos kellemetlenségei lehetnek a ládát átvevő őrnagynak.

Végre előkerül Pajtás ezredes, aki látja a felnyitott ládát, az ijedt arcokat és ebben a pillanatban ő már tudja, mi történt.

– Önt azonnal főbe lövtem! – mondja érthető haraggal az amerikai őrnagy.

– Nyugalom uraim, nyugalom! – mondja Pajtás ezredes. – Én már harmadszor jelentkeztem önöknél kihallgatásra, de soha nem fogadtak. Pedig mondani akartam valamit!

– Mit?

– Azt, hogy a koronát elástam Ausztriában!

Az ezredest, akit újra főbelövással fenyegetnek, végül is egy két méteres texasi őrmester veszi védelmébe:

– Majd én elmegyek velem Ausztriába, és ha a korona nincs ott, ahol mondja, a helyszínen lelövöm.

A helyzetet még az is komplikálja, hogy az ausztriai megszállás egy részét a hetedik amerikai hadseregtől a harmadik amerikai hadsereg vette át. Az amerikai katonáknak pedig előléptetés, szabadság van ígérve a nagyobb értékű műkincsek biztosításáért. Ha a harmadik hadsereg megtudja a dolgot, akkor ők kapják a stráfot, hiszen a korona már az ő területükön van. Végeredményben azonban mégis csak a hetedik hadseregé a dicsőség.

A texasi vállalja a dolgot. Majd ő elintézi mindent. És már robog is a jeep Ausztria felé Pajtás ezredessel. Aki Mattseeben, a tó partján rámutat egy kiemelkedő oromra: ott ástuk el a magyarok Szent Koronáját. Félórai izgalmas ásás után csakugyan előkerül egy öreg benzines hordó. Aljában sértetlenül ott van, börtökjében Szent István koronája.

Beteszik a jeep ülése alá, s aztán hajrá! Vissza Németországba! Mikor megérkezik a jeep, vele a Szent Korona, Augsburgban mindenki fellélegzett. Az amerikaiak most már hivatalosan átveszik a Szent Koronát, amely pár órán belül megindul Eisenhower főhadiszállására. Amerikai szakértő műtörténészek vizsgálják meg a 2600 gramm súlyú koronát, amelynek műtörténeti értékét hatszáz millió dollárra becsülik.

A nagy kincs tehát jó kezekben van, de *nincs* biztonságban azért, mert *nincs* biztonságban Európának az a része sem, ahol az amerikai hadsereg őrzi az ezeréves kincset. München,

vagy Wiesbaden ott van az orosz páncélosok közelségében, és amíg Európában nincs igazi béke, addig soha sem lehet tudni, mi történik a Szent Koronával? Mert csodálatos, hogy a bolsevikiek, ezek az elszánt materialisták, mennyire félnek attól a titokzatos, eszmei és keresztényi varázserőtől, amely a Szent Koronából sugárzik a Duna-völgy népeire. Nem a királyságtól félnek, hiszen már a köztársaságot is a moszkovita diktatúra csizmája alá tiporták, hanem magától a Szent Koronától. Harminc évvel ezelőtt, mikor Magyarországon egy rövidéletű kommunista uralom volt, Kun Bélának és Rákosi Mátyásnak első dolguk volt, hogy Münchenben egy német ékszerésznek el akarták adni a Szent Koronát. Szerencsére a müncheni műkereskedő nem tudott annyi pénzt felhajtani, amennyire ehhez az üzlethez szükség lett volna. Most, nemrég a párizsi béketárgyalások során Jan Masaryk, a cseh köztársaság külügyminisztere beszél arról, hogy a Szent Koronát nem szabad visszaadni a magyaroknak, mert az zavarná a szlávok egységét. Később, bizalmasan, maga is bevallja, hogy ezt a beszédet orosz parancsra mondta, követelve, hogy a Szent Koronát az Egyesült Nemzetek múzeumába helyezték el. Az oroszok attól félnek, hogy ha az amerikaiak visszaadják a Szent Koronát és azt ismét amerikai katonák kísérik haza, akkor újra olyan hatalmas arányú Amerika-barát tüntetés lesz Budapesten, mint volt valahányszor csak egy amerikai katona átlépte a magyar határt. Az orosz városparancsnok egyenesen és határozottan megmondja egy alkalommal a magyar javak hazaszállításával foglalkozó bizottságnak:

– Ha a koronát nem tudják titokban hazahozni, akkor ne hozzák haza sehogy sem!

A Prímás, aki meghallgatta a jelentést, világosan látja, hogy a Szent Korona végleg elárvult. Ha az oroszok lerohanják Európát, talán megsemmisül, ha haza hozzák, akkor az oroszok majd gondoskodnak róla, hogy végleg eltűnjék és ne legyenek nyugtalan álmai miatta a szláv népeknek.

Ekkor ül le és ír levelet Selden Chapinnak, az U.S.A. budapesti követének, hogy az járjon közbe: a Szent Koronát szállítsák Rómába. Baranyai Jusztin professzor, akit emiatt később szintén odaállítanak a „népbíróság” elé, tudományos értekezést készít, hogy a magyar korona „elhagyott szent tárgy,” vallásos ereklye, a kereszténység egyik legnagyobb kincse. Vigyék tehát Rómába, bízzák a Pápa méltó őrizetére. Ebben az irányban indulnak meg Innitzer bécsi, Rohrachner salzburgi, Faulhaber müncheni bíborosok tárgyalásai. Ezért ír levelet Spellman kardinális Kenneth Royall amerikai hadügyminiszternek.

A Habsburgokról, a monarchia visszaállításáról szó sincs. Soha egy pillanatig nem is volt. Erről majd csak egy idegen rendőrtiszt diktál „sajátkezű” beismerő vallomást Magyarország Hercegprímásának, akit a Szent Korona ügyében ugyanazok az oroszok ítélnék életfogytiglani fegyházra, akik megakadályozták, hogy a Szent Koronát hazavigyék.

VIII. 1948 Nagyboldogasszony Éve

Valaki azt írta Mindszenty Józsefről: „A Nagy Vándor.” S most, mikor Rab-magyarországon egyedül maradt Sztalin ellen, a nagy vándor elindul, hogy az égről lekönnyörögje népének szabadságát.

Nagyboldogasszony évének megnyitása az imádság forradalma, a lélek fegyvertelen felkelése Magyarországon. A világtörténelemben kevés, vagy talán egyáltalán nem volt még ehhez hasonló szabadságharc, mert a Prímás útmutatása nyomán a magyar nép látja, hogy itt **már a legutolsót, a legtöbbet és legnagyobbat kell megvédeni.** Önmaga lelkét és az ifjúsága jövőjét. Az anyagi hatalom, a földi javak úgyszólván teljesen és tökéletesen elvesztek a magyarság számára. A politikát meghódította, a maga képére formálta a bolsevizmus. S mint az utolsó bolsevizálási fázisban történni szokott, most már az emberi és nemzeti alapjainak, tartó oszlopainak lerombolására megy a harc. Az emberi társadalom alapját akarják feldúlni: a családot, a gyermek lelkét, hogy géppisztolyos, elnyomó típust

nevelhessenek belőle. A jövőt akarják ellopni a gyermek lelkén keresztül, a feltámadásnak és a felszabadulásnak utolsó reményét, a holnapot akarják elvenni.

Szabadságharc ez, amelyet a lélek szabadságáért hirdet meg a Prímás és nem volt még olyan szabadságharca a világnak, amelynek Patrónája az Édesanya. **Minden édesanyák örök, égi mintaképe, a Krisztus Anyjái, Magyarország Édesanyjái és minden magyar édesanyjái: egykori gazdagé és proletárasszonyé.**

Az édesanyáról beszél Mindszenty hercegprímás a Mária év megnyitása napján, 1947. augusztus 15-én. Szent Istvánról szól, az első királyról, aki hat gyermekének elvesztése után, Máriát kéri fel Magyarország védelmezőjének. S az anya tisztelete, az ifjúság lelkének védelme jegyében áll mindvégig a Mária év. Erről beszél a Prímás mindenütt, ahol csak szólni tud.

„Észbontóan fájdalmas volna, – mondja egyik szózatában, – ha az ősi Máriás magyar földről az Isten Anyját száműznénk, vagy **száműzni engednénk**. Ennek a kapcsolatnak megbontása népi öngyilkosság volna. Ez lenne a végső haláltánc és a nemzet halála.”

Más alkalommal, egy nagy vidéki városban, ahol 75.000 ember előtt beszél, újra a gyerekekről szól.

„Gyermekeink lelke Isten temploma, a Szent Lélek lakása, a hit és a törvény az alap s **ezebből az alapokból nem engedhetünk**. Miért legyen épp a szabadság idején kisebb joga a mi ifjúságunknak ezekhez az ősi elengedhetetlen alapokhoz?”

Az édesanya tiszteletét hirdelve járja be a Prímás a falvakat, a munkásnegyedeket. Nem sokkal a Mária év megnyitása után a kommunisták főfészkében, a vörös Csepelen, illetőleg annak szomszédságában beszél. A munkások maguk állítják fel az oltárt. A munkásokhoz szól és mindenki politikai szenzációt vár ettől a beszédétől. A kommunisták készülnek rá, hogy no, most megfogják, most rábizonyíthatják, hogy „politizál.” És Mindszenty prímás nem beszél másról, mint ismét az édesanyáról. Férfiak, akik talán onnan jöttek a kohók mellől, vagy a gyűlölet boszorkánykonyháiról, a kommunista párhelyiségekből, gyermekek, ifjak, akik már a kommunista Úttörők Köztársaságában, vagy az ugyancsak bolsevik MADISz szervezetben hallgatják az új ígét, térdre esve, átszellemült arccal hallgatják Magyarországot és a kereszténység nagy profétáját.

„Az anyagelvűség, a materializmus tana szerint, – mondja egy alkalommal, – csak anyag van, szellem, Isten, lélek nincs. Amíg a világon egyetlen édesanya, egyetlen irgalmas nővér és a lelkekért tengereken, világokon áthatoló misszionárius akad, ez elég arra, hogy jókora sebet ejtsen a materializmuson. *Édesanya!* Superville énekli: „Anyám képét kiakasztom két ragyogó csillag közé.”

„Amíg szerető, aggódó és imádkozó édesanyák vannak a világon, nincs nyert csatája a csak az anyagra berendezett világrendnek.”

Meseszerű felkelés, csodálatos forradalom ez! Szinte az egész magyar nép megmozdul, hogy néma hitvallást tegyen. Öt nappal a Mária év megnyitása után, Budapesten már félmillió létszámú tömeg sorakozik fel a Szent István-napi körmenetre a Prímás mögött. Mindig is nagy ünnep volt magyar földön az országalapító király névünnepe. De soha, Magyarország fennállása óta még félmillió hívő nem vett részt a körmeneten. S ott Budapesten, a Hősök terén, a külföldi követek jelenlétében fejti ki a Prímás az ország keresztény mivoltának elvi alapjait.

Azonban nemcsak Budapesten mozdulnak meg ilyen tömegek, hanem csaknem egy teljes éven keresztül, mindenütt az országban. Hiszen a Prímás minden vasárnap más-más központban jelenik meg s amerre ő jár, mozdul a föld, a tanyak, gyárak, bányák, falvak népe. Ezekre a napokra a kommunista párt eltűnik, megszágyenülten föld alá húzódik. Hiszen ha egy-egy község határába érkezik a Prímás, lóra ülnek a parasztleányok, lobogó piros-fehérvörös zászlók alatt rohanó lovasbandériumok, hatszáz vagy ezer kerékpáros ifjúsági csapatok kísérik és mindenütt diadalkapuk fogadják. Mindenütt ötven-százezres főnyi néptömegek

hallgatják beszédeit, hiszen a magyar nép érti és érzi, hogy a Léleknek, az imádságnak kell most megvédeni az országot. Mert Magyarország fölött szüntelenül ott borong már a Szovjetunióba való bekebelezés árnya és soha sem tudni, hogy a kommunisták számára mikor érkezik el az a külpolitikailag kedvező pillanat, amikor kikiáltják a Szovjetunióhoz való csatlakozást és a tagállamságot. Nyíltan már nem lehet erről beszélni, de mindenki, még a külföld is megérti, mikor Egerben, százezer ember előtt Magyarország régi acélembereiről, szabadsághőseiről beszél Mindszenty József. A török világot idézi, mikor a Szultán bevonult Budavarába és kihirdette, hogy ezentúl az a török birodalomhoz tartozik. Frangepán Orbánról beszél, aki ezekben a napokban azt mondja a magyar királynénak:

„Ha felséged parancsolná, tétovázás nélkül felölténém azt a koldusruhát, amelyet egy pestisben meghalt emberről a halálraítélt gonosztevő sem merne levenni, de hogy a szultán védpalástjának csak árnyéka is közelítsen hozzám, azt nemcsak a halálnál találnám rosszabbnak, hanem a kínpad minden kigondolható eszközénél is.”

Azt érti, tudja mindenki, hogy ebben a történelmi hasonlatban a szultán Sztalin, a szultáni védpalást pedig a szovjet protektorátus. De vajon miről beszél a Prímás, mikor a kínpadról szól? Saját sorsát, saját jövődjét látja maga előtt?

Hiszen egy más alkalommal is mondja:

„A halál csak nyereség lehet az én számomra!”

A jövőbe néz? A börtönre! Az Andrássy út 60. kínzócelláinak sötétjébe?

Ő azonban meggy rettenthetetlenül és feltartóztatlanul. Kezében csak a kereszt, mögötte csak az árva nép, de vele az Isten! A bolsevikiek, Moszkva helytartói tehetetlen, elkeseredett dühvel néznek egyre magasodó alakjára, egyre növekvő nimbuszára. Hiszen ha tényleg „politizálna,” mint a lapjaikban állítják, akkor könnyű volna a dolguk. Akkor egykettőre oda lehetne hurcolni az Andrássy út 60. alá és megindítani ellene az eljárást a köztársaság védelméről szóló törvény alapján. Csakhogy éppen az a baj: a Prímás szentbeszédeibe nem lehet belemagyarázni egyetlen szó politikát sem. Ezekben a napokban egyre inkább suttojják Magyarországon, hogy Mindszenty József egyszer majd „autószerencsétlenség” áldozata lesz. Merényletet követnek el ellene! A kommunisták azonban jól tudják, hogy ez sem lehetséges. Hiszen akkor magukra vonnák a világ elsőprő erejű felháborodását.

Egy alkalommal, mikor félmillió ember tömeg várja Budán, a Gellérthegy sziklakápolnijánál, valahogy híre terjed, hogy autója ellen merényletet követtek el. Csak öt percet késik, de a tömeg megmozdul. A rendőrség sápadtan, csőre töltött fegyverrel áll. Hiszen ha nem érkezik meg a Prímás, egyetlen szempillantás alatt kitör a forradalom. Mindenki fellélegzik, mikor végre feltűnik a rozoga kis kocsis. **Ezt a férfit a népe rajongó szeretete védi már és a saját, rettenthetetlen bátorsága.**

Valahol, Budapest külvárosaiban egyszer felbérelt, kirendelt kommunista csőcselék támadja meg az autóját. Kopog a kő az autó oldalán és a sofőr tovább akar hajtani, de a Prímás megállítja az autót. Kiszáll és sugárzó szemmel mondja:

„Fiam! Engem kövezzetek, ne az autót. Az autó az Anyag! Én értem pedig nem kár...”

És a feldühített csőcselék szégyenkezve dobálja el a követ. A kezek lehanyatlanak, s az emberek elszélednek. Attól kezdve soha senki nem meri megismételni a hasonló „tüntetéseket.”

Aki nem élt a vasfüggöny mögött, annak számára valósággal érthetetlen mindaz, ami ezekben az időkben magyar földön történik. Hiszen tulajdonképpen két Magyarország él egymás mellett. Az egyik a terror, a börtönök, akasztófák, a Sztalin Magyarországa. A másik a milliós hitvallások, néma imádságok, éneklő precessziók átszellemült arcú, szabadságharcos Magyarországa: a Mindszenty Józsefé. És a terror, az anyagi erő, földi hatalom országa még nem mer hozzá nyúlni ehhez a másikhoz.

Ha Rákosi Mátyás, a kommunista diktátor beszél valahol, akkor különvonatok, kirendelt teherautók száz-kétszáz kilométer távolságból szállítják a napidíjas közönséget. Ha Mindszenty szól, akkor gyalog, szekéren, kerékpáron százezres tömegekben árad felé a magyar nép. S mindig a legegyszerűbbek, legszegényebbek. Pedig Mindszenty Józsefnek és a népének ekkor már szembe kell néznie a legfélemlitesebb terrorral, az útjába dobott mérhetetlen akadályokkal.

Ahol mindenki remeg a félelemtől, bizonytalanságtól, ott ő áll sziklaszilárd nyugalommal, ahol a titkos rendőrség által megfélemlített emberek még a gyóntatószékben sem mernek szabadon szólni, ott hangos szóval kiált a világhoz a bíboros:

„A besúgások, a kémkedések kezdve a vallásos kongregációktól a gyóntatószékig, – mondja egy alkalommal – a kolostoroktól, plébániáktól, a püspöki palotákig, történelmünk legsötétebb korszakára emlékeztetnek.”

Ettől a rettenthetetlen bátorságtól lángol fel a magyar nép hősiessége is. Mert a Mária év közepe és vége táján, már hősiesség, önfeláldozás is szükséges ahhoz, hogy valaki meg merjen jelenni a processziókon. Az állami hivatalnokokat figyelmeztetik, hogy állásvesztéssel jár, ha valakit egy körmeneten meglátnak. A gyerekeket a kerületi főigazgatók, tanfelügyelők próbálják eltiltani a vallásos ünnepeken való részvételtől. Szegeden, a kommunisták felszedik a ponton hidat, hogy a nép ne jelenhessen meg a búcsún, amelyen a Prímás beszél. Az emberek tízezrei erre óriási kerülővel, kompokon, csónakokon kelnek át a Tiszán. Más helyeken, ahol Mária ünnep van, aznap, mikor a Bíboros szentbeszédére kerülne a sor, egyszerűen nem áll meg a vonat. A zarándokok leszállnak és sokszor gyalog, futva teszik meg a húsz kilométeres utat, hogy láthassák, hallhassák a Prímást. Az autóbuszoknak, személyszállításra alkalmas kocsiknak megtiltják a zarándokok szállítását. Mindez nem használ semmit. Ezrek és tízezrek gyalogolnak éjszakákon át 70–80 kilométereket, hogy oda térdelhessenek a Prímás magasra tartott keresztje elé. Egyes

vármegyékben kihirdetik, hogy ragadós, száj- és körömfájás tört ki, tehát a lófogatú járművek használata tilos, de az emberek nem törődnek ezzel. Ismét csak gyalogolnak. Celldömölkön kiplakátírozzák, hogy járványos agykéreggyulladás tört ki a lakosság között. Tehát mindenféle csoportosulás tilos.

Már mindenütt szorongatja a magyarságot a terror, de Márianosztrán, ahol négyszáz év előtt a pálos rendű szerzetesek karddal védték a templomukat az óriási török túlerő ellen, érces hangon kiáltja Sztalin csatlósai felé Mindszenty József bíboros:

„Ahogy a pálosok védték Márianosztrát a pogány áradat ellen, úgy védjük Isten-rendelte várunkat, a családi szentélyt.”

A nép kerülő utakon, szántóföldeken keresztül, folyókat, árkokat átszelve árad, özönlik, kerülve a kivezényelt rendőrcsapatokat, hogy őt láthassa, hallhassa. Ha pedig valamely városba nem engedik be a népét, akkor a Bíboros megáll az utakon, a földeken, és ott beszél hozzájuk. Új katolikus megújulás hulláma árad az országon. A templomok zsúfolásig teltek, s ha a körmeneteket be nem tiltják, minden eddigi arányt felülmúlnak.

Sajnos, azon beszédeit, melyeket országutak szélén, búzatáblák között és barázdák fölött mondott el az összegyülekezett, áhítatos paraszti népeknek, nem jegyezte fel senki. Pedig, akik hallották, azt mondják: ezek voltak a legszebbek.

A kommunisták számára sokszor legyőzhetetlennek és leverhetetlennek látszik ez a meseszerű ellenállás; a lélek megfoghatatlan és eltiporhatatlan szabadságharca. Hiszen egyes vidékeken, hol a Primás megjelenik, a falusi lányok, asszonyok, férfiak felveszik a sokszáz éves ősi népviseletet és úgy térdelnek az oltár elé. A terror sötétség, szolgaság földjén kivirágzik Mária virágos kertje. Amott lapos sapkás, felemelt öklű terroristák és az Internacionálé. Emitt a Primás körül Nagyboldogasszony zsoltára zokog és soha nem fagy el az imádságos lelkek megmérhetetlen légiója.

„Most már nem százezrek, milliók szívében mutatta meg erejét a Mária-tisztelet” – mondja a bajai Mária- napokon. – Szeme végigsiklik a nyolcvanezer főnyi sokaságon és a hatalmas térségen s szelíd humorral mondja szentbeszédében:

„Azt mondják, hogy az Egyház csődöt mondott. Hát ezen a térségen én nem látom, hogy csődöt mondott volna.” – Majd meghatódottan meséli el szüleinek őszhajú tanítójáról szóló emlékeit. Valahányszor elmegy az öreg tanító sírja mellett, mindig felkeresi haló poraiban azt a mestert, akinek édesapja is, ő is, gyermekkorában kezét csókolt. – Hála jár annak, aki a gyermeket, a drága gyöngyöt megóvjá a véstől.”

Mikor elvegyül a nép közé, mikor kikérdezi az egyes csoportokat falujuk egyházi életéről, családi gondjairól, titkosrendőri besúgók figyelik minden szavát, minden mozdulatát. Hisz a kommunistáknak az fáj legjobban, hogy a nép rajongó szeretettel árad feléje. Hiába hirdetik, hogy reakciós, hogy a nép ellensége. Ezek az egyszerű magyar milliók azt mondják:

„A szegények Primása? Vér a mi vérünkéből!”

Az igazságot azonban mindig, még a legveszélyesebb napokban, a terror legnagyobb hulláma idején is szemébe mondja a hatalmasoknak, miként Pécsen is:

„A szellem és a fegyver, a lelkiismeret és a kard harca folyik világszerte! – hirdeti ekkor. – Az Isten ad vagy enged hatalmat, de nem ad hozzá mindig elég nagyságot, hogy vissza ne éljen a hatalommal. És idegesíti a hatalmasat Isten jelenléte és az ezt hirdető Egyház jelenléte a történelemben. Az Egyház azt a szellemi szabadságot hirdeti, amelyet Istentől kaptunk. Ebből ered a szülők természetjoga, az Egyház elidegeníthetetlen nevelő joga. **Az Egyház csak akkor igazán szabad, ha az igazságot gátlás nélkül megmondhatja a nagy és kis Napoleonoknak és Hitlereknek!**”

Ennek a szabadságnak kérlelhetetlen védelmezője a Primás, aki még a sajtószabadságot eltörölő kommunista törvény idején is hallatlan bátorsággal, körlevélben kiáltja oda a kisebb és nagyobb Sztalinoknak:

„Kényszerítve vagyunk a katakombákba leszállani és úgy szólunk hozzátok, mint 450 évvel ezelőtt a török világban. Azonban a harcot az Egyház szabadságáért, függetlenségéért még sem adjuk fel.”

Ezidőtájtiban már az egész keresztény világ lélegzetfojtva figyeli Mindszenty József rettenthetetlen harcát. A nagy külföldi lapok mind megállapítják róla, hogy „a nyugati, keresztény kultúra első bajnoka.” Svájcban az „Er und Sie” azt írja róla, hogy „Mindszenty halálmegevető bátorsággal védi az európai kultúra és civilizáció utolsó maradványait Magyarországon.”

Már mindenütt körülveszi a gyűlölet, a rágalom, a gonoszság, de a Hercegprímásnak még ezzel is van bátorsága szembeállani.

A Szent István Akadémián mondott beszédében nyíltan mondja üldözői és a világ felé:

„Az a jegy, amelyet korunk homlokán hord és amelynek szétesés, széthúzás, az űrben való lezuhanás az oka, egyre jobban kiütöközik a törvényes őszinteség elsikkasztásán; az igazmondás hiánya rendszeressé vált és hadászati fokra emelkedett. A szavak és tények értelmének kiforgatása az ámtítás klasszikus fegyvere. Hogy kijussunk a szakadékokból, a hazugság igájából, vissza kell térnünk az igazmondás szelleméhez és gyakorlásához. Amikor mi a hit igazát védjük, ezzel az ország újjáépítésében a legnagyobb erővel részt veszünk.”

„A Szentatyától felsorolt és az Európában állandósult «sok igazságtalanság és kegyetlenség, a bosszú ösztönös érzése, a kegyetlen deportálások, az elfogatások, kényszermunkák, erőszakos áttelepítések» bennünk nem a béke ismérveit idézik fel, hanem az undort, a gyűlölet és az erőszak gyümölcseivel szemben. Érik már a legközelebbi katasztrófa. Mi magyar katolikusok akarjuk a békét; ha nem találjuk meg, – mivel a lelkeségünkkel összeforrt békeigényről le nem mondhatunk – imádkozva befelé fordulunk: **Szárnyaid árnyékában bízom, míg átvonul a gonoszság**” (Zsol 56,2).

A harcnak utolsó, reményteljes napjait számára az Eucharisztikus Kongresszus tizedik évfordulójának megünneplése jelenti. A magvetés nem hullott sziklára. 1948. május 30-án, Budapest köröngetégekben százötvenezer hívő gyűlik össze a szentségimádáson, nyolcvanezer ifjú, a bazilika hatalmas kupolája alatt és a környező térségen. A külső világ, az egész kereszténység szolidaritásának hangját hozza feléje a rádió, mikor az imádkozó sokaság fölött megszólal a Pápa Magyarországhoz intézett üzenete:

„Nagy szeretettel adjuk apostoli áldásunkat szeretett fiúknak, Mindszenty József bíborosnak, Esztergom érsekének!”

A világ talán mégsem hagyja el az ő harcát. Talán még van remény. Hiszen itt a térdeplő sokaság fölött már szárnyal az eucharisztikus himnusz:

**Győzelemről énekeljen,
Napkelet és napnyugat!**

S valahol egy másik dallam komor csatariadója száll őt világrész lelki éjszakáján át: Az Internacionálé ígéri: **Ez a harc lesz a végső.**

Vajon ki lesz a győztes benne? Vajon ad még az Isten szabadulást Mária országának és a keresztény világnak?

XI. Az Egyház üldözése, iskolák államosítása

A lélek diadalmenete szüntelen anyagi és hadállásbeli veszteségek között halad előre Magyarországon. A bolsevizált állam 1948. április 2-án államosítja a legnagyobb katolikus könyvkiadó vállalatot, a Stephaneum nyomdát és ettől kezdve a katolikus ifjúság számára nem lehet könyvet kiadni, csak az államnak. Szabadságot ígértek! És most itt van a legdiktatórikusabb szellemi egyeduralom.

Ugyanekkor azonban a Magyar Dolgozók Pártja, vagyis a kommunista párt, napirendre tűzi az összes iskolák azonnali államosítását. Kevesen tudják, hogy ezekben a napokban megjelenik Magyarországon Zdanov, az azóta elhunyt Kominform-vezér, a bolsevizmus „pápája,” aki – mint egy kommunista előadás szövegéből később kiderül – buzdító szöveget intéz a kommunista párt tagjaihoz az iskolák államosítása kérdésében. Hogy mi köze a Kominform vezérének, a Politbüro tagjának a magyar iskolák kérdéséhez, azt persze nem igen értik meg, – mondjuk – Amerikában, ahol nem tudni mit szólnának hozzá, ha Sztalin helyette akarná meghatározni: milyen iskolába küldheti gyermekét a New York-i, vagy a chicagói szülő. Magyarország azonban nem Amerika. Yalta jóvoltából ott Moszkva rendelkezik az emberek álmáról, a gyermek iskoláztatásáról, a Prímás életéről.

Két nappal a kommunista párt határozata után már minden magyar katolikus templomban felolvassák a Hercegprímás és a püspöki kar pásztorlevelét, amelyben heves hangon tiltakozik az államosítás ellen. Drámai szavakkal jósolja meg, hogy ha elveszik a gyermek lelkét, a templomok üresen fognak állni és legfeljebb négy fal között válik lehetővé a szentségek kiszolgáltatása.

– Tartsatok ki a vallásos iskolák és a hitoktatás mellett! – hangzik végig Magyarországon a Prímás riadója.

Május 23-án újabb pásztorlevélben leplezi le a Prímás azt a rágalomhadjáratot, amely az iskolák államosítását indokolni akarja. Fejére olvassa a kommunista-társutas kultuszminiszternek, hogy pár héttel azelőtt – midőn még nem értesült Zdanov parancsáról – az ügynevezett parlamentben jelentette ki, miszerint: „a magyar demokrácia a magyar társadalmi viszonyok helyes ismeretében a vallási iskolákat nem akarja megvonni a hitfelekezettől.”

Ki ez az Ortutay Gyula, aki most Rákosi jóvoltából Magyarország kultuszminiszteri székében ül? Egyik emigráns politikus azt írja: olyan ember, akinek éltető eleme a hazugság. Nyomban meghalna, ha nem tudna hazudni. A kommunista társutasnak, vagy a krypto-kommunistának tipikus figurája. Mint román parasztgyermeket, a magyar katolikus papok alapítványaiából taníttatták egy fél életen át. Nem sok sikerrel. Latin nyelvből következetesen megbukott. Első dolga tehát, – mikor a kultuszminiszteri székbe kerül – eltörölni a latin nyelv oktatását. A hitleri világban a náci rádió egyik vezérpropagandistája. Mikor azonban kezdi észrevenni, hogy rosszul megy a nácioknak, hirtelen átjátssza magát a kommunista vonalra. Múltja révén azonban Rákosi Mátyás és a kommunisták kezében van. Akkor török ki a nyakát, mikor akarják. Tehát ő a legengedelmesebb szolga, aki most azzal hálálja meg az Egyháztól kapott sok jót, hogy személyesen vezeti az iskolák elrablására irányuló bolsevik akciókat.

Most a kommunista propaganda azt állítja, hogy a katolikus iskolákban sok az óramulasztó. Nincs fegyelem. De majd minden másképpen lesz, ha egyszer a „népi demokrácia” kezébe kerülnek az iskolák. És a prímási körlevél szinte knock-out-olja a kommunistákat, amikor fejükre olvassa, hogy kifelé jólétet, boldogságot hirdetnek, azt állítják, hogy emelték a nép életszínvonalát, de soha olyan mélységes nyomorban nem tengődött a magyar nép, mint most; a „népi demokrácia” paradicsomában. Hiszen állami statisztika szerint egyedül Fejér megyében 38.000 iskolaköteles gyermek közül 10.325 azért nem jár iskolába, mert nincs cipője, 12.075 pedig azért nem jelenhet meg az órákon, mert hiányzik a téli ruhája.

Igen! Ez a népi demokrácia igazi arca. Kifelé ordító hazugság. Befelé nyomor, ruhátlan gyermekek, árva parasztfiúk és leányok, akik miközben a szovjet kultúra áldásairól beszélnek, nem tudnak iskolába menni, mert a kommunista paradicsom nyomorában egy cipő sem jut nekik.

– A hazugság, félrevezetés, erőszak – írja következő pásztorlevelében a Prímás – országunkban a történelem folyamán soha sem vetettek ilyen magas hullámokat. Nem tudjuk az igazságot megvédelmezni, mert ahhoz már hiányoznak az eszközeink!

A primási körleveleket már nem lehet nyomtatni, mert azokat nem fogadják el az államosított nyomdák. Az egyetlen katolikus hetilapban nem lehet közölni, mert a szakszervezet megtiltja a nyomdászoknak, hogy azokat kiszedjék. Apácázárdákban, iskolákban gyermekek, fiatal leányok, gimnazisták, önkéntes munkaerők írnak, kézzel sokszorosítják a pásztorleveleket. Minden alkalommal más helyen. Minden időben számolva azzal, hogy elfogják, letartóztatják, internáló táborba hurcolják őket.

De utoljára mégis megmozdul Magyarország népe az iskoláiért. A Prímás ellenállásra szólító szövegét milliók követik. Ezrével, tízezérekkel készülnek újra a tiltakozó írások, noha mindenki tisztában van vele, hogy aki egy ilyen ívet aláír, azonnal a börtönbe kerülhet, vagy elveszítheti kenyerét, állását. Mezőkövesden 16,000 lakos közül tizenkétezer írja alá az íveket. A Katolikus Szülők Szövetsége nem győzi regisztrálni, rendezni a befutó táviratokat, leveleket. A Szövetség levelet intéz a bolsevikiek által ellenőrzött parlament tagjaihoz, és kéri, ne szavazzák meg az iskolák államosítását. A levél egyik aláíróját, dr. Tóth Miklós öt-gyermekes ügyvédet azonnal elviszi a rendőrség és internálótáborba zárja.

Nincs olyan község, amely ne tiltakozna. Az egyik, Felsődabas, egyenesen azt sürgönyözi a kormánynak:

- Hítvallásos iskoláinkat utolsó csepp vérünkig minden erőnkkel megvédelmezzük.
- Hogy merészel a többséggel szemben a kormány egy törpe kisebbség nevében intézkedni? – kérdezi Orgovány népe a kultuszminisztert.

Ezért a vasfüggönyön túli demokráciában legalább internálás, ha nem Szibéria jár. Párhuzamosan azonban a magyarság ellenállásával a kommunisták is megkísérik most a széles rétegek mozgósítását, még pedig úgynevezett „népi demokratikus módszerekkel.” Az üzemi bizottságokat, községi tanácsokat, állami hivatalnokokat elbocsátással való fenyegetés révén arra kényszerítik, hogy követeljék az iskolák államosítását. A tanszemélyzetet kényszerítik, hogy az úgynevezett szemináriumok előadásait hallgassák s itt szintén államosítást követelő határozatot kellett hozniuk. Hogy az ilyen egyhangú határozatok hogyan születnek, arra elég egy példa is.

Tatán egy katolikus tanító a napirend ismertetése előtt azt meri ajánlani, hogy bármi határozatot hozzanak is, azt titkos szavazással hozzák. Társai egyöntetűen helyeslik a javaslatot. Erre feláll a kommunista kormány képviselője és reakciónak, államellenesnek bélyegzi a tanítót, majd azt kérdezi:

- Napirend előtt titkos szavazást javasoltak. Aki csatlakozik a kívánsághoz, jelentkezék. Teljes csend. Senki sem felel.
- Aki az iskolák államosítása mellett van, jelentkezék!
- Újra csend. Senki sem felel.
- Jelentkezék, aki ellenzi az iskolák államosítását!

Természetesen megint senki nem mer jelentkezni. Erre a kormányképviselő ismerteti a határozatot, mely szerint a jelenlévők egyhangúlag az államosítást követelik és ilyen értelmű táviratot küldenek a kultuszminiszterhez.

Persze nem mindenütt megy ez ilyen simán. Egyes helyeken kommunista csapatok törnek be a gyűlésekre és ököllel kényszerítik a jelenlévőket „egyhangú” határozatra. Tímár rendőrezredes vezetésével a politikai rendőrség egész ügyosztálya foglalkozik a nyomozással, megfélemlítéssel. Egymásután szólítják fel a katolikus plébánosokat, hogy fedjék fel a tiltakozó táviratok szerzőit. Egész falvakat, városokat egyelőre még sem lehet letartóztatni. Tehát legalább terrorizálni kell azt, akit lehet.

A nép elkeseredése azonban már nem ismer határt. A Jászságban, a Dunántúlon még a papjait is retorzióval fenyegeti arra az esetre, ha beleegyeznének az iskolák elvételébe. A falvakat rendőrség szállja meg, a városokat katonaság és a szovjet garnizonokban készen állanak Sztalin csapatai, hogy szükség esetén tankokkal támadjanak a magyar százezrek ellen. A vidéki rendőrségek, párttitkárságok és kommunista szervezetek utasítást kapnak, hogy a papok minden szavát jegyezzék. Figyeljék meg, hogy kivel beszélnek, miféle látogatókat fogadnak. Az országutakon motoros rendőrség cirkál. Gyorsan mozgó rendőri alakulatok járnak faluról falura, de a magyar népet még sem lehet megfélemlíteni.

Az ókori keresztényekre emlékeztető hősiességről tesznek bizonyosságot a tömegek. Főként az ifjúság, a gyermekek. Sopronban a diákság a Szűzanya egy régi szobra elé vonul és útközben zsoltárokat énekel. Rendőrség és tűzoltóság oszlatja fel a tömeget. Pápán kétezer diák tiltakozik az államosítás ellen. Mire a magyar rádió azt közli, hogy az államosítás mellett tüntettek. Budapesten egy helyen a tömegre lő a rendőrség.

A kommunisták türelmének már régen vége s Rákosi már kiadta a parancsot, hogy ha másként nem megy, véres megfélemlítés útján kell elrettentő példát statuálni. S ha valahol még nem ismernék a kommunista módszereket, hallgassák meg azt, ami egy kis magyar faluban, Pócspestrin történt.

Június elsején Pócspestri plébánosánál, Asztalos Józsefnél összegyülekeznek a szülők s átadnak neki egy, négyszáz aláírást tartalmazó ívet, amelyben tiltakoznak az iskolák államosítása ellen. Alig 24 óra múlva már ott van Gimesi Károly nyírbátori rendőrkapitány s ráparancsol a plébánosra, hogy beszélje le a híveit a tiltakozásról.

– Nem kívánok olyan dolgokba beleszólni, amelyek csak a szülőkre tartoznak, – feleli a plébános.

– Szóval a demokratikus magyar kormány utasításainak nem hajlandó eleget tenni? – hördül fel a rendőrkommiszár.

– Tudja-e, hogy módunkban van felakasztani, Szibériába deportálni?

– Tudom! – feleli szilárdan a plébános. Erre a rendőrkapitány ököllel többször arcába sújt a védtelen papnak. Ezek után, mint aki jól végezte dolgát, összehívja a helyi kommunistákat és megparancsolja:

– A lakosságnak egyhangú lelkesedéssel követelni kell az államosítást.

A községtanács 14 órás gondolkodási időt kap. Másnap este 8 óráig felelnie kell az ultimátumra.

És másnap este 7 óra 30 perckor még mindig együtt van a községtanács. A nép a litánián imádkozik, s eközben Takács Gábor őrmester vezetésével 120 főnyi rendőrség szállja meg a falut.

Ebben a pillanatban tódul ki a nép a templomból. Szemben ott áll a rendőrség és a kommunista őrmester trágár szavakkal szidja a katolikus egyházat, a papot. De az emberek hallgatnak. Némán, talán ökölboszorult kézzel. Hiszen mióta Sztalin az úr, megszokták, hogy a fegyverekkel szemben csak hallgatni lehet. Azonban az őrmester még nagyobb dühbe jön erre a némaságra:

– Kergessétek szét őket! – ordít rendőreire és a következő pillanatban már csattog a puskatus, a géppisztoly agya. A „felosztás” első perceiben negyvenhárom asszonyt, tizenegy férfit súlyosan megsebesítenek, hármat, – köztük egy gyermeket – a helyszínen agyonvernek. De a megvadult terrorból még ez sem elég. Takács Gábor lead egy riasztó lövést, ugyanakkor a rendőrség csőre tölti a puskát. Ebben a pillanatban előugrik a tömegeből Királyfalvi Miklós harcteret járt tanító és megpróbálja a dühöngő őrmester kezéből kicsavarni a fegyvert. Dulakodás közben a fegyver elsül, és egy 8 éves kisfiú holtan rogyik a földre. Ugyanekkor azonban valahonnan egy másik lövés is dördül. Takács Gábor kezéből kiesik a fegyver és holtan terül el a földön. A halált okozó lövést a csoportot kísérő polgári ruhás politikai rendőr adja le. Ő, aki valószínűleg a moszkvai rendőrképző iskolából jött, jól tudja, hogy bűnbak kell. Takács Gábornak meg kell halnia, hogy majd a kommunista belügyminisztérium hivatalos kommunikéje ráfoghassa a pócspetri-i magyarokra: „a pap izgatására megtámadták a karhatalom vezetőjét és felláztak a békés népi demokrácia ellen.”

Ettől a pillanattól kezdve sortűz sortűz után dördül a községben. Huszonhárom asszony és férfi véresen terül el a földön. Akik életben maradtak, azonnal rohannak a plébánoshoz, hogy megmentse a papjuk életét.

– Megszöktetjük, elbujtatjuk! – kiáltják Asztalos József felé, aki a templomban imádkozik, míg kint a sortűzek dörögnek.

A plébános feláll:

– Nem szököm, – mondja – a lelkiismeretem tiszta. Ha a sátán hatalmai próbára akarnak tenni, a próbára kész vagyok. Az én lelkem erős.

Az én lelkem erős! – mondja, de mikor odaállítják a népbíróságon ugyanaz elé a tanács elé, amely majd a Prímás fölött is ítélni fog, a plébános szóról-szóra beismeri a belügyminiszter kommunikéjét. A halottakról, a sortűzről egyetlen szó sincs. Pócspetrin, a kommunisták szerint csak egyetlen halott volt, a rendőrőrmester.

„A tömeget én lázítottam fel és gyáván elbujtam a szénakazalban” – vallja a plébános.

Az én lelkem erős! – mondotta pár hete. És most az utolsó szó jogán a Prímást vádolja bírái előtt. Magyarország népén pedig végigfut a borzalom:

Mi ez? Actedron? Kínvallatás?

Egy megtört, lélektelen roncs áll a bírái előtt. Vajon nem ez lesz egyszer a sorsa a Prímásnak is? Hiszen Sztalin országában a hősokról, a mártírokról lefosztják a glóriát. Ott az áldozat a bűnös!

A bíróság halálra ítéli Asztalos Józsefet és Királyfalvi Miklóst, de Tildy Zoltán, a köztársaság elnöke, aki református pap, életében először kegyelmet ad. Legalább a lelkészársának. Talán ez az egyetlen. Néhány hónap múlva Tildy vejét állítják „összeesküvés” miatt a népbíróság elé s halálra ítélik ezt is, hogy neki már ne kegyelmezzon meg az új államfő: Szakasits Árpád.

Királyfalvit kivégzik, de vajon mit ér már a „kegyelem” Asztalos plébánosnak? Pár hét múlva hivatalosan jelentik, hogy meghalt a börtönben. A halál oka: „szívgyengeség”. De Budapesten mindenki tudja, hogy halálra kínozták.

Az iskolarablás mártírjai töltött fegyverek között ülve a népbíróság előtt, (balról jobbra) Ft. Németh Pál plébános, Ft. Lénárt Ödön, az Actio Catholica titkára, akit hat évi börtönre ítélték. Father Kolessó Antal plébános, kezében a breviáriummal imádkozott, miközben a mai rendszer csatlósai egy évi börtönre ítélték.

Június 18-án a „parlament”-nek nevezett bolsevista szavazógép napirendre tűzi az iskolák államosításáról szóló törvényjavaslatot. Miután a kommunisták különböző ürüggyekkel már kizárták belőle az összes gerinces elemeket, az országgyűlés 230 szóval 63 ellenében megszavazza az államosítást. Legbátrabban a gyöngé asszony, Schlachta Margit beszél ellene. De itt már nincs apelláta. Rákosi Mátyás kiadta a parancsot, tehát a szavazógépek, a kommunista képviselők, a beijedtek, múltjukat takargatók, kézben tartottak és megszarolhatók szállítják az „elsöprő” többséget.

Az események most már gyorsan követik egymást. Az Egyház kiközösíti azokat a minisztereket, akik résztvettek az iskolák államosításában, és Mindszenty Józsefnek nem marad más hátra, mint egy utolsó, néma, de megrázó erejű tiltakozás. Némuljanak el a harangok! – adja ki a parancsot. Néma Magyarországon legyenek némák az Istent dicsérő harangnyelvek, az esztergomi és pesti bazilika zúgó, zengő óriásai, a falusi templomocskák kis csengettyűi, melyek ott állanak a haranglábakon és forró nyarakon imára szólítják az arató parasztot.

Az a Mindszenty József, akit később összeesküvéssel vádolnak ezekben a napokban, jobban, mint valaha, kezében tartotta a magyar nép sorsát. Hiszen sok községben éjjel-nappal kapákkal, kaszákkal állt őrt a nép, hogy papját, iskoláját védelmezze. Ha a bíborosnak az lett volna a szándéka, hogy megdöntse a rendszert, ha tényleg az a forradalmár lett volna, akinek a perben később feltüntették, akkor ezekben a napokban csak a jelt kellett volna megadnia és az egész ország lángokban állott volna. Csak egy helyen kellett volna félre verni a harangokat ... De ez esetben talán tíz és százezer magyar élet pusztult volna el, külföldi segítség nélkül.

Némuljanak el hát a harangok. Pedig a déli harangszó Magyarországon többet jelent, mint bárhol a világon. Hiszen, ha az Egyesült Államokban, a kínai missziók kis telepein, a

Tűzföldön, vagy a Spiztbergákon megkondul, mindig és mindenütt Magyarországra emlékeztet a déli harangszó.

1451-ben Európa déli végvárán, Nándorfehérvárnál Hunyadi János, a nagy magyar hadvezér seregei fényes diadalt arattak az Európára törő pogány seregek fölött. Ekkor rendelte el Callixtus pápa, hogy a nándorfehérvári magyar győzelem emlékére szólaljanak meg déli 12 órakor a keresztény világ összes harangjai.

Most pedig ezer esztendő óta először nem egyházi iskolákban fogják tanítani a gyermekeket. A lélek fölött győzött az anyag, a fegyvertelenség fölött az erőszak. Az államosítási harcot megnyerte a terror és az Egyház 3142 iskolát veszített minden berendezésével, felszerelésével együtt. És a kultuszminisztériumban már írják is az új tankönyveket, amelyekből lassan-lassan kimarad Isten neve is. Szovjet módszer szerint „újarcú ifjúság” tanulja majd az ABC-t, úgy hogy A – atom, B – bomba, G – géppisztoly, T – tank és így tovább. Nevelik már az új szovjet-embert, a mindent legázoló, géppisztolyos ifjúságot, amelynek arca már nem Krisztusra fog hasonlítani, hanem Sztalinra.

Némuljanak el hát a harangok! Hiszen Magyarországról már csak egy vészharang hangzik a világ felé. Esztergom Prímásának harangzúgású üzenete, amelyet a világ összes püspökeihez intézve így kondit meg 1948. július elsején:

„Ha Magyarország teljesen elbukik, a marxizmus áradatában, egész Európa számára sírba száll a szabadság.

Aki nem hiszi, jöjjön ide és lásson szemeivel!”

X. „Vallásszabadság” vagy Egyházüldözés

Ordass evangélikus püspök bebörtönzése. A prímás még helyén van

A „népi demokrácia” nem Egyház- és nem vallásellenes, – szokták mondani a kommunisták. Hogy azonban a valóságban milyen kegyetlen egyházüldözés folyik Magyarországon, azt legjobban a Prímás egyik külföldre menekült papja mondja el ezekben a napokban:

„A sajtó nap-nap után nyilatkozatok tömegét közli, hogy a harc nem a vallás ellen, hanem a reakció ellen irányul, amely az Egyház köpenye mögé rejtőzik. Nagyobb nyomoték kedvéért az illetékes minisztériumok segélyeket folyósítanak a sérült templomok, plébániák helyreállítására, kommunista munkásbrigádokat vonultatnak ki, hogy segítsenek az épületek helyreállításánál. Rákosi „nagylelkűen” visszaadja az Egyháznak a háborúban leszerelt harangjait. A kommunista párt mindezért csak rövid **köszönő levelet kér**, amelyet aztán nagy garral hordoznak körül a sajtóban. Valóságos hajtóvadászatot rendeznek, hogy egy-egy kommunista vezért valamelyik pappal együtt fényképezhessenek le. Nyilvánvaló álszenteskedéssel, vörös zászlókkal testületileg vonulnak fel a templomokba, ahol tüntetőleg megáldatják a pappal az új kenyeret.

„A rezsim nem vallásellenes” – mondják – hiszen látnivaló, hogy a hitoktatást meghagyta, sőt kötelezőnek írta elő az államosított iskolákban.” Arról azonban hallgatnak, hogy egyik hitoktatót a másik után űzik ki az iskolákból. Egyiket azért, mert a materializmus érvelését nevetségessé tette a diákok előtt, a másikat, mert szeretetreméltó egyénisége mellett a környék legjobb labdarugó játékosa is volt és a fiatalság rajongott érte. Egyetlenegy kis egyházmegyéből, egyetlen hónap alatt ötven hitoktatót utasítanak ki. Nemcsak, hogy lehetlenné teszik ezáltal a hitoktatást, hanem még meg is vádolják az Egyházat, hogy nem teljesíti kötelességét az iskolákban a hitoktatás terén.

„Vallásszabadság van” – hirdetik, de ugyanakkor még a Mária Kongregációk, a Szívgyárdák és más hitbuzgalmi egyesületek működését is betiltják, az ifjúságot pedig a kommunista „Úttörők” szervezetébe kényszerítik.

„Vallásszabadság van”! De a hitoktató a hittanóra keretein kívül nem foglalkozhat az ifjúsággal.

„Vallásszabadság van,” csak a plébános nem látogathatja meg a híveit, mert ez a kommunisták szerint titkos politikai tevékenység, amelynek során összeesküvést szerveznek.

„Csak az ellen harcolunk, hogy az Egyház politizál!” – mondják, de ugyanakkor felszólítják a plébánosokat írásban, hogy a szószékről dicsőítsék a kommunisták tetteit, a földreformot és a hároméves tervet.

„Vallásszabadság van.” De ha egy kommunistát érvénytelen házassága miatt nem részesítenek egyházi temetésben, akkor a plébánost internálják.

„Vallásszabadság van.” De az oroszok által meggyilkolt Apor Vilmos báró győri püspök tetemének ünnepélyes átszállítását a templom kriptájába barikádokkal és kétszáz rendőrrel akadályozzák meg.

„Vallásszabadság van.” De Szegeden a kommunisták megrohanják a jezsuitákat, kirabolják és az utcára teszik őket, közben pedig a rendőrség a kisujját sem mozdítja meg. Apácákat üznek ki kórházakból csak azért, mert szerzetes nővérek. A püspöki pásztorleveleket cenzúra alá veszik, Elkobozzák, papokat fenyegetnek meg és internálnak, mert felolvassák Mindszenty hercegprímás főpásztori körleveleit.

És nemcsak a katolikus Egyházat üldözik a legválogatottabb módszerekkel, hanem a protestánsokat is.

Ordass Lajos evangélikus püspök Mindszenty hercegprímás hősi ellenállásához hasonlóan tiltakozik az iskolák államosítása ellen. Tehát félre vele! – adják ki a jelszót a kommunisták. És erre meg is találják az ürügyet. Ugyanaz az ürügy, amelyet később majd felhasználnak Mindszenty prímás ellen is, hogy tekintélyét lejáráthassák. S az Ordass-ügy épp olyan jellemző a bolsevizmus sátáni módszereire, mint a Hercegprímásé.

Az amerikai evangélikusok nagyobb összeg dollárt ajándékoznak ínséget szenvedő magyar hittestvéreiknek. S mikor az adomány híre megérkezik, az evangélikus egyház vezetői felküldik báró Radvánszky egyetemes egyházi felügyelőt Vas Zoltánhoz, a kommunisták fő-fő gazdasági diktátorához, aki a Gazdasági Főtanács elnöke és gazdasági ügyekben korlátlan hatalom. Ez a Vas Zoltán egyébként is jellemző figura. Már 17 éves korában sikkasztásért volt büntetve és büntetéséből le is ült egy részt. A háború utáni budapesti fanatikus moszkovita, de talán az egyetlen, akinek úgynevezett „kapitalista” allűrjei vannak. Vas Zoltán a rendszerben a „jó fiú,” akivel mindig lehet beszélni, ha – pénzről van szó.

Most Radvánszky Albert elmondja neki, hogy az evangélikus egyház amerikai hittestvéreinek adományából többszázezer dollárt kapna. Be lehet-e hozni a dollárokat úgy, hogy azokat szabad piacon értékesítsék, és ne a Nemzeti Bank útján.

– Annak mindig örülünk, ha az országba valuta áramlik, – mondja a gazdasági fődiktátor, – én tehát, mint a Gazdasági Főtanács vezetője, megadom önöknek az engedélyt arra, hogy a dollárokat behozzák és szabadon értékesíthessék. **Annyira megadom az engedélyt, hogy a dollárokat személy szerint, saját magam fogom megvásárolni, a saját részemre.**

Vas Zoltán meg is veszi a dollárokat, kifizeti értük a szabad piaci árat és azután –, mikor a rendszernek érdeke úgy kívánja, – két és fél évi börtönre ítelteti „valutacsempészésért” Ordass püspököt.

Ürügy! Ürügy! – mindenütt. – - Ez a kommunisták legveszedelmesebb fegyvere. Ahol az ürügy nem segít, ott jön az erőszak. A kommunista pártnak ezekben a napokban már az idegei táncolnak attól a hírtől, hogy Mindszenty hercegprímás hallgatására százezrek mozdulnak meg az ország egy-egy vidékén. A nagy terv már készül, sőt talán el is készült

ellene. Már egyre hangosabbak a kommunista népgyűlések a Mindszenty-ellenes nyilatkozatoktól, de még előbb – mielőtt személyéhez nyúlnának, – mindig a híveket akarják elterrorizálni mellőle.

...Add vissza a mi forrón szeretett iskolánkat...

Körmenetek idején kivonultatják a tűzoltóságot, és mérgező, maró folyadékokkal locsoltatják fel a templomok környékét... Más alkalommal, mikor a Prímás kilép egyik nagyobb vidéki város templomából, három, rendőrökkel rakott teherautó rohan bele a tömegbe, és csak Isten kegyelme őrzi az embereket, főként az iskolás gyerekeket, hogy senkit sem gázolnak el a céltudatosan irányított autók. A plébániák, katolikus szervezetek telefonjait ellenőrzik. A híveket olyan mértékben terrorizálják, hogy sokan már a gyóntatószékben sem mernek szólni.

Szabad országban egyenesen elképzelhetetlen, hogy a terror miként tud érvényesülni ott, ahol már nincs biztosíték a szabadságra. Mindezt azonban elmondja maga Mindszenty József hercegprímás, John A. Graevesnek a NCWC hírszolgálat londoni levelezőjének, aki akkor csinál vele interjút, mikor már minden nem kedvező szó börtönt s halált jelenthet a Prímásnak. Magyarország Vasembere azonban hidegvérrel és félelem nélkül mondja a külföldi újságírónak:

„Ha szabadság alatt azt érti, hogy valaki bántatlanul mehet templomba, akkor azt válaszolom: igen. De ha az Egyház lelki szabadságára gondol, akkor kereken nemmel kell válaszolnom, mert az Egyház jelenleg a kormány tervszerű, súlyos rágalmas kampányának célpontja, amellyel szemben a katolikus sajtó lényegileg eltiltott volta miatt nincs módjában védekeznie.

Az Egyház tehetetlenül áll szemben az állandó rágalmas kampánnyal, amelyet a kormány egyre fokozódó éllel vezet ellene a kommunista sajtóban és a parlamentben, nem

habozva sem itt, sem ott állandóan támadni a Szentatyát, a papságot, minden katolikus intézményt, sőt még az Egyház erkölcsét is.

Gátolták zárandoklatainkat, utasítást adva a vasúti pénztárnokoknak, hogy bizonyos napokon ne adjanak ki közismert zárandoklati helyekre szóló vonatjegyeket. A vallási processziókat mindenütt meggátolják.

Az Egyház minden földjét és tulajdonát elkobozták. Iskoláinkat államosították és noha a kormány bizonyos fokú segínyt nyújt, ez az összeg messze mögötte marad előbbi anyagi alapjainknak. Még püspökeinket is államosították s most az államtól kapnak fizetést.

Ezerötszáz ifjúsági szervezetünket hivatalosan betiltották, feloszlatták és egyesületi épületeinket kommunista irodák céljaira elkobozták.

A Szentszéknek nincs többé diplomáciai képviselője Magyarországon s egyetlen katolikus napilap sincs az országban. Úgy politikai, mint hitbuzgalmi hetilapunk szigorú cenzúra alatt áll. A szedők és nyomdászok, kik közül sokan kommunisták, sűrűn megtagadják bizonyos cikkek kinyomását. Saját gépeink felett nem rendelkezünk és így a valóságban dupla cenzúrának vagyunk alávetve.

Papjaink minden szentbeszédét kommunista kémek jegyzik gyorsírással a templomokban. Papjainkat gyakran letartóztatják olyan falvakban is, ahonnan az orosz megszálló haderő már régen eltávozott.”

A Prímás ekkor már tudja, hogy körötte is egyre szűkebbre zárul az üldözés köre. De a kardinális programja, számára élő valóság: Szabadságért és igazságért! Azért is, ha ezért börtön jár, vagy talán halál. Hiszen megmondta a százezer főnyi munkástömeg előtt tartott beszédében:

– A halál az én számomra csak nyereség lehet!

Ebben az időben, 1948 közepén már világos a kommunisták terve, hiszen Szebenyi belügyi államtitkár, a kommunista párt legelszántabb terroristája ezekben az időkben mondja ki teljes nyíltsággal:

– Mindszenty nem lesz mártír, de a környezetét kegyetlenül ki fogjuk irtani. Akkor szeretnénk látni, ha egyedül marad, meddig tud ellenállást kifejteni ellenünk!

Ha egyedül marad! Erre megy egyelőre a kommunista játék. Mindenkit lefaragni, mindenkit elterrorizálni a Prímás mellől. Hadd maradjon teljesen egyedül Sztalin ellen. S akkor majd érvényesíteni lehet a védtelennel szemben a sátáni állam minden terrorját, erőszakát, minden fegyveres hatalmát. Ezekben az időkben pedig már Magyarországon egyre nagyobb és nagyobb tömegek kerülnek a kommunista párt ellenőrzése alá. A gyárakat április másodikán államosították, a régi tulajdonosokat egyetlen fillér nélkül elűzték, de ugyanekkor Sztalin rabszolgáivá tették a munkásságot is. A gyárakban, üzemekben már folyik a sztahanovista munkaverseny, hiszen a munkások feje fölött ott van már Lenin és Sztalin képe s ott Rákosi Mátyás jelszava: „Tied a gyár, magadnak dolgozol.” A valóságban azonban a magyar munkás épp olyan rabszolga, mint a Szovjetunió munkása. Az új törvény öt évi fegyházzal, vagy kényszermunkával bünteti a sztrájkot és minden tíz munkás közé be van osztva egy, aki a politikai rendőrség ügynöke. A kommunista üzembizalmiak megkövetelhetik, hogy a rohammunkában a munkás 200 százalékát teljesítse előbbi munkájának, ezzel szemben béremelésről szó sincs. Az életfenntartási index ezzel szemben a kommunista párt hivatalos kimutatása szerint is, az 1938-as életszínvonalhoz viszonyítva 510 százalékra emelkedett. Éhesen, lerongyolódva, hajcsár munkától elgyötörten dolgozik már a munkásság Sztalinnak, és természetesen szó sem lehet többé arról, hogy támogassa az Egyház ellenállási harcát. Akiről megtudják, hogy templomba jár, vagy vallásosan neveli gyermekét, egyszerűen elbocsátják. Ahol tegnap még a Prímás beszélt a munkásoknak az édesanyjáról, ahol tegnap még ő áldotta meg a szerszámokat, most már a terror és a politikai rendőrség a korlátlan úr.

A kommunista kisebbség már elég erősnek érzi magát ahhoz is, hogy a nyílt erőszak fegyveréhez nyúljon. Június 5-én a kommunista belügyminisztérium betiltja az összes katolikus vallási processziókat. A parancsot a szószékről kell felolvasni és a hívek zokogása hangzik fel Magyarország minden templomában, amikor ököllel vág az arcukba a parancs: Betiltom! Nem engedélyezem!

És ezek után még hevesebben folyik az Egyház és a papság üldözése. A szerzetes tanárokat, ha régi tanítványaik társaságában meglátják az utcán, egyszerűen internáló táborba hurcolják. A vallásos iskolák paptanárai ellen eljárást indítanak, hogy „ellopták” az állam által lefoglalt iskolák felszerelési tárgyait. S így megy ez napról napra. Így folyik ez az élet minden vonalán, amíg végül elhangzik a parancs arra, hogy betiltják a Szent István napi körmenetet is.

Magyarországon olyanféle rendelkezésnek számít ez, mint az Egyesült Államokban valaki be merésznélne tiltani az amerikai alkotmány kihirdetésének ünnepét.

Sok-sok évszázados szokás Magyarországon, hogy Szent István napján, augusztus 20-án ünnepélyes körmenetben viszik végig a főváros, főként a budai Vár főbb útvonalain a Szent Jobbot. Kétséget kizáró bizonyítékok szerint a Szent Jobb Magyarország első királyának, Szent Istvánnak jobb keze, amely csodálatos épségben maradt meg közel egy évezreden át. Ez a jobb kéz alkotta meg a keresztény Magyarországot, ez fektette le egy ország alapjait s így érthető, ha a magyarság minden időben vallásos és nemzeti ereklyeként tisztelte azt. Az ezeréves hagyományok szimbóluma a magyarok Szent Jobbja, amelynek díszes ereklyetartója után a Szent István napi körmenetben mindig ott haladtak az ország kormányának tagjai, élükön az államfővel. I. Ferenc József épp úgy részt vett az augusztus 20-iki körmenetben, mint később Horthy Miklós. E Szent István napi körmenet minden időben elsősorban a magyar nép ünnepe volt. A legtávolabbi faluról is százával, ezrével jöttek az emberek, hogy

augusztus 20-án, a budai Várban, ahol elhaladt a Szent Jobb, oda térdeljenek elébe. Rendszerint százezres tömeg vett részt a körmeneten, amelyben ott haladtak színesen, virágosan, pompás ősi népviseleteikben a magyar falvak asszonyai, leányai, férfiai. A világhíres Gyöngyösbokréta tagjai, akik Magyarország különböző vidékeinek népviseletét elevenítették meg, a Szent Jobb körül lépdelő hófehér ruhás, hatalmas szál testőrök, akik még Mátyás- király korabeli, tehát reneszánsz világból származó ősi egyenruhájukat hordták olyan meseszerű látványt nyújtottak, amilyen nem akadt sehol a világon. A nagy amerikai, európai filmvállalatok, világhíradók évről évre elküldték riportereiket Budapestre, ahol a Szent István ünnep hatalmas idegenforgalmi látványosság is volt. Sok tízezer idegen, amerikaiak, angolok, franciák, belgák, németek, olaszok, délamerikaiak tartózkodtak ilyenkor Budapesten.

A körmenet élén pedig minden időkből Magyarország „hercegprímása haladt, karinges papjaitól, az egyház méltóságaitól körülvéve és százezer ember ajkáról zengett az ősi ének:

**„Hol vagy István, király?
Téged magyar kíván!” ...**

A második világháború végén a Szent Koronával együtt a Szent Jobb is külföldre került. A menekülő koronaörség a háború utolsó napjaiban egy derék osztrák pap őrizetére bízta az ország szent ereklyéjét, majd átadta Rohrachertől salzburgi hercegérseknék. 1945-ben, Magyarország *szörnyű* gyásznapjaiban az volt a magyarság számára az első jó hír, hogy az amerikai megszálló hadseregek visszaadták a Szent Jobbot s lehetővé tették annak Magyarországra szállítását. Amerikai katonák kísérték Budapestre az ezer év előtti magyar király ereklyéjét, amely az utolsó pillanatban, Szent István napján érkezett meg. Amikor a rádió közölte a hírt, hogy Amerika jóvoltából a Szent Jobb hazaérkezett, a lebombázott, éhező Budapesten száz és százezrek mozdultak meg, hogy részt vegyenek a hirtelenében rögtönzött körmeneten. Természetes, hogy ekkor már hiányzott minden pompa, azonban a magyar nép fiait sírva csókolták az amerikai katonákat, akik a Szent Jobbkal a nyugati világ szolidaritásának érzését és a bolsevik megszállás alóli felszabadulás reményét hozták magukkal. Most 1948. augusztus 20-án megérkezik a parancs, hogy a Szent Jobb körmenetét a belügyminisztérium nem engedélyezi, mert a kommunisták ezen a napon tartják meg „az új kenyér” ünnepét, amelyet természetesen csak azért találtak ki, hogy a vallásos és nemzeti jellegű ünnepséget ellensúlyozzák. Ezer éve tartotta meg a Szent Jobb az országot. És most a körmenet betiltásában az egész magyar nemzet megérzi, hogy ez a tilalom a végleges elnyomatás jele: a nemzeti függetlenség megszűnésének ijesztő szimbóluma. Tavaly még félmillió ember kísért a Hősök terére a Szent Jobbot. Tavaly még magasra tartott kereszttel űzte vissza a Prímás a szovjet-sapkás terror rendőrséget. Az idén az elnémult harangok országában nem lehet többé megtartani a Szent István napi körmenetet sem.

Mindszenty József hercegprímásnak most már megtiltják azt is, hogy kiutazzon a kölni dóm jubileumi és újrászentelési ünnepségeire, amely az egész keresztény Európának szimbolikus nagy ünnepsége.

A Prímás már valóban fogoly, s miután elnémították körülötte mindent, mindenkit, miután elvették az iskolákat, államosították a gyárat, elűzték az ellenzéki politikusokat, igen – miután a szó szoros értelmében egyedül maradt Sztalin ellen a kárthatba süllyedő Magyarországon, most már személy szerint is az ő fejére megy az ördögi játék.

De hiszen erre ment kezdettől fogva. Mióta csak Rákosi Mátyás elhatározta, hogy a Prímást élve, vagy halva eltávolítja a moszkovita hódítás útjából.

Ezekben az időkből azonban már a Biborosról beszél a világ. Róla énekel a magyar költő:

**„Sziklaként áll az új Mohácsnál,
Új Tomory Pál, Keresztes Vezér,
Egy fejjel nagyobb mindenki másnál,
E férfi egy egész országgal felér.”**

Moszkva is nagyon jól tudja, hogy egy egész országgal ér fel. Hiszen ugyanígy látja Mindszenty hercegprímást a külföldi, elsősorban az amerikai sajtó. Mindszenty bíboros – írja a Catholic News – a magyar nemzet igazi vezére. Moszkva is tudja, hogy amíg a bíboros helyén van, Magyarországot soha sem fogják megtörni s a magyar nép inkább vállalja a szenvedést e nagy és bátor férfiú vezetése alatt.”

Amíg a bíboros a helyén van ... Moszkvában azonban már a múlt év végén kiadták ellene az ukázt, hogy el kell távolítani. És azóta Rákosi Mátyás mint egy óriási dagadt pók szövi, szövegeti körötte a szálakat, ő az egyetlen, aki már tudja, hogy a Primás: – „összeesküvő”.

XI. Uszítások pergőtüzében

Tulajdonképpen már az év kezdete óta ott lebeg a Bíboros feje fölött Moszkva ítélete. Miközben a legnagyobb harcait vívja, ő már tudja – és minden magyar tudja, hogy – halálra, vagy életfogytiglani börtönre van ítélve. Hiszen már 1948. január 11-én, a kommunista párt funkcionáriusainak gyűlésén ezt mondja róla Rákosi Mátyás:

„Meg kell szüntetni azt a tarthatatlan állapotot, hogy a magyar nép ellenségeinek zöme az egyháznak, elsősorban a római katolikus Egyháznak palástja mögé búvik. A magyar demokrácia eddig még minden kérdést megoldott, ami elé a történelem állította. Amikor napirendre tűzi, – ez év végéig – végezni fog azzal a reakcióval is, amely az Egyház mögé húzódik.”

Ez év végéig! – mondja tehát Rákosi Mátyás, Sztalin helytartója és a legnagyobb földi hatalmasság Magyarországon. A kommunista rendszerekben a pártfőtitkár kijelentése a Szentírással egyenlő érvényű, – különösen, ha fenyegetésről van szó, – Abban a pillanatban tehát, mikor elcsattan a kopasz, kövér törpe fenyegetése, Magyarországon mindenki tisztában van vele, hogy ettől a pillanattól kezdve a Bíboros élete nincs biztonságban! És Esztergomban, ahol szintén hallgatják a rádióközvetítést, megértik, hogy 1948 a mártíromság esztendeje lesz. **Még ebben az évben!** – mondotta Rákosi Mátyás.

Csak az a kérdés, hogyan! Mindazok, azonban, akik azt hiszik, hogy a Bíborost erőszakkal teszik el útjukból, vagy merényletet követnek el ellene, sem Magyarországon, sem külföldön, **nem ismerik a kommunistákat.** Szebenyei államtitkár, az egyik főhóhér megmondta, hogy Mindszentyből nem csinálnak mártírt. A kommunisták általában nem szeretik a mártírokat. Akit ők el akarnak tenni láb alól, arról le kell fosztani a becsület, a tisztesség látszatát, a mártírok és szentek glóriáját. Ha például engedetlen, vagy maga feje után menő kommunista vezér az illető, akkor azt kell ráfogni, hogy a nép árulója volt, a munkásságot megkárosította, a népet megcsalta. Így történt ez az 1937-es nagy moszkvai perben, mikor is a „nagy bolsevik forradalom” leghíresebb vezetői, legkipróbáltabb öreg harcosai, önmagukat vádolták elv-árulással. Ha egyházfejedelem az illető, akkor rá kell fogni, hogy valutacsempész, összeesküvő és lehetőleg olyan vádakkal kell illetni, amelyek kompromittálják a hívők, a vallásos tömegek előtt. Nemcsak rá kell fogni, hanem ezt a saját vallomásával be is kell bizonyítani. Hogyan? Ez a bolsevikiek titka. Amíg azonban egyetlen lehetőség van arra, hogy a vádlott a tárgyaláson egy nem kívánatos szót mondhat, egy veszedelmes, „államellenes” kézmozdulatot tehet, addig nem szabad hozzányúlni, ha még oly veszélyes, vagy még oly kellemetlen is.

Mit fognak tehát csinálni? Miként fogják kovácsolni vádjaikat? S erre már vannak bizonyos tájékoztató jelenségek 1947-ben is. Ennek az évnek szeptemberében dr. Jaszovszky József érseki tanácsosnál, a Katolikus Népszövetség akkori igazgatójánál megjelenik a politikai rendőrség civilruhás embere:

– Tudja-e igazgató úr, – térnek nyomban a tárgyra, hogy minden éjjel emberek tűnnek el Magyarországon s hogy ma éjjel ön is eltűnhet?

– Ha azonban, – mondják neki később –, kiad egy nyilatkozatot, amelyben elítéli Mindszenty hercegprímást, továbbá eltávolítja a Katolikus Népszövetség éléről azokat, akiket a politikai rendőrség kíván, és végül, ha hajlandó rendszeresen kémkedni a Prímás és a Püspöki Kar tagjai ellen, akkor nem lesz semmi bántódása.

Jaszovszky József megtagadja ennek a parancsnak teljesítését, mire rázárják az ajtót és négy órán keresztül próbálják erőszakkal, fenyegetésekkel megfélemlíteni. Mikor semmi sem megy, akkor elbúcsúznak tőle.

– Ha egy szót szól arról, ami most a zárt ajtó mögött történt, ha bárkinek valamit elárul, vagy külföldre menekül, az életével fizet, mert ott is utolérjük!

Az ezt követő időkben azonban tíz kihallgatásra kényszerítik, s 1948 elején, egy ilyen kihallgatás alkalmával már **elmondják előtte mindazokat a vádakat, amelyeket később a vádhatóság hoz fel a Hercegprímás ellen.** A politikai rendőrség emberei azt mondják Jaszovszkynak, hogy a Prímás állandó összeköttetésben áll Habsburg Ottóval és a rendőrség már birtokában van a Prímás levelezésének, másolatainak és hanglemezek készültek Mindszenty bizalmas beszélgetéseiről.

A legutolsó kihallgatáson, 1948 áprilisában újra elmondják Jaszovszky előtt mindazokat a vádakat, amelyek alapján majd csak karácsonykor fogják letartóztatni a Prímást.

– Ne tagadjon, – rivallnak rá az érseki tanácsosra. – A prímási palota pincéjében megtaláltuk Mindszenty egész levelezését.

De hiszen, mondja erre a gyanútlan olvasó, – a magyarországi kommunista belügyminisztérium jelentése szerint **ezeket az állítólagos iratokat csak 1948 decemberében találják meg**, mint óriási szenzációt, a prímási palota pincéjében, egy titokzatos fémtokban. Tehát mi van itt? A fémtok van meg, **vagy csupán csak a vád?** És a rendőrség most azon fáradozik, hogy a már készen lévő vádhoz megszerezze, vagy inkább hozzájártsa a bizonyítékokat?

És 1948. június 15-én maga Rákosi Mátyás is elmondja a Prímás ellen mindazokat a „vádakat,” amelyekhez a bizonyító iratokat csak decemberben fogják megtalálni.

„A mi ellentétünk Mindszentyvel – mondotta Rákosi a Magyar Dolgozók Pártja (kommunista párt) vezetőségének megválasztása alkalmával – abból származik, hogy mi kiosztottunk 700,000 földnélküli között a grófok és püspökök földjét, ő pedig el szeretné kergetni az új gazdákat és megint zselléreket, béreseket csinálna belőlük, a földet visszaadná önmagának és Eszterházy hercegnek. Mi a gyárakat, a bányákat átadtuk az államnak, ő a régi tőkéseknek szeretné visszaadni. Mi védjük a népköztársaságot, ő meg a Habsburgokat sírja vissza.”

Honnan tudja mindezt Rákosi Mátyás? Hiszen Mindszenty mindennek legfeljebb az ellenkezőjét mondotta eddig. Honnan tudja Rákosi, hogy a Prímás a Habsburgokkal és pontosan azzal az Eszterházyval „esküszik össze,” akit mellé fognak ültetni a vádlottak padjára? Kezében vannak már Rákosinak a bizonyítékok? De hiszen azokat saját hivatalos jelentése szerint, csak hat hónappal később találják meg a pincében?

„Aki a magyar dolgozó nép érdekei ellen vét, – mondja Rákosi –, arra a demokrácia lesújt, még ha papi talárt visel is!”

Honnan tudja júniusban Rákosi, hogy Mindszenty vét a dolgozó nép érdekei ellen? Hiszen az állítólagos bizonyítékok majd csak decemberben kerülnek elő? Vagy talán épp most gyártja azokat a politikai rendőrség abban a „vonalhú szellemben,” amint azt Rákosi előírja a népgyűléseken?

Óh, Magyarországon a legszorgalmasabb intézmény a politikai rendőrség.

..*

Június 17-én az Actio Catholica helyiségeiben tartanak házkutatást, abban a reményben, hogy valamit majd csak sikerül bizonyítékként megtalálni azokhoz a vádakra, melyeket Rákosi Mátyás elmondott. Június 21-én Mihalovics Zsigmondot, az Actio Catholica vezetőjét látogatják meg a nyomozók, épp úgy, mint Jaszovszky érseki tanácsost. Június 23-án már 13 és fél óra hosszat egyfolytában hallgatják ki Mihalovicsot, aki később így mondja el ezeknek a kihallgatásoknak történetét.

– A hosszú vallatáson három vád alakult ki ellenem. 1. Uszítás a köztársaság és intézményei ellen, igazában a kommunizmus ellen. 2. Külföldre olyan tájékoztatási anyag kiküldése, amely alkalmas arra, hogy rontsa a magyar köztársaság hitelét külföldön. 3. Valutarontás.

– Sok emberrel jöttem irodámba és velem parallel folyt embereim kihallgatása. Éjjel 11 órakor elvitték a rendőrségre két munkatársamat, az irattárat elkobozták, a nyomtatványraktárunkat, pénzszekrényünket lepecsételték.

– Amikor éjfél tájban felvették a jegyzőkönyvet, a rendőrtiszt megkérdezte tőlem: „**Mit gondol prelátus úr, mi vár önre?** – azt válaszoltam: **Szent Pál mondotta: meghalni nekünk nyereség!**

Éjfél után egy órakor végre magamra hagytak. Elemezve a felállított vádakat, arra a meggyőződésre jutottam, legjobb lesz azonnal menekülnöm. Attól kellett tartanom, hogy a tőlük megszokott vallatási módszerekkel ki tudja még mit fognak belőlem kicsikarni. Kihallgatásaim eddigi menetéből láttam, hogy rajtam keresztül a Bíborosra megy a játék. Ellene szeretnének belőlem adatokat kicsikarni. Ha pedig nem kaphattak tőlem olyan adatokat, amiket politikailag a Bíboros ellen felhasználhattak volna, számítanom kellett arra az eshetőségre, hogy e célból majd rajtam is alkalmazni fogják borzalmat keltő vallatási eszközeiket.

– Ha nyomtalanul eltűnök, hiányzik a koronatanú, tovább menni nem tudnak a nyomozásban, mert úgyis mindent magam intéztem, senkit dolgaimba nem avattam, így

vettem június 24-én este kezembe a vándorbotot és egyetlen szál reverendában elhagytam drága hazámat.

De nemcsak a politikai rendőrség dolgozik már, hanem megindul a kommunista „közvélemény csinálásnak” páratlan rendszere is, amelyről így beszél egy másik, hazuról kimenekült magyar pap, Zágon József győri kanonok:

– A Bíboros hősiesség magatartása – mondotta a hiteles szemtanú – ezidőtájt már elviselhetetlen a Kominform számára, mely kiadja a parancsot a Prímás likvidálására. Ezekben az időkben a kommunista sajtó hangja nemcsak határtalanul agresszív vált, hanem olyan irányt vesz fel, amely a kommunisták szándékai felől senkit sem hagy többé kétségben. Parancs megy a legutolsó kis falu pártfunkcionáriusaihoz is, hogy a Bíborost háborús uszítónak kell beállítani. Minden lehetetlenséget ráfognak. Ha egy paraszt nem műveli meg a földjét a kívánt időpontig, bizonyosan a Bíboros bízta őt szabotázsra, ha valahol egy papot felfüggesztenek, a Bíborost úgy tüntetik fel, mint az alsópapság elnyomóját, ha a diákok tüntetnek a műveletlen, párttanfolyamokon kiképzett kommunista tanáraik ellen, mögöttük bizonyára a Bíboros húzódik meg felbujtóként, ha a szerzetes nővérek titokban a szegények gondozására indulnak, a Bíboros kiküldött szabotálói és felbujtóiként emlegetik őket. Az ellene indított hajszának többé nincsenek korlátai, minden gazember beletörölheti piszkos cipőjét és még piszkosabb száját bíborába.

– Ilyen előzmények után megkísérlik bebizonyítani a világnak azt is, hogy a Bíboros eltávolítását a „nép kívánja.” Egymás után állítják a munkásokat a kommunista üzemi bizottságok elé, ahol szabadon választhatnak a Bíboros megbélyegzése, vagy a kenyértelenség és éhhalál között. Ugyanez történik minden állami alkalmazottal. Még az iskolás gyermekek sem maradnak ki a sorból. Ezeknek a magatartása a leghősiesebb és legimpozánsabb. Csak miután egyes osztályokat megtizedelnek és a kiválasztottakat az ország valamennyi iskolájából kizárják, – igen – csak miután sok tanulónak a szüleit elbocsájtják állásából és csak mivel a Bíboros megengedi, hogy a kikényszerített aláírásokat mindenki megadhatja ellene, csökken valamennyire az ellenállás. Ez azonban még mindig nem elég a hatalom birtokosainak. A munkásokat, az iskolás gyermekeket, az állami alkalmazottakat kivezénylik az utcára, hogy a plébániák, püspökségek előtt követeljék: szakadjon el a klérus a bíborostól, tagadja meg pásztorleveleinek felolvasását és távolítsa el

személyét az Egyház éléről. Mit sem sejtő parasztokat autóbuszokkal szállítanak a püspöki székvárosba és ezek csak a helyszínen tudják meg, hogy a Prímás ellen kell tüntetniük.

Ezek a napok megrendítő élményeket hoznak. Míg a kommunista vérszomj tombol és a Bíboros halálát követeli, az emberek szeméből sűrűn hullanak a könnyek és mivel nekik is ordítaniuk kell, ezt kiabálják sírásba csukló hangon:

– **Békét akarunk!**

Nem lehet leírni, hogy milyen megszágyenyítő az emberekre ez a terrorakció. Az egyik egyetem rektora, aki szintén részt kell, hogy vegyen a tüntetésben, így szól az érseki titkárhoz, mikor elhagyja a palotát:

– Köpjön szembe, főtisztelendő úr!

Egy másik egyetemi tanár, mint egykor Jób – megátkozza a napot, amelyen ilyen szegyenre született.

A vallásos kongregációk vezetőit és tagjait kényszeríti a rendőrség, hogy a Bíboros ellen foglaljanak állást. Egy kispesti kongregáció üléstermébe fiatal kommunisták törnek be és bár az elnök azonnal félbeszakítja az ülést és minden következő nyilatkozatot semmisnek jelent ki, kényszerítik a jelenlévő kongreganistákat egy, a Bíboros elleni kiáltvány aláírására.

Eddig a drámai beszámoló, amelyre talán az egykori híres könyv címével együtt azt mondják Amerikában: Ez nálunk nem lehetséges! **De lehetséges volna ott is és mindenütt a világon, ahol egy öt százalékos kommunista kisebbség kezében van a hatalom, a rendőrség, ahol mindenkinek remegnie kell, hogy éjszaka nem hurcolják-e el az ágyából, nem bocsájtják-e el állásából, nem állítják-e oda a politikai rendőrség kínzókamráiba. Igen! Ez mindenütt lehetséges! Mindenütt, ahol megszűnik a jog, a törvény, az erkölcs uralma és ahol mindenki ki van szolgáltatva a félelmetes, elnyomó államhatalomnak. Ez mindenütt lehetséges, ahol egyik napról a másikra megszüntetik a sajtószabadságot, ahol cenzúra van, ahol nem engedélyezik a megtámadottnak, hogy igazságát, becsületét védje. **Ez mindenütt lehetséges, Amerikában is**, ha egyszer örökös rettegéssé válik minden tisztességes ember élete, ha egyszer a törvény nem a becsületes, szabadságszerető embert védi, hanem az elnyomót, a gyilkost, a hazugot és a bűnözőt.**

A Prímás ellen porondra lép maga Révai József, a kommunista párt főideológusa is, aki persze szintén álnéven él és egy grófi család nevét lopta el magának. Az első kommünben még Kahána Mójzes néven szerepelt, de azóta moszkvai parancsra fedőnevet választott. Most ő vádolja a Prímást, hogy nem akarja elismerni a köztársaságot és nem áll szóba a köztársaság akkori elnökével, Tildy Zoltánnal. Azonban ebben a felfogásban egy minden magyar ember, a Prímás, sőt Ravasz László, a reformátusok nagy tudású püspöke is. Tildy Zoltán, aki református pap volt valamikor, a halálos ítéletek százait írta alá. Nyilvánvaló ártatlan embereknek sem kegyelmezett, ha azokat halálra ítélte a népbíróság, vagyis a kommunista párt. Már köztársasági elnök korában szeretné meglátogatni püspökét, Ravasz Lászlót, aki azonban udvarias levelet ír neki, hogy ha mint köztársasági elnök akarná őt megtisztelni, akkor államfői személyét ne kompromittálja egy hitvalló püspök meglátogatásával, ha azonban, úgy akarna hozzá jönni, mint egy a pap a püspökéhez, akkor **„a véreskező papot nem fogadom.”**

Emiatt Ravasz Lászlónak is távoznia kell az egyháza éléről. Közben azonban Mindszenty József hercegprímás ellen a kommunista kormány quislingjei és aktív kommunistái egyaránt felvonulnak. Mindenki vádol, mindenki rágalmaz, mindenki fenyeget. A Prímás azonban némán összeszorított ajakkal áll a vádakkal szemben.

Mert csodálatos és a világtörténelem páratlanul álló összeesküvési pere készül most Magyarországon. A vádlott ellen előbb miniszterek, majd népgyűlési szónokok mondják el pontról-pontra mindazokat a vádakat, amelyeket majd hónapok múlva, szenzációs tálalásban megtalált bizonyítékok alapján hangoztat a kommunista népügyészség.

Most már Dinnyés Lajos, a miniszterelnök támadja személy szerint Mindszenty herceprímást, aztán mozgósítják Dobi Istvánt, a jelenlegi miniszterelnököt, Dinnyés utódját, aki mosdatlan hangon támad a Herceprímás személye ellen és csaknem nyíltan halált követel a fejére.

De vajon ki ez a Dobi István, aki most Magyarország miniszterelnöki székében ül? Valamikor vasúti pályamunkás volt, titkos kommunista párttag már akkor is, mikor a polgári színezetű független kisgazdapártnak az elnöke. Arról nevezetes, hogy notórius alkoholista. Részegen szédeleg a pártüléseken, a földművelésügyi miniszteri hivatalában és mikor valami fontos kérdéstről van szó, soha sem lehet vele beszélni, mert nincs józan állapotban. Így aztán tökéletes, akaratlan báb. Engedelmes eszköz Rákosi kezében. Azt írja alá, amit éppen elébe tesznek.

Mögötte is ott áll azonban a félelmetes hatalom: a politikai rendőrség. És a Prímással nincs már senki, csak a védtelen, fegyvertelen, kiszolgáltatott magyar nép. A Prímás körül mind szorosabbra húzódik a Rákosi által font háló. És a segítség, amit titokban várnak az emberek, nem jön sehonnán sem. A falukon és kint a mezőkön, ahol egyedül vannak az emberek, a kiszolgáltatottak és reménytelenek, ezen a halálos, szomorú őszön titokzatos legendák kelnek szájról-szájra. A hófehér madarokról beszélnek, Amerika repülőgépeiről, amerikai ejtőernyősökről.

– Meglátjátok, a szabad világ nem hagyja el a Prímást! – kél szájról-szájra a bizakodás.

S a politikai rendőrség tudja, hogy mit suttognak a csodavárók. Oda kell hát majd ültetni a Prímás mellé Amerikát is. Be kell keverni a készülő perbe, hogy szétfoszlassák a magyar nép illúzióit, álmait, amelyek szüntelen azt az országot látják maguk előtt, amelyet a Szabadság Hazájának nevezett a Prímás.

Papír cédulákra írva, kézzel másolva egy régi jóslat jár kézről-kézre az árva magyarok között. Kilencvennyolc esztendővel ezelőtt Magyarország másik nagy szabadsághőse, Kossuth Lajos mondotta Amerikában, New Havenben, mikor a Szabadság Hazájának földjére lépett és válaszolt Skinner polgármester üdvözlő beszédére:

„Aminthogy egy az Isten és egy az ő világossága, azonképpen egy és oszthatatlan a szabadság is. Ahol ez megtörik, onnan árnyék vetődik a szabadságra mindenfelé, onnan veszedelem fenyegeti a szabadságot szerte a világon ... Magyarországot tönkretették,

Magyarország romjain a polgári és vallási elnyomatás üli orgiáit s onnan terjed szerte Európában. És ha a szabadságot az összes európai országokban elnyomták, ha az elnyomatás a maga hatalmát konszolidálta, el fogja érni önöket, amerikaiakat is ...”

Halálos ősz ez. A Prímás palotája körül már ott leselkednek a politikai rendőrség kopói!

Vajon jön-e segítség? Vajon megmenti-e a világot az emberi jogok és emberi szabadságok hőseit? Hiszen már nincs sok idő! Rákosi megmondta: ez év végéig!

XII. A politikai rendőrség kezében

Borongós ősz, 1948 ősze Magyarországon. Közel ezer év óta először történik meg, hogy nem nyílnak meg az egyházi iskolák kapui, s megkezdik majd a gyermekek lelkének átfelmérését a kommunista tanítók, tanárok.

„El-elröppen az iskolás gyermek feje fölött is a nagy kérdés – írja tanérvnyitáskor Mindszenty hercegprímás pásztorlevele –: vajon mi lesz a gyermekből?”

S Magyarországon népe látta és látja azokat a „szovjet-embereket,” akiket az istentelen iskola, a párt iskolája nevelt fel. Látta azokat a katonákat, akik egymillió nőt gyaláztak meg, akik nem ismerték az európai kultúra és civilizáció legprimitívebb vívmányait sem, de annál kegyetlenebbül tudtak bánni a géppisztollyal. Hogyan lehet legjobban jellemzi a szovjet-embert, aki nem tehet róla, hogy ördögi módszerekkel ördöggé nevelte a diktatúra rendszere? Hogyan lehet bemutatni azt az „új” embertípust, amelynek már nincs Isten-képmása és amelynek a hatalom urai nem tisztelik emberi mivoltát, emberi méltóságát?

Mikor a nagy harcok még tartottak Magyarországon, valaki megkérdezte az egyik szovjet tisztet, miként lehetséges az, hogy a szovjet katonák öt-hat perc alatt a fagyos földre is tudnak olyan lövészlyukat ásni, amelyben teljesen elrejtethetik magukat.

– Kiképeztük őket, – mondotta a szovjet tiszt. – A gyakorlótéren felállítottuk az összes gépfegyvereket, aztán elhangzott a parancs: tíz perc alatt el kell készülni az árokásással. Mikor a tíz perc lejárt, megszólaltak az összes géppuskák. Aki nem volt kész időre és nem tudott idejekorán elbújni a maga ásott lyukba, az ott maradt. Lekaszálták a gépfegyverek. Aztán nyolc percre szorítottuk le az időt, aztán hétre, hatra, majd ötre. Aki nem dolgozott, vagy nem bírta a gyors munkát, meghalt ...

Ez volna hát a jövő ember képe Mindszenty hercegprímás hazájában is? Ez lesz vajon a vasfüggöny mögötti országok gyermekeiből is? Tömeg-ember? Gép? Legépfegyverezhető munka-állat? Mert hiszen mindenkiből az lesz, akitől elveszik az Istent. Nyugaton talán még mindig nem hiszik, hogy ez így lehet mindenütt.

„A feleletet adják csak meg a marxisták maguk, – írja a Hercegprímás fenti pásztorlevele.– Adja meg az az 1947-ben Moszkvában megjelent könyv, amelynek szerzője Lenin, a címe: „Marx, Engels, marxizmus” és amelyben a következőket olvashatjuk: „A marxizmus materializmus. **Mint ilyen, kérlelhetetlen ellensége a vallásnak. Alapelve: a vallás ellen harcolni kell, a vallásos hitet le kell rombolni.** Ahogy ateista, istentelen az anyagelvűség, a materializmus; a marxizmus is minden vallással szemben határozottan ellenséges beállítással. A mai ifjúság egész nevelése, kiképzésének és oktatásának arra kell irányulnia, hogy ezt az ifjúságot kommunista erkölcsre nevelje.” (Idegennyelvű Irodalmi Kiadó, Moszkva, 1947: 224–36 oldal). – Íme ezeket mondja a marxista hitvallás.”

„Mi lesz a gyermekből és mi lesz a gyermekkel?” – kérdezi újra, meg újra a pásztorlevél.

„A szülőkre hárul az a mindennél súlyosabb kötelesség – folytatja a Prímás –, hogy a gyermek vallásos és erkölcsi, testi és polgári neveléséről tőlük telhetőleg gondoskodjanak.”

„A szülőknél és helyetteseiknél nemcsak joga, hanem súlyos kötelessége is a gyermek keresztény nevelése.”

„Halljátok szülők, mi van a ti vállaitokon!”

„**A hit létéről, vagy nemlétéről van szó**, legalább gyermekeitek életében. A kereszténységet át kell menteni a jövő nemzedék életébe, tanítással és példával. A kettő együtt hitben erős, Egyházunkhoz hű fiákat és lányokat ad Istennek és hazának.”

Így búcsúzik az iskoláitól a magyar Egyház. S ezen az őszön búcsúzni kell a szabadság utolsó maradványaitól is. A szerzetesek, apácák, a hitvallásos tanárok már kivonultak egykori iskoláikból és üldözötté vált a magyar gyermek is. Megrendítő írás számol be arról, hogy milyen kegyetlenül, lélektelenül tudja üldözni a terrorista rendszer a gyermeket is. Például azoknak a tisztviselőknek a gyermekeit, akiket „osztályidegenség” ürügye alatt kidobáltak a hivatalokból. Akinek az apja „osztályidegenné” vált, az nem kap többé szociális juttatást, segílyt, nem kap kifutói állást sem, mert félnek alkalmazni az „osztályidegen” szülő miatt. A gyermek éheznek, de ezenkívül hordozza még a megfélemezethez fekete stigmáját is.

– Az én fiaimról tavaly kiderült – mondja el az egyik szülő –, hogy B-listázták (állásából elbocsájtották) az apjukat, azóta ott viselik a jelt a homlokukon: „reakciósok.” Ne higgye, hogy ez csak olyan egyszerű, gyerekes, semmi következményekkel nem járó dolog. Minden osztálynak, minden iskolának megvannak a maga kis politizáló diákcsoportjai. Az én fiaim olyan iskolába járnak, ahol a marxista világszemléletű gyermekek vannak túlsúlyban. Az iskola nagyrésze tehát azonos „politikai síkon” mozogván, a gyermeki lélek türelmetlenségével és kis önző kegyetlenségével zárja ki a diákközösség mozgalmáiból és életéből azokat a társaikat, akikről valamilyen oknál fogva azt tételezik fel, hogy „politikai beállítottságuk” nem azonos az övékkel. A kisebbik fiam az elmúlt esztendőben minden áron be akart kapcsolódni az egyik kisebbfajta diákegyesületbe, mikor közölte eme nagy vágyát a társaival, egyik kakaskodó kislegény így fontoskodott: azt már nem igen lehet – kiáltotta –, ne is próbáld meg, nem kellenek oda ilyen reakciós pasik ... Vagy íme egy másik eset:

– Ugyancsak az elmúlt esztendőben híre járt, hogy rászorulók részére az iskolában cipőket osztanak. A nagyobbik fiam rászorult. Jelentkezett is kérelmével az osztályfőnöknél, később elfecsegte szegény, hogy ő is kap majd az iskolából egy jó erős talpú új cipőt. Egyik 11 esztendős társa lebiggyesztette az ajkát és valami olyat mondott, cipő, ingyen cipő a B-listásnak nem dukál. Az ügyben az volt igazán szomorú, hogy valóban nem kapott cipőt a gyerek ...

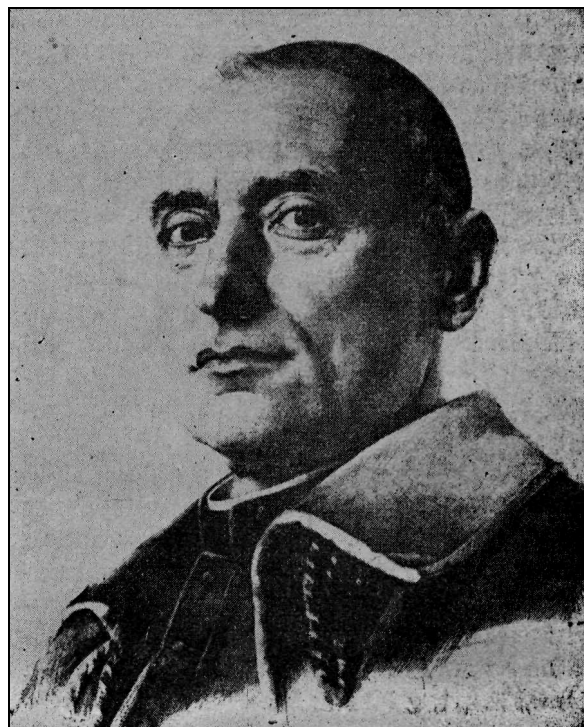
Eddig, ha más nem, a Prímás védte a gyermeket. Az árva, üldözött, szegény gyermeket, akit épp olyan elnyomottá, jogtalaná tett a kommunista rendszer, mint a felnőtteket. De már a kormány nem engedi kiosztani a szegények között az amerikai katolikusok hatalmas ruha- és élelmiszeradományait. Már a Prímásnak magának sincs mit adni és ő a legüldözöttebb, legelítéltebb a földi pokol „népi demokráciájában.”

* * *

Ha levelet ír, már nem adhatja postára, mert Esztergomban a kommunista párt révén a posta is a politikai rendőrség ellenőrzése alatt áll. Ha szólni akar, beleterrorizálják a szót. Még utoljára felemeli szavát a Csehszlovákiában üldözött magyar kisebbségek védelmében. A saját népét, saját magyarjainak emberi jogait védi egy, a bábminiszterelnökhöz írott levelében. De már ez is vád ellene. „A kormány nem tűri, – mondják illetékes helyről –, hogy az esztergomi érsek az ország alapvető külpolitikai érdekeit durván veszélyeztesse.”

Most már orkánszerűvé nő a kommunisták által kikövetelt tiltakozások sorozata, a rágalom és a szenny. Hivatalos helyről épp úgy gyilkosságra uszítanak már ellene, mint a legkisebb kommunista párhelyiségből, vagy külvárosi sarki korcsmából. Pedig a kommunista vezérek maguk is szeretnék, hogy kitérjen az útjukból és otthagyja az országot, a nyáját. Ebben az esetben szabadon kiáltozhatnak felé, hogy „kitért a felelősség elől,” „gyáván megfutott.” Rákosi Mátyás maga is fél a világbotránytól, s mint később a

kommunista főideológus elárulja, készen tartja a repülőgépét, hogy ha Mindszenty menekülni akarna, hát meneküljön. A Vasember azonban marad.

Ezekben a napokban Rómába utazik Grósz József kalocsai érsek. Tulajdonképpen máig sem tudni bizonyosan, miért ment oda. Magyarországon azt beszélnek, s ezt a hitet a bolsevisták maguk is szívesen terjesztik, hogy Moszkva feltételeit viszi a Mindszenty ügyben a Vatikánnak. Ha elfogadják a feltételeket, akkor az Egyház és az állam között létrejöhet az egyezség, de ennek az ára: Mindszenty feje. Hívják Rómába, vigyék el Magyarországról!!!...

Senki sem tudja természetesen, hogy mi az út valódi célja. Mikor azonban Grósz József érsek visszaérkezik Rómából, elhangzik a magyar Püspöki Kar hűségnyilatkozata a Hercegprímás felé. Háláját, köszönetét fejezi ki neki azért a halhatatlan munkáért, amelyet az Egyház érdekében végzett, egyben a következőket mondják:

„Ha Magyarország püspökei a jog, a hit, a szabadság nevében a Hercegprímást ért támadások ellen szavukat felemelik, ezáltal **kinyilatkoztatják Őeminenciája iránt bizalmukat, együttérzésüket** és akaratukat, hogy az Egyházzért, Hazáért és a Népeért végzett munkájában mögötte állanak.”

Az Egyház tehát nem enged. A Püspöki Kar, a papság, de az egész magyar nép ott áll ezidőben a Prímás mögött, mert most már nyilvánvaló, hogy az idő döntésre érett. Rákosi Mátyás asztalán egyre sűrűbben szól az a piros színű telefon, amelyen az utasításait kapja Moszkvából. Most már érzi mindenki, hogy a nagy dráma végkifejlődés felé közeledik és a semleges Svájc lapjai, budapesti tudósítások alapján kiáltják bele a világba:

– **Veszélyben van Mindszenty bíboros!**

És a Hercegprímás maga is tudja, hogy az ő szabadságának napjai meg vannak számlálva, de még utoljára szólani kell népéhez. Úgy, ahogy a szabadságban ő mindig is szólt. Bátran, nyíltan, noha jól tudja, hogy ezzel csak súlyosbíítani fogja a helyzetét ott a Kínok Házában, az Andrassy út 60.-ban, ahova mindennap elvihetik. Elhangzik hát az utolsó pásztorlevél, az utolsó szabad főpásztori szózat, amely olyan, mint egy végrendelet. Mint egy utolsó segélykiáltás, amelyet már úgy sem hall meg a közönyös külvilág.

„Hetek óta azonos 'határozatokat' hoznak ellenem Csonka-Magyarország helységeiben – írja a Hercegprímás. – Elítélik az 1947–48-as években az ország gócpontjain rendezett Mária napokon általam 'szított ellenforradalmi megmozdulásokat és népellenességet'. Panaszkodnak az állam és az Egyház közti megegyezés elmaradása miatt. Követelik a 'káros tevékenység' megakadályozását.”

„A Boldogasszony éve keretében megrendezett Mária-napok célja a hagyományos Mária-tisztelet elmélyítése és a vallásos öntudat erősítése. Soha olyan kérdés, amely merőben politika, szóba nem került a Mária-napokon. Ellenben hirdettük ott a Mária-erények és a Mária-tisztelet mellett a Tízparancsolatot, az emberi méltóságot, a szeretetet, az igazságot.”

„A kitűzött célt a Mária-napok elérték. Az ítélelhozatalra hivatott magyar Püspöki Kar november 3-án kelt köszönő iratában ezt megállapítja. A Mária-napokkal kapcsolatos támadásokkal szemben azonosította magát velem. Ugyanezt tanúsítják az ország *közvéleményét* jelentő **milliók, akiknek hősieen áldozatos kitartásával szemben az alkalmazókat mélyen lealacsonyító, a demokratikus törvényekben biztosított vallásszabadsággal össze nem egyeztethető annyi eszközt kellett igénybe venni és mégis sikertelenül.**”

„Ami a határozatok jogi értékét illeti, meg kell állapítani: annyi hivatalos ígéret ellenére, a második világháború óta – a fővárost kivéve – mindezekig elmaradtak az önkormányzati választások. Ami határozatot tehát a vármegyékben, városokban, községekben így hoznak, annak valójában jogi alapja nincs. **A kenyér, a személyes szabadság veszélyeztetésével megerőszkolt egyének megnyilatkozása, az ország némaságra kárhóztatott, az alkotmány önkormányzati sáncaiból kizárt** egész közvéleményével szemben, komolytalan játék a közélettel. A demokrácia, a szólásszabadság úgy jelentkezik ezekben, hogy ellentmondást kizár, és ha –, mint a felemelő példák mutatják –, mégis van, a demokrácia biztosította kritika elbocsátást, vagy hasonló beavatkozást von maga után. Ezeknek szenvedése nekem mélyen fáj. **A kényszerrel szembekerülőké minden részvétem.** Az erősség, a hűség gyönyörű példái meghatnak.”

*Mint egykoron Krisztust Pilátus elé hurcolta a tömeg,
úgy vitték Mindszenty bíborost a mai rend népbírósága elé istentagadó latrok*

A Hercegprímás kitér közben az iskolakérdés erőszakos elintézésére, majd így folytatja pásztorlevelét.

„Annak a kőhidai fegyháznak falai közül küldenek hangos üzenetet, amelynek Bajcsy Zsilinszky Endrével egyidejűleg 26 papommal foglya voltam. Ezt talán tudhatnák azok is, akik nem ott, vagy egyáltalában sehol sem voltak akkor fogságban.”

„Ám nyugodtan nézem a mesterségesen felkorbácsolt hullámokat. Azon a helyen, ahova nem pártok, de az Apostoli Szentszék kegyelméből és bizalmából állok őrt, a tajtékozó hullámok nem szokatlanok, a történelem változatos. Két elődöm harctéren esett el. Kettőt összes javaitól konfiskálással megfosztottak. Vitéz Jánost fogságba vetették, Martinuzzi a hatalmasoktól fölfogadott orgyilkosok kezétől esett el, Pázmányt, a legnagyobbat száműzték. Károly Ambrus a betegek látogatása, gondozása közepett a valóban pusztító ragály áldozata lett. **Elődeim közül senki sem állott annyira eszközök híjával, mint én. Annyi célzatosan megszőtt, százszor megcáfolt, de konokul hirdetett valótlanúság nem tajtékozott mind a 78 elődöm körül együttvéve sem, mint körülöttem.**”

„Állok Istenért, Egyházért, hazáért, mert ezt a kötelességet rója rám a nagyvilágon legárvább népem történelmi szolgálata. **Nemzetem szenvedése mellett a magam sorsa nem fontos.**”

„Nem vádолом vádlóimat. Ha a helyzetet időnként megvilágítani kényszerülök, az csak nemzetem feltörő fájdalma, kicsorduló könnye és kiáltás az igazság után. Imádkozom az igazság és szeretet világáért; azokért is, akik Mesterem szava szerint nem tudják, mit cselekszenek.”

A Prímás ugyanekkor felmentést ad az összes híveknek, hogy aláírhatják az ellene szóló tiltakozásokat. De a körlevélről nagyobbrészt már csak „Amerika Hangja” útján értesül a magyar nép. Magyar templomokban már alig lehet valahol felolvasni, így az utolsó körlevéllel Bárdányi Emil, a Hercegprímás másodtitkára szökik ki Rómába.

November 18-ról van keltezve ez a klasszikus körlevél és ugyanezen a napon már az Andrassy út 60. alól elindul a végzet.

* * *

Másnap, november 19-én, Esztergomban, a Vízivárosi apácakolostor templomából, a reggeli miséről utcára lép Zakár András, a Hercegprímás fiatal titkára, ki mindig itt szokta reggeli miséjét végezni. A zárda közel fekszik a prímási palotához, ahol Zakár egyébként is lekipásztort teendőket lát el, majd siet vissza irodájába, hol máskor már kora reggel hozzálát munkájához.

Alig lép ki a templom kapuján, hirtelen egy rejtekhelyről négy polgári ruhás detektív ugrik elő. Zakár nyugodtan beszél velük egy pár szót, majd kettő hirtelen karonfogja és magával hurcolja. Zakár szabadulni akar az emberrablók karmaiból, de a Dunapart felől hirtelen bekanyarodik a politikai rendőrség fekete utója. Gyorsan fékez. Zakárt bedobják, aztán az autó örült tempóban megindul Budapest irányában.

A jelenetnek csupán egyetlen tanúja van, aki pár hét múlva maga is külföldre szökik. Hiszen, ahogy az autó elhagyja a teret, hirtelen a kapuk aljából, egyéb rejtekhelyekről komor tekintetű, polgári ruhás rendőrök özönlik el a környéket. A szemtanúnak még sikerül egerutat nyerni. Mikor nyolc nap múlva újra bemerészkedik Esztergomba, azt látja, hogy a derűs, kedves prímási székhely a rémület városa lett. Senki sem mer beszélni, az utcák kihaltak, az ablakok lefüggönyözve és a kísérteties csendet csak a rendőrmotorosok zaja töri meg néha. A hercegprímási palota kapuja zárva és **a Prímás már fogoly.**

Ha valaki, úgy ő feltétlenül tudja, mit jelent titkárának letartóztatása. A kommunisták eddig mindig a titkárokat tartóztatták le, ha egy-egy prominens személy ellen bizonyítékokat akarnak szerezni. És van-e olyan ember a földön, aki ellent tudna állani az Andrassy út 60. vallató módszereinek?

A nagy dráma közeledik már a végkifejléshez. Zakár Andrást még kínozzák az Andrássy út 60.-ban, de kilenc nappal elfogatása után Rákosi Mátyás, a diktátor már beszél a kommunista párt központi vezetőségi ülésén. Minden szava egy ökölcsapás. Minden mondata halálos fenyegetés.

„Nem tűrhetjük tovább, hogy a reakciós elemek magas és legmagasabb egyházi méltóságok reverendái mögé bújjanak. Meg kell szelídíteni a papi ruházatban működő fasisztákat. A türelem politikája véget ért. A Hercegprímás mögött sorakoznak fel az összes reakciós, fasiszta elemek, a fekete piacok hívei, szabotőrök és a katolikus papság, amely a Habsburgok visszatérését óhajtja.

„Egyszer és mindenkorra le kell szerelnünk ezt a **bandát** és vezéreiket. Ha eddig szelíd módszereket alkalmaztunk és nem értünk el semmit, más módszereket kell alkalmaznunk, ahogy **ezt az ezrekre menő munkások már megkövetelik.**” (?)

Honnan tudja Rákosi Mátyás mindezt? Zakár vallotta már? Vagy – mint rámutattunk –, maga Rákosi mondta el 1948. január elején, majd június közepén, a Hercegprímás elleni hajszá elrendelésekor? Habsburgok, feketepiac, népellenesség! Vajon nem azért gyötrik-e a szerencsétlent Zakár Andrást, hogy **pontosan azt mondja a véres cella mélyén, amit Rákosi mond a föld felett, a kommunista népgyűlésen?**

A kommunista vezér azonban még mindig szeretné, ha eltávolíthatná Mindszentyt. A gyilkos fél, hogy a világ felháborodása elsepri a rendszert, vagy legalább kinyitja a világ szemét. Karácsony előtt még egy küldöttséget meneszt Rákosi Mátyás Mindszenty hercegprímáshoz. Három vezető katolikus személyiség viszi a moszkvai feltételeket. Ha a Prímás félre áll, akkor elkerüli a letartóztatást. Sötét alku ez a bolsevista rendszer részéről. Ha a Prímás megtörik, **akkor nem bűnös.** Ha nem törik meg, akkor majd gondoskodnak róla, hogy **bűnösnek mondják ki.** Ha enged, akkor **nincs ellene bizonyíték.** Ha nem enged, akkor – majd **fognak szerezni!**

Hogy a Hercegprímás válasza mi lehet arra, csak abból lehet következtetni, hogy Esztergom utcáin újra megjelenik a kivezényelt kommunista csöcselék, és újra felhangzik a leterrorizált emberek üvöltése:

– **Halál Mindszentyre!**

A statáriális tanács ugyanezekben a napokban felterjesztést intéz a budapesti népbírósághoz, hogy indítson nyomozást Mindszenty hercegprímás ellen, mert a „nevezett alaposan gyanúsítható azzal, hogy illegális körleveleket szerkesztett, azokat saját neve alatt terjesztette, és így az 1946 évi államvédelmi törvény – a hírhedt hóhértörvény – VII. cikkébe ütköző izgatás büntetnének jogosult gyanúja forog fent vele szemben.”

Az utolsó pillanatban azonban a rendszer mégis meggondolja magát. Ez a vád nem elég. Ezzel nem lehet börtönbe hurcolni a Prímást. Ez legfeljebb fenyegetésnek elég. Moszkva és Rákosi már az év eleje óta **ismerik, hogy mi lesz a vád,** milyen „iratokat” fognak majd találni. Így aztán újra csak a tiltakozások, halált kérő üvöltések harsannak fel a Hercegprímás ellen. Azután egyetlen gombnyomásra csend lesz. Halálos, néma csönd a sötétbe hullott Magyarországon. Hiszen elközelít íme a karácsony ünnepe. És Magyarországon négy esztendő óta nem ünnep már a karácsony. Négy éve, 1944-ben, éppen karácsony estéjén zárták körül a szovjet csapatok a magyar fővárost, hogy aztán ötven napos ostromban védje magát a több mint egymilliós város népe. A szenvedés, éhség, halál jelképe azóta a magyar karácsony este. S az idén, Révai József, a kommunista párt főideológusa írja vezetőcikkét a kommunista lapban, a Megváltó születésének éjszakáján.

„A kereszténység az emberiség évezredek vágyakozását nemzetközi egységre, megváltásra az elnyomástól, a társadalmi igazságtalanságtól és egyenlőtlenségtől, igyekezett megformulálni, ugyanakkor azonban a nemzetközi egység és békeség, a társadalmi szenvedésektől való megváltás megvalósításának a „lélekbe” és a „túlvilágra” való

helyezésével szentesítette a földi békétlenséget, a nemzeti elkülönülést, a társadalmi igazságtalanságokat.”

Nincs szükség a kereszténységre! – mondotta Révai Krisztus születésének éjszakáján.

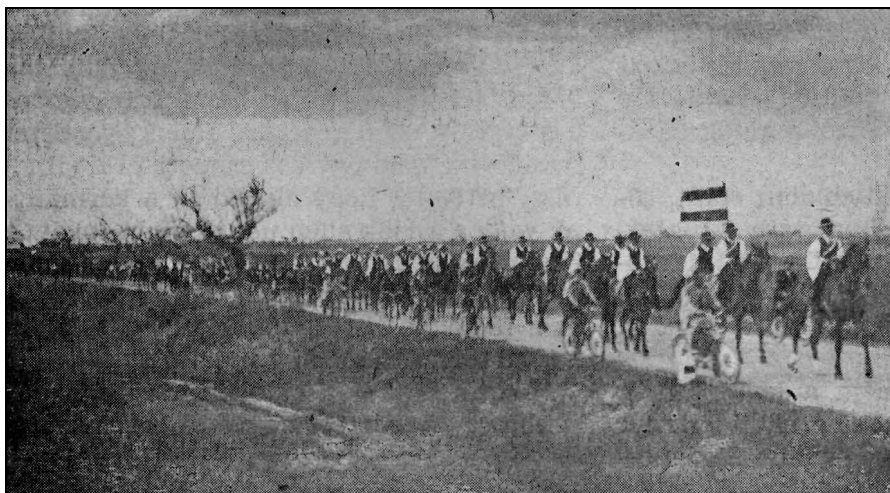
Budapest templomaiban és az éjféli miséken szorongva imádkoznak a magyar milliók. Mit hoz ez a karácsony? Hiszen Rákosi Mátyás a Prímásra célozva, már az év elején megmondotta: **Ez év végéig!** És az évből jóformán már csak egy hét van hátra. Vajon hozzá mernek-e nyúlni az ország szentéletű emberéhez, **a kereszténység legnagyobb ünnepén?**

S karácsony első napján hirtelen szolgálatra rendelik be a politikai rendőrség összes tagjait, a rendőröket, detektíveket. A Kínok Házában valami szörnyű és titokzatos készülődés folyik.

Nem a boldog, békés karácsony hangulata ez sem Magyarországon, sem Esztergomban. Nem örömet, békességet hirdet most az égi angyalsereg, hanem sokkal inkább a nagyheti passió komor igéi szállnak szerteszét.

„És felkerekedvén azok egész serege és Pilátushoz vivék őt. **Elkezdték pedig őt vádolni, mondván: Azt tapasztaltuk, hogy ez félrevezeti nemzetünket.** De amazok kiáltozának mondván: Feszítsd meg, feszítsd meg őt. Követi pedig őt a nép és az asszonyok nagy sokasága, kik sírának és jajgatának felette.” (Lk 23,1.2.21.27)

A Prímásnak talán mégis ez az utolsó boldog napja. Hiszen feljött Csehimindszentről, a fejkendős kis parasztasszony: az Édesanyja. Eljött, hogy utoljára talán megölelje az ő nagy fiát, aki fölött már a börtön, talán a halál árnyéka lebeg. De vajon tényleg karácsony ez? Vagy inkább az utolsó vacsora estéje? Hiszen ott van a Prímás 12 papja társaságában, **mint egykor a Mester a 12 apostol között.** Az Édesanyja csak olykor nyitja rá az ajtót. Aztán kimegy újra a konyhára. Tizenhárman vannak ... karácsony éjszakáján.

Árvaleányhajás kalapú, ünnepiesen kiöltözött bandériumok kísérik a Biborost az egyik községből a másikba. Fiúk gyalogosan és biciklin követik őket.

S már robog, robog Esztergom felé a hosszú autósor. Fekete autók, motoros rendőrök, páncélkocsik s egyszer csak rákopognak a papjai körében imádkozó Hercegprímásra:

– A politikai rendőrség van itt!

Az ajtóban ott áll egy kísérteties árnyék: Zakár András. A Hercegprímás titkára. Körötte rendőrök, detektívek. De mi történt ezzel a vidámkedvű, nyúlánk, fiatal pappal. Mikor barátságosan köszöntik a jelenlévők, nem ismer rá senkire. Csupa véraláfutás az arca, üveges a szeme. Olyan, mintha nem lenne öntudatánál. Hiszen nem ismeri meg a Prímást sem, a paptársait sem.

Csak egy kurta parancsszó hangzik a detektív csoportvezető ajkáról és Zakár András megindul a primási palota hosszú folyosóján. Úgy megy, mint az alvajáró, aki tapogatózva vezeti őreit a jólismert folyosókon, amelyek most fényesen ki vannak világítva.

– Bandi nincs magánál! – suttogják elfehéredett arccal a papok.

De mégis csak ébren van. Hiszen ez a véres, összetört testű alvajáró bábként engedelmeskedik a detektív csoportvezető minden halk parancsának. Olyan, mintha hipnotizálva lenne és megy ... megy a folyosókon, lépcsőkön a pincelejárát felé...

És amíg tart a házkutatás, Mindszenty hercegprímás egy használt levélborítékra odairja a világnak szóló utolsó üzenetét, ennek a nagy pernek döntő bizonyítékát és minden elkövetkezők cáfolatát.

1. Nem vettem részt összeesküvésben.

2. Nem fogok soha lemondani.

3. Megtagadok minden vallomást.

„Ha mégis azt lehetne hallani, vagy olvasni, hogy beismerő vallomást tettem, vagy lemondtam volna és ha ennek bizonyítására akár saját aláírásomat is felmutatnák, azt az emberi gyarlóság jelének kell tekinteni s ezt én már előre is érvénytelennek jelentem ki.”

Szuronyok, géppisztolyok merednek már felé. S ott a primási palota kapujában Mindszenty József, Magyarország hercegprímása utoljára megcsókolja azt, akit legjobban szeretett e földön. A kicsi, fejkendős parasztasszonyt. A zokogó, drága Édesanyát. És azt mondja:

„Ne sírj Édesanyám. Népe szabadságáért hal meg a fiad!”

XIII. Dante Infernója: A Kínok Háza

Andrássy út 60. Budapesten úgy hívják: a Kínok Háza. Tulajdonképpen nem egy házat jelent, hanem többet. Lassanként már nem is tudni hányat. Itt is, ott is vannak kikülönített részei. Ahogy nő a terror és ahogy növekedik az Államvédelmi Hatóság néven ismert politikai rendőrség, úgy szaporodnak az Andrássy út 60. kapcsolt részei. Andrássy úti házak, kisebb villák, eldugott budai épületek. Egyszer csak beköltözik valamelyikbe a politikai rendőrség egy-egy különítménye s ezzel a kínok házává változik az is.

A Budapest legfőbb útvonalán épült, sötétszínű, háromemeletes palotára láthatatlanul az van felírva, mint Dante Infernójára:

„Akik itt beléptek, hagyjatok fel minden reménnyel!”

Az Andrássy út 60. nem a kommunista terror idején kezdett híressé válni, hanem már sokkal előbb. Akkor, midőn Budapesten 1938-ban szervezkedni kezdett a nyilaskeresztes párt. Ami Hitlernek a hírhedt Barna Ház, az volt a magyar náciknak az Andrássy út 60. Itt székelt a pártvezetőség, innen indultak tüntetésekre a nyilasok megszervezett csoportjai. Nagyobb részt csaknem ugyanazok az emberek, akik később a másik terrorizmus híveivé váltak. Akkor, a kezdet-kezdetén hatalmas nyilaskeresztes zászlók díszítették az épületet, karszalagos őrsg állt a kapukban, viszont a diktatúra ellen védekező Horthy-rendszer rendőrsége nem egyszer csapott rá az Andrássy út 60.-ra, hogy elkobozza a kormányzó, vagy a zsidók ellen uszító röpiratokat. A félelmetes épület egyébként az utolsó török szultán Magyarországra menekült leányának, Medjidie hercegnőnek volt a tulajdona, s ő tőle bérelték ki a nyilasok.

Mikor aztán 1944. október 15-én a nyilas kisebbség, a német fegyverek segítségével átvette a Magyarország fölötti hatalmat, hirtelen megnövekedett az Andrássy út 60. jelentősége. Már géppisztolyos őrsg állt a kapukban s a „Hűség Háza” –, mert így hívták

akkor – kezdett a terrorizmus központjává változni. Az ostrom alatt ide hurcolták az elfogott zsidókat. Itt táboroztak a nyilasok főparancsnokságai.

A bajai Mária-napok ünnepségein több mint százezer nép szorongott, hogy hallhassa a Hercegprimás beszédét

Mindaz azonban, ami akkor történt a Hűség Házának falai között – bármilyen borzalmas volt is – valósággal eltörlődött amelle, ami az orosz megszállás és a kommunista rendszer megalapozása idején ott történt és azóta is folyik. Az ötven napos utcai harcokban a budapesti rendőrség hatalmas épülete, amely a Duna partján állott, csaknem teljesen tönkrement, így tehát, mikor a kommunisták kezdték szervezni a saját rendőrségüket, lefoglalták az Andrássy út 60. épületét. Ebben ütötte fel a tanyáját és főhadiszállását a kommunisták Magyarországra vezényelt főhóhérja, Péter Gábor, aki jelenleg rendőraltábornagyi rangot visel. Pár évvel ezelőtt még tizedrangú kis szabósegéd volt egyik magyar vidéki városban, és persze ő sem az igazi nevén szerepel. Eredetileg Auspitz Benőnek hívják, de abban a pillanatban, amidőn a bolsevik rendőrség élére került, neki is fedőnevet kellett választania. Előzőleg azonban a moszkvai MDV-nél elvégezte a rendőrtanfolyamot, megismerkedve nemcsak a szovjet módszerekkel, hanem az emberkínzásnak mindazokkal a pokoli találmányaival, amelyeket harminc esztendő alatt bőségesen alkalmuk volt a bolsevikieknek kifejleszteniük.

Mindazok, akik ismerik, azt mondják róla, hogy ez a keskeny, hiéna arcú „rendőraltábornagy” típusa a mindenre elszánt szadistának és vérengző gyilkosnak, ő a rendszer vérebe, aki nemcsak hűségesen, hanem valósággal gyönyörrel és kéjjel hajtja végre megbízóinak, főként Rákosi Mátyásnak minden parancsát. Tulajdonképpen az övé a legrettegettebb és leggyűlöltebb név Magyarországon.

Kezdetben, mikor a bolsevikiek megszállottak Budapestet, nem volt nehéz feladat megtömni a börtönöket, az Andrássy út 60. pincéit.

Először a háborús bűnösökre került a sor, majd a nyilasokra, akik a zsidókkal kegyetlenkedtek, mikor aztán ezek hamarosan elfogytak, jöttek azok, akiket mindezekkel a vádakkal valaki meggyanúsított, alaptalanul feljelentett. Az utóbbiak azonban pontosan ugyanolyan elbánásban részesültek, mint az előbbieket. Ekkor már félelmetes híre kezdett kerekedni Budapesten a Kínok Házának. Olykor egész életükre megnyomorított emberek kerültek ki belőle, máskor egész Budapest hátán végig borzongott a hideg, midőn a Farkasréti temetőből penetráns hullaszag kavardott az égre. Kiderült, hogy egy tömegsírba azokat a

százakat temették el éjszakánként, akiket az Andrassy út 60.-ban meggyilkoltak s aztán eltüntettek a bíróság, a hozzátartozók szemei elől. Mikor úgy látszott, hogy a múlt háború bűncselekményeivel alaposan, vagy alaptalanul gyanúsíthatók is elfogytak, akkor jöttek a demokratikus elemek, a kommunizmus ellenfelei, majd azok, akikről **feltételezték, hogy egyszer a kommunizmus ellenségeivé válhatnak.** Börtönbe került Zadravetz István püspök, aki 1919-ben a kommunisták ellenfele volt, de a második világháború alatt ellenállási mozgalmat szervezett a németekkel szemben. Odahurcolták a független kigazdapárt tagjait, képviselőit, akik megkíséreltek ellenállani a bolsevikiek törvénytelen előretörésének. Azután következtek az úgynevezett „összeesküvők,” vagyis azok a személyek, akikre ráfogták, hogy összeesküvés úján akarják megdönteni a bolsevik uralmat.

A cellák állandóan zsúfolva voltak. A hírhedt dohos pincékben százak és százak voltak olykor egymás mellé zsúfolva úgy, hogy a szerencsétlen embereknek arra sem volt helyük, hogy lefeküdjenek. Napokig álltak egymásra zsúfolva, mint a barmok, míg végre összerogytak, vagy meghaltak, mielőtt kihallgatásra kerültek volna.

Ez azonban még a terrornak csak a kezdete volt. A közönséges, brutális barbárság korszaka, amelyben középkori kínzóeszközökkel szedték ki a vallomást az áldozatokból. Szadista hóhérok, mindenre elszánt nyomozó legények addig szurkáltak gombostűket a férfiak herezacskójába, míg azok úgy nem néztek ki, mint a szabó tűpárnája és amíg az áldozatok magukra nem vállaltak mindent. Az asszonyoknak egy gumibot benyújtásával rombolták szét a méhüket, gumibotokkal ütötték az áldozatok veséjét és napokig éhezettették a vádlottakat a cellákban, hogy aztán sóshallal tömjék tele a kiéhezett embereket, akiknek persze nem adtak egy korty vizet sem.

Lassanként aztán fejlődött a bolsevik rendszer és az oroszok készségesen segítették szakértőikkel Péter Gábort, hogy **az tudományos fokra emelhesse a terrort.** Budapesten sokat suttogtak arról, hogy időnként megjelentek az Andrassy úton a moszkvai NKVD, valamint a Ljubljanka börtön hírhedt kínzó-specialistái, akik – különösen – nagyobb ügyek idején gyakorlati tanácsokkal látták el magyar hóhér-kollégájukat. Ezek után már csak nagyon, de nagyon kevés volt azoknak az embereknek a száma, akik kikerültek az Andrassy-út 60. falai közül és vissza is tudtak emlékezni arra, hogy ott mi történt velük. A bolsevik rendőrség igyekezett gondoskodni róla, hogy **senki ne vihesse hírül a világnak a Kínok Házának szörnyű titkait.** Az úgynevezett népbíróság, a kommunisták párttörvényszéke, szintén gondoskodott a Nagy Titok megőrzéséről.

Azok közül, akiknek kalandos utakon mégis sikerült Nyugatra menekülni a pokol tornácáról, legfontosabb dr. Hám Tibor, volt kigazdapárti képviselő és főispán, ismert, nagytudású budapesti orvos vallomása, aki az egyik összeesküvés per gyanúsítottjaként sokáig raboskodott a Kínok Házában. Dr. Hám Tibor orvosi szakértelemmel megírt tanúvallomása ekként erősíti meg a rettentő valóságot:

„Aki az Andrassy út 60.-ba kerül, tudja, hogy azért börtönözték be, mert szembenállott a rendszerrel, mert a törvényes ellenzékben bátor és becsületes harcot folytatott. Hazájának érdekében s ama érthető vágytól hajtva, hogy megvédje becsületét, beismeri, hogy küzdött a rendszer ellen, mert azt nem találta sem demokratikusnak, sem legálisnak. Tehát az első vallomás már megtörtént azelőtt, mielőtt bármiféle tortúrához, vagy presszióhoz folyamodtak volna, önmaga szolgáltatott bizonyítékot megzabolázhatatlanságáról. Ettől, az ellenállástól feltételezett árulásig, a rendszer ellen szőtt összeesküvésig már csak egy lépés van, s ezt a lépést megtételek vele.

„Közben megtörténik a vádlott társak vallatása is. Miután összezsúfolták őket a politikai rendőrség Andrassy úti székházának pincéiben, ahol Mindszenty bíboros is raboskodott, vagy a katona-politikai osztály Bartók Béla úti kínzókamráiban, vagy a szovjet-hadsereg Vilma királynő úti börtönének zárkáiban, a rabokat „kipreparálják” a bíróság előtt való megjelenésre. Ez a preparáció kettős: **testi és erkölcsi.** Az eljárás éheztetéssel kezdődik.

Ismeretes, hogy egy normális ember táplálkozásához minimálisan 1500 kalória szükséges. A preparálásra fogott rab csak 350 kalóriát kap naponta. Egy merőben zsírtalan reggeli zupa, egy darab déli kenyér és egy ugyancsak merőben zsírtalan bableves formájában. A hetenkéntre engedélyezett egy kiló kenyér csak esetenként jut el a címzetthez. A szervezetet aláássa az éhség. E kényszerbőjt hatásait megfigyeltem magamon is. Az első fázisban az értelem lassúdó ütemben funkcionál. A másodikban teljes apátia áll be. S ami rosszabb, a fogoly éjjel és nappal egy pincében senyved. Nem tájékozódik többé. Az óra, a tovairamodó idő elmosódik előtte. **A pathopszichológikus állapot szembeszökővé válik.** Ezt börtönpszichózisnak nevezik.

„A foglyot csak a pszichopatológikus állapot bekövetkezése után vezetik kihallgatásra. A helyiséget teljesen elsötétítik, ami fokozza a vádlott szorongási érzeteit. Őt-hat detektív veszi körül s a vallató tiszt asztaláról egy fénysugarat irányítanak rája. Ez az első kísérlet ártalmatlan, önkontrollom érintetlen maradt, s magamban azt kérdeztem, hogy vajon miért kezdett ez a férfi egy tudományos tételről vitatkozni velem? Természetesen tudta, hogy orvos vagyok. Mikor visszavezettek a cellába, megértettem, hogy **azt akarták megtudni: vajon idegrezisztenciám kellő mértékben összeomlott-e már!**

A Boldogasszony Év egyik szép jelenete, mikor a Hercegprímás hatalmas tömeg hívő közé vegyülve beszél hozzájuk

„Másnap ugyanez a ceremónia. Miután erkölcsi ellenállásom teljesen látszott, a fenyegetésekhez, majd a tortúrákhoz folyamodtak. Nem akarom itt leírni a pribékek módszereit, amelyek ma már közismertek. A gestapo 1944-ben lefogott. Ismerem ördögi találmányait. Egy különbség mégis meglepett: **a kommunisták által alkalmazott szisztéma szinte tudományos.** Tortúráik után csak nagyon kevesek képesek arra, hogy ellenálljanak, hallgassanak, vagy megtagadják annak a jegyzőkönyvnek az aláírását, melyet odaragnak eléjük. E pillanatban a legtöbb vádlott beleegyezik abba, hogy megmondja az igazat és bevalljon néhány súlyosan terhelő gondolatot, vagy kijelentést. Azonban az efféle vallomás

egyáltalán nem kielégítő. Hogy a hóhérok elégedettek legyenek s céljuknál tudhassák magukat, **a vádlottnak olyan bűnökkel kell vádolnia magát, amelyeket soha sem követett el s olyan vallomásokat kell tennie, amelyek azonkívül, hogy őt magát terhelik, egyben más ártatlanokat is kiszolgáltatnak.**

„A pribék folytatja munkáját. A foglyokkal oldott actedront nyeletnek, egy orvosságot, amely szorongási állapotot idéz elő. Az áldozatot egy bizonyos üldözési mánia keríti hatalmába. Ezután arccal a fal felé állítják, összeszorított lábakkal, sarok sarok és lábujj lábujj mellett. Ez a pozíció három-négy óra múltán káprázatokat, szédüléseket, majd a legtöbb embernél hányásokat okoz. **A vádlottat napokon át ebbe a helyzetbe kényszerítik anélkül, hogy aludni engednék.** Azt mondják, hogy a legellenállóbbak is összeomlanak két-három nap múltán. Én hét napig tartottam vallomás nélkül. De néhány nap után már az az érzésem támadt, hogy a vérkeringés megszűnt. Egy, a bokából kipárló izzadmány önti el a bőrt, átítatja a cipőket és a lábfejet, amely megdagad. Az a merev tartás, amelybe mindig visszakényszerítenek az örök, a mozdulatlan állásnak a tortúrája, teljességgel elviselhetetlen fájdalmat okoz. Az ellenállás egy bizonyos idő elteltével, hosszabb-rövidebb kínzás után megtörik. Az eljárást azokra a tudományos megállapításokra alapították, amelyeket az elmeorvosok írtak le egyes örületek diagnózisában. A saját tapasztalataim a legtokéletesebb alkalmat szolgáltatották az átalakulás megfigyelésére. Két-három nap elteltével még öntudatos voltam, majd elkövetkezett a transz állapota. Hirtelenében táncoló köröket láttam a szemem előtt. Elkábultam és a világ átalakult körülöttem. Már napokon és éjszakákon át ismételték előttem azokat a bűnöket, amelyeket elkövettem. **Ez mintegy hallucinációvá vált bennem. Hinni kezdtem magam is, hogy bűnös vagyok.** A hetedik nap, vagy talán még előbb, morfint kevertek az italomba. Ismerem a morfin hatását és azt a rendkívüli euphoriát, amit kivált. Egyszeriben nem szenvedtem többé. **Bevallottam mindent, aláírtam mindent!** Lehetetlen volt felfognom, hogy aláírva az elembe helyezett jegyzőkönyvet, egyben aláírtam a saját ítéletemet s **azoknak az áldozatoknak az ítéletét is, akiknek az elveszejtése fontosabb volt hóhéraim számára, mint az én pusztulásom. Hét nap kellett ahhoz, hogy ne legyen többé tudatos bennem az, ami történik.**

„Azok, akik kételkednének abban, amit elmondottam, emlékezzenek Lenin szavaira: „A mi részünkre az igazság kritériuma az akció sikere.” Azt hiszem felesleges lenne más kommentárt ide iktatni, ez az egy frázis önmagáért beszél!”

* * *

Itt van hát Magyarország hercegprímása az Andrassy út 60.-ban. Abban a házban, amelynek főbejárati kapuját földi halandónak nem szabad megközelíteni. Akit megidéznek, vagy akinek mégis dolga akad a Kínok Házában, annak a baloldali mellékutcai bejáraton kell belépni. Azonban itt sem mehet mindenki. Az utcai járókelőket a mellékutca közepén egy lánc figyelmezteti arra, hogy **jaj annak, aki idézés nélkül az utca tilos oldalára lép.** A kapuban ott áll a géppisztolyos őrség, s ha valaki megszegi a ki nem mondott tilalmat, nagyon könnyen örökre eltűnhet a sötét falak között. Akinek idézése van, vagy aki egy rendőrtiszttel akar beszélni, annak a mellékbejárat kapujában előbb a géppisztolyos őrnél, aztán a parancsőtisztnél kell jelentkezni. Az utóbbi kiállítja a látogatójegyet s a belépő mögött becsapódik a kapu. Ettől kezdve fogoly. Egyedül nem mehet még a folyosókon sem. Kísérőt adnak melléje, aki elvezeti a kívánt szobáig. Amikor azonban egyszerű ügyfél tartózkodik a folyosón, nem mehet ott keresztül senki, még az épület hivatalos személyzetének tagjai közül sem. Mikor a jövőendő rabot, vagy látogatót elnyeli egy szoba, a folyosókon felhangzik az örök kiáltása:

– A 37-est kihallgatásra!

A másik ör tovább adja a kiáltást:

– A 37-est kihallgatásra!

Mesteri módon van megszervezve itt a géppisztolyos őrség felállítása. Az „L” alakú folyosókon mindig csak két őr látja egymást, de kettő egymást mindig látja egészen a pincékbe vezető lépcsőig, ahol aztán az utolsó őr bekiált a cellák őreinek:

– A 37-est kihallgatásra!

A következő pillanatban már jön is felfelé a lépcsőn a 37-es, aki nincs megbilincselve és akit – csodálatos módon – nem kísér senki. Ott kell azonban elvonulnia a géppisztolyos őrök sorfala, az egymást mindig látó két-két rendőr fegyverei előtt, amelyek egyetlen kis vigyázatlan mozdulatra nyomban elsülhetnek. A kezdet-kezdetén, olykor még megtörtént, hogy egy-egy fogoly öngyilkosságot kísérelt meg. Levetette magát az emeletről. Másokat kidobtak az ablakon, hogy aztán a sajtó jelenthesse: „lelkiismeret furdalástól gyötörve” öngyilkosságot követett el. Mióta tökéletesedett a rendszer, azóta egyetlen-egyszer sem történt meg, hogy valaki megszökött volna az Andrássy út 60. alól. Noha tudja, hogy a szobában, ahova mennie kell, vár rá a halálnál rosszabb kínzás, a poklok minden szenvedése

...

... És most már itt van a katolikus magyar Egyház első embere is! Mindszenty József hercegprímás, akiről december 27-én a következőket jelenti a budapesti kommunista sajtó:

„Mindszenty Józsefet, a római katolikus Egyház kardinálisát, Magyarország hercegprímását, esztergomi érseket a mai napon a magyar belügyminisztérium rendelkezésére őrizetbe vették.”

A nyugati világ most döbben csak rá arra, hogy mi történt Magyarországon. Igen! – gondolják sokan, akik nem ismerik a kommunista rendszert, most itt a pillanat, hogy Magyarország népe felkeljen és lerombolja a Kínok Házát, kiszabadítsa a Prímását. Ezek a boldog nyugatiak, egy szabad világ polgárai azonban nem látják a pesti utcákon cirkáló rendőrsapatokat, a felvonuló motoros, tankos, páncélszolgák őrsképeket, nem látják a szovjet-tankokat, amelyek ott leselkednek a háttérben, hogy vérbe fojtsanak minden ellenállást. Ott kint, Nyugaton, ahol már béke van, szabadság, demokrácia, mit tudhatnak arról, hogy Budapest krypto-kommunista polgármestere a letartóztatás után nyomban magához hívhatja a budapesti katolikus papokat, és közli velük, hogy ha Mindszenty József letartóztatása miatt **bármiféle kormányellenes megmozdulás következik be, akkor az összes katolikus papokat, akiket e pillanattól túsznak tekint a rendszer, egytől-egyig letartóztatják.** Ugyanezt teszik a nagyobb városok polgármesterei, rendőrkomisszárjai is. És a szavuknak nyomatékot ad a városon végigszáguldó tank.

Ez a fegyvertelen magyarság már csak az imádsághoz tud menekülni. Amint a rádióban elhangzik a megdöbbentő hír, egyszerre megtelnek a budapesti és vidéki templomok. Néma emberek milliói térdepelnek és csukott szájjal imádkoznak most azért a Legnagyobbért, aki már ott van pribékjei előtt az Andrássy út 60.-ban.

A világ azonban, amely még mindig nem ismeri a bolsevista módszereket, szenzációt vár. Az ellenállás hőse, a keresztény milliók vezére, a kommunisták legkimagaslóbb ellenfele bizonyára nem fog beismerő vallomást tenni. Most itt az alkalom, hogy szembeszálljon vádlóival. Most itt a lehetőség, hogy a bolsevizmus fejére olvassa annak minden bűnét.

És néhány nap múlva nagy szenzációként közlik a magyarországi lapok:

„Mindszenty mindent beismert!”

S a sajtó már közli is a beismerő vallomásokat. A kormány „Sárga Könyvé”-ben ott vannak az úgynevezett dokumentumok. Ott van Mindszenty József saját kézzel írott „beismerő vallomása,” amelyben azt mondja, hogy összeesküvést szőtt a köztársaság ellen, vissza akarta állítani a Habsburgok monarchiáját, megakadályozta a Szent Korona hazaszállítását, kémkedett, valutázott, dollárral üzérkedett. És mindezt nem a magyar kormány mondja már. Hanem maga a Prímás. Sajátkezű beismerő vallomásában írja.

*A Hercegprímás és titkára a népbíróság előtt,
mikor eléjük teszik az állítólagos fémtok bizonyítékot*

Hát hogyan lehetséges ez? – hördül fel a nyugati világ, amely még mindig hisz abban, hogy majd a tárgyaláson a Prímás megváltoztatja beismerő vallomását. Odakiáltja a világnak és kínzóinak, hogy kényszer alatt vallott, kényszer alatt írt. Mi történt a véres cellában? Micsoda irtózatosságot rejteget a Kínok Házának titokzatos falai között.

S ezekben a napokban az ausztriai amerikai hatóságoknál jelentkezik egy magyar rendőrtiszt. Onnan jött az Andrássy út 60.-ból. A drótsövényekkel, vérebekkel őrzött határon átúzte a rémület, a lelkiismeretfurdalás. Hiszen ő is látta Magyarországot szent emberét, a Prímást, ő is ott volt a kihallgatásnál. És most elmondja, mi történt.

„Budapesten a Bátorost az úgynevezett finom fogadó helyiségbe kísérték az Andrássy út 60. második emeletére. Ezt a helyiséget kizárólag „előkelő vendégek” számára tartják fent. Annak idején ide helyezték el Kovács Bélát, a független kisgazdapárt főtitkárát, akinek „összeesküvése” miatt Nagy Ferenc akkori miniszterelnöknek is menekülnie kellett.”

„Az első három napon a Bátorossal udvariasan, korrektül bántak. A negyedik napon kezdődött a kihallgatás. Három nyomozó tisztviselő váltotta egymást és adta egymásnak a „váltásig” elért anyagot. Décsi Gyula alezredes vezette a kihallgatást. Ez a Décsi Gyula, persze szintén fedőnéven szerepel, 1945 előtt telekügynök volt. GPU-tanfolyamot végzett és szintén hírhedt speciálistája a NKVD kínzási módszereinek.”

„Az első kihallgatás megszakítás nélkül 82 óráig tartott. Ez alatt az idő alatt nem ütötték a Prímást, de egyenesen kellett állnia. A Bátoros első lelki összeomlása akkor következett be, amikor véresen, könnyesen állították szembe vele legbelsőbb munkatársait, különösen kedves titkárát, Zakár Andrást, akit már előzőleg félelmetesen megkínzott az Államvédelmi Hatóság. Az örület határán volt és minden kérdésre hisztérikusan nevetett:

„Azt állítom, amit maga akar!” – ismételte a rendőrtisztnek a magánkívüliség benyomását keltő fiatal pap.

„A kihallgatás ötödik napján omlott össze Mindszenty, a jelenlévő rendőrorvos azonban magához térítette a magyar rendőrségnél használatos frissítő pirulákkal, amelyeket vízben oldottak fel, így a Bátoros ellenállása megtört és azokat a válaszokat adta, amelyeket kínzó hallani akartak. Mindszenty valóban személyesen írta meg a „Sárga Könyv”-ben közölt beismerését. Addig az időpontig, ameddig a rendőrorvos által beadott pirulák kínzó

fejgörcsöket, teljes eltompulást, gyötrő szomjúságot nem okoztak, Mindszenty ellenállása hősiesség volt, maguk a rendőrtisztek legnehezebb esetüknek nevezték őt.”

Annak idején Zakárt, Eszterházy herceget és a Bíboros más munkatársait először a Csokonai utca 10. szám alatti szállodába szállították, ahol két napon keresztül étlen-szomjan, de bántatlanul élhettek. Harmadnap kerültek az Andrássy út 60. pincéjébe. Ezekben a pincékben 18 zárka van. Mindegyikben 2–4 személyt tartanak fogva. A közönségesebb politikai „bűnösöket” külön cellába zárják, fekhelyük szalma és takaró nélküli deszka. A zárkák fűtetlenek és nedvesek, hogy a foglyokat kihallgatásra előkészítsék, „cellába” zárják külön, melyekben felállni nem lehet, csak összegörnyedve ülni. Ezután olyan pokoli módszer következik, mely borzalmaiban tútesz mindén KZ-en. Időről-időre ebből a külön cellából kiszivattyúzzák a levegőt és csak annyit hagynak meg, hogy a fogoly meg ne fulladjon. Ilyen külön cellához csak az őrnagynál magasabbrangú rendőrtisztek közeledhetnek, s a tisztnek krétával kell felírni a cella ajtó külső oldalára, hogy hány percig kell a cellából elvonni a levegőt.

Ezután az előkészítés után kapták Mindszenty munkatársai ugyanazokat a „frissítő” pirulákat, mint a Bíboros. Ilyen állapotban készek voltak mindent aláírni, így volt kilátás arra, hogy rendes zárkájukba visszatérjenek. Különösen nyakas felekkel szemben használják a gumicellát. Ez körülbelül embermagasságú és gumival van párnázva. A gumiborítást levegővel töltik tele, amint a fogoly a cellába érkezik, néhány atléta termetű őr veti rá magát, kik vállig érő gumikesztyűt viselnek. Amint az első ütést kapja a fogoly, nekiesik a gumifalnak, melyről visszarepül és így ütik tovább. Ez a bántalmazás külső nyomokat nem hagy, bár rendszerint súlyos belső vérzések lépnek fel utána. Azok a rendőrtisztek, akik az ilyen kínzásokban különösen kitűntették magukat, Oszkó Gyula (álnév), rendőrezredes és Csapó Andor (álnév), rendőrőrnagy.

*A Bíboros és a Püspök díszhintón vonulnak a vasárnapi szentmisére.
A nép az útvonal mentén sorakozik fel.*

Az Államvédelmi Hatóság Andrássy úti vezetője, Péter Gábor altábornagy, egy olyan irodahelyiségben működik, melynek tetejét kívánságára holddal és csillagokkal festették tele, mint az éjjeli égboltot. Legbizalmasabb munkatársai sem merik ennek a szentélynek a küszöbét átlépni, csak legfeljebb szolgálati jegyeiket az ajtórésein csúsztatják át ...

„Mindszenty mindent beismert!” – kürtöli diadallal a magyarországi kommunista sajtó.

„**Nem teszek beismerő vallomást,**” – üzent a világnak letartóztatása előtt Magyarország hercegprímása. „**És ha teszek, azt már előre is semmisnek nyilvánítom!**”

Mi történt tehát az Andrassy úton? És a szabad világ, az elnyomott magyar nép azt hiszi, hogy a kérdésre felelni fog majd a tárgyalás. Igen! A nagy per, amelyen Mindszenty prímás világgá kiálthatja a maga és népe igazságát.

XIV. Hamis vádak keresztüzében

A per lefolyása. A bíboros bírái előtt. – Amerika és a Vatikán a vádlottak padján

De hát nézzük végre mi a vád egyáltalán Magyarország hercegprímása ellen? Aki jól megfigyeli, azonnal rájön: kísérteties pontossággal ugyanaz, amit 1948. június 15-én mondott el ellene a kommunista vezetők megválasztásakor Rákosi Mátyás; **a nép ellensége, összeesküvő, aki a Habsburg monarchiát akarja visszaállítani, hogy visszaadhassa a földet az Eszterházyaknak, azonkívül kémkedett, valutával üzérkedett és hűtlenséget követett el a magyar állammal szemben.** Vajon telepatikus fenomén vagy röntgen szemű ember ez a kommunista vezér, hogy júniusban már előre is látta mindezt? Hiszen a magyarországi belügyminisztérium, a sajtó, az igazságügyi hatóságok azt állítják, hogy a Hercegprímás ellen szóló bizonyítékokat csak 1948. december 26-án találták meg a prímási palota pincéjében elásva, mikor a félholtravert, öntudatlanul, transzban tántorgó Zakár András prímási titkár megmutatta a rendőröknek „Mindszenty titkos levéltárát.” Ez a levéltár egy rejtélyes fémtokban van elásva, amelyet nyomban le is fényképeznek Zakár Andrással és egy paptársával együtt és persze közzétesznek a sajtóban. Az egész fénykép nem sokat árul el a beavatatlan szemlélőnek. Azok számára azonban, akik régebből ismerték Zakár Andrást, mindenesetre elmondják a fiatal pap zavart, tágranyílt szemei, megkínzott vonásai, hogy ő sem az az ember már, aki korábban volt.

Mit tartalmaz azonban a titokzatos fémtok? Milyen iratok bizonyítják, hogy Mindszenty valóban összeesküvő?

Talán leghelyesebb két csoportba sorolni a bizonyítékokat. Egyrészt a furcsa fémtokban megtalált, eredetiség látszatával bíró dokumentumok, másrészt a magyar kormány által kiadott „Sárga Könyv”-ben közölt, és az Andrassy út 60. kinzó kamráiból származó „sajátkezű” beismerő vallomások, A „Sárga Könyv”-ben, amelyet a kommunista belügyminisztérium sajtóosztálya ad ki, itt vannak a világszenzációvá növesztett dokumentumok, amelyek nagy hűhóval, állítólag – a színpadiasan lefényképezett fémtokból, a föld mélyéből kerültek elő úgy is, mint – „titkos levéltár.” A Prímás ugyan a későbbi tárgyaláson azt mondja, hogy iratokat nem rejtettek el, nem semmisítettek meg, de talán ne törődjünk ilyen kicsi ellentmondásokkal, melyekhez hasonló százával akad a nagy per egész anyagában.

Mik ezek az írások? A Prímás egy levele, amelyben Rohraher salzburgi hercegérsek közbenjárását kéri: **az amerikai hadsereg őrizetében lévő Szent Koronát, mint „szent ereklyét és felbecsülhetetlen értékű kincset”** – tehát nem mint koronázási jelvényt – szállítsák Rómába. Horthy Miklós egy későbbi levelének másolata, amelyben a Szentatya előtt afölötti örömeinek ad kifejezést, hogy az ő értesülései szerint a Szent Koronát az amerikaiak – óh, nem Habsburg Ottónak –, hanem az „Apostoli Szentszéknek nyújtják át.” Itt van Baranyai Jusztin egyetemi tanár egy levele, amelyben azt javasolja a Prímásnak, hogy a Szent Koronát Wiesbadenből adják át a megőrzésre **„annak, akitől származik, a római pápa őszentségének.”** Megtalálható itt a Prímás sajátkezű levélfogalmazványa Selden Chapinhoz, a budapesti U.S.A. követhoz, akitől a Prímás közbenjárást kér, hogy Amerika hadserege a Szent Koronát **„szállíttassa el, és adja át megőrzésre Rómában, annak az apostoli Szentszéknek, a Pápa Őszentségének, akinek elődje a Szent Koronát Szent Istvánnak ajándékozta az ezredik évben.”** Itt látható egy levele Arthur Schoenfeldnek, az

U.S.A. korábbi budapesti követének, s ebből kitűnik, hogy Mindszenty prímás, – mint a szövetséges hatalmak egyik tagjának képviselőjétől – az U.S.A. követőtől kért közbenjárást a Csehszlovákiában üldözött magyar kisebbségek ügyében.

Ha bárki elolvassa a rejtélyes fémtokban talált dokumentumokat, és ha fel is tételezi, hogy azok valódiak, azonnal látni fogja: azokban egyetlen szó sincs a Habsburgokról, összeesküvésekről, bajor-osztrák-magyar monarchiáról és Ottó trónörökös megkoronázásáról. Nincs szó semmi másról, csupán arról, hogy egy szent ereklyét szállítsanak Rómába és bízzanak a Pápa őrizetében. Nem azért, hogy azt megőrizték Habsburg Ottó koronázása számára, hanem azért, mert a Szent Korona nincs biztonságban. A hatszáz millió dollárra értékelt kincs ott fekszik Európának egyik részén, és ez az 1947-es öreg földrész még nem az Atlanti Szövetségnek megerősödött, bizakodó Európája. Amerikai világlapok, amerikai, angol, francia, belga államférfiak mondják 1947-ben, hogy ezt a védtelen Európát minden pillanatban lerohanhatják a szovjet-országi tank-csordák. A magyar Prímás nem titkolja azt sem; hogy miért nem lehet ezt a felbecsülhetetlen értékű ereklyét egyelőre hazaszállítani. Tudja, hogy Magyarországon bolsevik seregek tartózkodnak, tudja, hogy ezek már különféle címeken kirabolták az országot, felégették a Festetichek világhírű műkincseit, tehát mindent, mint sajátkezűleg írja Rohrer hercegérseknek „fennáll az a veszély, ha most kiszolgáltatjuk Magyarországnak, az a jelenlegi politikai helyzetben a szent tárgy elvesztésével volna egyenlő.”

Hol itt az összeesküvés? Hol itt a valutaüzerkedés, amelyről egyetlen dokumentumot sem tud produkálni a titokzatos fémtokban talált „levéltár”? Hol van a hűtlenség? Talán ott, hogy az U.S.A. követőtől intervenciót kért a Csehszlovákiában üldözött magyar vérei ügyében? De hiszen ezekért már évekkor előbb is szót emelt a magyar kormányhoz írott előterjesztéseiben és pásztorleveleiben. Ezeket a pásztorleveleket felolvasták a legnagyobb nyilvánosság előtt. Ha tehát hűtlenséget, hazaárulást követett el általuk, miért nem tartóztatták le akkor nyomban a „hazaárulót”? És mi bizonyítja a kémkedés vádját? Mihalovics Zsigmond prelátusnak, az Actio Catholica külföldre menekült vezetőjének egyetlen levele, melyben a Prímástól az amerikai és olasz sajtó számára alkalmas tájékoztatót kér az Egyház és a papok üldözéséről. De hát ezen az alapon kémkedés miatt halálra lehetne ítélni a világ valamennyi újságíróját és a szabad államok bármelyik polgárát, aki életében akár csak egyszer is szóba állt egy kíváncsi újságíróval. Lehet-e egyáltalán sajtó útján kémkedni? Az úgynevezett „népi demokráciákon” kívül a világ melyik állama ismeri a sajtó útján elkövetett kémkedés büntetését?

No, és itt van végül egy kockás, rongyos-szélű papírfecni, láthatólag egy füzetnek kitépelt darabja, amelyre egy „kormánylistát” írt fel Baranyai Jusztin professzor, ha Magyarország felszabadulna vagy egy történelmi fordulat esetén amerikai csapatok szállnának meg Magyarországot. Abban a pillanatban, amelyben Baranyai professzor egy szeletke papírra veti a „kormánylistát,” nem egyéb ez egy ártatlan álmodozó, vagy egy magányos optimista lélekvigasztaló gyermekjátékánál. Hiszen a világ 1947-ben tele van háborús hírekkel. S mi történik, ha tényleg kitör a nagyhatalmak között egy háború, amelyet a kis Magyarországnak sem elősegíteni, sem megakadályozni nem áll módjában? Nem okosabb-e erre az esetre legalább feljegyezni olyan demokratikus polgárok nevét, akikre számítani lehet, akikről jó tudni, hogy vannak valahol, ha esetleg meg kell akadályozni egy káoszt, vagy vérbosszút?

Vágyálmok nem büntethetők sehol a világon, ahol demokrácia van. S hogy ez a papírfecni bűnjel, sőt „bizonyíték,” nem jelent egyebet, mint hogy messzire elkerültünk minden emberi szabadságtól, ha már a gondolatot is büntetik. Hiszen ezen a címen ki lehetne irtani minden vasfüggöny mögötti embert, és minden hazátlant, mert ugyan melyik valamirevaló emigráns zsebében nem lapul egy hasonló fecni, egy hasonló értékű kormánylista arra az esetre – „ha valami történik.”

Azonban itt van az úgynevezett bizonyíték második csoportja. Itt van a magyar kormány által kiadott hírhedt Sárga Könyv, s ebben benne található az a beismerő vallomások is,

amelyeket a Prímás saját kezével írt a fogházban, miután már keresztül esett a 82 órás vallatáson. Miért kell neki saját kezével írni a vallomását, amelyet a világ minden országában egyszerűen írógépbe diktálnak és aláíratnak a gyanúsítottal? Talán a népi demokrácia nem elég biztos magában. Gondolja talán, így a külvilág jobban elhiszi az „összeesküvést”?

És valóban, ezekben a „beismerő vallomásokban” elmondja mindazt, ami **egyáltalán nincs benne a bizonyítékok első csoportjában, vagyis a levéltárból előszedett iratokban.** És ennek a beismerő vallomásnak már első mondata is úgy hangzik, mint a propaganda jól irányzott knock out ütése. „**Magyar nemes vagyok!**” – kezdi a Prímás. Hát miért mondja ezt? Miért mondatják vele? Eddig „a vérünkéből való vér” volt. A 17 holdas dunántúli paraszt fia. Most egyszerre azt kell írnia, hogy: magyar nemes vagyok. És rögtön utána: családi neve Pehm.

A Hercegprímás a főtárgyaláson kirendelt védőjével

Vajon miért mond ebben a vallomásban olyanokat a Prímás, amiket soha nem mondott eddig, vagy amik **ellentétben állnak egész múltjával, gondolkozásával, jellemével, sőt a tényekkel, az igazsággal is.** Azt írja egy 1938-ból származó memorandummal kapcsolatban, amelyet egy esperesi értekezleten szerkesztettek volna: „Ezzel a memorandummal, amelyet az esperesi értekezleten keresztül az ország minden részébe eljuttattunk **a nyilasok térfoglalását segítettük elő.**” De hiszen 1938-ban még zalaegerszegi plébános korában, a házából is kiutasítja azokat, akikről kiderül, hogy nyilasok. Lehazaárulózza őket. És most egyszerre azt mondja: elősegítette a nyilasok térfoglalását. Valószínűleg- ezért az „elősegítésért” hurcolták börtönbe a nyilasok, amint hatalomra kerültek.

Nem sokkal odébb azonban azt is írja: „Visszagondolva közéleti szereplésemre, kijelentem, hogy **mindig legitimistának vallottam magam.**” De ha ez igaz volna is, hogyan írhatta le az előbbi mondatot? Hiszen a nyilasokkal éppen a magyar legitimista mozgalom állott szemben legerélyesebben. A nyilasok a legitimistákat gyűlölték legjobban. Tehát mint legitimista, hogyan segíthette volna elő Mindszenty a nyilasok térfoglalását?”

Ha semmi másból, de már ebből a kevésből is látszik, hogy a Prímás, mikor leírja ezeket a sorokat, valami irtózatosságnak alávetett áll. Valami borzalmas történet vele karácsony óta és valami még borzalmasabbat készítenek elő számára, mikor önmagát, a múltját gyaláztatják és olyanokat íratnak vele, amelyekről ő maga tudja legjobban, hogy nem igazak.

Azt írja, hogy az 1945-ös választáson a Független Kisgazdapártba csempészte be a jelöltjeit, „**a megbízható legitimistákat, mint Schlachta Margitot.**” De hiszen a Prímásnak tudnia kellett, hogy Schlachta Margit 1945-ben nem a Független Kisgazdapárt, hanem a Keresztény Demokratapárt jelöltje volt. Azt írja, hogy szoros kapcsolatot tartott Sulyok Dezsővel, mert ismerte legitimista beállítottságát. De hiszen a Prímás csak tudta, hogy Sulyok Dezső volt a köztársasági törvény előadója? Azt íratják vele, hogy Közi-Horváth József bizalmas jelentést küldött neki, amelyben „**a többek között részletesen leírja Ottó öfelségével 1946. december 12. és 14-én folytatott megbeszéléseit.**” A vallató és diktáló rendőrtiszt talán nem sejtje, de a Prímás biztosan tudja, hogy Közi-Horváth 1946-ban már csak azért sem tárgyalhatott Habsburg Ottóval, mert **1947 őszénél korábban nem hagyta el az országot**, Ottó trónörökös pedig kisgyermek kora óta nem járt Magyarországon. Mindezt később Közi-Horváth József útlevelével, otthoni papírjaival kétséget kizárólag igazolja a külföldi sajtó képviselői előtt. Azt írja a Bíboros, hogy 1945-ben is azon „erőlködött,” hogy 300 hold földjét kivételeztesse a földbirtok törvény alól. De hiszen a Prímásnak, személyesen soha nem volt 300 hold földje. Az esztergomi érsekség birtokait pedig a törvény értelmében semmiképpen nem lehetett kivételezni. Viszont épp a magyar kormány volt az, amely a Prímás személyes ellenállási érdemeinek elismeréséül 300 holdat ajánlott fel Mindszenty Józsefnek, aki azt nem fogadta el.

Azt állítja önmagáról, hogy a nyilasokkal 1800 darab fehérnemű rejtegetése miatt került ellentétbe. Nem emlékezne a Prímás arra, hogy az ellentét oka a nyilas miniszterelnökhöz írott levele volt, amelyben a dunántúli püspökökkel együtt **éles és gúnyos hangon szólott a nyilas uralomról és ellenezte a harcok folytatását?**

Azt íratják vele, hogy 1945. október 18-án pásztorlevélben utasítást adott a híveknek, hogy a Független Kisgazdapártra szavazzanak. Elfelejtette volna a Prímás, hogy az 1945. októberi pásztorlevele az egész magyar püspöki kar pásztorlevele volt és abban szóról-szóra ez állt: „Nem avatkozunk bele a választási küzdelembe. Felhívunk azonban benneteket kedves híveink, hogy gondoljátok át jól a mi szavainkat és a szavazás során szavazataitokat leadhatjátok bármely jelöltre, aki erkölcsi tisztaságért, jogért, igazságért és rendért fellépni képes.”

Sokat lehetne még beszélni a Sárga Könyv kisebb és nagyobb hamisításairól. Például arról, hogy Kenneth C. Royall amerikai hadügyminiszter levelénél eltévesztették a hamisítást, és 15 nappal korábbra dátumozták a válaszlevelet, mint kellett volna.

Mi történt tehát? Semmi más, mint, hogy a primási levéltárban – és nem a színpadiasan „megtalált fémtokban” – volt néhány csakugyan eredeti dokumentum, amelyek azonban a világon semmit nem bizonyítanak. Ezekhez azonban **hozzáköltötték az összeesküvés meséjét.** Hozzáköltötték pedig pontosan ugyanazzal a szöveggel, amelyet 1948. június 15-én Rákosi Mátyás mondott el Mindszenty hercegprímás ellen a kommunista pártban. Ezt a szöveget aztán – 82 órás kínzás után most íratják, másoltatják vele, mint a sajátkezü beismerő vallomását.

Mi bizonyítja azt, hogy ez a vallomás nem önkéntes? Bizonyítják a világ, főként Svájc összes grafológusai, írásszakértői, akik egyértelműleg megállapítják, hogy az a Mindszenty, aki ezeket a sorokat írja, borzalmas lelkikényszer hatása alatt áll. Bizonyítja a Sulner házaspár, a nagy per külföldre szökött írásszakértői, akik itt bevallják, hogy a hamisításokban maguk is résztvettek és egész külön íráshamisítási eljárást fedeztek fel bizonyos dokumentumok készítésére, így hamisították Kenneth C. Royall levelét is. És bizonyítják a laikus által is ellenőrizhető tények.

A dokumentumok első csoportjában, tehát azokban, amelyeket a Prímás levéltárában találtak, van egy-két eredeti írás. Ezekből kitűnik, hogy a Prímás mindig javítgatott az egészen rövid fogalmazványokon is. Törölt, beírt, kihúzott, hiányjeleket tett, hiszen olyan világban élt, ahol minden szót meg kell gondolni. És most, mikor az életéről van szó, – tehát mikor valóban minden betű életfontosságú –, akkor a két és féloldalas sajátkezű beismerő vallomásban nincs egyetlen javítás sem. **Van azonban 59 helyesírási hiba! Vesszőket, sőt szóközbenei betűket hagy ki.** És ezeknek a hibáknak jellege világosan mutatja, hogy a vallomás írója egy külső hatás következtében olyan mértékű pszichológiai ziláltságban szenved, amely lelkiegyensúlyát, akaraterejét teljesen megbontotta. Ugyanezt erősíti meg a vallomás befejezésének aláírása is. Ha ezt az aláírást összehasonlítjuk régebbi kézjegyeivel, a kiáltó különbség megdöbbentő. Csak a „Mindszenty” szó első „n”-betűjét kell megfigyelni, amelynek első szára oly mértékben van felkapva, hogy ez egy magában rávilágít a lelkibetegségre, valamint a „y” alsó szárának remegő, lehúzott vonala és az egész „József” szó reszkető tagoltsága. Vagyis a teljes írásmű kiáltó bizonyítéka annak, hogy íróját előzetesen **mesterségesen megfosztották szabad akaratától.** Az is megfigyelendő, hogy a helyesírási hibák éppen annál a résznél halmozódnak fel aránytalanul, és az írás stílusa pont ott válik ziláltabbá, ahol élettörténete után, állítólagos politikai ténykedéseiről kényszerítik vallani. Mindez szintén azt bizonyítja, hogy az író lelkiismerete tiltakozott írásművének tartalma ellen, azonban már nem volt ellenálló ereje a külső kényszerrel szemben. A fogalmazás stílusa is ékesen bizonyítja, hogy a szöveget tollba mondták.

És itt van ennek a világot megrázó pernek legsötétebb pontja. Ez pedig semmi más, mint a Sárga Könyv, amely nem a Prímás, hanem a bolsevista rendszer bűnösségét bizonyítja. Ebből a Sárga Könyvből az elnyomottak fájdalma, a testi-lelki kényszer ordít és jajgat a világ felé. És ha semmi más bizonyíték nem volna rá, **a magyar kormány Sárga Könyve egy égre kiáltó dokumentum, hogy ott a Kínok Házában – igenis! – állanak a véres cellák, működnek a tudományos vallatási eszközök. Ott az Andrassy út 60.-ban teljes a pokol, amely meg tudja törni a testet, sőt a legerősebb lelket is.**

A Prímás azt írta letartóztatása előtt:

– Nem teszek beismerő vallomást!

És ha most mégis tett, akkor „még ha saját aláírásomat mutatják is fel annak igazolására, azt csak a test gyengeségének kell tulajdonítani.” Igen. Ha maga írta e sorokat, pedig az ő keze írta, – **akkor is a világba kiáltó bizonyosság.** Allnak, működnek az emberiség történelmének legrettenetesebb kínzókamrái.

Menjünk fel hát a földalatti cellából a napvilágra, ahol február 3-án kezdődik már a nagy dráma utolsó felvonása: a tárgyalás.

New yorkiak tüntetése Mindszenty bíboros mellett

Kik ezek a bírúk, akik elé oda fogják állítani Magyarország bíboros hercegprímását? A nyomozó ügyész: Bodonyi Márton. Eredeti nevén Schweitzer Márton. Német származású ember, aki a náci rendszer legjobb támasza volt. 1944-ben, a kassai kommunisták bűnügyében, mint a náci szisztéma lelkes híve kér halált a kommunisták fejére.

– Hogy a háborút győzelmesen befejezhessük! – kiáltja akkor –, aki nem harcol a győzelemért, halált érdemel.

Alig bukik meg a náci rendszer, már is belép a kommunista pártba, ő képviseli a vádat a kommunisták által halálra ítélt Asztalos József plébános ügyében. A bolsevik rendszer tipikus figurája. Báb! Aki már náci múltja révén is mindenre kapható. Mindenre felhasználható.

Olti Vilmos, a népbíróság tanácselnöke, maga is aktív náci volt. Nyilaskeresztes párttag. Nagy zsidóüldöző. Azután ő is a kommunista párt tagja lett. Magyarországon titokban úgy hívják: „a fehérkesztyűs hóhér.” Halálos remegéssel félti önmaga életét, karrierjét, mely múltja révén szintén a kommunisták kezében van. Ezért hát kíméletlenül töri el a pálcát mások élete fölött. A „nehéz ügyeket,” a hóhérmunkát, mindig ő reá bizza a rendszer, ő ítéli halálra Tildy volt köztársasági elnök vejét, Chornoki Viktort, Asztalos Józsefet, a pócspetri plébánost. Ő elé állítják a Prímást is. Tudják, hogy Olti Vilmos mindent meg fog tenni ebben az ügyben: – saját életéért.

A tárgyaláson már nem Bodonyi Márton nyomozó ügyész szerepel. Helyette egy fiatalember lép a vádlói székbe: Alapy Gyula. Valamikor a katolikus ifjúsági mozgalmakban szerepelt. Aztán ő is náci lett. Az összeomláskor megvásárolt a cseh partizánoktól egy hamis igazolványt, hogy ő is kommunista volt. Most már bent van a kommunista pártban. Dehát a kommunisták ismerik az ő múltját is. Tudják, hogy a partizán igazolvány hamis. Alapy Gyula náci-nyilas zászlós volt a háború utolsó pillanatáig. Hát ő is félti az életét.

Óh, a földfeletti színpadon tökéletes a rendezés. Mert a szavazó bírúk kommunisták ugyan, de az egyetlen meggyőződéses kommunista a nagy perben Mindszenty védőügyvédje: Kiczko Kálmán. Ő még az 1919-es diktatúrát is szolgálta. Most hát neki kell bizonyítani, milyen önzetlen, tárgyilagos emberek ezek a bolsevikiek. Egyedül ők védik a Prímást.

S a harmadik felvonás színhelye szintén jellemző. A budapesti törvényszék épületének úgynevezett kistanácssterme. Ugyanaz, amelyben 1935-ben Rákosi Mátyást, 1919-es bűncselekményeiért életfogytiglani fegyházra ítélték. És Rákosi Mátyás itt, ezen a helyen akar fizetni legnagyobb ellenfelének. Fizetni a pofonokért, amelyeket az 1945-ös választás után kapott Mindszenty József miatt – Vorosilov marsalltól.

És kik a Prímás vádlott társai? Csupa gondosan összeválogatott szereplők. Legelsősorban herceg Eszterházy Pál. Neki kell az „összeesküvő” Prímás mellett reprezentálni a régi, „feudális” világot, ő volt Magyarország legnagyobb birtokosa. Azonfelül van egy bűne is, Ausztriában százezer holdja maradt, pontosan orosz megszállás alatt. És ezt nagyon hasznos volna lefoglalni az ausztriai orosz megszálló csapatok élelmezésére. Mellesleg, távolról sem az a „feudális” földesúr, akinek feltüntetni szeretnék. Amíg el nem kobozták, személyesen vezette hatalmas birtokát, amelyet benépesített nemcsak gyárakkal, mint a üzemekkel, hanem híressé vált szociális intézményekkel is. Most azonban neki kell a külvilág felé megjeleníteni a gyűlöletes „úri” Magyarországot. Hadd lássa, hadd hallja a világ, hogy a Prímás ilyen hercegekkel valutázott, az ő érdekükben akarta eltörölni a földreformot és visszaállítani a Habsburg-monarchiát. Hiszen már júniusban megmondta Rákosi Mátyás, hogy a Prímás az Eszterházyak birtokát akarta visszaadni. Hát most itt ül a vádlottak padján herceg Eszterházy. Itt van mellette Baranyai Jusztin, az egyházjog professzora, aki a Horthy-rendszer idején egy kis, jelentéktelen legitimista társaskör vezetője volt. Miután azonban Rákosi már júniusban megmondta, hogy a Prímás legitimista összeesküvést sző, most itt ül a vádlottak között a Magyarországon feltalálható egyetlen legitimista is.

A többi vádlottak csak azért vannak, hogy legyenek. Zakár András, akinek az a bűne, hogy a Prímás titkára volt, aztán két katolikus pap: Nagy Miklós és Ispánky Béla, hogy bizonyítani lehessen velük, miszerint a papság kémkedett és valutázott. Végül itt van még Tóth László egykori főszerkesztő. A náci esküdt ellensége volt 1944–45-ben is. Mindkét fülére süket. Újságot nem írhat, mert ezt eltiltották a bolsevikiek neki.

A teremben ott vannak az újságírók. A külföldiek is. De persze csak azok, akik kommunista és kommunista-barát lapok munkatársai. **Az U. P. és I. N. S. munkatársai Bécsben várják a magyar kormány beutazási engedélyét, amely persze soha nem érkezik meg a vasfüggöny mögül.** Nem jöhet el a tárgyalásra Gau francia abbé sem, akit a magyar kormány meghívott ugyan, de miután kijelentette, hogy személyesen akar beszélni Mindszentyvel, mégis megakadályozták a beutazását. Az International News Service-t egy magyar állampolgárságú, budapesti újságíró képviseli. A Timest Fürst Péter, aki angolosan Peter Furstnek írja a nevét, de ő is budapesti, tehát a kommunista sajtóosztály, a politikai rendőrség felügyelete alatt áll. És az ilyen felügyelet igen gyakran egyet jelent a Kínok Házának megismerésével. A bolsevista rendszerekben halál, vagy Szibéria jár azért, ha az újságíró „elírja” magát.

Oh, akik negyven napig „kezelték” Magyarország hercegprímását, azok már csaknem tökéletesen biztosak a dolgukban. A teremben ott a rádió mikrofonja is. Hadd hallja a világ! Persze nem rögtön. Inkább csak hanglemezzel, amelyet kellemetlen elszólások esetén lehet korrigálni is. Ki lehet belőle vágni. Meg lehet kurtítani. Ebben már – a magyarországi összeesküvésű percek óta – nagy gyakorlatuk van a bolsevista rádió-technikusoknak. Igen. Most már felhangozhat Olti Vilmos hangja a Hercegprímás felé:

– **Mindszenty József, álljon fel!**

De ki ez a Prímás, aki itt áll a fehérkesztyűs hóhér, Sztalin, Rákosi náci-kommunista bírója előtt? Ugyanaz az ember, aki az ellenálló magyar milliókat vezette, vagy valaki más? Ugyanaz, aki felemelt keresztel tartotta vissza a kommunista rendőrséget? Ugyanaz, akinek sugárzott az arca, lobogott a szeme, szárnyalt a hangja? Egy sápadt, megtört árnyék áll itt. Háta mögött a Kínok Házának negyven napi rémségével, hogy túl a terhére rótt vádon végig kelljen szenvednie azt a borzalmas embergyalázást, önmaga lealacsonyítását, amit halálos ellenségei szántak neki. Ez az egyetlen fénykép, amely a tárgyalásról készült, mindent elárul. Helyesen mondja valaki:

„Tegye egymás mellé bárki a Hercegprímásnak a tárgyalás előtt készült fényképét és ezt a fotográfiát. Aki nem tudja, mit jelent a vasfüggöny mögött élni, erről a két képről megláthatja a teljes igazságot.”

A külföldön természetesen nem nagyon értik a magyar rádió közvetítését. De a magyarok, akik távolból hallják a Prímás megtört, remegő hangját, riadtan döbbenek rá: Ez már nem az Acélember! Ez már a megtört, meggyalázott Szenvedő. És aki magyarul hallja a rádió közvetítését, az érti csak meg, hogy milyen hátborzongató történetet írtak elő Mindszenty József számára. A lényegben, a konkrét vádakban itt-ott még védheti magát, de el kell ismernie mindent, ami személyére megbecstelenítő, lealázó, ami ellentétben áll múltjával és ami ellenfelei propagandájának hasznos. Azt például szabad mondanía, hogy „mi semmiféle felforgatást nem akartunk csinálni.” Azt is szabad mondanía, hogy a külföldre juttatott írásaival nem akarta befeketíteni a népi demokráciát. Azt is lehet mondani, hogy „az állami törvényekkel csak előzetes akaratú elhatározás nélkül” ütközött össze. De nem szabad magát védenie semmi ellen, ami a személyét, a becsületét, a harcát gyalázza meg. Azt tehát mondani kell, hogy el akarta törölni a földreformot, hogy szökni akart, hogy mindent megbánt, hogy valutázott. Kísérteties színjáték ez! A vádirat; ellen itt-ott szabad védekezni, a propaganda és az embergyalázás ellen nem! Rögtön az elején azt kérdezi az elnök:

– Foglalkozása?

– Az apám földműves volt.

– Az ön foglalkozását kérdeztem! – csap közbe élesen, ellenségesen és gorombán az elnök.

– Esztergomi érsek. Bíboros prímás! – hangzott rá az elhaló válasz.

Igen. Ha a meggyalázandónak földműves volt az apja, az a népi demokrácia szempontjából nem jó propaganda. Ha ő maga esztergomi érsek, az már egészen más.

*A Bíboros beszél a föld dolgozó népéhez.
Sokan közülük mezei szerszámot hordanak vállukon.*

Ugyanígy Baranyai Jusztinnak is szabad azt mondania: „én csak azt tudom, hogy nem foglalkoztunk szervezkedéssel.” Azt is lehet mondani: „kérem, ez nem volt legitimista szervezkedés.” De azt már mondania kell, hogy ha „a helyzet változik, megszüntettük volna a földreformot. Ami a perrendtartás szerint lényeg, az ellen lehet védekezni. Ami propaganda, embergyalázás, az ellen tilos a védekezés.

A legjellemzőbb talán Eszterházy vallomása, akinek pontosan úgy kell bemutatkoznia, ahogy a bolsevik fantázia képzelet a „feudális kényurat.”

– Miért támogatta Mindszentyt?

– **Mert így visszakaphattam volna a vagyonomat!**

Arra nézve, hogy mennyi vagyona volt, úri nonchalance-sal kell azt felelnie:

– **Mindezt a titkárom kezelte.** – Holott egész Magyarország tudja, hogy éppen Eszterházy volt az, aki személyesen intézte roppant gazdaságának minden ügyét.

– Hány emberrel dolgoztatott?

... és erre is azt kell felelnie:

– **Nem is tudom megmondani.**

Csodálatos boszorkánypör ez, amelyben **nem a büntetőjogi igazság a fontos, hanem a propaganda.** Mert mindabban, ami itt következik, az a legborzalmasabb, az a legvisszaretentőbb, hogy ezek a vádlottak nem harcolnak az életükért, a becsületükért. A közönséges rablógyilkos, az alacsony intelligenciájú zsebtolvaj is védi magát. Védi az életét, szabadságát, becsületét. És itt, ezek a vádlottak nemcsak önmagukat nem védik, hanem ráadásul még mindig azt is mondják, ami múltjukkal ellentétben áll, ami nimbuszukat széttépi, sőt ami a rendszernek kedvez. Azt mondják, ami a bolsevikieknek jó, ami lefosztja önmagukról a bíbort, de még az emberi méltóságot, becsületet is.

Igazi „kenguru bíróság” ez, ahogy Truman elnök mondotta a tárgyalás után. Propaganda-isten ül a bírói székben. És mindjárt az elején mellbe vágja a hallgatóságot egy szenzációval.

Mindszenty levelével, amelyet a fegyházból írt az igazságügyminiszternek. Ebben a levélben, amely röviddel a tárgyalás előtt készült, ilyeneket kell írnia a Primásnak!

„Az állam és az egyház közötti béke létrejöttét nehezítettem és a fennálló államrenddel szemben magatartásom ellenséges volt.”

De hát abban a másik levélben, az első pásztorlevélben, amelyet még szabadon és nem a Kínok Házában írt, a Primás azt mondja:

„Minden katolikusként kötelessége az állam törvényei szerint élni. Az állami élet berendezése csakis a demokrácia princípiumai alapján történhetik. A demokrácia és a szabadság zászlaja alatt megyünk az új élet elébe ...”

És most azt is mondja az igazságügyminiszterhez intézett levélben:

„A vád tárgyává tett cselekedeteket lényegében elkövettem.”

A Tokaj-vidék falusi leányai magyar ruhában köszöntik a Hercegprimást.

De hiszen félórával a letartóztatása előtt még azt írta:

„Nem teszek beismerő vallomást!”

Majd pedig még meglepőbbeket ír ebben a különös levélben.

„Ezen elismerés és kijelentés után **személyemet illetőleg** a tárgyalás immár nem feltétlen látszik szükségesnek.”

Magyarország hercegprimása, a klasszikus nyelvezetű, vaslogikájú pásztorlevelek szerzője írta volna ezt a naivságot? Hát ha elismeri bűnösségét, hogyan képzei, miszerint a tárgyalás már „nem látszik szükségesnek.” Miféle feje tetejére fordított logika az, hogy ha valaki bűnös, akkor nem kell ügyében tárgyalást tartani. Írhat ilyet egy kimagasló műveltségű főpap, a szent bibornoki kollégium tagja? A kézírás azonban kétségtelenül az ő írása. Miért írta hát? Azért, mert kényszerítették rá, hogy írja? És miért kényszerítették? Azért, hogy a kommunista propaganda világgá kürtölhesse: Mindszenty gyáva, jellemtelen, aki „személyét illetően” ki akarja vonni magát a következmények alól. Cserben akarja hagyni bűntársait és papjait.

És itt van aztán egy másik levél, amelyet a tárgyalás második napján megint úgy robbantanak fel, mint egy időzített bombát. Ezt is a Primás írta sajátkezűleg. Méghozzá a fogházból. A levél Selden Chapinnek, az U. S. budapesti követének szól:

Követ Úr! Csütörtökig kell valóban cselekedni. A tárgyalás kész, a tárgyalás Amerika ellen van kiélezve és azt kívánják igazolni, hogy Amerikától pénzt kaptam titkokért. Autót és repülőt kérek. Más kibontakozásra út nincs. Legmelegebb üdvözlettel Mindszenty. Január 23. Utóirat: Kérem Kóczák azonnali intézkedését, hogy a levél vivőjével még ma találkozzék minden megbeszélésére. Utóirat: A

pilótának ígérjenek az ügy érdekében 4000 dollárt, amit én majd megtérítek.
Mindszenty.

Ezzel a levéllel kettős célt kíván elérni az igazságügyi és rendőri propaganda. Egyrészt igazolni, hogy a Prímás nemcsak gyengeelméjű, hanem még gyáva is. Másrészt Amerikát akarja vádolni. Lám, a bűnöző bűntársához: Amerika követéhez fordul. „Autót és repülőgépet kérek” – írja saját kezével Mindszenty. Vajon azt képzelem, hogy a fogházból, amelyet most megkettőzött géppisztolyos őrök és külön rendőr csapatok őriznek, csak úgy szépen ki lehet sétálni? Elég, ha az amerikai követ oda küld egy autót? **Hiszen Amerika követét, még a tárgyalásra sem bocsátották be!** És elég egy repülőgép? De hiszen öt perccel előbb, mielőtt a levelet felolvasták volna, még a következő párbeszéd folyt le a tárgyaló teremben:

Elnök: Felajánlotta novemberben Chapin, hogy külföldre szökteti?

Mindszenty: (Halkan, nagyon halkan) ... Hogy segít külföldre juttatni ... de azt mondtam: **ittthon maradok!**

És most hirtelen itt van egy levél. Azt írja benne: „autót, repülőgépet kérek.” Mire kellett ez a levél? Miért íratják velem? Csak azért, hogy a Szabad Nép, a kommunista párt hivatalos lapja azt írhatta ezzel kapcsolatban: „Mindszenty ismét leleplezi önön gyávaságát és jellemtelenségét.”

Erre megy itt a játék! De megérti-e a világ, megérti-e akármelyik szabad nemzet polgára, hogy **a kinnak, a megfélemlítésnek milyen rettentő poklán jut egy bátor, nemes, nagyműveltségű, erőshítű főpap az öngyaláásnak ehhez a csimborasszójához?** Csak aki ezt a levelet olvassa, sejtetheti, hogy mit szenvedett, milyen tüzes pokolba került a Vasember, mikor ezt a levelet, – háta mögött rendőrtisztrel – megírta. De ez a levél kell! Ez a rendezők számára fontosabb talán a pernel is. Hiszen a magyar nép és a világ felé azt kell bizonyítani, hogy Mindszenty nem az a törhetetlen hős, akinek a világ és nemzete megismerte. Gyáva, jellemtelen! – mondják a kommunista embergyalázók. – Adjon hát bizonyítékot róla a saját kezével.

Ugyanígy vonatják vissza vele az utolsó üzenetét is, amelyet letartóztatása előtt írt ekképpen: „összeesküvésben nem vettem részt. Nem teszek beismerő vallomást.”

„Amikor ezt a levelet megírtam – mondja elhaló hangon – több olyan dolgot nem láttam még, amit ma látok ... ezért tárgyalatlannak tekintem.”

Vajon mi az, amit akkor még nem látott? Talán maga sem hitte, hogy a Kínok Háza olyan borzalmas legyen, mint amilyennek meglátta, midőn ezeket a leveleket, beismerő vallomásokat kikényszerítették belőle?

A továbbiakban a Prímás egész vallomása során ez a legfőbb szempont, önmagát vádolgatni, önmagát gyaláztatni vele. Elismeri, hogy ő, a keresztény Egyház főpapja, a „háborúra spekulált,” az U. S. kormányától beavatkozást kért a magyar belügyekbe. Beismeri még azt is, hogy közvetlenül beleavatkozott a választásokba. Elismeri, hogy Habsburg Ottó vezetése alatt bajor-osztrák-magyar monarchiát akart létesíteni. Elismeri, hogy valutázott, három autót vásárolt, holott egész Magyarország látta, hogy milyen régi, rozoga lánán dőcögött az ország Hercegprímása.

És a végén, a nagy dráma végén, mit mondhat még az utolsó szó jogán, mit mondhat még a megkínzott Prímás? Mit kell még neki mondania? Békét kér az Egyháznak és békét a magyar államnak. Igen! A kommunisták most azt akarják bizonyítani, hogy ő akadályozza meg az Egyház és az állam kibékülését és most az utolsó pillanatban már békülni szeretne. Pedig mennyit fáradozott érte! Mennyire akarta a békét, mikor még szabad volt. Hiszen az egyik utolsó pásztorlevelében, amelyben elbúcsúzott az Egyház elkobzott iskoláitól, részletesen szólt erről a békéről is. Az egykori japán császár rendeletére utalt, aki **csak úgy akarta megengedni az első keresztény hittérítők partraszállását, ha japán földön az első lépésüket úgy teszik meg, hogy rálépnek a Krisztus keresztjére.** A kommunista állam

pontosan ezt kívánja az Egyháztól. Tiporja lába alá a keresztet és szabad az út a megegyezés, a béke felé.

Amíg szabad volt, épp ennek állt ellen a Prímás. És most ezt a békét akarná?

De nemcsak a Prímás vallomásánál ismerhető fel ennek a pernek igazi célja: az embergyalázás, hanem a többi vádlottak kihallgatásánál is. Amint Eszterházy Pálnak be kell önmagát állítani, mint egy renyhe, dologtalan arisztokratát, ugyanúgy kell Nagy Miklósnak mondani, hogy „a magyar népi demokráciát akarták külföldön rágalmazni.” Ugyanúgy kell Ispánky Bélának vallani, hogy a kémkedésért kapott kétszáz dollárt megtartotta magának. A cél nem a „kémkedés” felderítése itt. Sokkal inkább az a kérdés, amelyet a fehérkesztyűs hóhér, Olti Vilmos intéz ezzel kapcsolatban a Prímáshoz:

– Mit szól ahhoz, hogy az Egyház egyik papjáról ilyen dolgok derüljenek ki?

Igen! Ezt kellett bizonyítani: az Egyház papjai kémek, csalók, önzérdekű emberek. Erre megy itt a játék.

Hogy mi volt ez a kémkedés, amelyet – állítólag 400 forintért – **havi 8–10 dollárért végzett Tóth László**, azt mi sem bizonyítja jobban, mint Tóth saját vallomása. Az összes vádlottak közül ő az egyetlen, aki védi magát. Süket ember, akivel nem tud rendesen beszélni még a tanácselnök sem. Ő a süketek konokságával közbe vág, beszél, beleszól, őt nem lehet kellő pillanatban elnémítani, mert nem hallja, amit mondanak neki. És így mondja el, hogy mi volt a „kémkedés.” Egyik pesti kávéházban híreket jegyeztek ki a megjelent lapokból. S ezeket a „kémjelentéseket” külföldre küldték, hogy főként az egyházüldözésről tájékoztassák a külvilágot. Kémkedés sajtó útján! Vajon kit ítélnék el Amerikában, ha egy hírt kiír a N. Y. Timesból és azt elküldi Angliába, vagy a Szovjetunióba? De a süket Tóth László ezért tíz évi fegyházat kapott.

A nagy per szándékát, célját aztán végleg leleplezi az ügyészi vádbeszéd, amelyet Alapy, a volt náci mond el, valószínűleg szóról-szóra úgy, ahogy Sztalin nevében Rákosi Mátyás előírta neki. Ebben már alig jut valami szerep a perrendeszerű bűncselekményeknek. **Ez az embergyalázás és a propaganda csúcspontja.** Ebben már a Prímásnak a nyilasokkal való kapcsolatáról beszél az ügyész, aki náci volt, míg Mindszenty a nyilasok börtönében ült. Ebben arról szónokol, hogy az Egyház főpásztora „háborúra spekulált.” Ebben azt állítja, hogy Mindszenty akadályozta meg a Szent Korona hazaszállítását, holott ő tudja legjobban, hogy azt Masaryk és az oroszok tiltották meg. Ebben azt mondja Sztalin-Rákosi ügyésze, hogy a Prímás vissza akarta állítani a fajvédő törvényeket, őt mondattal odébb azonban azt állítja, hogy a bankokat, a gyárakat, bányákat vissza akarta adni a „velük szövetkezett Chorinoknak, Fellnereknek, báró Ullmannoknak.”

De hiszen a Chorinok, Fellnerek, Ullmannok szintén zsidók. Tőlük épp a fajvédő törvények alapján vették el először a gyárat. Ha most vissza akarnák állítani a fajvédő törvényeket, épp ők nem kaphatnák vissza tulajdonukat. Kissé feltűnő ellentmondás ez, de a propaganda-isten tudja, hogy az ő agitátorait csak az ostobák, a felületesen gondolkodók hallgatják meg és ezért bátran lehet, sőt kell mondani mindent, ami őistenségének használ.

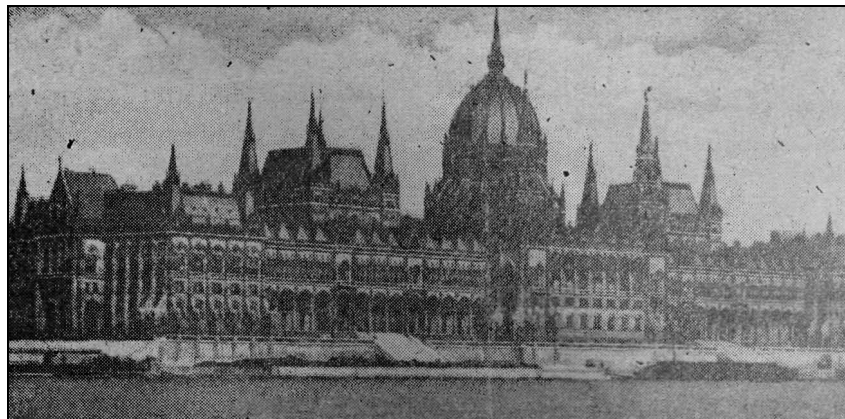
Csak hallgatni kell a népügyészt és mindenki megérti, hogy mégcsak nem is Magyarország Hercegprímása itt az igazi vádlott, hanem az U. S.

– A mindszentysta szervezkedés – mondotta az ügyész – nem önállóan létesült mozgalom, hanem **kiegészítő része volt annak a nagy imperialista szervezkedésnek, amely a népek békéjének megbontására, a harmadik világháborúra és a világnak az Egyesült Államok által való leigázására irányul.**

Igen! Itt már nem egy kis magyar népügyészecske beszél. Itt már Moszkva szól, amely a pert rendezte, amely Amerikát, a szabadság hazáját akarja ideültetni a Prímás mellé a vádlottak padjára. Ez az igazi cél! Ezért kell szerepeltetni az U. S. követeinek, Schoenfeldnek, Chapinnak állítólagos leveleit, ezért kell kiéleznit a Chapin-féle

kapcsolatokat, ezért kell a Prímással a börtönből leveleket íratni az U. S. követének, ezért kell szüntelenül „dollár-bíbornoknak” emlegetni Spellman érseket.

Az U. S. itt a fővádlott és Mindszenty csak azért „kémkedett” – mondja a népügyész, hogy bizonyítsa az U. S. és a nyugati hatalmak egyes tényezőinek: „a talaj elő van készítve, tehát jöhet a háború.”

Valamikor szülőházánk egyik büszkesége és ma a vörös martalócok garázdálkodásával a magyar főváros szégyenlátványosságává lett...

Tóth László az egyik kávéházban kimásolt néhány hírt a lapokból. Tehát a talaj elő van készítve, és erre nyomban megindulnak az Egyesült Államok tankjai, repülőgépei, – ordítja világga propaganda-isten. Ez itt a cél! Főcímekeket szolgáltatni a nyugati bolsevista-barát sajtónak és mellesleg meggyalázni azt a férfit, aki önzetlenül, kenyéren, krumplin élve, böjtölve küzdött népe szabadságáért, a keresztény hit igazságáért és akiről azt mondja most Alapy népügyész „hazaárulást követett el azért, hogy visszaállítsa a nagybirtokot, annak az imperialista tervnek keretében, amely át akarja szőni a nagyvilágot!”

Van aztán egy másik vádlott is, de ez ellen már nem a népügyész beszél. Tökéletes lévén a szereposztás, ő nem akarja azt a látszatot kelteni, hogy a hivatalos állam itt a keresztény világot is a vádlottak padjára akarja ültetni. A szerepnek ezt a részét Mindszenty primás védője mondja el. Nem is óvatosan. Nem is nagyon finoman.

Azt mondja ez a „védő” –, aki persze siet elismerni, hogy a védenca bűnös – tulajdonképpen a Primás nem tehet semmiről. **„A római Egyház – mondja – a Vatikán valóban sérelmesnek tekintette a végrehajtott földreformot ... A Vatikán felfogása ebben a kérdésben hajthatatlan volt, mint ahogy kétségtelen az ma is ... A Vatikán nem látta szívesen a népi demokrácia fejlődését és Mindszenty számára a Pápa állásfoglalása kötelező volt. Mindszenty a vatikáni befolyástól irányítva helyezkedett a legitimizmus alapjára.”**

De vajon honnan veszi ezt a védő? Hiszen a Vatikán se nyíltan, se titokban soha, semmiféle formában nem nyilatkozott sem a magyar földreform, sem az úgynevezett népi demokrácia kérdésében. Soha ilyesmi nem merült fel még ennek a tárgyalásnak vádanyagában sem. Azonban ez itt az igazi cél! Ezért kellett ártatlan embereket a vádlottak padjára hurcolni, hogy aztán a vádló és a védő odaülthessék melléjük a vádlottak padjára a szabadság hazáját, Amerikát és a Vatikánt, a Pápát, a keresztény világot. Nézzétek! Ezeknek a valutaüzéreknek pápája a Pápa és ezeknek a „reakciós”, dologtalan hercegeknek barátja, patrónusa Lincoln Amerikája.

Most tehát ki lehet hirdetni az ítéletet Magyarország Hercegprímása fölött. A fehérkesztyűs hóhér felveszi a fekete zsakettet, és február 8-án, ugyanott, ahol életfogytiglani fegyházra ítélték Rákosi Mátyást, elhangzik az ítélet. A bíróság bűnösnek mondja ki

Mindszenty József hercegprímást –, kísérteties pontossággal ugyanazokban a vádpontokban, amelyekben bűnösnek mondotta ki őt – jóval az „összeesküvés” felfedezése előtt – a kommunista párt gyűlésén, 1948. június 15-én Rákosi Mátyás, a diktátor.

Mindszenty József büntetése életfogytiglani fegyház, Baranyai Jusztin 15 évi fegyház, Zakár András 6 évi fegyház, Eszterházy Pál 15 évi fegyház, Nagy Miklós 3 évi fegyház, Ispánky Béla életfogytiglani fegyház és Tóth László 10 évi fegyház.

Az ítélet szerint Mindszenty József hercegprímás bűnös a köztársaság elleni szervezkedésben, hűtlenség, valutaüzérekedés büntetében. De vajon csak a Prímás bűnös? Nem! **Olti Vilmos, nyilas bíró, a bolsevik rendszer bírója Amerikát is bele szeretné keverni az ügybe.** Mert hiszen azt mondja az ítélet indoklása: enyhítő körülménynek veszi a bíróság, hogy Chapin követ „**táplálta Mindszenty reményét, hogy az Egyesült Államok beleavatkozik Magyarország belügyeibe és hogy az U. S. háborút indít.**”

Igen! Az ítélet betetőzi propaganda-isten nagy művét: az embergyalázást. Kémkedésben nem mondja ki bűnösnek a Prímást, de az indoklásban mégis arról beszél, hogy kémkedett. A tárgyaláson egyáltalán nem bizonyult be, sőt a vád tárgyát sem képezte a fajvédő törvények visszaállítása. Az ítélet indoklása mégis azt állítja, hogy a Prímás vissza akarta állítani a zsidó törvényeket. S midőn mindezt megállapítja, kimondja azt is, hogy a Prímás a zsidóvallású Ullmannal is tárgyalt a Habsburg monarchiáról, amelyből a fajvédő törvények alapján ki lett volna rekesztve Ullmann is. Megállapítja az ítélet, hogy vissza akarta csinálni a földreformot is, de erre nem említ fel semmi bizonyítékot, csupán egy feljegyzést, amelyet a Prímás levéltárában találtak sok száz más memorandum között és amelyet nem a Prímás irt, hanem egy Hagyó-Kovács Gyula nevű úr, aki maga sem akarta eltörölni a földreformot, csupán a hibáit szeretete volna kiküszöbölni.

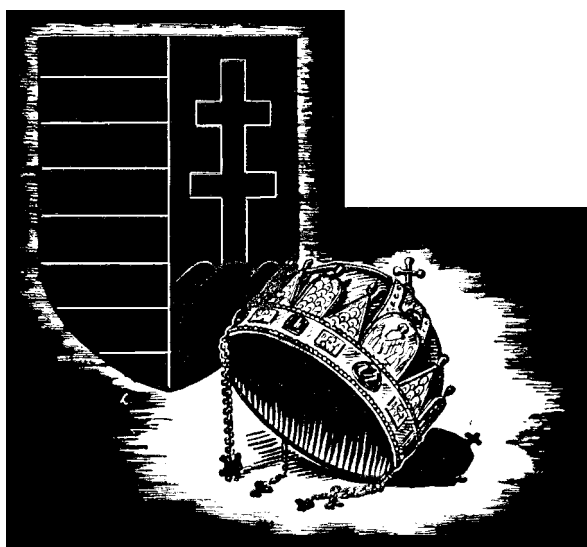
*Régi Magyarország egyik legbensőségtejjesebb és legszebb ünnepe:
a Szent István-napi körmenet*

Véres cellákon, kínzókamrákon keresztül a nagy dráma véget ért, de aki figyelemmel kísérte a tárgyalást, az tudja, hogy a **Prímás személyében ártatlan embert ítéltek életfogytiglani fegyházra.** Elítélték, mert útjában volt Sztalinnak, mert egyedüli harcosa volt a Szabadságnak Közép-európában. Elítélték, mert hőse volt az ellenállásnak, akadálya a Szovjet terjeszkedési terveinek. Elítélték, mert hősies harca, legendássá nőtt személye elviselhetetlen volt már Moszkva és a Kominform számára.

És miért így ítéltek el? Miért kellett a nagy színjáték, az embergyalázásnak ezernyi rafinált fajtája? Erre a kérdésre minden kétkedőnek felel Rákosi Mátyás hivatalos lapjának, a kommunista párt központi orgánumának, az ítélet előtt, február 6-án, „Egy legenda vége”

című vezércikke, amelyben szóról szóra ezeket olvashatjuk Magyarország bíborosáról, a szent kollégium tagjáról, a keresztény szabadság világhőséről:

„Mindszentyt az igazság és a szabadság szimbólumának, – bűnösségét megdicsőülésnek, – bűnhődését mártíriumnak szánták. Mindszenty mártíriumának hadseregeket kellett volna pótolnia az imperialisták politikájában. De a tárgyalóteremben ez az utolsó kísérlet, ez a nagystílú és egy ideig hatásos hazugság is szertefoszlott. Egy szánalmas féreg, riadt gonosztevő, egy leleplezett Tartuffe áll a bíróság előtt, aki sutba dobva elveit és céljait, csak eggyel törődik: hogyan menthetné meg nyomorult életét. Megpróbál védekezni, tovább hazudozik, kibúvókat keres, bűntársaira hárítja a felelősséget. A tárgyalás kezdetén beismeri bűnösségét, de a konkrét vádak elől kenetteljes szavakkal igyekszik kitérni és így minduntalan hazugságokon kapják. Bűnbánó arccal kijelenti, hogy sajnálja, amit tett és közben szökésre készült. A menekülés reményében fogadkozik, hogy nem ismétli meg bűneit. De körömszakadtáig védi reakciós politikai elképzeléseit.”

„A közvélemény, minden jóézésű ember undorral és megvetéssel fordul el az emberi elaljasodásnak attól a szörnyű gyalázatától, amelyet Mindszenty testesít meg. Nem hőst, legfeljebb nyomorult bűnözőt látnak benne.”

Ezért kellett megrendezni a tárgyalást. És ezért kellett így elítélni a Prímást, hogy ezt mondhassák el róla, aki a szabadság vitéze, a zarnokság legbátrabb ellenfele volt és aki egyedül állott, egyedül maradt két világ sorsdöntő mérkőzésében.

EGYEDÜL SZTALIN ELLEN!

XV. Mindszenty „eltorzított” arca

Hogyan is mondotta Lenin? „A mi részünkre az igazság kritériuma az akció sikere.” És mi ezen a helyen nem győzzük hangsúlyozni: azok, akik egy pillanatig is hitték, hogy Mindszenty Józsefet Magyarország hőseként engedik a népbírák elé állani, azok még mindig nem ismerik a bolsevizmus sátáni rendszerét. Akik azt képzelték, hogy ott a Markó utcai törvényszék kis tárgyalótermében ugyanaz a férfi állhat a világ nyilvánossága elé, aki apostoli keresztjét magasra emelve járt az ellenálló magyar milliók előtt, nem tudják, hogy – ha erre a legcsekélyebb esély lett volna – Moszkva soha sem mer hozzányúlni a Prímás személyéhez. Abban a pillanatban azonban, mikor a Politbüro elhatározta magát a nagy lépésre, nyilvánvaló volt, hogy készen állt az az ördögi terv is, amelyben nincsenek esetlegességek, nincs lehetősége egy a rádióba kiáltott halálos, hősi sikolynak, se a

mártíromság hangtalan jajának. Nincs esélye egyetlen mozdulatnak se, amelyből felsugárzik a mártírok glóriájának fénye, vagy szemébe sújt a hiszékeny világnak, hirdelve: megcsalnak titeket.

Nemcsak Moszkva tudta, hogy ez így van. Tudta még valaki: maga a Prímás. Mielőtt karácsony másodnapján körülvette a 16 géppisztolyos rendőr, ezért írta oda egy levélboríték

hátsó oldalára: Nem teszek beismerő vallomást, és ha teszek, azt csak a *test* gyengeségének kell tulajdonítani! Ezért írta, hogy a vallomása érvénytelen lesz még akkor is, ha annak valódiságának bizonyítására saját aláírását mutatják fel. Ő tudta, sejtette, hogy 82 órai, vagy talán több vallatás után az ő teste is megtöretik, mert a moszkvai Terror kínzóeszközeinek földi ember nem tud ellenállani.

Abban a pillanatban, amikor Moszkvában és Budapesten elhatározták a Prímás lefogását, már készen állt ez a terv. Vagy mondjuk még helyesebben: A Prímás lefogását csak akkor határozták el, amidőn Péter Gábor scopomorfiától, vagy actedronjától a Prímás „sajátkezű” beismerő vallomásának előre elkészített fogalmazványáig ki volt dolgozva minden részlete annak a luciferi plánumnak, amelynek segítségével Magyarország hősről lefoszthatják a dicsőség fényét is. Ha nem mentek volna biztosra, akkor nem merik piszkos kezükkel megérinteni Mindszenty József bíborát. És ha nem bíztak volna saját erejükben, akkor nem lettek volna bolsevikiek, akik csak propagandában tudnak gondolkozni.

Épeszű ember soha egy pillanatig sem hiheti tehát, hogy a magyarországi proletárdiktatúra, amely a nép gyűlöletével, a kulturvilág megvetésével küzd, belebocsátkozzék egy olyan kétes kimenetelű perbe, amelyben Mindszenty József akár a rendszer fejére olvashatja az elnyomatás, vallásüldözés, terror és népgyilkosság szörnyű bűneit, vagy akár felmutathatja testén az Andrássy út 60. hóhérainak kezenyomatát. A Propaganda művészeiről, sátáni nagymestereiről ugyan miféle optimizmus tételezhette fel, hogy majd engednek mártírt csinálni a Prímásból, vagy éppen egy elhamarkodott lépéssel ők maguk csinálnak mártírt belőle? Amikor hozzányúltak, akkor ennek a precíziós műszernek, a terror és megfélemlítés, testi és lelki inkvizíció milliószor kipróbált gépezetének kezelői, már tudták, hogy ők egy olyan Prímást fognak népbíróság elé állítani, aki nemcsak, hogy nem veszélyes a számukra, de akit úgy mutogathatnak a világ felé, mint saját európai módszereiknek bizonyítékát és minden, a népi demokráciára szórt „vád” élő cáfolatát.

De hisz ez hihetetlen! – mondja az amerikai és európai polgár, aki nem járt se a Ljubljanka, se az Andrássy út 60. börtöneiben, sem az Andrássy út 60. falai között.

Ha nem lenne korábról ezer és millió hasonló vád a bolsevista igazságszolgáltatás ellen, most itt volna a legnagyobb. Az a körülmény, hogy a Prímás mindig azt mondja, ami nekik jó, nekik kedvező, ami az ő propaganda céljaiknak szolgál. Miért von vissza mindent abból, amit a letartóztatása előtt hirdetett? Azért, hogy a kommunista sajtó világgá kürtölhesse: „nem hős, gyenge jellem, gyáva hazudozó korcs”. Miért mondja épp az utolsó szó jogán, hogy másként lát mindent? Azért, hogy a kommunista sajtó ezen a napon leközlhesse Rákosi Mátyásnak 1936-ban, ugyanebben a teremben elmondott beszédét, amelyben ugyancsak az utolsó szó jogán azt mondotta, hogy ő kitart a kommunista világforradalom elvei mellett. Lássátok világ proletárjai! Ez a mi apostolunk! (Az persze nem számít, hogy Rákosi olyan bíróság előtt beszélt, amely szabad volt, és amely mellől hiányoztak a kínzókamrák). És így tovább, tovább a végtelenségig. Miért íratnak, a Prímással egy naiv levelet, hogy Chapin amerikai követ küldjön autót és repülőgépet? Azért, hogy igazolják: mégis gyáva volt, mégis szökni akart. Miért nem ítélik halálra, mikor oly nagyon szeretnék megtenni? Azért csupán, mert valamikor azt mondta: „egy halott bíboros jobban használ a nemzetének, mint egy élő.”

Ezer és ezer ilyen adatot lehetne kimutatni a tárgyalás anyagából, ami mind azt mutatja, hogy egy ördögi taktikával megrendezett színjáték volt a nagy per. Előre megírt story és egy sátáni rendezés, amely a süllyesztőkben rejtőző kínvallatók segítségével gondoskodott róla: mindenki a helyén legyen, árnyalati különbség nélkül, betű szerint mindenki azt mondja, amit kívánnak tőle. Az ilyen szovjet drámákban nincsenek tévedések. Azt a szereplőt, aki nem úgy viselkedik, mint a rendezők kívánják, egyszerűen visszarántják a kínzókamrákba.

Hihetetlen! – mondja a külvilág, de az istenné emelt Propaganda főpapjai épp erre a pszichológiai momentumra számítanak. Hihetetlen, hogy valakinek 82 óráig kelljen a fal

mellett állania, hihetetlen, hogy valaki a scopomorfiom, vagy actedron borongós álmában saját kezével írja, amit a rendőrtiszt diktál és még hihetlenebb, hogy ennek a valóságát elismerje a nyilvános tárgyaláson is. „Ha hihetetlen, akkor biztosan nem igaz” – mondja a nyugati polgár, és az a pillanat, amelyben halálbiztosan győz, mert eddig még mindig győzött a bolsevik propaganda. Ám mindazoknak, akik hisznek, azt üzeni a börtönből Mindszenty: Csak egy éjszakára!

Csak egy éjszakára menjenek vissza egy ilyen tárgyalás után a kínvallató cellába, ahol ott jajgat rájuk a 82 órás fal-mellett-állás emléke, ahol újra les rá a sátán, ahol megparancsolták, hogy egyetlen vigyázatlan szó és előlről kezdődik minden halálnál rosszabb rémség! Csak egy éjszakára! Álljanak oda a fal mellé, a tízezer gyertyafényű lámpák őrlő ragyogásába, a megaláztatottság, kiszolgáltatottság testi és lelki hüvelykcsorítói közé. Csak egy éjszakára! Hallgassák, amint borongós álomban, kínozott ébrenlétben fülükbe suttog a végzet, hogy ha szólsz, hogy ha elárulsz, akkor ez lesz a sorsa az édesanyádnak, a kicsi fejkendő parasztasszonynak is, aki a kezünk között van, a papjaidnak, akiket védtelen túsokként nekünk hagyott a közönyös világ. Csak egy éjszakára! Hiszen, ha nem azt mondd ott fent, amit mi akarunk, akkor vége az egyháznak, vége a hazádnak, vége a népednek, amely ment a kereszted után milliós processziókban és átkozni fog, ha ellenünk szólni mersz!

Valamikor ugyanezzel az érzéssel, ugyanezzel az értetlenséggel és tanácstalansággal nézett szembe a világ a hírhedt moszkvai „tisztogatási per” vádlottaival, a fanatikus kommunista vezérekkel, a bolsevista „evangélium” főapostolaival, akik ezerszer kockára tették az életüket, akik a halálnak a legkisebb félelme nélkül rohantak a barikádokra, akik végigpróbálták a cári Ochraha börtöneit és Sztalin népbírósága előtt ugyanilyen kezes bárányokként, önmagukat vádolva és mindig csak a Sztalinnak kedvező ígéket hirdetve jutottak el a halál küszöbéig. Akkor az orosz tömegek, a hívő és fanatikus bolsevisták előtt kellett bebizonyítani, hogy akit Sztalin bűnösnek tart, az a „közvélemény” szerint is bűnös. Most a keresztény világ, a poklok titkáiban járatlan Nyugat előtt kellett volna beigazolni, hogy Magyarország hőse nem a vallásüldözés mártírja, hanem összeesküvő, kém és valutacsempész.

Ha valaki a bolsevikiekhez hasonlóan megtanul csak propagandában gondolkodni, döbönt rémülettel látja, hogy ebben a perben milyen kísértetiesen stimmelt minden. Milyen pontosan vágott össze a sátáni masinéria minden kereke! A Prímás, akit védője csak azzal tud mentegetni, hogy a Vatikán parancsának engedelmeskedett, mikor a földreformot „ellenezte” s a Vatikán intencióit követte, mikor valutát csempészett a herceg, akiről be kell bizonyítani, hogy dologtalan here, holott – mindenki tudja, hogy a régi ország legalkotóbb egyénisége volt, – a pap, aki kémkedett és megtartotta magának a más részére küldött kétszáz dollárt, mind mind ennek a propaganda céljainak áldozatai. De Sztalin népügyészének még sem ők az igazi vádlottjai. Azok a magyarok, akik saját nyelvükön hallgatták a nagy per rádió közvetítését, megdöbbenve figyelték, hogy az elnök, a népügyész, egy-egy körmönfont kérdéssel mint húzták, mint ültették oda a vádlottak padjára az amerikai követet, az amerikai érseket, a Pápát, a „háborút szító”, „dollár imperialista” Amerikát, a Wall Streetet, az egész keresztény világot és az egész kereszténységet. Azt, – igenis azt kellett bizonyítani ebben a perben, hogy elrothadtál Te keresztény Nyugat, hiszen népellenes a Pápád, a Prímásod, háborús uszítók, imperialista gyilkosok hazája Amerika a világ legnagyobb demokráciája s mi pesti népbírók most minderről az erkölcsi hitványságról, alacsonyabbrendűségről letépjük a glóriát, a bíbort.

Nem is annyira emberfejekre, mint glóriákra, bíborokra ment ez a gigászi kockajáték, s a keresztény Nyugat ismét csak elfelejti, hogy ez a bolsevizmus azért a világ legrettentőbb rendszere, mert nincsenek és nem lehetnek benne sem Ghandik, sem Savonarolák és mert arra irányul benne minden, hogy megsemmisítse az élet hősiességét, a halál nyugalma s letépjen mindenkiről mindent, ami isteni eredetű: az emberről Isten-képmás mivoltát, a

Prímásról a bíbort, a mártírról a vértanúság fényét. De minden idők mártíriomságánál azért nagyobb a mostani, mert aki velük szembe száll, nemcsak a halált és a megkínzást vállalja. Annak tisztában kell lennie vele, hogy vállalnia kell a rászórt gyalázatot is, mint hogy előre tudta a Prímás, mikor megírta, hogy az esetleges beismerő vallomás „csak a test gyengeségének tulajdonítható”. Igen! Annak, aki szembeszáll velük, saját kezével kell megírnia a végtelenül naiv levelet, hogy ő még sem akar hőssé válni és menekülni szeretne az amerikai követ mesebeli repülőgépén.

A régi Cézárok csak a testet tudták megölni, de a mai diktátorok megölhetik a lelket is. És azért százszoros Mindszenty József mártíriomsága, mert éppen ez ellen küzdött. A keresztény ember lelkét, a gyermek lelkét, a nemzete lelkét védte, hogy aztán elvegyék tőle a saját lelkét is. Ügyében ez a legvégsőbb és legriasztóbb figyelmeztetés mindazoknak, akiket odahúzgáltak a Prímás mellé – szimbolikusan – a vádlottak padjára. Vigyázzatok, hogy el ne veszítsétek a ti lelketeket.

Annak, akinek a keresztjét vitte Magyarország Prímása, egykor szintén a szemébe köptek ott Pilátus palotájának udvarán és mégis ő lett a világ királya. S most csaknem ugyanezt a mártíriomságot csinálta végig Mindszenty, akinek a lelkét is keresztre feszítették.

Hogyan csinálták, mit tettek vele? Mi történt a Kínok Házában? Azt feleli erre Spellman kardinális, aki személyesen ismerete Mindszenty hercegprímást:

„Nem tudjuk, hogy Mindszenty vallomását kínzás, vagy vegyszerek segítségével vették-e ki. Mi csak azt tudjuk, hogy Mindszentyt nem lehet többé segíteni. Lelke eltávozott közülünk és csupán árnyéka él még.”

Mi történt tehát? És Bevin, Anglia külügyminisztere azt válaszolja:

„Az a hitvány, gyenge jellem lett volna tehát a keresztény világ *Acélembere*, amelynek a kommunista propaganda igyekszik feltüntetni? Vagy tényleg igaza van a *Journal de Genève*nek, amely vatikáni körökre hivatkozva állítja, hogy Mindszenty actedron, vagy scopomorfiom hatása alatt állott?”

És ha igen, vajon mindent megmagyaráz-e az actedron? Hiszen e sorok írója elmondhatja, hogy fárasztó szerkesztőségi éjszakákon, boldog békevilágban saját maga is szedett actedront. Kellemes, könnyű gyógyszer, vagy sokkal inkább frissítő pirula, amelyet szabadon, orvosi recept nélkül meg lehetett szerezni minden magyar gyógyszertárban. Nem méreg és nem kábítószer. Magyar ember találta fel, a budapesti Chinoin vegyészeti gyár vezető kémikusa és egyik tulajdonosa: dr. Wolf Emil.

Egy-egy borsó nagyságú actedron könnyűvé, frissé tette az embert. Éjszakázó bohémek, írók, újságírók szedték, különösen a háború alatt, amikor már hiányzott a feketekávé. Ha délelőtt vette be valaki, egész napon át azt az érzést keltette, mintha jó erős feketekávét ivott volna. Fokozta a munkakedvet, a könnyedség és frissesség érzését keltette testben és lélekben. Egyszer aztán, mikor Erdély északi részét visszacsatolták Magyarországhoz, három nap, három éjjel mentünk mi haditudósítók a bemasírozó honvéd csapatokkal. A negyedik nap hajnala lett volna legfontosabb a fáradt újságíró számára. S akkor, aki e sorokat írja, bevett egyszerre négy darab actedront. Másnap félholtan, borongós álomban találtak rá az autójában. Nem tudja, mi történt vele. Rosszabb volt ez a legkegyetlenebb alkoholmérgezésnél, a tengeri betegségnél, sőt a halálnál is. Émelygős rosszullet, nyomasztó kisebbségi és félelmi érzet! Lázálmok, hogy valaki üldöz, valaki megüt, valaki meg akar gyilkolni. Aztán a még ennél is rosszabb változat következett be: lázálmas büntudat. Olyanforma, mint amilyen a nagy mulatozások után fogja el a józanodó embert. Minden bünt, amit hozzátartozóim, barátaim ellen elkövettem, egyszerre felnagyítva, ijesztőre hatványozva láttam magam előtt. A holt apámat láttam, aki egyszer gyermekkoromban megszidott, s akkor úgy éreztem, hogy gyerekes daccal vissza kellett volna szólani neki, meg kellene védeni az igazságomat és most az apámat láttam, amint fojtogattam a torkát, ütöttem a fejét ...

Harmadnap arra eszméltem, hogy az orvos állt előttem és rámordított:

- Maga örült! Maga actedront szedett.
- Soha többé, doktor úr! – nyögtem, mint egy nyomorult kutya.

És most olyan sok év múltán, a Mindszenty per kapcsán hangzik fel az életem legrosszabb, legkísértetiesebb álma:

Actedron!

Magyarországon a Chinoin gyár 1938 évi actedron termelésének csak 5 százaléka fogyott el. Nyolcvan százalékot a Szovjetunióba exportáltak. Miért? Hogy a Ljubljanka börtön rabjaiból kiszedjék a megfelelő vallomásokat, vagy a sztahanovista munka-robotban agyonhajszolt munkásokat tudják doppingolni? A háború alatt a németek használtak actedront, vagy ehhez hasonló készítményt, amikor a keleti fronton emberfölötti teljesítményekre akarták hajszolni katonáikat. A német katona azonban félt ettől a furcsa pilulától, mert az a hír járta róla, hogy megbénítja a szexuális képességeket, tehát az akarat, az ösztön egyik megnyilvánulását.

Kis adagokban alkalmazva könnyed, kellemes frissítő és nem is veszélyes szer az actedron. Ha azonban valaki elköveti azt a könnyelműséget, hogy egyszerre bevesz három-négy pasztillát, akkor a pokol álmai és rémségei elevenednek meg zavarossá vált agyában.

Megmagyaráz-e mindent hát az actedron vagy a scopolomorfium, amelyeket dühöngő örülteknek szoktak adagolni, hogy megbénítsák idegcentrumaikat? A felelet: egymagában egyik sem ad magyarázatot semmire. De kombinálva más eszközökkel, igenis megfejt a beismerő vallomások és a tárgyaláson tett önvádak titkát. A független kisgazda képviselők összeesküvés perének tárgyalásán az egyik fővádlott, Arany Bálint váratlanul megpróbálta visszavonni beismerő vallomását. Azt hangoztatta, hogy az Andrassy út 60.-ban kegyetlenül megkínózták. Az elnök arra váratlanul felfüggesztette a tárgyalást, amelyet csak egy hét múlva folytattak. Ekkor azonban már egy más Arany Bálint állt a bíróság előtt. Lázás álomban, csodálatos révetegségben mindent beismert és önmagát vádolta, önmagát gyalázta, akár csak a moszkvai tisztogatási per bolsevik vádlottai.

A- Ljubljankában és az Andrassy út 60. alatt a kínzás és az actedron legfontosabb szerepe, hogy előbb elérje a vádlott beismerését, hogy tízszeresét, vagy százszorosát vallja annak amit elkövetett, vagy el sem követett. Én ma is látom az actedron lázas álomban, amint szorítom az édesapám torkát és egy vasdarabbal ütöm a fejét, holott ilyesmit még tudat alatt sem gondoltam és gondolhattam azzal kapcsolatban, akit oly nagyon szerettem. Ha azonban ezt a lelki állapotot a bolsevista vallatás tudományos módszereivel kombinálják, akkor állandósítani lehet a hatást. Hiszen a vallatóknak csak egy a fontos: az első beismerés. A többi csupán pompásan megrendezett színházi előadás. Ha valaki eltér az első pontosan betanított szövegtől, az első „beismeréstől”, akkor a kulissza mögött állók visszarángatják a színpadról a kínzókamarába. Így rángatták vissza a magyar független kisgazdák „összeesküvés” perében az egyik vezető, Arany Bálint képviselőt, aki a bíróság előtt elkövette azt a vakmerőséget, hogy megváltoztatta a rendőrségen tett beismerő vallomását. Mikor a tárgyaló teremben tagadni próbált, az elnök felfüggesztette a tárgyalást. Arany Bálintot visszavitték a börtönbe, s egy hét múlva, mikor újra megkezdték a tárgyalást, apatikusan ismert be mindent, amit kívántak tőle. Önmagát vádolta épp úgy, mint Asztalos József, a pócspetri plébános, vagy mint a bolgár evangélikus lelkészek.

– Aljas kutya vagyok! – kiáltotta Davies amerikai követ jelentése szerint 1936-ban a Sztalin által kiirtott öreg bolsevisták moszkvai főtárgyalásán Sinovjev.

A bolsevikieknek meg van tehát az actedronnal, vagy más droggal kombinált tudományos módszerük, amellyel a rendőrségen kicsikart beismerő vallomást száz százalékos bizonyossággal fenntartathatják a vádlottal a tárgyalóteremben, akár a legnagyobb nyilvánosság előtt is.

– Mit kombinálhattak tehát a kínvallatáshoz, az actedronhoz Mindszenty hercegprímás perében?

Ó, az első beismerés után már nagyon könnyű azt mondani:

– Jól vigyázz! Itt van a kezünkben az Édesanyád, akit legjobban szeretsz e földön. Itt van a kicsi fejkendős parasztasszony ... Itt vannak a papjaid, az Egyházad, az összes híveid. Ha egy szót szólnál, akkor mindezeknek végük. Mert tudd meg, hogy most már egyedül vagy. Egyedül Sztalin ellen.

Egy bizonyos. A totális állam mértékben sokszorozta meg és „finomította ki” a terrort, hogy ma már úgy tud rajta játszani, mint művész a zongora klaviatúráján. Amit eddig se a római cézárok, se a kínai hóhérok nem tudtak elérni, az megvalósult a vasfüggöny mögötti országok börtöneiben. Az embertől, a mártírtól el lehet venni nem csak a szabadságot, a becsületet, hanem: a lelket is. A lélektől való megfosztás előszobája, kezdete a természet államnak, melyben csak engedelmes helota-katonák és rabszolgák vannak. S ami az actedronon, kínzáson, megfélemlítésen, lélekgyilkosságon keresztül folyik az egyes emberrel szemben, ugyanaz történik a tömeggel, a milliókkal, akiket a sztahanovista munkával, éhséggel, kényszermunka táborral, az örökös bizonytalansággal, terrorral igáznak lélektelen igavonóvá.

– Oroszországban nem tudnak mosolyogni az emberek! – mondja egy ukrán egyetemi tanár, aki tíz évig élt a bolsevik uralom alatt.

– Oroszországban nem láttam mosolyt! – vallja a hadifogoly, aki most tért vissza a szolgásgáz földjéről.

– Oroszországban meghalt a lélek! – mondja egy magyar leány, aki most jött vissza a doneci medence szénbányáiból, ahol négy évig volt kényszermunkás a férfiakkal együtt.

És a Mindszenty per, mindaz, ami a tárgyaláson történt és nem történt, nem azért irtózatos, mert egyetlen embert ítélték el; nemcsak azért katasztrofális, mert a Prímással együtt egy szabad keresztény népet ítélték életfogytiglani börtönre, hanem azért, mert ebben a perben az egész emberiség, az egész terrortól ostromlott keresztény világ sorsa, jövője tükröződik, ha nem tud megharcolni a bolsevista sátánnal.

Mindszenty primás a lelket védte. A gyermek lelkét, a nemzet lelkét, és a sátáni állam el tudta rabolni tőle a saját héroszi lelkét is. De a börtönből, a földi pokolból mégis az ő halhatatlan lelke kiált az egész szabad emberiség felé:

– Vigyázzatok! Nehogy elveszítsétek a ti telketeket!

XVI. Napjaink legnagyobb vértanúja

A pernek már vége a bíróság előtt. De a világ nyilvánossága előtt még a tárgyalás során jelentkezik a koronatanú, aki a Bíboros megbízottja volt a Szent Korona megmentésére irányuló fáradozásokban. Levelet ír a magyar igazságügyminiszternek. Külföldről követeli, hogy hallgassák ki nemzetközi megkeresés útján, mert neki okmányok vannak a birtokában, amelyek száz százalékig igazolják a Hercegprimás ártatlanságát.

Az igazságügyminiszteriumhoz intézett levélre azonban soha nem érkezik válasz. Hiszen ebben a perben épp az az érdekes, hogy nincs szükség tanúkra. Az egész ügyben, amely felkavarja a világ közvéleményének érdeklődését, **mindössze három tanút hallgatnak ki, azt is csak a valuta-ügyben.** A tanú, feltéve, ha egyidejűleg nem vádlott is – veszélyes szereplő a kommunista bíróságok előtt. A tanút nem lehet kínzócellákban kihallgatni. A tanú olyat talál mondani, ami nem illik bele a vallató hóhérok által felépített anyagba.

Ezekben a dokumentumokban azonban a koronatanú elmondja a lényegét. Azt vallják a vádlottak a bíróság előtt, hogy a Szent Koronát nem engedték hazavitetni, mert meg akarták őrizni egy bajor-osztrák-magyar monarchia megalapítása és Habsburg Ottó megkoronázása esetére.

És most itt van a perben elítélt Baranyai Jusztin professzornak, az európai híró egyházjogásznak szakvéleménye, amely azt mondja, hogy a Szent Korona „elhagyott szent tárgy.” Erekllye, amelyet meg kell őrizni a méltó helyén. Ott, ahonnan származott: – Rómában. Itt van Innitzer, Faulhaber kardinálisoknak és Rohrachher hercegérseknek jóval a nagy per előtti időkből származó levele, mely igazolja, hogy **szó sem volt másról, mint a Szent Korona kegytárgyként való megőrzéséről.** Itt vannak eredeti, írásos dokumentumok, amelyek igazolják, hogy a magyar Szent Korona hazaszállítását előbb Masaryk cseh külügyminiszter, majd maguk a megszálló oroszok akadályozták meg. De azért mégis a Prímást ítélték életfogytiglani fegyházra.

Összeesküvő volt-e a Prímás? És maga is vallja, hogy összeesküdött az államrend ellen. De itt van, szintén jóval letartóztatása előtt kelt levele, amelyben még a Nyugaton élő emigrációt is arra figyelmezteti, hogy a fennálló államrend ellen semmiféle erőszakos akciót nem helyesel és az ellen eleve is tiltakozik.

Hűtlenséget követett-e el a Prímás? De hiszen nyilatkozik Nagy Ferenc, volt magyar miniszterelnök, aki bizonyítja, hogy a csehszlovákiai magyar kisebbségek ügyében ő fordult a Prímáshoz, ő kérte, hogy az amerikaiaknál emeljen szót ezek érdekében. Mert ő, mint miniszterelnök, – az oroszok miatt – nem tehette meg.

Valutázott-e a Prímás? De itt van Nyárády volt pénzügyminiszternek Svájcban tett nyilatkozata, amely szerint ő, mint pénzügyminiszter és a kommunista gazdasági Főtanács engedélyezték a Prímásnak, hogy a behozott dollárokat szabadon értékesíthesse. Vas Zoltán és ő szóbelileg adták meg az engedélyt. Hasonló engedélyt kapott a Joint is. Mások is kaptak. Ordass Lajos evangélikus püspök is kapott. És most Mindszenty és Ordass Lajos börtönben ülnek, a Joint pedig várja, hogy ő reá mikor kerül a sor.

És a bolsevizmus ellen az a legnagyobb vád, **hogy olyan dolgokat vallattak be a Prímással, amelyek nyilvánvalóan ellentétben állanak a Prímás által legjobban tudott igazsággal is.** Ez pedig a kommunista rendszer bűnösségének világraszóló bizonyítéka. Miért vont vissza csaknem mindent abból, amit letartóztatása előtt hirdetett? Azért, hogy a kommunista sajtó világgá kürtölhesse, „nem hős, hanem megriadt féreg!” Miért mondja épp az utolsó szó jogán, hogy nem akar mást, csak békét? Azért, hogy a kommunista sajtó leközölhesse Rákosi Mátyásnak ugyanebben a teremben elhangzott beszédét, amelyben a kommunista világforradalom diadalát hirdette szintén – az utolsó szó jogán. Íme, a propaganda egymás mellé állítja a két apostolt. A miénk a törhetetlen, bátor. A tiétek, szabad emberek, a megtört és gyáva! Miért nem ítélik halálra, mikor olyan nagyon szeretnék ezt tenni? Csak azért, mert valamikor azt mondta: „egy halott bíboros jobban használ a nemzetnek, mint egy élő!”

Pörében az az igazság, hogy a kommunisták nem merik ellenfeleiket azon a címen perbe fogni, hogy ellenük szegültek – írja egy magyar politikus, Baranyai Lipót, – ha ezt tennék, a bíróság, amelyben ők maguk ülnek benne, ebben az esetben is nekik kedvezne ugyan, de **a világ szemében minden perüket elvesztenék.** A kommunistáknak nincs annyi erkölcsi bátorságuk, hogy ellenfeleiket azért irtsák, mert ezek nem hajlandók behódolni. Tudják, hogy a be nem hódoló ellenfeleket, ha ezen a címen, tehát igazságukért ítélnék el, a nép hősként tisztelné. Ez az, amitől a kommunisták félnek és ez a félelem indítja őket arra, hogy a meggyőződésükért becsületesen helytálló ellenfeleket meggyalázzák és olyan bűn beismerésére kényszerítsék, amit soha el nem követtek.

Nem szabad elfelejtenünk ennek kapcsán, hogy a Prímás – akármilyen magas egyházi méltóságot visel is, a méltósága mellett ember is, még pedig magyar ember. Minthogy a papot az embertől elválasztani nem lehet, könnyű megérteni, hogy a Prímás nemcsak a vallás terén, hanem szükségképpen politikai téren is szemben állott a kommunistákkal. Ezzel nem tett egyebet, mint azt, amit honfitársai eleve is elvártak tőle. Ezt cselekedte Hitlerrel szemben

Faulhaber kardinális is, akit ezért az egész világ tisztel. És ugyanezt az emberi, keresztény és hazafias magatartást hirdeti Spellman kardinális is, aki a következőket mondotta:

„Ha a kommunista kormány iránti hűség megtagadása árulásnak minősül, akkor adjunk hálát Istennek, hogy Mindszenty kardinális árulónak vallotta magát. Mert ha valaha sor kerülne arra, hogy a kommunisták Amerika szabad földjét hatalmukba ejtsék, én pontosan ugyanazt tenném, amit Mindszenty tett ... A zsarnokság iránti engedetlenség, engedelmesség az Isten iránt.” „Rebellion to Tyrants is obedience to God.”

Ennek a nagy pernek befejező akkordjai Selden Chapin, volt budapesti amerikai követ sajtónyilatkozatában csendülnek fel a legvilágosabban. Ő a magyar bábkormány számára „persona non grata.” S mikor visszaérkezik szabad hazája földjére, azt mondja:

– Ha valaki nem élt Magyarországon, vagy bármely más országban a vasfüggöny mögött, és nem ismerte személyes megfigyeléseiből az ottani életet, akkor fogalma sem lehet róla micsoda élet az. A magyar kormány jól tudja, hogy bármilyen ártatlan is valaki, ha elegendő sarat dobnak rá, valami feltétlenül ráragad.

Ez volt a nagy per célja. És ez a legilletékesebb koronatanú a kenguru bíróság által rendezett tárgyalás külső körülményeiről. Arra azonban ő sem tud feleletet adni, amit ma szorongva kérdez a világ: „Hol van a Hercegprímás? Mi történt vele a tárgyalás után?”

Hol van Mindszenty hercegprímás? Hova jutott a világ, a szabad emberiség, hogy nagy emberek, szabadsághősök csak úgy egyszerűen eltűnhetnek a totális diktatúra irtózatos süllyesztőjében? Él-e még, vagy egyszer jelenteni fogják róla is, mint Asztalos József plébánosról, hogy „szívgyengeség következtében váratlanul elhunyt”? Avagy életben hagyják, hogy még tovább kínozhassák és amíg él, zsarolni próbálják pusztá életével, pusztá életbentartásával az Egyházat?

Hol van Mindszenty József? A vasfüggöny mögül kiszivárgó hírek azt mondják, hogy ha Mindszenty József nincs is többé saját személyében a nép közt, de ott van inkább, mint valaha. Mióta elítélték, még izzóbbá acélozódott a keresztény hit. Néma imádkozók seregével van tele minden magyar templom, a munkásnegyedek kis kápolnáit épp úgy, mint a kis, fehérre meszelt falusi templomok. Egy rab nép imádkozik rab Prímásáért és a szabadulásért!

... Ennek a beteg kornak az a legjellemzőbb tünete, hogy meglazult az ember és ember közötti szolidaritás, amely akkor lángolt fel utoljára, mikor az U. S. katonái felszabadították a hitleri K. Z.-ek rabjait.

Azóta azonban, mintha egy hihetetlen fáradság vett volna erőt a világ szabad népein. Ötsoros hírekké zsugorodott már száz és százak sorsa, éhhalála, rabsága, pusztulása. Pedig a K. Z.-ek ma is állanak a szovjet vasfüggönye mögött. **És a K. Z. akkor is K. Z., ha nem Hitler, hanem a Sztalin nevét írják a haláltáborok kapuja fölé.** Nyolc vagy 14 millió ember dolgozik állati körülmények között Szibéria kényszermunka telepein, a német szociáldemokraták, antifasiszta ellenállók ott raboskodnak kilencven ezren a sachsenhauseni táborban, amely 90.000 éhhalálra ítélt lakójával nagyobb K. Z. lett, mint a hitleri időkben volt. Népek, nemzetek tűnnek el hangtalanul, közönytől és tehetetlenségtől kísérve a szovjet-Moloch gyomrában. Hol van Lettország népe, amelyből már csak hatvanezer él saját hazájában? Hol vannak az észtek, litvánok, baltiak, akiket elvittek szülőföldjükről? Hol vannak a bácskai németek, akiknek gyermekeivel üvegszilánkokat etettek Tito lágereiben és szüleiket éhenhalasztották? Hol vannak az erdélyi szászok, a volgai németek, akiket elvittek Szibériába, a krimi tatárok, a magyar munkások és kisgazdák, akiket egy irtózatosságnak bálványa fal fel?

Mindszenty József, Magyarország hercegprímása **nem egy ember.** Mindazoknak a százazreknek, **millióknak szimbóluma,** akiket ártatlanul üldöznek, bebörtönöznek, otthonukból elhurcolnak, meggyaláznak és ítélet nélkül, vagy ítélettel, de ürügyek segítségével bitóra húznak. Mindszenty, ott, a börtönrács mögött azoknak az emberi jogoknak

tragikus szimbóluma, amelyekről csak beszélnek, de amelyek mégis hiányoznak. Azzá vált, jelképpé magasztosult, mert ő volt a legnagyobb, a legbátrabb azok közül, akik tettekkel is megpróbálták harcolni ezekért az elvekért. Harcolt a zsidók jogaiért, életéért, s bebörtönözték miatta. Küzdött az embertelenül elhurcolt csehszlovákiai magyar véreiért, a kommunisták által barbáruul kitelepített magyarországi németek emberi jogaiért, az Egyház szabadságáért és életfogytiglani fegyházra ítélték miatta. Küzdött a gyermeklelkekért és elrabolták tőle a saját lelkét is. Csak azért harcolt, ami szent, ami jó, ami szép: a szabadságért, igazságért, a gyermekekért és az édesanyákért. Ő látta, ő tudta, hogy ezt a szolgaságba, gyűlöletbe hullt világot nem menthetik meg mások, csak – az édesanyák.

S a szabadság hazájának, az Egyesült Államoknak édesanyái, gazdagok és proletárédesanyák, milliomosnők, vagy munkásasszonyok, – igen! – az összes édesanyák, akik e földön mindig a szív és lélek hordozói, a szeretet élő megtestesülései, gondoljanak most sokszor, nagyon sokszor egy könnyesszemű anya- és asszonytársukra. Gondoljanak arra a kicsi és fejkendős parasztasszonyra, Mindszenty hercegprímás édesanyjára, aki most éjjel-nappal halálos remegéssel néz a messzi börtön felé. Ott ül talán a csehimindszenti templom padjának utolsó sorában és imát suttog az ajka, ott áll talán a búzamezőn, ahol az idén már nem arathat többet együtt az ő bíboros fiával. Ez az édesanya, – a világ minden édesanyái között talán a legmártírabb, azt kérdezi most, – mert bizonyára éjjel-nappal kérdezi – Istentől, égtől, csillagoktól: láthatja-e még szabadnak az ő szerelmetes gyermekét? Azt kérdezi, hogy őt, – épp őt, – elhagyhatja-e ez a világ, amelynek szabadságáért, Istenéért az ő fia harcolt leghősiesebben?

Mikor a kicsi fejkendős parasztasszony imára kulcsolja a kezét, bizonyára azért imádkozik, hogy Isten gyűjtson világosságot a világ minden édesanyja, de legelső sorban az Egyesült Államok édesanyái előtt. Kérdezzék meg az amerikai édesanyák is, Istentől, önmaguktól: vajon azért bocsájtották el szabadító harcba hős fiaikat, hogy az igazságtalanság, rabszolgaság kora szakadjon a világra? Mikor virágot visznek a sírjaikra, vagy a távol-keleti, európai temetők legkedvesebb hősi halottaira gondolnak, – igen –, akkor kérdezzék meg a lelküktől, a politikusaiktól: vajon ezért adták oda szívük magzatát a világnak, a szabadságnak?

... Valahol Rab-magyarországon imádkozik egy kicsi, fejkendős földműves asszony. A Hercegprímás édesanyja. És bizonyára imádkozik azokért az édesanyákért, akik – miként ő is, – szeretnék szabadnak, boldognak látni a gyermekeiket, a leányaikat, fiaikat ... Imádkozik: adjon erőt a jó Isten, hogy az U. S., az édesanyák szerelmével, gyermekeik iránti felelősség érzetével, eltörölhesse e földkerekség színéről a börtön, a szeges drót, a K. Z., a testi és lelki rabszolgaság világát. Mert nem igaz már az, hogy „ez nálunk nem lehetséges.” Ő, a kicsi, fejkendős parasztasszony látta a paraszt- és munkásmártírokat, a minisztereket és előkelőket, a szegényeket és nincsteleneket, a kiket egyformán tiport el a zsarnokság. Látta meggyalázott anyatársait, látta a fiát, amint utolsó keresztes lovagként harcolt a szolgaság, az istentelenség ellen. És most mégis úgy köszönnek már a kommunista párt tagjai:

„Nincs Isten!”

Mire úgy kell felelni:

„Nincs is szükségünk rá!”

Imádkozik Rab-magyarország *mártír* édesanyja. Hiszen ha valaki, úgy ő látja, hogy milyen mély értelme volt a Prímás harcának. Még csak most lett állami az iskola, még csak most tűnt el a börtönrács mögött a Prímás, de már az óvodában így nevelik a gyerekeket. Megkérdezi az óvónő:

– Nos gyermekeim, mire tanítottak a szüleid? Imádkozni, ugye? Biztosan tudod már a Miatyánkot, hát mondd el szépen.

A gyermek imádkozni kezd, ahogy tud. Amikor ezekhez a szavakhoz érkezik: A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma – az óvónő félbeszakítja:

– Úgy! És adott-e neked kenyeret az Isten? Semmit sem adott neked. Látod, hiába imádkoztál. Nem baj, gyermekem. Most hát mond el szépen azt a verset, amelyet Rákosi bácsiról tanultál.

A gyermek elmondja a verset és abban a pillanatban feltárul az ajtó: kakaót, süteményt és mézet hoznak be, az óvónő pedig diadalmasan oktatja a gyermeket:

– Látod, gyermekek, az Isten nem törődik a világgal. Rákosi bácsi annál inkább. „Nincs Isten! Nincs is szükségünk rá!” ... Imádkozik egy kicsi parasztasszony. Mert ő tudja, hogy nem csak róla, nemcsak az ő gyermekéről van szó, hanem a világ minden édesanyjáról és minden gyermekéről. Ő azt kérdezi az Istentől, vajon akarhatják-e az amerikai édesanyák, hogy egyszer rabbá válják gyermekük, mint az ő fia? Mert a szolgaság terjed, mint a rákos betegség. Terjed, mint búzavetésekben az aranka. És most már száz és százmilliók váltak a rabszolgarendszer foglyaivá. Üldözöttek, hazátlanok sírása jajgat a csillagok felé, éhenhaló kényszermunkások sóhajvihara kér segítséget a szabadság hazájától. Kín hörög és vér hull a véres cellák mélyén. Bitófák nőnek ki a földből. Tarkón lótt százezrek tömegsírhajói fölött szállanak károgó hollóseregek és károgásuk azt hirdeti: Boldogok! Hiszékenyek! Nektek sincs már sok időtok!

Mert ha börtönbe is lehetett zárni a szabadságnak olyan hőst, mint Mindszenty József bíborost, akkor előbb-utóbb teljesebb a sátán törvénye: „Mindenkire rákerül a sor!”

... Imádkozik egy kicsiny, fejkendő parasztasszony, a fiáért, a Szabadság börtönbe zárt szimbólumáért. Sójaja száll, száll az éghez és felétek is, Amerika édesanyái:

– **A SZÍVETEKKEL, A SZERETETEKKEL MENTSÉTEK MEG MINDSZENTY PRÍMÁST!**

– **MENTSÉTEK MEG A MAGATOK ÉS A VILÁG SZABADSÁGÁT!**

